

The Trident

ТРИЗУБ

Le Trident

ОРГАН НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ.

Слово до читача

Починаючи видавання нашого журналу, хочемо в цей спосіб служити українській визвольній та національно-державній справі. Світ ідей і світ фактів нерозривно між собою пов'язані. Хочемо бути співчинниками нашого національного життя, формуючи думку вущих кругів наших однодумців і ширших кол нашого загалу.

Маємо свої світоглядові позиції, як маємо так само свої політичні і соціальні переконання. Вони є конечні для кожнього, хто хоче майструвати світ ідей і світ фактів. Мусимо мати певні критерії, щоб виріжняти добро від зла, корисне від шкідливого, головне від другорядного. Ними кермутимемось у нашему підході до зовнішнього світу.

„Тризуб“ розроблятимемо проблематику українського життя згідно з своїм способом бачення. Разом з тим пильно стежитимемо за ідеями, що нуртують у ріжких українських середовищах, даючи їм оцінку з точки погляду української національно-державної рації. Цим шляхом намагатимемось вілонити концепцію визвольної акції, яка найліпше мобілізувала б і концентрувала б українську національну енергію.

Редакція уважно приглядатиметься проявам сучасного українського і чужинного життя в ріжких його ділянках, підходячи до них критично. Такий підхід уважає вона за конечний, як за конечне уважає дотримання міри в оцінках. Як сліпий гін для гону, так і критика для критики видається ій однаково небезпечними. Черпаючи, шляхом спостережень, науку з живого життя, редакція намагатиметься виповнювати згадану концепцію конкретним змістом та подавати практичні розв'язки окремих проблем української дійсності.

Бурхливі події останніх років спричинили немале поплутання в поняттях не лише у

наших земляків і внесли велике замішання у суспільні відносини не лише серед українців. Рівночасно ці події принесли нам переважний досвід і науку. Все те вимагає перевгляду і переоцінки багатьох ідей і позицій. І то тим більше, що йде спекуляція на замішання, а обставини вимагають ясного ставлення справ. Тому редакція намагатиметься вияснювати дійсний стан, називаючи речі їх властивими іменами і ставляючи їх на відповідні місця.

Виступаємо з нашим журналом у момент, коли загальна ситуація в світі переходить важкий закрут. Цей факт ставить перед органом преси особливо важні і відповідальні завдання. Дальший розвій подій вимагатиме від українських патріотів особливої чуйності, а може й активності. Тож наші читачі вимагатимуть і від нас більше, як того вимагається серед нормальних обставин. I ми цього свідомі.

Виступаємо в хвилину, коли значні маси нашої еміграції покидають дотеперішні місця їх осідку і йдуть в невідомі для них світи. Вони відриваються від старих орієнтаційних веж і шукають за новими. Наш журнал буде чи не єдиним в зах. Європі органом української думки, який може присвяти себе питанням вищого порядку. Не легковажачи справ місцевого значення, він буде старатись послужити дорожоказом в загально-національних справах, і то для найширших кругів українських патріотів.

„Тризуб“ силою фактів і в силу морального обов'язку стойть на сторожі прав і збереження еміграції. А в той самий час він служить і справі визвольної акції на рідних землях та підготовки ґрунту для Української Національної Держави. Тяжкі ті завдання, але разом з тим і пориваючі.

Задивлені в остаточну мету, вирушаємо в дорогу.

Редакція.

—Огляд міжнародного життя—

Останні місяці у міжнародному житті були дуже рясні на події, які матимуть далекосягле значення для цілого світу, а тим самим і для України та українців. Зворот в американській політиці, який зазначився в м. березні, під час Московської Конференції в справі Німеччини, в тягу останніх тижнів потягнув за собою цілий ряд подій першорядної важливості. Рішуча і тверда поставка ЗДА супроти ССР осмілила й інші народи в їх спротиві советській гегемонії, до якої змагає Сталін. Лінія поділу між сферою впливів Москви і Вашингтону перетяла Європу надвое. По одній стороні „залізної заслони“ ясно означився „східний блок“, а по другій став організовуватись „західний блок“. Глуха дотепер боротьба між двома світовими потугами, ССР та ЗДА, стала набирати виразних форм і втягати в вир подій всі держави і народи світу. Розмови про третю світову війну, що точились навколо „секрету атомової бомби“, набрали практичного сенсу. На шахівницю міжнародної політики висунено ріжні ідеї, концепції, плями. Військові маневри, які відбулися дотепер (у В. Британії, в ССР, в Італії і в американській зоні Німеччини) лише доповнюють образ загальногого та гарячкового приготування до великої розгрії. Цілий світ є в стані поготівлі. А тим часом, ніби під тиском міжнародного напруження, назривають замотані і приспані проблеми, як от проблеми Німеччини, Японії і т. д. Деякі з них знаходять свої природні розв'язки, як от з Індією, де дає себе відчути знову політичний гений англійців, а інші, як от проблеми Німеччини та Японії, зближаються швидким темпом до тих розв'язок. Політичний зміс американців в особі Міністра Закордонних Справ ЗДА, ген. Маршала, робить свої перші кроки на шляху світової політики та дипломатії. І робить не без успіху, а в кожнім разі відважно.

Доктрина Трумана і план Маршала

Коли дня 21 січня 1947 р. ген. Георг К. Маршал був святочно заприсяжений на високе становище державного секретаря ЗДА, цілий світ поставив собі питання: якими шляхами піде тепер американська закордонна політика? Деякі мали певні побоювання — це ж професійний офіцер, шеф-генерального штабу останньої переможної війни, — бо думали, що генерал на чолі закордонної політики може тільки підготувати війну. Але скоро виявилось, що генерал Маршал уміє не тільки військову, але і політичну стратегію. Переbrавши свій високий пост, Маршал неповних три місяці мав час підготувати свій перший план політичної стратегії для дуже важливої дипломатичної битви: конференції в Москві „Великої Чвірки“, яка починалася 10 березня. Два дні після відкриття цієї конференції през. Труман кинув, без сумніву в повному порозумінні зі своїм генералом на дипломатичному кріслі, першу „дипломатичну атомову бомбу“, яка вибухла на самих границях ССР, і то на найбільш невралгічних її пунктах. Це була доктрина Трумана, яка звучала: „ми хочемо миру, доброчуту та свободи для світу... ми допоможемо всім тим народам, які рішені правити собою на свій лад, шануючи при тому право інших робити те саме... ми дамо фінансову, господарську і мілітарну допомогу Греції, яка загрожена сьогодні терористичною діяльністю кількох тисяч озброєних людей, очолюваних комуністами... ми допоможемо всіма нашими засобами і силами Туреччині, бо її національна цілість має важливе значення для збереження порядку на Середньому Сході“... Ця

доктрина поставила границі московській експансії.

Московська Конференція стояла уже під знаком доктрини Трумана. Після шістьох тижнів нарад, конференція розбилася. Але Маршал виніс із неї велике здобутки і цінний досвід. По-перше, він відкрив остаточно фальшиву карту, якою цілий час граває советська дипломатія. По-друге, він здобув собі повне моральне право трактувати свого нечесного партнера і недавнього ще союзника у війні з усією безоглядною рішучістю. По-третє, — і це найважливіше — він устійнив точно фронти, відзначивши де стоїть ворог, а де приятель. Це уможливило йому рівночасно поставити на вістря меча і питання Франції: за, чи проти? Франція рішилася за, Велика Британія також включилася остаточно в новий фронт, який підготував Маршал. Завдяки рішучій поставі американської закордонної політики так само й Італія заняла позицію по стороні західних потуг. В наслідок цього у Франції та Італії переформувалися уряди, включивши із свого складу комуністів.

Осталося ще питання, хто здобуде для себе Фінляндію, Польщу, Чехословаччину, Угорщину і Румунію. Щоб прояснити остаточно атмосферу, Маршал видвигнув дня 5 червня свій план економічного оздоровлення Європи. Для цієї мети Європа мала б об'єднатися і піти на якнайтіснішу господарську, а там і політичну співпрацю. Англія і Франція запросили Молотова до Парижу на день 27 червня, щоб устійнити можливості співпраці на основі плану Маршала. Але 2 липня конференція остаточно розбилася. В брутальний і нетактовний спосіб Молотов заявив, що ССР не може згодитися на план Маршала, бо він нарушує, мовляв, економічну самостійність та національну сувереність малих народів, а крім того — додав Молотов із цинізмом — Європа находиться в стані „нормальної і задовільної поправи“, тому не потребує чужої помочі.

Після розбиття Паризької Конференції, Англія і Франція розіслали 3 липня запрошення до 22 європейських держав зійтися на нараду в справі пляну Маршала, без участі Москви. На день 12 липня зійшлися в Парижі 16 європейських держав, а то: Англія, Франція, Австрія, Бельгія, Данія, Ірландія, Греція, Ісландія, Італія, Люксембург, Голландія, Норвегія, Португалія, Туреччина, Швейцарія і Швеція. Не взяли участі: Чехословаччина, Угорщина, Югославія, Албанія, Болгарія, Румунія, Польща і Фінляндія. Ці останні вісім держав, з яких кожна потребує американської помочі та співпраці і торговельних зв'язків з рештою Європи, не взяли участі в Паризькій Конференції з наказу Москви. Класичний приклад, як Москва шанує національну сувереність своїх сателітів, дає нам Чехословаччина, яка зпершу погодилася була взяти участь у конференції, але на наказ із Москви, чехословацький уряд мусів пізніше одноголосно відкликати свою згоду тому, мовляв, що участь Чехословаччини „могла б бути інтерпретована, як акція звернена проти дружби із Советським Союзом“, та тому, що від участі в конференції „відмовилися всі слов'янські народи та інші країни Середньої і Східної Європи“. Фінляндія відмовилася з причин, свого „географічного положення“. Образ ясний. Кинена друга „дипломатична атомова бомба“ — плян Маршала — прояснила остаточно положення. Світ поділився на два блоки — східний і західний, перший на чолі з Москвою, другий на чолі з Вашингтоном.

В такій атмосфері почалася дня 12 липня конференція в Парижі.

Замітним є факт, що на цій конференції перший раз взяли участь дві переможені в цій війні держави (Італія і Австрія), хоч їх правне положення у міжнародному житті не є ще устійнене мировими договорами. Конференція відбулася в приязній атмосфері й уже 15 липня створено нове міжнародне тіло, так зв. Комітет Европейської Економічної Співпраці. Цей Комітет має офіційно тільки економічні завдання, але з огляду на напружене світове положення, яке може дуже легко допровадити до третьої світової війни, не можна відмовити йому важливих політичних функцій. Завданням Комітету є устійнити можливості європейської самопомочі та вручити урядові ЗДА ті домагання помочі, що іх ця частина Європи потребує від них. Праця має закінчитися до кінця серпня, щоб у вересні можна передати висліди її до роз'глядів урядові ЗДА.

Як відомо, на конференції в Парижі не була заступлена Німеччина. А в пляні Маршала ця країна, особливо Рурщина з її величезними запасами вугілля, спроможністю виробляти велику кількість сталі, відіграє чи не вершильну роль. Щоб Німеччина могла жити і платити за довіз харчових товарів, яких вона конечно потребує, Німеччина мусить експортувати. Америка не може і не хоче дальше утримувати цю країну власними засобами. А щоб експортувати, вона мусить мати власний промисл. Хребет її промислу — це Рурщина. Тому німці мусять повністю розпоряджати Рурчиною. Це американська теза. З другого боку Франція заявляє, що з мотивів власної безпеки, вона не може допустити до нового зосередження тут німецького тяжкого промислу. Для французів Рурщина — це арсенал пруського мілітаризму. Франція не противиться, щоб збільшити видобування німецького вугілля, вона жадає лише, щоб це вугілля послужило в першу чергу для французької металургії. Спір між Вашингтоном і Парижем пішов так далеко, що Бідо загрозив навіть димісією, якщо ЗДА не узгляднить домагань Франції.

Англія, яка має в своїх руках Рурський басейн, намагається погодити обидві тези. В цьому напрямі вже розпочалася посилення дипломатична акція. На днях має зійтися у Вашингтоні англо-американська конференція в справі Рурщини і треба сподіватися, що там найдеться сприємливий для обидвох сторін компроміс.

Із інструкцій, які одержав недавно американський генеральний губернатор у Німеччині, ген. Клей, виходить недвоязично, що в пляні Маршала проблема Німеччини займає одно з перших місць. Ген. Клей, згідно з цими інструкціями, має активно і негайно працювати над здійсненням німецької економічної єдності, над створенням центрального федерацівного німецького уряду та над включенням Німеччини в світову торгівлю. Без Німеччини Європа не визородіє, ще більше, без Німеччини Європа не встоїтися проти східного тиску. Але сьогодні проблема Німеччини стала Ахілесовою п'ятою пляну Маршала. Це слабе місце вміло використовує советська пропаганда. Та треба вірити, що західні потуги знайдуть вихід і з цього делікатного положення. Політична стратегія Маршала мусить і тут виявити свою повну майстерність.

Доктрина Сталіна і плян Молотова

„Добрих два роки, доки ще була мова про доктрину Трумана, цілий східноєвропейський розвиток стояв уже на шляху доктрини Сталіна”, пише „Ді Вельтвохе”. „Було б наївним і недостатнім окреслювати „політикою безпеки” будову імперії величезного стилю, яка намагається якнай-

тісніше втягнути в російську силову систему багато більше, як 90 мільйонів європейців (і ще більше азійців). В той час, як ЗДА відкидали всяку форму європейського об'єднання, особливо пропагований в Англії західній бльок, тоді постав у тихій, консеквентній праці — в рішальний спосіб підсиленій прокосулярними інтервенціями, як напр. інтервенція Вишинського у Румунії — східний бльок”.

Ми можемо додати до цього ствердження швейцарського тижневника, що початки творення східного бльоку сягають до того часу, коли царь Петро I пробив „вікно в Європу”, його монтування продовжувалося під ріжкими формами та в ім'я ріжків ідей через цілий час розвитку московської імперії, а Сталінові припала тільки „почесна роль” завершити... або зруйнувати цілу будову. Тому і доктрина Сталіна така стара, як московський імперіалізм і месіянізм.

Метою московського імперіалізму є будовання величезної, однолітої, опанованої одною волею — волею червоного чи білого царя з Кремлю — імперії, яка простягалася б „від Адріатичного моря аж до Тихого океану і від Ледового моря аж до грецького архіпелагу”. Ale Сталін іде ще дальше, бо крім ріжучих претенсій на частину Карантії, Тріест, Грецію, Дарданелі і Босфор з передпіллями, він задумує, шляхом комуністичних революцій, захопити цілу Європу і з цієї бази здобувати опісля цілий світ. Про це свідчать хоч би боротьба за вплив у Скандинавії, за посідання Шпіцбергів та комуністичні рухи в Італії та Франції, кермовані з Москви. В схаотизованій, переможній, без ясних виглядів на майбутнє Європі, цілих два роки, аж до проголошення доктрини Трумана, Росія мала прекрасне поле попису. І тоді, як Америка й Англія були заняті всякими адміністративними справами в окупованій Німеччині та внутрішніми клопотами (парламентарні вибори, штрайки, заворушення в англійських колоніях), Європа та її народи стали диким полем для буйного росту комуністичних ідей (особливо під плащиком „антифашизму”, який став модою часу). Народи Європи стояли під впливом доктрини Сталіна, бо не мали ніякої іншої доктрини.

А коли доктрина Трумана протиставилась доктрині Сталіна, тоді цей останній, не зреакуючи дальше своїх претенсій на панування над Європою, а там і над світом, звернув усю свою увагу на закріплення східного бльоку, який уже находився в його руках. Боротьбу за Карантію, Тріест і Грецію провадить Москва дипломатичними потягненнями та військовими диверсіями на границях Туреччини і відкритими партизанськими боїми в Греції.

Після відмови Молотова брати участь у конференції для економічної відбудови Європи на основі пляну Маршала, Москва негайно висунула плян Молотова. Москва цього пляну нігде точно не окреслила, але її потягнення з останніх тижнів досить яскраво конкретизують його. Плян Молотова — це політичне, господарське і духовне закріплення тих здобутків, які осягнула дотепер доктрина Сталіна. Цей плян не є, як хотілося б сподіватися, економічна співпраця і самодопомога народів, які входять у східний бльок. Зруйнований сильно останньою війною СССР не в силі помогати народам свого бльоку. Це доказує хоч би той факт, що більшість країн із советської сфери впливу або вже голодує, або стоїть на передодні великих економічних криз.

Як виконується плян Молотова?

В політичній діяльніці, Москва з одного боку скидає в окупованих нею країнах немілій уряди, наставляє свої і переводить „генеральну чистку” серед існуючої ще опозиції. З другого боку пов'язує ці країни ріжнородними політичними со-

юзами, нитки яких сходяться в Москві. Спершу Москва підсичувала національні антагонізми між поодинокими народами сходу, бо щоб задергати їх у своїх руках, вона мусила поріжнити їх, щоб цим з однієї сторони ослабити ці народи, а з другої — мати причину встравати в ці конфлікти і лагодити їх. Тому і комуністичні партії в поодиноких європейських країнах провадили облудну національну політику. Відома є гра між мадярами і румунами за Семигород, боротьба між югослав'янами і болгарами за Македонію. Тепер на сході ця боротьба раптом припинилася. Сьогодні кокетування Москви з націоналізмом існує тільки на заході, бо тут ще треба грati на розбитті. На сході винищується всякі залишки національного патріотизму, за винятком російського, і будеться понаднаціональна конфедерація під одностайним і безоглядним московським керівництвом. Заява Молотова в Парижі з дня 2 липня про те, що він не може згодитись на плян Маршала, бо цей плян нарушує економічну самостійність і національну суверенітет малих народів, важна тільки для заходу. На сході Москва brutal'но здушила всякі прояви економічної самостійності і національної суверенності поодиноких народів.

Економічно Москва не менш тісно пов'язує всі східно-європейські держави в один блоць. Згідно з наказами з Москви, між усіма державами по той бік „залізної заслони“ існують уже від півтора року численні господарські договори, які в чіхому не числяться з національною суверенітетою східних народів. Поодинокі річні пляни ріжних країн, від югослав'янської п'ятирічки, через мадярську і чехословакську трирічки — всі вони побудовані на взаємозалежності, а в своїй цілості зведені до повної співзвучності з російською п'ятирічкою. Після Паризької конференції із червня - липня, ця економічна взаємозалежність поодиноких країн і пов'язаність її з московською економікою ще більше затіснюється. За останніми вістками, Москва задумує навіть ширину залізничних рейків допасувати до советських залізниць. Рівночасно, як подають „Базелер Нахріхтен“, Москва робить і внутрішні стратегічні підготовування: вона переносить або вже перенесла воєнну індустрію і „атомові міста“ за Урал, буде підземні міста в Середній Азії (Кузнецьк), де вже відтепер приготовлено для всіх міністерств велітенські примищення (800 до 1000 м. під землею) та заложено величезні склади зброї і харчових запасів.

Московська пропаганда підготовляє ідейно ґрунт. Безпощадно критикуючи „буржуазну демократію“, „доларовий імперіалізм“ та творення західного блоцьку з агресивними намірами, вона рівночасно вихвалює „советську демократію“, „братерство народів“ та післанництво „слов'янських народів“ рятувати світ від... тиранії і визиску.

Сталін війни не хоче, не хотів її і Гітлер, але як Гітлер колись, так Сталін тепер хоче, щоб світ підпорядкувався його волі. Один уже закінчив свою роля, другий підготовляється до виступу.

Азійські проблеми

З'єднені Держави Америки запропонували скликати на день 19 серпня конференцію для виготовлення мирового договору з Японією. Участь у цій конференції мали б взяти 11 держав, заступлених у так зв. Далеко-Східній Комісії, а то: ЗДА, Англія, Китай, ССРС, Франція, Голяндія, Канада, Австралія, Нова Зеландія, Індія і Філіппіни. Деякі з цих держав дали вже свою згоду на участь в конференції. Англія жадає, між іншим, пересунення дати, бо при кінці серпня має відбутися в Камбері Конференція Британської Імперії.

Москва відкинула пропозицію Вашингтону. В своїй відповіді Молотов жадає, щоб дату конфе-

ренції устійнили амбасадори Англії, Китаю та ССРС у Вашингтоні спільно з представником ЗДА, а рішення про скликання самої конференції, щоб винесла Рада Міністрів Закордонних Справ цих держав. Ініціатива Вашингтону скликати конференцію на власну руку, пишеться дальше в советській ноті, є однобічна та незгідна з постановами з Каїро, Ялти, Потсдаму і Москви.

В зв'язку з плянованою конференцією не буде зважимати дати, хоч побіжний перегляд подій на Далекому Сході.

Виготовлення мирового договору з Японією не менше складне завдання, як мировий договір з Німеччиною. В цьому питанні розходяться погляди не тільки Москви і Вашингтону, але до нього мають ріжне ставлення і союзники з так зв. західного блоцьку. По-перше, до Японії мають застереження Австралія і Нова Зеландія. „Ми вже бачили раз японців на горbach Овен Стенлі (на Новій Гвінеї) і не хочемо більше другий раз ризикувати“, заявив Колвел, австралійський міністр для питань імміграції. П'ятій континент із своїм тільки 7-мільйоновим населенням має оправданий страх перед енергійним і підприємчим 70-мільйоновим японським народом, який скоріше чи пізніше буде змушений шукати виходу із своїх переселених і розмірно бідних на сирівці островів. ЗДА запевнюють ці країни, що вони свою величезною індустрією, пов'язаністю американської господарки з японською та своїми висуненнями під саме серце Японії стратегічними базами на Тихому океані зможуть завжди держати Японію в ролі свого роду сателіта. Ale це мало переконує ці малі країни, які не бажають собі заміні одного імперіалізму другим. Факт, що Японія одержала дозвіл провадити, почавши від 15 серпня, вільну торгівлю з чужими державами, мав занепокоюючий відгук у цих англійських домініях.

Лондон іде в певній мірі по лінії Вашингтону, бо обидві ці потуги потребують себе взаємно в Європі і на Близькому Сході, а в деякій мірі і в Азії. Проблема мирового договору з Японією буде мабуть поставлена на денній порядок у Канбері і, як гадають деякі політичні кола, там буде обговорене питання, чи не могли б поодинокі англійські домінії виступати на мировій конференції самостійно.

По-друге, до участі в мировій конференції треба буде влучити і дві нові британські домінії, Індію і Пакістан, бо хоч вони не належать до Азійської Ради, то все ж таки вони дуже заінтересовані в тому ладові, який має бути заприважений на Далекому Сході.

Але найтяжче буде договоритися в справі ладу на Далекому Сході з ССРС. Якщо Москва не піде на компромісі в справі миру з Японією, тоді не є виключенім, що союзники рішаться діяти без неї. В цій справі голоси з Вашингтону звучать дуже рішучо. Там пропонується навіть, щоб рішення в справі миру з Японією не потребували для своєї важності одноголосності, але щоб вони були важні і тоді, коли за ними висловляться дві третини учасників конференції. Міжнародне життя такої практики ще не знає. Тому деякі остережніші в Америці питают: якщо приняти засаду більшості в голосуванні над міжнародними договорами, то чи ЗДА згодиться на цю засаду і тоді, коли вони будуть у такому невигідному положенні, що їх зможуть переголосувати?

Це дуже дражливі питання, але Вашингтон рішений за всяку ціну завести лад на Далекому Сході. Інакше Москва свою тактикою зволікання дальше держатиме в світі стан провізорії і непевності, такий підхідний для її розкладової роботи. Советська преса і пропаганда чимраз більше посилюють свою акцію проти політики ЗДА на Далекому Сході, а в Японії зокрема, за-

кидуючи їм, що вони здушують „демократію” в країні, трактують її, як свою колонію і в той самий час піддержують „реакцію”, з якою їх в'язжуть спільні „доларові інтереси” (Нове Время з 11 липня). „Ізвестія” з 20 липня пишуть, що все те, що діється тепер в Японії „не має нічого спільногого ані з демократією, ані з забезпеченнями миру та безпеки на Далекому Сході”.

Москви залежить на тому, щоб недопустити там до нормальних відносин так довго, доки вони не осягнуть рішальні впливів у Манджурії і Кореї. Підсилювані ними комуністичні війська в Манджурії осягнули дотепер досить поважні успіхи, в зв'язку з цим Совети затягають в безкінечність свої переговори з американцями в справі створення в Кореї автохтонного уряду і злукі цією країни в одну самостійну кореанську державу. Як повідомляється з Далекого Сходу, американсько-советські переговори в цій справі, які тягнуться ще від весни цього року, зайшли в сліпий кут. Якщо вдастся Москві, за поміччю китайських комуністів, здобути цілу Манджурію, пише „Ное Цюріхер Цайтунг”, і опанувати її так, як вони вже опанували Монгольську Народну Республіку, тоді буде припечатана і доля Кореї. Американцям буде тяжко вдертися проти тиску „народної демократії” з Північної Кореї. А Корея в руках Москви, це тепер не тільки „пістолет в груди Японії”, але і ЗДА, які заняли місце цієї останньої.

Крім того Совети почали диверсійні акції і проти самого Китаю (відома диверсія на границях багатого на сиріві Сінкіянгу), де американці мають великі економічні інтереси.

Справу устійнення ладу на Далекому Сході ускладнюють ще й такі чинники: відтягнення англійських військ з Індії ослаблює на цьому відтинку оборонну силу західних потуг (тут Москва висуває вже, за посередництвом своїх азійських сателітів, деякі граничні претенсії до нових доміній), невпорядковані відносини в Бурмі, Індокитаю та Індонезії дають нагоду московській пропаганді провадити сильну протиільтантську акцію в Азії. Вона активно піддержує повстання в Індокитаю проти Франції, вона допомагає також індонезійським націоналістам. Колоніальні війни, які розпочала Голяндія проти Індонезії — це вода на російський млин. Визвольні рухи азійських народів мусять найти повне оправдання і піддержку цілого свободолюбного світу, але Москва піддержує ці рухи тільки для того, щоб захистити і в цій частині світу становище західних потуг та щоб заняти їх місце. Як зауважують „Базелер Наахіктен”, заінтересування ЗДА і ССРІ Індонезією не йдуть у тому напрямі, щоб допомогти індонезіям здобути собі самостійність, але щоб опанувати цю країну, багату на аграрні вироби і особливо нафту, якої Москва потребує, як повітря.

Передавати справи до вирішення організації Об'єднаних Націй не уважають за доцільне тієї ЗДА, ані Англія, бо, як заявив недавно Бевін, Рада Безпеки ОН „не може винести ніякої остаточної мирної розв'язки, тому що всі проблеми, які приходять перед форумом цієї міжнародної установи лише проволікаються „ветами” і всікими іншими можливими перепонами та доводять до розчарування”. Тому Вашингтон, маючи повну піддержку Англії, рішився самостійно, поза ОН, розв'язувати всі заплутані і важливі світові проблеми. В цьому числі і проблему остаточного ладу на Далекому Сході. Це тим більше, що Америка на Далекому Сході багато сильніша від ССРІ, маючи там могутні воєнні бази, потужну флоту і рішучу піддержку більшості азійських народів, для яких Москва небезпечніша від Вашингтону.

С - Й.

Селянський бльок проти диктатури пролетаріату

По всіх країнах опанованих Советами, йде гостра нагінка на опозицію, яка бореться проти запроваджених там режимів, особливо на селянські партії. Комуністична Москва слушно вбачає в селянстві свого найбільшого і найнебезпечнішого ворога. В Польщі останніми часами майже нічого не чути про Міколайчука та його селянську партію. Виглядає, що ця партія так як би злівідовано. В Румунії поведено наступ на національно-селянську партію і виарештовано її провідників на чолі з відомим політиком і кол. міністром Ю. Маню. В Югославії заарештовано селянського лідера Івановича, а в Болгарії лідера опозиції Петкова. Недавно в Мадярщині усунено зі становища голову міністрів Х. Надь, а ціла його партія „Дрібних Хліборобів”, є предметом переслідувань з боку советських окупаційних влад.

Ніби у відповідь на ці події приходять вістки з Вашингтону про те, що там, заходами вищезгаданого Наді та лідера болгарських селян, Г. Дімітрова, заложено „Союз селянських партій східноєвропейських країн”. Це зроблено в порозумінні з кол. міністром Югославії, відомим провідником хорватських селян В. Матчеком, який перебуває в Парижі, з головою сербської селянської партії Гавриловичем, який є в Лондоні, та в порозумінні з речниками селянських партій Польщі і Румунії. Союз видав декларацію, в якій закидає Москві, що вона перешкаджає східноєвропейським народам брати участь у пляні Маршала і то в цілях господарського і політичного повелення їх. Союз має предложить ОН свої зажалення проти Москви. „Коли потрібно, заявляють члени „Союзу”, в слід за цим послідує організування підпільних рухів у цих країнах з метою створення політичної і економічної демократії в змісі західного розуміння, як також з метою сприяння організуванню З'единених Держав Європи”. Цим самим члени „Союзу” виразно заняли позицію по боці „західного бльоку” проти бльоку східного. Побіч хитань урядів Чехословаччини та Польщі в справі участі в Паризькій Конференції, виступ „Союзу селянських партій східноєвропейських народів” є новим доказом, що народи східної Європи не мають тягу до їх теперішнього опікуна — ССРІ і не хочуть відриваєтися від західного світу. А факт, що лідери селянства цих країн виступили саме у Вашингтоні, дещо пояснює політику і тактику американських провідних кол у справі східноєвропейської проблеми і самого ССРІ.

До вищезгаданих фактів варто долучити виступ на міжнародну арену організації „Вільна Румунія”, яка постала в Парижі під проводом кол. міністра і відомого журналіста п. Гафенку. Мету організації видно вже з її назви. Є мова про створення також у Парижі організації „Вільна Мадярщина”. Постання цих організацій зв'язується з чутками про наміри комуністів створити десь недалеко кордонів Греції так зв. „грецький демократичний уряд”, який мав би очолити противгрецьких партизанів та протиставитися законному урядові Греції.

Читаючи ці відгфи, мимохіт думаться: у цій величеській світовій грі, яка розгортається перед нашими очима, українському чинникові належить неостання роля. Чому тоді у міжнародному концепті не чути українського голосу, а в кожньому разі чому він такий малопомітний? Чи не тому, що в нас намає авторитетного органу, який здобував би собі довір'я чужинного світу? Чи може тих органів, які промовляють „в імені українського народу” є забагато і вони себе взаємно уніважнюють?

За впорядкування українського світу

Д. КИРИЛЬЧУК

Українська нація стоїть нині в обличчі чи не найбільшої небезпеки з цілої своєї історії: з одного боку відвічний ворог України, Москва, намагається знищити її в самому корені, а з другого боку український національний табор, осамітнений серед зовнішнього світу, розбитий та поріжнений в середині своїми і чужими руками, не виявляє тієї сили опору, якої вимагає історична хвиля і без якої його сила напору може піти на марне. Немов первородний гріх тяжить на нас прокляття історії, коли ми не уміємо виріжнити велике від малого, суттєве від несуттєвого, першорядне від другорядного. Цією нашою статтею хочемо видигнути те, що є істотного в теперішній ситуації української справи, для краю і еміграції, щоб з того поробити належні висновки щодо організування визвольного фронту. Пишемо ці рядки не для полеміки, не з наміром підносити і вихвалювати одних, а понижувати та ганити інших. Перед маєстатом вічної України, всі ми однакові і за промахи будького з нас всі ми відповідаємо. Тому критикуючи інших українців, ми в той сам час критикуємо себе. Засада „моя хата з краю“ є тут зовсім не на місці і негідна патріота з почуттям відповідальності, бо за долю мільйонів кожен з нас має відвічати без огляду на те, чи брав він та бере чинну й безпосередню участь у подіях, чи стояв і стоїть остронь їх. І ті, що не помилялися, бо нічого не робили, понесуть може найтяжчу відповідальність за спільні невдачі.

♦♦♦

Віті з рідних земель — це ніби повторення давніх трагічних подій. Знову розгортається велика епопея жертвенної, повної посвяти, завзятої боротьби за волю, за українську правду, знов бачимо брутальне, безпощадне і рішуче намагання ворога знищити наш народ, змести його з лиця його прадідівської землі. Після заключення потрійного договору між Москвою, Варшавою і Прагою, який є тільки малим фрагментом із широко закріногого пляну нищення України, з метою здушити всякий збройний спротив українського народу в змаганнях за його буття, кожному ясно, що Москва поклала останню ставку в своїй боротьбі проти України, як свідомої себе і своїх завдань нації.

Але ці останні драконічні міри не відстрашили український визвольний фронт на рідних землях. Герої — бйці Української Повстанчої Армії не тільки не припинили своєї збройної боротьби, але ще більше посилили її. Безпосередні відомості з краю свідчать, що УПА, пристосовуючися до змінених умов, змінила тактику своїх дій, але не зреяла своєї мети. Розбита на малі оперативні відділи, вона на кожному кроці дає відчути свою караочу руку гнобителям України. Партизанів немає ніде, і є вони всюди. Ім помогає цілий український народ. „В тих сфашизованих селах усе служить лісові, „пише комуністичний агент Москви в газеті „Голос люду“. І дальше: „Згангреновані агітацією і здавлювана терором людність сигналізує кожний найменший відділ війська, користуючись скороченими дорогами навпротець“. Ким „згангренована“ і під яким „терором“, про це писати не доводиться. Важливо, що „вся людність працює з партизанами“. Це доказ органічності і суцільності українського визвольного фронту, це запорука остаточної перемоги наших визвольних змагань.

Та український народ не лише підтримує своїх патизанів, він також усіма засобами бореться за

свою культурно - духову і національно - державну самостійність, доповнюючи в цей спосіб збройну боротьбу. Другий агент Москви, Корнійчук, пише з цього приводу в „Правді“ ч. 170/47, що „бакцилі хвильовізму ще живуть серед українського народу“, що „ще дають себе відчувати рецидиви національної обмеженості“, що „ще не пережили буфжуазно - націоналістичні погляди“ на українську історію, на ціле українське минуле. Мову Корнійчука ми розуміємо дуже добре. Ціла Україна — це один суцільний табор, який ставить героїчно - жертвенні опір акції Москви, спрямованої на знищенння духової і біологічної субстанції нашого народу.

Тому то знову прибув в Україну робити „генеральну чистку“ серед українців кат України добре знаний нам Л. М. Каганович, який визначився бруталною розправою т.зв. „хвильовізом“, як злорадно заявляє Корнійчук. Гасло Хвильового „Геть від Москви“ — лунає і тепер серед цілого українського народу, як пересторога і боєвий клич для всіх тих, що ще хотіли б колись повірити Москві так, як повірив Хвильовий, який мусів пізніше відібрати собі життя. Переслідування обидвох українських церков, винищування священства і свідомої провідної верстви — з рядів робітництва, селянства та інтелігенції, — відбирання в українського селянина, ожеbrаченою колхозника останнього кусня хліба, переводження насильної колективізації на ЗУЗ, викликування свідомо нового голоду в Україні, все це є доказом, що Україна бореться проти насильства, що Україна не хоче і не буде жити в ярмі, що вона ніколи не згодиться зректися своїх святих прав на вільне, людське життя. Інакше не можна пояснити собі посилення терору, залякування, виголоджування цілого народу.

Це трагічні вітхи, та в них є велич і маєстичність свідомого себе і своєї мети великого народу, бо говорять вони і про єдність та однодушність цілого народу. Вони вказують на тісну пов'язаність повстанчого лісу з запіллям, спільність їх дій, спільність мети. На визвольному фронті немає „бандерівців“, „мельниківців“, „бульбівців“, а є один спільний український фронт, є українська нація, є Україна. Ні УПА, ні українське підпілля в краю не носять марки якоїсь партії чи групи. Революційний рух є рухом всенародним. І якщо учасники його мають час думати про їх ідеологічні чи партійні переконання, то це в ніякій мірі не перешкоджає їм робити спільне діло, творити одну лаву, одно братство зброї. І треба радіти, що цей факт здобуває зрозуміння і серед еміграції. Сумні відхили з одного боку в змаганні монополізувати повстанську акцію, а з другого боку в намаганнях вишукувати в ній деякі промахи та прогріхи тепер зникають. Находимося „на шляху до прозріння“ (див. статтю І. Гриньоха в Українській Трибуні за 13.7). Там читаємо, що „УПА в своїй генезі в час німецької окупації України та в своєму дальнішому рості — це загально — українська цінність і як така — явище позитивне в історії наших вікових змагань за Самостійну, Суверенну Державу“. Знов же з іншого табору („За Самостійність“, червень 47) чуємо голос: „У лісі залишились відділи ріжких політичних формаций, які знайшли між собою спільну мову, бо мали спільне завдання — боротьбу за визволення України“.

Відомості з краю говорять також, що спільну мову, крім лісу, нашли і ті, що працюють в запіллю і рука в руку з „лісом“ борються за спільну всім ідею. Це не лише радісна вітка,

але також наказ і дороговказ для тих, що тут на чужині.

**

Об'єднаний в один „візвольний фронт” край приняв з великою радістю вістку з закордону про порозуміння з початку 1946 р. між українськими політичними чинниками на еміграції. Повстанці знали давні розходження між цими чинниками, але їм було незрозуміло, як раздор міг задержатись у спільній долі на вигнанні. Вони бачуть еміграцію, як продовження іхнього фронту, як амбасадорів закордоном української візвольної справи. І то тим більше, що сучасна еміграція найбільш чисельна з усіх попередніх, найбільш добірна, — з великою кількістю політичних, громадських, наукових сил, — найбільш свідома своїх національно-політичних завдань. Тому край клав і кладе велику вагу на цю еміграцію та чекає від неї помочі в спільних візвольних змаганнях.

Яке ж розчарування і пригноблення відчули боєвики в своїх криївках, коли з закордону прийшла вістка, що так здавалось би природне порозуміння не тривало довго і, що в кінці мин. року одна з груп вийшла з Координаційного Комітету. Для боєвиків, як і для кожного безостороннього українського патріота є другорядною річю, по чий стороні вина за розбиття бльоку єдності. Фактом лишається, що і до нині ще не прийшло до створення суцільного „візвольного фронту” серед еміграції. Але ті, що покликані майструвати цей фронт повинні шукати і повинні усунути причини розбиття, де б вони не знаходилися. Муситься вийти зі стану розбиття і знайти на еміграції спільну мову і провадити спільну дію, як то робиться в краю. І ніхто не має права відтягатися від цього шукання, покликаючись на те, що він, мовляв, має за собою край і еміграції не потребує. Любов до Бога, яка дозволяє ненавидіти близького свого — ложає! Такою ложою є і справи єдності з краєм та ворогування між еміграцією.

Приглядаючись сучасному станові річей на еміграції, стає сумно і болючо. Але мусимо говорити бо ми не втратили нашої віри в добру волю, патріотизм, готовість на жертви нашого загалу і його провідних людей. Бачимо в декого певне засліплення, втрату контролю над собою, зблочення в застосуванню чужих методів. Та уважаємо, що перед образом сторо з'ятої України кожен із нас мусить зробити іспит сумління і перевірити дотеперішні шляхи свої, щоб своїми вчинками не збільшити трагедію Батьківщини. На годиннику історії наближається дванадцята година. Робімо цей іспит чим скоріше, щоб не було запізно!

Наша еміграція в політичній площині є розбита на два табори. З одного боку ті, що стоять за Координаційним Українським Комітетом, який об'єднав усі політичні партії, групи і середовища, а з другого боку група ОУН Ст. Бандери, яка визнає Українську Головну Визвольну Раду за єдино управнену виступати в імені українського народу. Багато можна сказати і доброго і лихого про обидва табори, але не це є предметом нашої статті. В ній ми намагаємося схопити цілість української дійсності на чужині, а скоріше в Європі. Так-чи-інакше, між двома таборами, як і всередині кожного з них, іде завзята боротьба за вплив, за провід. Йдуть змагання за опанування цілого політичного, суспільно-громадського, ба навіть релігійного та культурного життя еміграції, ідуть змагання за маси та моральний їх мандрат, ідуть змагання „за владу” між „законним урядом УНР” та „революційно-візвольним” проводом УГВР.

Намагання здобувати і використовувати для

своїх групових цілей ріжні організації та установи громадського сектора з боку політичних угруповань особливо сильні в Німеччині. Слідно іх уже і на інших теренах (Бельгія, Франція). Політика впхала і до організації політичних в'язнів, і до харитативних установ, і до громадських централь; політичні чинники боряться за тоталітарні впливи і на культурні, ба навіть мистецькі організації, простягають руку і до обох наших церков, політику робить і таборова рада і таборова поліція. Це викриває обличчя громадських установ, утруднює внутрішні відносини в них, відводить їх від їх властивих завдань, часто заводить їх на манівці, а часом і розсаджує зсередини. Але так не сміє бути! Політика і партії мають свої завдання — свої. Ці дві ділянки мусить бути розмежовані, а якщо ті самі особи працюють в обох, тоді вони не повинні змішувати їх функцій. Так є в кожномуdobре організованому суспільстві, так мусить бути і в нас. Виглядає, що ми не знаємо міри. Колись у нас була сама „просвітнянство”, тепер саме „політиканство”. Всевладність політики є притаманною рисою тоталітарних режимів, як от совєтського, де політикою пересякнене все життя, до інтимного і родинного включно. Такий стан річей у нас є ненормальний і є конечним відполітизувати громадський сектор і дати йому змогу жити нормальним життям, бо інакше ми уб'ємо нашу культуру й церкву та ціле громадське життя, як то зробили у себе Совети, уживаючи способів, які тут на еміграції, зрештою, неможливі. Тим не менш та небезпека є реальною і для нас на еміграції.

Боротьба на політичному відтинку відбувається в формі чи то нельоцального пактування між окремими групами, чи то у взаємному поборюванні себе КУК та УГВР, чи то в пресовій полеміці — не говорячи вже про інші форми. Історія переговорів між середовищем УНР та речниками УГВР, що мали місце в 1946 р. скінчилися сумною пригодою, виступом перед Міжвоєнною Конференцією в Парижі з меморандумами, які ані авторам, ані цілому українському політичному світові слави не принесли і довір'я до українців серед чужинців не збільшили, скоріше навпаки. Причиною того були неперебірчі способи в намаганні одурити партнера. До цієї неетичності в нашій політичній практиці одних, треба додути сектярство інших, яке часом базується на засадах „свободи і демократії”. Пресова полеміка між політичними противниками переходила часом межі національної гідності та рації безпеки перед лицем ворога, аж доки редактори органів не погодилися додержувати при політичних виступах певного тону. На тому політика могла лише скористати.

Та боротьба за впливи і за маси не обмежується одними переговорами чи публікаціями, приступними для широкої публіки. Існують ще інші способи боротьби, а саме шляхом „шептаної пропаганди” та публікацій для „внутрішнього вжитку” організацій і середовищ. Це своєрідне підпілля. І тут щойно наше політичне розжерту виступає в повній наготі та коробливості. Не доводиться узагальнювати фактів і явищ, як не можна боротися проти підпілля взагам. В певних умовах воно має рацію свого існування. Маємо враження, що підпілля про яке, мова є підпіллям і для того середовища, з рамені якого воно виступає та працює.

Перед нами одна публікація „для внутрішнього вжитку” певної групи. В ній дано перекрій цілого українського політичного світу. Після перечитання її годі ствердити, чи є це твір умово-хорої людини, одержимої ріжнimi маніями, чи то є тонко вирахована провокація зовнішнього ворога, що зміряє до морального знищення нашої еміграції.

В кожному разі вона докладно схоплює і представляє ніби в „кривому дзеркалі” цілу нашу політичну дійсність на еміграції. Більше того, ті практичні висновки, які самі собою насовуються з твердженів автора, є ніби відготованом тих подій, яких ми є свідками. Наводимо деякі з тих тверджень, щоб наш загал міг здати собі справу, які є причини нашого розбрату, якщо автор є українським діючим чинником, або на які наслідки треба чекати, якщо справді серед нас діють чужинні агенти і ми не є вповні свідомі того. В кожному разі ті писання мусять бути для нас остерогою.

З тих писань довідуємося, що поза „одним суверенним чинником”, всі інші українські утворення є моральним багном і розсадниками провокаторства. Там читаємо: ОУН з полі. Мельником на чолі „не має ніякого соціально-політичного підложжя”, вона зреється „всяких претенсій на самостійну політику”, „переїшла на виразно антінаціоналістичні позиції”, у неї є „змагання за владу, а не за державу”, і т. д.

Щодо середовища УНР, то це „унірівський фашизм”, де „не діє ніяка політична концепція”, де „все залежить від примхи і добrego гумору одної людини”, „уряд УНР це стара еміграційна установа” і він свого часу „пішов на співпрацю з німцями”, а нині „не виказує найменшої агресивності супроти бульшевіків”. УРДП — це лише „декілька нових емігрантів”, „передшкіля комунізму”. Серед „лівих демократів” є багато „потенційних сексотів, а також і діючих уже”. Звідти ж довідуємося, що такі підї, як консолідаційна акція, „вивелімінування” з КУК одної групи, „протиставлення уряду УНР - УГВРаді” відбулися після директив СОО (Спеціальної Операційний Отдел — відгалуження НКВД). „Не ставимо твердження, читаємо дальше, що всі, що є членами КУК є персонально агентами чужих чинників, але твердимо, що властивими ініціаторами постанов КУК є посторонні чинники, конкретно СОО а також чужинні круги, що попирають Галана і Конгресовий Комітет”. Дальше в порадах щодо „активної оборони”, автор ставить твердження: „Єдині здали історичний іспит українські маси, український селянин і український робітник, а зі зорганізованих чинників тільки і виключно ОУН (Ст. Б.)”, та дальше заявляє, що „організування біженецької маси мусить проходити без так зв. патентованих „громадських діячів” і — як треба — то і проти них”.

Але хіба досить. Справді від цього безоглядного зганблення українського політичного світу стає моторошно. Однак не можемо тратити рівноваги духа. Як би не було, сам той факт, що в тій дикій публікації знаходимо захвалювання табору, який стоїть поза консолідаційною акцією, ще не може служити доказом, що власне він і він цілій несе відповідальність за наявність вищеподаних наклепів і ширення їх серед нашого загалу, а може і серед чужинців. Чи всі члени того табору знають джерело тих наклепів і поскільки вони є жертвою такої „політосвіти”, того перевірити ми не в стані. Мусимо однак ствердити, що багато дечого з нашої дійсності не дається інакше пояснити, як тільки вислідом подібних підшептів. Факт, що у нас існує джерело подібної отрути, є великим злом. З цим злом треба боротися і то без огляду, до якого табору хто належить. Без переборення цього зла наша еміграція буде паралізована в своїй чинності і вона не буде в стані виконати тих завдань, які поклав на неї край, уважаючи її своїм амбасадором закордоном.

**

Можемо сміло твердити, що оздоровлення від-

носин у політичній ділянці автоматично оздоровить відносини на всіх інших ділянках нашого життя. Тому на цьому місці хочемо присвятити нашу увагу виключно політичній ділянці і її організованню. В першу чергу, як уже згадувано, ті, що займаються політикою, мусять точно окреслити поле свого діяння і не вносити політики туди, де вона не повинна мати місця. Щодо самої політики, то тут треба здати собі справу з того, що українці, не маючи своєї держави, а тим більш перебуваючи на чужині, мусять провадити особливу політику, так мовити „візвольну”, яка силою фактів ріжниться від політики в існуючій державі. В своїй чинності наша політика не може числити на екзекутиву, а заступити її якимись „службами безпеки” не вдається. Тому в нашему еміграційнім житті немає місця для „монопартійності”, яка є рівнозначна з диктатурою. Подібна форма правління серед спільноти можлива лише при наявності екзекутиви з поліційними способами діяння і то в замкнених державних кордонах, як то є в СССР, чи було в Німеччині за Гітлера. Ця форма не лише не на часі, але вона ніколи не може мати кредиту серед українців, бо вона чужа їм і зненавиджена. **Єдина можливість організування нашої спільноти, на еміграції — це довкола спільного керівного осередку, опертого на правних основах, який користувався би моральною підтримкою та довір'ям цілого нашого загалу.**

Треба відкинути говорення про „суверенність” якоїсь одної партії чи організації. Суверенною є лише нація або її держава. Натомісъ треба змагати до устійнення формального і морального мандату з рамени нашого громадянства, який дозволяв би виступати в імені українського народу, щоб спільній провід міг заступати українські інтереси перед чужинцями і запровадити та підтримувати лад у нашему внутрішньо-національному житті та чинності. Наш загал, як і всякий загал, складається з різних соціальних прошарків та різних психологічних типів, що виправдює і потягає за собою існування різних партій. Вони є виразниками змагань цілого загалу. **Тому одинока під цю пору можлива розв'язка здобути дійсний мандат українського народу, це зговорення, порозуміння, між усіма діючими політичними чинниками, які мають соціально-політичне підложение в Україні і на еміграції, мають свої певні позиції чи програму, мають свої кадри і, рівно ясна, стоять на засадах національно-державного будівництва.** Лише шляхом такого порозуміння можна створити відповідні органи, які провадили б візвольну політику в імені нашого народу на рідних землях і на еміграції. Знаємо, що цей шлях у наявних обставинах є нелегкий. Але інший шлях, шлях силового захоплення проводу і підпорядкування всіх одній партії, є неможливий, небезпечний. Так само небезпечним є, в умовах еміграції, безпосередній відклик до незорганізованих мас та ще демагогичними способами. Це їх лише деморалізує і анархізує.

Мандант керівного осередку для провадження візвольної політики в імені цілого українського народу мусить бути опертій на зорганізований громадський опій. Лише в тому разі той орган матиме належний авторитет серед нашого загалу і серед чужинців. І грубо помилуються ті, які думають, що мандат можна заступити якимись „єрзацами”. Авторитет і довір'я не здобуваються обманством.

І для українців і для чужинців далеко не байдуже, на якій підставі той чи інший чинник виступає в імені загально-національних інтересів, які є його уповноваження і управлення. В залежності від того його виступи матимуть ту чи іншу вагу. Політично тим часом на боці питання формально-

правної основи мандату і розглянемо питання основи морально - правної. Де шукати джерело морального права в умовах безодержавності і еміграції? Позаяк мова про мандат на політичну діяльність, то його може уділити лише зорганізований політичний світ, себто існуючі партії. Загал — а не маси — може ратифікувати одержаний від них мандат, або не ратифікувати його, відмовивши піддержки керівному осередкові.

Шукання правної основи не перестають віддавна. Найважнішою спробою останнього часу було створення Координаційного Українського Комітету, в рамках якого зійшлися всі українські політичні партії і угрупування. Не чим іншим, як подібною спробою, але подуманою в відмінний спосіб і переводженою відмінними методами, є намагання сторонників УГВР зробити з неї диспозиційний осередок нашого національного життя. Та видвигнена ними основа, а особливо застосовані ними методи були хибні і не могли дати позитивних наслідків. Ніби розуміючи це, деякі з сторонників УГВР намагалися направити похибки і висунути концепцію „коаліційного проводу“ (Час). Хоч і не передумана до кінця та виходяча з деяких фальшивих заложень, вона ніби намагалася кинути місток між двома спробами. Нажаль перша спроба дотепер ще не дала остаточної раз'язки і то головно через відступлення від неї одної групи, яка замісць того, щоб шукати порозуміння з іншими групами, намагається всіма способами накинути свою волю цілому українському громадянству на чужині.

Засада сили, здібностей, спроможностей притворені керівного осередку має свою вагу. Годі подумати, щоб можна було віддати його в руки чинників, які не мають реальної сили, ані здібностей, ані засобів, потрібних для виконання завдань, які перед ним стоять. **Осередок мусить бути опертир на укладі реальних сил у лоні українського громадянства, сил матеріальних і моральних, якими воно розпоряджає і яких ніколи не буде забагато, щоб ті завдання поконати.** Устійнити той уклад, встановити певний ключ при означенні ваги і місця в спільній організації для окремих чинників, є чи не найтяжчою справою. Тут треба вимагати від цих чинників найбільшої об'єктивності, вирозуміння, ба навіть самовідречення. Засадничо мусить бути принято, що ріжні партії, групи і організації, які існують і які працюють для загальної справи, мають і даліше провадити свою працю і виконувати свої функції в українській спільноті. Але їх діяльність мусить бути скоординована, аби вони не перешкоджали собі взаємно і не марнували сил даремно. Тоді вони могли бути задовільно полагоджувати справи. Нам видається, що до певної координації дій може дійти вже тепер, не чекаючи на створення керівного осередку; якщо згодимося на засаду з'єднання наших сил в ім'я спільних і вищих інтересів.

Може здатися, що повищі наші міркування не дають виходу з теперішньої ситуації, бо не показують ніякої конкретної, практичної розв'язки проблеми організування нашої спільноти та створення керівного осередку. Але не нам і не на цьому місці виробляти плян діяння. Це є справа відповідальних чинників, спеціально для того по-кліканих і умандатованих. Нашим завданням було показати конечну потребу розв'язки, вяснити ті обставини, серед яких доводиться її шукати, ті перешкоди, які перед нами стоять, аби кожен знат, що і як він має робити, щоб наблизити розв'язку. Успіх чи неуспіх відповідальних чинників буде в значній мірі залежати від кожного з нас. І всі ми повинні сприяти їх шуканням, виходячи з почуття великої історичної відповідальності, яка лежить на нас всіх, з почуття

В СВІТОВОМІ КІТЛІ

ГЕН. ДЕ ГОЛЬ І СОВСОЮЗ.

„Росія панує над бльском в 400 мільйонів душ і її кордони віддалені тільки на 500 кіл. від наших (французьких — прим. ред.).

Нині над нашою країною тяжить велика трилогія. Направду дві третини континенту є опановані Москвою. Комбінуючи натиск військовий і господарський з внутрішньою акцією осібняків, які є цілковито віддані їй, Советська Росія встановила чи намагається встановити, за їх посередництвом, у деяких союзних країнах режим тоталітарних диктатур, які є лише еманацією її диктатури чи залежить від неї“.

(З промови ген. де Голь дня 27 липня 47).

АМЕРИКАНСКИЙ МЕСІАНІЗМ ?

„Те, що Вашингтон назвав зобов'язанням, по-взятим громадянами молодої нації берегти родинні огнища, зробилось у наші дні зобов'язанням служити безпеці цілого світу. Як громадяни найбільш потужної нації, ми маємо обов'язок провадити народи цілого світу до тривалого миру“.

(З промови Президента Трумана дня 7 червня 1947).

АТОМОВА БОМБА.

„Американський пуританізм співає хвалу Все-вищому за те, що Він дозволив, щоб знаряддя нищення дісталось до рук вибраного народу, а не до рук його противників, позбавлених сумління. Цей месіанізм, слідний уже в першій атомовій декларації Президента Трумана з дня 6 серпня, має безнастінно скріплюватись“.

(„Фігаро“ з дня 17 липня 1947).

„Є ПІЗНІЩЕ, ЯК ВИ ДУМАЄТЕ“

„Скільке американських генералів в Японії говорить про японську армію, вивінувану і кермовану Американцями — тим часом в формі бажання. Та і Японці повітали б радо можливість війни з Росіянами. Останніми часами літуни „Камікaze“, готові взяти участь у війні проти Советів, голосилися до американського літунства. Японська армія, піддержана ЗДА, могла б правоподібно здобути російську Азію на схід від Байкалу і ціла Сибір знайшла би в засігу діяння американського літунства“.

Відношення військових сил між СССР та ЗДА має бути таке: армія — 4.500.000 проти 1.000.000, літаки 14.000 проти 25.000, морські одиниці 500 проти 5.000.

(Зі статті „Є пізніще, як ви думаєте“, друкованій в американському часопису „Ньюсвік“ за липень 1947).

любови і відданості до нашого народу і нашої Батьківщини. Всі ми мусимо позбутись оспалості і байдужості, а також перемогти в собі партійну вузькоглядність, сектярську затяжість, перебороти отруту, якої не жалує нам ворог.

Загальна ситуація в світі є надзвичайно напружена. Вибух може прийти несподівано. Це не дозволяє нам зволікати з нашим внутрішнім неладом. Програма чи виграна української національно-державної справи в значній, якщо не в головній, мірі, залежатиме від того чи спроможимося ми на одностайність, чи ні. Не маємо права допустити, щоб повторився проклятий 1941 р. Але віримо в перемогу добра над злом. Віримо в перемогу спільної усім нам української правди.

—————::—————

ЩО ТАКЕ НАЦІОНАЛІЗМ?

Я. СТОБАР

Поняття „націоналізм” у найбільш поширенім значенні цього слова полягає у посиленім почутті любові і пошани людини до свого народу. Патріотизм піднесений на вищу ступінь натури переходить в націоналізм. В націоналізмі особи чи народи стверджують їх національну особистість з особливою силою і підносять у власних очах і в очах сторінок її вагу та вартість. Націоналізм виростає з патріотизму під упливом чи то гордості, у великих і потужних народів, чи то пониження і загрози, у народів поневолених.

Крім, або скоріше побіч, цього чутевого націоналізму існує ще націоналізм політичний. Він коріниться не лише в почутті, але також у свідомості. З цих двох джерел виростають певні теорії і певні практики суспільного життя. Цей другий націоналізм є властивий скоріше народам поневоленим, які мусять напруживати свої сили для збереження їх національної особистості, для охорони їх етнічної групи від винародовлення, або їх території від загарбання. Народи панівні радо виходять поза рами їх етнічної природи, щоб вклучити в засяг їх державної організації та культурних впливів слабші етнічні групи. Тоді такий націоналізм, що пхє їх до розросту на кошти інших країн і народів, приирає характер імперіалізму.

Як ідеологія, націоналізм виразно ріжиться від інших суспільно-політичних теорій, які можна згрупувати на три групи: консервативно-монархістичні, демо-ліберальні й комунно-інтернаціоналістичні. Для унагляднення істоти націоналізму, порівнямо його з двома останніми.

Що виріжняє націоналізм від двох останніх теорій, то це той факт, що ці останні спираються на певних абстрактних ідеях, або, ми сказали б, уроєннях. Демо-ліберальна теорія за основну засаду має ідею свободи. Вона викладає такий соціально-політичний лад, який забезпечував би людині і народам найбільше прав і накладав би на них найменше обов'язків. Доктрина комунно-інтернаціоналістична за вихідну точку має ідею рівності. Вона пропагує зрівняння, як людей так і народів, в їх правах і обов'язках. Обидві ці ідеї — свободи і рівності — є скоріше уроєнням, бо життя не знає і не допускає ані повної свободи ані повної рівності. Тому то виходить, що в згаданих теоріях життя є підпорядковане ідеї, яку хочеться зробити дійсністю.

Натомісъ націоналізм не знає і не хоче знати ніякої засадничої абстрактної ідеї, до якої він мав би нагинати життя. Він бере це останнє таким, як воно є, пам'ятаючи, що, аби опанувати і до певної міри покермувати природу, треба насамперед пізнати її закони, а далі пристосуватись до них. Лише узгляднюючи їх, нав'язуючись до них, шануючи їх, людина стає паном природи. Розглядаючись у суспільному житті людей, доводиться ствердити факт існування нації, як природної спільноти. Націоналізм розглядає націю, як найвищу форму людської спільноти, яка включає в себе всі інші спільноти (напр. кляси, чи релігійні громади — Церкви), та охоплює всі ділянки людського життя, як матеріальну так і духову. Таким чином факт, а також саме явище нації кладеться в основу націоналізму.

Виходячи з засад рівности, комунно-інтернаціоналізм уважає явище нації шкідливим, яке треба

поборювати і врешті знищити, усунути. Ця теорія проповідує знесення всякого зріжничкування серед людей, а головно поділу на нації. Натомісъ демоліберали приймають явище нації, але не прив'язують до нього більшої ваги. Відкликаючись до так званих загально-людських вортостей, вони найбільш дбають про особу і її вигоди. Людська одиниця для них є важніша, як спільнота. Натомісъ націоналісти уважають, що не можна протиставляти особи громаді, лише треба їх скоплювати разом. Особа, будучи основною клітою нації, є підпорядкована цій останній у площині суспільний, але має автономію в площині духового життя. Для націоналістів, які є ідеалістами, а не матеріялістами, закон людський не може перечити законів Божому, як не може перечити природі, лише дестроюватись до них.

Для тих, що ісповідують абстрактні ідеї свободи чи рівності, існують ніби ідеальні розв'язки, однаково добри для всіх часів і для всіх народів: основних суспільно-політичних проблем. Не так для націоналістів. Для цих останніх кожна нація має свій внутрішній закон чи закони, згідно з якими вона живе і розвивається, улягаючи при тому, кожна по своему, впливам духового і матеріального оточення. В цих внутрішніх законах кожній нації зокрема, націоналісти шукають вказівок для їх теорії та практики соціально-політичного життя. Тому скільки є ріжних націй, стільки може бути націоналізмів, відмінних своєю програмою і стилем. Тому націоналізм у ріжних народів може бути і революційним і консервативним, республіканським і монархічним, демократичним і аристократичним. Та ці його прикмети не є питанням доктрини, але доцільності, не теорії, але практики.

В силу того, що внутрішні закони і тенденції розвою кожній нації найбільш наглядно виступають в історичному минулому народу, даються скопоти і устійнити себе в тягу подій, націоналісти прив'язують велику вагу і надають великого значення традиції. Їх уважність до традиції у націоналістів не є лише знаком національної самопошани, але також вислідом їх ставлення до минулого, як до джерела науки і досвіду. Що іншого у демо-лібералів та інтернаціоналістів. Вони ставляться до національної традиції, якщо не зневажливо, то байдуже. Вони зправила ісповідують віру в поступ, як закон всякої суспільного життя і розглядають традиції, як пережитки та перешкоди для поступу.

Звертаючись до питання суспільної структури нації, кожна з трьох ідеологій розв'язує його по своему. Комуністи уважають соціальнє зріжничкування за зло і намагаються усунути кляси та запровадити економічну і політичну рівність. Ліберали, бачучи, що свобода неминучо приводить до нерівності, приймають соціальні і політичні зріжничкування на кляси і партії. Націоналісти йдуть дальше і додають у тій зріжничкованості натуральну конечність. Вони підносять вагу соціальної гієрархії, себто степенування прав і обов'язків як одиниць так і суспільних груп. Вони не лише приймають факт поділу нації на стани (по роду праці) та верстви (вищі і нищі), але дбають про підсилення і організацію їх, визначаючи для кожної соціальної групи певні функції в житті національної спільноти. Вони уважають найважнішим законом суспільного життя співпрацю

цих груп, а не боротьбу між ними, як то є у соціалістів.

Щодо політично-державного устрою, то комуністи хотіли б оперти його на зрівняній безобличній масі, де немає місця для політичної особистості, лише для виробничої одиниці. Звідси теорія і практика Советів, у яких панує монопартийність і тоталітаризм. Натомісъ демократи бажають оперти той устрій на вільній одиниці, яка виступає в політичній площині цілком відірвано від свого соціального середовища, себто кляси чи професії. Звідси їх доктринальний парламентаризм, опертий на теорії вільного, рівного і загального голосування. Щодо націоналістів, то вони беруть за основу політично-державного устрою не роздріблений на людські одиниці „народ”, але зложену з суспільних організованих груп „націю”. Звідси їх прихильність до корпоратизму, який вже віддавна зарисовується в синдикалізмі та інших теоріях і практиках.

Вже з вищесказаного видно, що розходження між націоналізмом і демо-лібералізмом випливають скоріше з ріжниці виміру ваги ріжних об'явів (особа, нація, кляса і т. д.), які вони ім признають. Тим часом як розходження між націоналізмом і комунізмом полягають у заперченнях, — нації і кляси в комунізмі і рівності та матеріалізму в націоналізмі. Цей факт пояснює, чому націоналісти можуть знаходити спільну мову з усіма політичними партіями, крім комуністичної. Націоналісти, розуміючи націю як збірний організм, стягніть на засаді національної солідарності. Тому вони завжди, за винятком особливих і переходових моментів та обставин, все стремлять і стремітимуть до співжиття і співпраці всіх частин нації, поділеної в площині суспільної на стані і верстви, а в площині політичній на партії.

САМОСТІЙНА ІНДІЯ — ПЕРЕМОГА НАЦІОНАЛІЗМУ.

(УБІ). Недавно Бевін висловився, що лявина націоналізму заливає Азію. Сьогодні ця лявина починає кристалізуватися в нові, менше або більше самостійні азійські держави. І якщо в деяких випадках цей процес державного усамостійнення відбувається досить болючо (Індонезія, Індокитай, Корея і інші), то в загальному відбувається він досить закономірно. Найбільш загрозливою лявиною на азійському суходолі була проблема Індії. Але англійський політичний гений найшов засоби змайструвати і цю тяжку проблему. Після приблизно двох століть англійського панування в Індії, та після кругло 30-літньої активної визвольної боротьби індійського народу, на чолі з Ганді, дня 15 серпня 1947 індійський народ стає паном у власній хаті. Англійському народові було дуже тяжко випускати із своїх рук цю "найціннішу перлу з англійської корони", ці найважливіші стовпи британської імперії, але воля народів до самостійного життя сильніша від усіх імперіальних інтересів. Це мусили зрозуміти англійський народ, це мусили зрозуміти й найбільш консервативні його кола, які за ніяку ціну не хотіли зректатися свого панування в цій найбагатшій англійській колонії. Після довгих контроверс, після болючих обвинувачень „розвиваючів англійської імперії”, представники англійського народу, обидві палати англійського парламенту, збагнули неминучість і прийняли одноголосно закон про самостійність Індії.

З Українського життя на чужині

АНГЛІЯ.

УКРАЇНСЬКА КОЛОНІЯ ЗБІЛШУЄТЬСЯ.

Перший більший гурт українців прибув до Англії ще перед 30 роками. Це були робітники з Галичини, які осіли в Манчестері і працювали на ткальному промислі. Вони то складають тепер „Громаду”, члени якої плекають свою прадідівську віру, народні звичаї і обичаї, національну свідомість. До старих емігрантів поволі прилучаються нові, молодші.

В 1945 р. засновано „Союз Українців В. Британії” (СУБ), який з 200 членів зрос до 3000. Під сучасну пору більшу частину членства становлять кол. вояки при альянтських збройних силах, решту — нові переселенці, які прибувають до Англії. Пізніше до СУБ могтимуть певно вступати також кол. заточенці з табору Ріміні, які віднедавна опинилися на британських островах.

Як відомо, від певного часу Англія стала переселувати до себе скитальців з Німеччини, щоб затруднити їх, чи то в промислі чи то в сільському господарстві, чи то по шпиталах (жінки). Новобрибулі мешкають групами по так зв. „Гостель”, де дістають більш-менш культурні умови життя. Праця не є тяжка, англійці здебільша з наших скитальців задоволені і відзначають їх чистоту та коректну поведінку. Сkitальці поволі призиваються до нових умовин, але дасеться відчути незнання мови. Вони потребують підручників, книжок, вчителів, а їх нема.

Іншу категорію становлять бувші заточенці з італійських таборів, головно з Ріміні. Вони є затaborовані як воєннополонені, старшини окрім а стрільці окрім і уважаються за людей „неозначені державної належності“. Дотепер вони були позбавлені волі руху, але є надія, що з часом їх режим буде змінено на режим вільних робітників. І справді, стрільці поволі переходятять до праці. Скорі вони перейдуть на вільну стопу, дістанутъ змогу брати участь у громадському житті.

СУБ для своїх членів і для українців у В. Британії видає пресовий орган „Українська Думка“ (на циклостилі). Передбачається урухомлення більшого видавництва, що випускатиме, крім тижневика, також книжки і підручники. Дається відчути брак належних фондів та фахових сил, брак друкарні з українськими черенками. Але є надія, що всі ці труднощі дасться перебороти. Треба знати, що СУБ купив каменицю, за яку мусить виплачувати щомісячно певні рати. В тій камениці має він свою домівку, а також готель для членів, які бувають у Лондоні переїздом, чи на короткий час.

Перед СУБ стоять важкі і відповіальні завдання: обслугити масу прибуваючих, які потребують помочі і друкованим і усним словом, правною і матеріальною та соціальною опікою. Дотепер брак людей, які могли б присвятити себе цілковито громадській справі та брак вільних засобів спинювали працю СУБ. Треба думати, що між новоприбулими знайдуться потрібні співробітники.

В Лондоні від 1946 р. має свій осідок „Центральне Українське Допомогове Бюро”, яке є по-
кликане керувати допомоговою акцією в цілій
Європі. Довкола нього довший час крутилось ціле
українське життя, особливо доки в Англії перебу-
вали вояки канадської армії, українського по-
ходження. В початку б. р. члени ЦУДБ роз'їхались з Англії, щоб працювати під фірмою „Кана-

3 Українських земель

УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНЧА АРМІЯ В БОРОТЬБІ.

Агенція „Асошайтед Прес“ в кореспонденції з Кошиць (Словаччина) подає:

„В цій, найдальше висунений на схід закутині Словаччини, селяни з страхом розповідають всілякі історії про сильну сторожу, колючий дрів та підміновані поля з довж поширеного недавно карпато-українського кордону України, 40 до 50 миль на схід відсіль. В цих описах мусить бути дещо перетягнено, бо карпато-українські селяни, які два роки тому рішили залишитися на своїй землі, яку прилучено до Советів, сьогодні цілими сотнями втікають назад до Чехословаччини і з успіхом переходять кордон. Деякі перекрадаються самі бездорожніми лісами. Багато інших подавалося за волинських чехів, яких репатріювано до Чехословаччини. Росія завернула біля 30000 чехів з Волині і вони мусять починати нову працю, як фабричні і сільсько-гospодарські робітники в Богемії і Моравії. Українці відреклися своїх осель і майна в Советському Союзі та подали себе за чехів, щоб тільки видістатися із Советів.“

В міжчасі північно-східну частину Словаччини перемінено в зону військових дій щонайменше одної чеської дивізії, підкріпленої гарнізонами місцевої жандармерії, проти прикордонних повстанців. Головна квартира військових дій проти ріжномайданітською уніформованих повстанчих вершників, які тут розгортають активність від закінчення війни, знаходитьться в Пряшеві, на половині дороги між Бардієвом і Кошицями. На північній захід, здовж кордону з Польщею, все було спокійно аж до зими, коли повстанці напали на оселю біля Трстена та убили там одну старшу людину. Деякі кажуть, що між повстанцями є теж і американці. Це тому, що часом вони платять доларами за те, що взяли. Поліція натомісъ твердить, що долари теж скрізь можна подибати і в Польщі. Всі погоджуються з твердженням, що партизани діють тепер тільки невеликими групами до 20 осіб. Ще рік тому вони виконували свої напади відділами по 150 осіб. Натиск на українському і польському боці кордонів заставив їх перейти до Словаччини. Проти них звернені тепер теж чеські військові операції“.

В спеціальній кореспонденції для „Свободи“, висланій з Братислави, читаємо м. ін.:

„Чеська армія від деякого часу ніяк не може дати собі ради з Українською Повстанчою Армією. Словаки відмовились від будької участі в поборюванню УПА. Українське військо не вважає себе теж у стані війни з чехами. Перебування відділів УПА на Словаччині проголошено тільки перечодовим, щоб воякам дати можливість відпочити та прийти до сил після лютої зими і затяжних боїв з останніх місяців у Західній Україні та на Лемківщині. Тому формaciї УПА всіляко намагаються оминати бої та непорозумінь і перестрілок з чеською залогою. Українське військо дуже добре маневрує, прекрасно вміє використовувати гірський терен і свою зброю та б-річний боєвий досвід. Чехи самі це признають. Після кількох боїв, у яких чеські відділи зазнали поважних втрат, московсько-чеське командування рішило, виходило б, виждати додіншої хвилини. Тим часом на Мораві, під проводом советських офіцерів — бувших партизанів, вишколоються окремі відділи для боротьби в горах. Весняний комбінований советсько-польський наступ на УПА не дав досі бажаного результату і всі познаки вказують на те, що його підготовляється ще з більшою старанністю на осінь та зиму. Тепер положення в східній та північній Словаччині є таке, що часто в одному і тому

самому місті чи селі квартирують рівночасно і чеські і українські відділи. Головне чеське командування на цих теренах проголосило стан облоги, але тепер і чеські і українські вояки на місцях переважно вступають собі взаємно з дороги.

УПА відчуває дошкульно матеріальні недостатки, головно брак одностроїв, близни і лікарств. Чеські військові комунікати часто подають, що „полоненні українці були в жалюгідному стані, обдергі, зарослі, виголоджені“. Досі в жадному комунікаті не було відмічено, що чехи роблять з полоненими вояками УПА, чи видають їх москалям, чи вбивають... З УПА зв'язують свої надії у багатьох випадках не тільки словаки, але і чехи.“

♦♦

Агенція „Юнайтед Прес“ подає: „Центр уваги здецидованої акції польського війська на польсько-словашкому прикордонному терені був скерований на систематичне витискання банд (мова про УПА заув. Ред.) з території Польщі. Повстанці, відступаючи, перетинають в багатьох місцях чехо-словашкий кордон і просякають у глиб Словаччини, де силькуються критися по лісах, щоб пізніше знову спробувати щастя і пробитися в напрямку Австрії“.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЦЕРКВИ В СССР.

(УБІ) „Люксембургер Ворт“ ч. 186 і 187 подає, на основі зізнань свідків, які недавно утікli із СССР, такі потрясаючі відомості про переслідування української Церкви в Советському Союзі: Советські органи навмисно позволили святкувати Великдень в Ужгороді, щоб під час самого святкування завдати удар українській Церкві. Під час церковної відправи, нагло НКВД і советська міліція оточили всі церкви. На місці виарештовано всіх чоловіків від 16-60 років і жінок до 40 років та ще того самого дня вивезено їх у двох довгих тягарowych поїздах на Схід. Разом із вірними вивезла тайна поліція останніх українських Василіянських монахів, які ще діяли тайно в Ужгороді Й. Мукачеві, як греко-католицькі душпастири. Будівля Духовного Семінарія в Ужгороді та Митрополита Резиденція (православна) у Чернівцях перебудовані на тюрми НКВД. Дотеперішні в'язниці стали за малі з причини безперервного напливу до них релігійно й політично переслідуваних.

Особливо тяжкий тернистий шлях мають у цьому переслідуванні українські греко-католицькі священики. Із 3.300 католицьких священиків України, працюють тепер біля 300, як душпастири в західній Європі. Це втікачі. Біля 150 з них находяться у сусідній країні (Німеччина — прим. ред.). Із решти 2850 більш як половина карається по советських тюрмах і концентраційних таборах. Хто ще міг утікати, той шукав притулку в карпатських лісах. Деякі находяться під охороною УПА, Української Повстанчої Армії. На зовні мусіло багато священиків зректися їх духовного стану й працювати, як сільсько-гospодарські та фабричні робітники. Перед советськими властями вони видають себе як ляїки, бо засадничо й правно є заборонено бути українським католицьким священиком. Останні 4 українські духовники були вивезені недавно до Росії.

АРЕШТИ УКРАЇНЦІВ У РУМУНІї.

(УБІ). Очевидець, якому вдалося втекти з „освобожденої“ Румунії, оповідає жахливі речі про переслідування і терор НКВД, жертвами яких падуть так українські втікачі з Буковини, як і старі емігранти. Негайно після капітуляції Румунії — 23 серпня 1944 р. — перші відділи НКВД, які в'їхали в Букарешт, кинулись вишукувати україн-

ців. В більшості випадків вони мали точні адреси наших людей. Першими жертвами були старі українські емігранти. Тоді заарештовано між іншими: Трепке, Геродота, Мельника та інших. Під час цієї першої хвилі терору забрано найчільніших наших громадян. Після цього яких 6-7 місяців було розмірно спокійно. Видно НКВД "ньюхало" й слідкувало за іншими жертвами. Після цього прийшла друга фаза терору, в якій заарештовано: інж. Іллю Івановича, Ореста Масікевича, Івана Григоровича, інж. Мирослава Зубачинського — всі буковинці.

В листопаді 1946 р. перевели большевицькі агенти третю хвилю арештів. Тоді взято: Николовича, Мирослава Харовиця, двох Циганюків, Євгена та Іллю Данилюків, Дмитра Гирюка, Василя Якубовича (всі буковинці), які були в Букрешті, а в Ясах заарештовано Юрія Фурмана та Мирослава Квітковського. Всіх відправили до тюрем в Констанці. Після певного часу звільнили Никоровича, а Фурман збожеволів під час тортуру і в камері кричав: „Брати мої, я вас зрадив, прости тільки мені!“ З Констанці відставлено їх до Києва. В січні 1947 р. звільнено братів Циганюків. В червні 1947 р. заарештовано редактора Юрія Сербінюка.

Це тільки кілька болючих фактів. Голгофта українців у Румунії доповнює чащу терпіння цілого українського народу.

СЕЛО НА ЗАХІДНИХ УКРАИНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (Із оповідання очевидця).

УБІ). Після свого приходу, большевики займили тільки міста. Села жили розмірно спокійним життям. Вони мали свої збройні партізанські загони, які відбивали всякий большевицький наступ. Тільки згодом почалися масові облави большевиків для нищення протисоветського елементу, який не давав їм змоги розвинути комуністичної праці.

Першим кроком большевиків — це забрання всієї молоді до війська. Для цього вони влаштували сильні облави на окремі села. Селяни — або ховалися, або вступали в партізанські лави. Облави не давали большевикам великої користі, але за те приносили великі втрати, бо сильні, обеднані партізанські загони атакували червоні війська, завдаючи їм сильних поразок. Ще більше, партізани із власного почину нападали на районні центри. Тоді большевики стягнули великі військово-поліційні сили для винищенння партізанки. І почалися наїзди на села. Багато сільського добра большевики понищили, хати попалили. Почалися масові арешти і вивози. Останньої зими дали майже в кожне село військові частини. Військо ставилося до всіх, як до ворогів ССР. Воно грабувало, арештувало, вбивало зовсім невинних людей. Після послаблення партізанських сил, партія кинулася на село з своєю пропагандою. Понакладали на селян великі податки і контингенти. Після того пішли так звані держзакупки. Селяни часто цьому опирались, заявляючи, що нічого вже не мають, але большевики на це не зважали, посыпали військо, яке насильством і грабунками забирало у селянина всяке майно.

Селяни почали впадати в розпukу. І справді. Хто опирався большевицькому урядові, був заарештований, вивезений або й зліквідований. Уряд із своїми інституціями почав чимраз більше закорінюватися на селі. Одного тільки не вдавалося большевикам зробити: закласти по селах свої первинні організації тобто партію і комсомол. Це питання зустріло сильний опір села.

Пізніше поспались ріжні розпорядження для селян: робота в навколоішніх колгоспах, обробіток, засів землі, рубання дерева, возовиця, направлювання ріжніх шляхів та форшпанки. День-у-день

крутяться тут червоні, які знають, що кожний селянин — це ворог ССР.

Полові большевики змінили свою тактику. Почали посылати на села своїх пропагандистів та агітаторів, які старалися залучити селян до комунізму і доводили завжди „братьство російського народу з українським“. Перестали людей вивозити, лише арештовували далі, щоб винищити небажаний для них елемент, а залишили лише невільну, рабську, селянську масу.

Після виборів 1946 р. ще більше дався відчути большевицький гніт. Контингенти збільшилися, військові залоги по селах залишалися цілу зиму, тероризуючи населення, аж щойно в квітні 1947 уряд їх стягнув.

Вибори до краєвої ради 9.2.1947 пройшли спокійно, бо селяни зрозуміли, що ніякий опір не даст ніякої користі, а завдасть тільки великих втрат. Після виборів большевики пляново готуються до запроваджування колгоспів. З початком весни почалася кампанія колективізації. Селяни не вписуються до колгоспів, за них мусять це робити сільські та земельні громади.

В ОБОРОНІ ПРАВ УКРАЇНИ.

Нью-Йорк, 23 липня. У зв'язку з подіями в Україні, головно у зв'язку з акцією Української Повстанчої Армії та заключенням тридержавного договору між Советським Союзом, Польщею і Чехословаччиною, наслідком якого є нова жорстока „пацифікація“ України, Український Конгресовий Комітет Америки звернувся знов окремим посланням до американського представника в Раді Безпеки ОН, Ворен Р. Остена, прохаючи його інтервенції в цій міжнародній організації, щоб вона прослідила положення в Україні. Нав'язуючи до мужнього виступу Америки в обороні прав інших поневолених народів та в обороні демократії взагалі, Конгресовий Комітет в своїм посланні звертає увагу на події, які мали місце в Україні під час війни та які заінтували сьогодні.

Для ліквідації українського повстанчого руху, Советський Союз був змушений заключити в останніх місяцях окремий договір із своїми сателітами, розпочинаючи безпощадне і жорстоке винищування українського народу. З того приводу в посланні говориться: „Така акція трьох союзників проти українського населення, єдиним „злочином“ якого є бажання власної незалежності і власного демократичного уряду, протирічить високим принципам Об'єднаних Держав“. Рівночасно положення в окупованій Советською Росією Україні поважно загрожує світовому миру, тому Конгресовий Комітет, репрезентуючи понад пів мільйона американців українського роду, прохаче свого американського представника „предложити Раді Безпеки резолюцію про міжнародне прослідження на землях, замешкалих українцями та репресійних заходів проти цього населення, пороблених урядами, що заперечують українському народові належні йому людські права“.

Звернення підписав Степан Шумейко, голова Конгресового Комітету.

ВІДГОМІН МЕМОРІЯЛУ КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ.

„Нью-Йорк Таймс“ надрукував довшу замітку про звернення Українського Конгресового Комітету до американського представника в Раді Безпеки ОН. Часопис додає: „Український Конгресовий Комітет Америки в меморіалі, предложеному п-ові делегатові З'єднаних Держав у Раді Безпеки, Ворен Р. Остенові, домагається повного прослідження наявних повідомлень, що Советський Союз, Польща і Чехословаччина, заключили міжнародне порозуміння, скероване на остаточне знищенння українського народу“.

ГОЛОСИ ПРЕСИ

„НАШЕ ЖИТТЯ”. Недавно в Лондоні появилася спільна декларація угруповань: „Польської Соціалістичної Партиї”, партії „Незалежність і Демократія”, „Польського Демократичного Сторонництва” і „Сторонництва Праці”. Голосачи, що згадані угруповання змагаються за Польську Річ Посполиту „вільну, цілу і демократичну”, декларація пояснює, що „цила значить: в границях на Сході, встановлених Ризьким трактатом, доки і посکльки свободно вибране представництво польської держави не знайде іншої розвязки цього питання в приязнім порозумінні з народами, що замешкують східні землі Річи Посполитої”.

Ніби навязуючись до цеї декларації і пояснюючи її, польський публіцист Є. Бельський вмістив в „Наше Життя”, з 4 серпня б. р., статтю під наголовком „За конструктивний підхід”, в якій читаємо і. і. таке:

„Добровільна польська ревізія Ризького трактату у відношенню до побратимичих народів, піднята у відповідний момент — буде перекресленням помилок минулого і жертвою на віттар лішого завтра всіх народів балтійсько-чорноморського району. Буде це здійснено в рамках передбудови цієї частини нашого континенту...

Першою і основною умовою доброго розвитку польсько-українських взаємовідносин є безумовне визнання, без езуїтського „резерванціє манталіс”, цілковитої рівності обох народів і їхнього природного права до повної сувереності і незалежності.

Подруге, кончє потрібно прийняти засаду етнографічну для устійнення кордонів між незалежною Польщею і незалежною Україною... Докладне визначення кордонної лінії відбудеться на основі порозуміння урядів обох незалежних держав.

Відмовлення Польщі від етнично-українських земель становить передумову, без якої не може бути плідної співпраці обох сусідніх народів. Ця безумовно з польського боку болюча хирургічна операція розріже раз на завжди чиряк, який затроє відносини між обома народами і відкриє нову сторінку в їхній історії. Мусить тут бути відносини поміж двома рівноправними партнерами, з яких кожен рішатиме вільно, а не під моральним тиском...

В епоху атомної бомби настає переоцінка цінностей і багато т. зв. залишних аксіом стає порожнім звуком. Не може так само залишатися старе традиційне поняття державної сувереності, яке в світі, що прагне до єдності, мусить бути обмежене на користь спільноти вищого порядку. Сполучені Штати Європи перестали бути утопією і будуть зреалізовані в ненадто далекому майбутньому, якщо західня цивілізація не буде знищена. В рамках європейських штатів постануть ріжні регіональні бльоки, що об'єднатимуть більшу чи меншу кількість країн. Межимор'я є власне одним із проектів організації середньо-східної Європи. Але це ще не готова, до подробиць випрацювана концепція, а тільки загальний запис, що допускає ріжні варіанти. А тому передчасно сваритися на тему засягу майбутньої федерації. Одно настім'ць буде певним: основою середньо-східнього європейського бльоку будуть Польща та Україна і від них залежатиме обличчя цієї ча-

стини континенту. Ця думка просякає щораз глибше у свідомість обох народів і це дозволяє дивитися оптимістично на вигляди польсько-української співпраці та скріплює надії на перемогу внутрішніх труднощів”.

„Одна ластівка весни не робить, але вона її заповідає” каже поговорка. Погляди п. Є. Бельського ще далеко не є поширені серед польського громадянства, але вони вказують, в якім напрямі еволюціонує польська політична думка.

„НОВИЙ ШЛЯХ” з 59 містить слушні міркування з приводу біжучого політичного моменту, з яких подаємо уривки:

„Треба старатись, щоби демократичні великороджави не вважали український визвольний рух останніми судорогами національної партізанщини з воєнного часу, а визнали його своїм союзником у боротьбі проти загарбницької комуністичної Москви. Треба старатись, щоб вони перестали вживати революційну Україну за політичний футбол проти наступаючого московсько-комунізму, а принципіально дали їй моральну підтримку. Ale при тому не треба забувати, що мимо всього українському народові найпевніше є числити на свої власні сили. Минула війна навчила українців, що як би всі вони числили були на свої власні сили та ті сили належно згуртували, то принайменше не потріпали б були політичної поразки. Через велике розрахування на чужу силу Україна потерпіла не лише мілітарно, ale і політично по першій світовій війні і треба було починати наново визвольний рух від УВО. Розгубленість у ріжніх несуетивих ідеологіях, орієнтаціях і калькуляціях перед і в час другої світової війни привели до другої поразки української політичної думки та визвольного руху і його приходиться починати від УПА”.

В тих міркуваннях хай лише натяками, порушені справи кардинальні і дуже актуальні, над якими варто застосовитись нашим відповідальним політикам.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ І КУПУЙТЕ МІСЯЧНИК

„ТРИЗУБ”

який інформує читача і формує його думку

відає Дм. Андрієвський.

Редактує Колегія

Писати до Редакції в адресі:

Redaction «Le Trident», B. P. 32 Ixelles 4. Bruxelles

Гроші висилати на поштове конто

Dm. Andriewsky № 1362.29

Передплата: до кінця р. 1947 поод. число

Бельгія 35 б. фр. 10 б. фр.

Франція 100 ф. фр. 25 ф. фр.

Англія 5 шіл. 1 ш. 3 п.

В міру збільшення числа передплатників часопис збільшуватиме свій об'єм або виходитиме частіше.

The Trident

ТРИЗУД

Le Trident

Орган національно-державної думки.

Проти двоподілу

В іншому місці друкуємо „Декларацію Проводу Українських Націоналістів”, де стверджено, що „в лоні української спільноти на чужині сильно зріс потяг до національної солідарності, що є показчиком дозрівання нації до державного існування”, та вказано, що перебороти ті труднощі та небезпеки, які стоять перед нами, вдасться „лише збірними силами українського народу”. Той гін до солідарності, як рівно загальна ситуація в світі, змушують українські відповідальні чинники шукати згоди та порозуміння.

Справді двоподіл, що наступив в наслідок відокремлення одної групи від решти українського політичного світу, є найбільш небезпечним явищем у внутрішньо-національних відносинах. Коли повстають два табори, між якими виключаються всякі точки стику та всяка можність співпраці, тоді повстає стан горожанської війни і витворюється ситуація, з якої нема іншого виходу, як знищення одного з тaborів. Це призводить до анархізації суспільства та до його повного розкладу.

Хочемо вірити, що в нас до того не дійде. І дійсно робляться заходи, щоби скінчити з двоподілом, щоби дійти до консолідації відносин між українськими політичними чинниками. Щоби ті заходи дали в найкоротшім часі практичні наслідки, треба усунути деякі перешкоди, які стоять на заваді в переговорах між політичними партіями.

Перш за все треба пригасити ту запеклу ворожість та глибоке взаємне недовір'я, які панують між політичними середовищами. Ми далекі думці вимагати від політичних противників, щоби вони любилися та браталися. Але наколи групи змагають до

консолідації — а про це говорять всі, не виключаючи і тих, що дотепер хвалилися своїм „бліскучим відокремленням”, — треба, щоб вони признали взаємно їх місце і роль в рядах спільногого національного фронту, треба, щоб вони здобулись на об'єктивну оцінку сили і якостей співучасників того фронту.

Подруге, наколи консолідація має на меті полагодження певних справ спільними силами, устійнення взаємовідносин між окремими групами повинно відбуватись на основі загально-національних завдань. Всякі пересунення на шахівниці внутрішніх відносин, — як творення блоків чи висмікування з них окремих партій та перетягання їх до других блоків — не мають жадної вартості. Вони є навіть шкідливі, бо зуживають час і енергію на даремно і відводять їх авторів від позитивної праці.

Потретє треба полищити тактику маневрування, шахування, припірання до муру контрагента, а тим більш всяке хитрунство і обманство. Такі методи не повинні мати місце між людьми, що мають спільні інтереси на довшу мету і мусять співпрацювати. Вони лише руйнують довір'я і сіють взаємну ворожнечу, а тим самим унеможливлюють консолідацію.

Щоби осягнути консолідації відповідальні чинники мусять позбутись перестарілих формул, перемогти групові і особисті егоїзми, зрештою признатись бодай перед самими собою до помилок, які тримають їх в полоні. Наш загал в праві вимагати від них, щоби вони глянули дійсності просто в очі і не уподоблювались тим візантійцям, що сперечались за марні забобони, коли ворог облягав їх столицю. Нині ворог загрожує самому існуванню української нації. Не час і не місце тут, на чужині, для подібних суперечок.

||| Огляд міжнародного життя |||

Чи нова тактика Советів?

„Відається, що після півмісяця, практикованих протягом двох років, дано наказ перейти до негайногого наступу на широку скалю” пише в своїй статті співробітник французького часопису „Лепок”, застосовляючись над питанням тактики Советів. Він, зазначує, що донедавна політична стратегія большевиків полягала в тому, щоб створити сильний і загрозливий кулак на Сході в формі Совєтоюзу та його поплечників „слов'янського блоку”; на Заході ж комуністи не мали перебирати влади, але просякти в уряди і виконувати в них роль „пятих колон”.

Присутність комуністів в урядах була потрібна Москві, щоби легче підготувати ґрунт для комуністичної революції. Комуністи мали би здобувати вплив серед мас, а водночас мали би утруднювати наладнання нормальних відносин. В таких умовах співпраця з ними була неможлива. Тому, скоро ген. Маршал заняв тверду поставу супроти Советів на конференції в Москві, ріжні народи поспішили усунити комуністів з урядів (Франція, Італія, Бельгія).

Опинившись не при владі, комуністи скупчили свою увагу на підривній роботі серед мас зах. Європи і Америки. Соціальні і національні заворушення не вдавають в цілому світі і численні страйки по ріжних країнах мають виразно політичний характер. Повстає питання, яку ціль переслідують Совети, чи змусити противників допустити комуністів знову до урядів, чи захопити цілу владу руками комуністів?

Найсильніший наступ йде на Італію. Тут, саме в час життя, вибух страйків сільських робітників і охопив 1.400.000 осіб. Вибух він проти волі синдикальних провідників на наказ з іншого боку, себто комуністичної партії. При тому ненависть страйкарів звернена не лише проти земельних власників, не лише проти уряду де Гаспері, але також проти Папи, якого називається „союзником реакції” і обвинувачується у виголоджуванні народних мас (?). Провідник комуністів Толіятті домагається допущення їх до уряду, але інші комуністи говорять про революцію. Дописувач часопису „Лепок” допускає витворення в Італії ситуації подібної до сучасного стану речей в Греції з її горожанською війною і інтервенціями зовні. Однак заявя командуючого американською флотою в Італії, адмірала Бієрі, в справі італійських портів дещо пригасила запал комуністів. Тим не менше Італія лишається далі невральгічною точкою Європи.

Не чується певною себе і Франція. Голова військової комісії в парламенті п. Анксіона захарактеризував ситуацію в промові перед американськими журналістами в той спосіб: „Голова уряду витрачає цілий свій час на латання розлому в своїй соціалістичній партії, роздертий боротьбою між симпатиками і противниками комуністів”. Рамаде заледви встигає полагоджувати ріжні соціальні та політичні конфлікти і його уряд не годен наладнити господарського життя Франції, стверджив п. Анксіона. „Нині вже не Німеччина, але Росія становить небезпеку для Франції” говорив він далі. „Більш, як певно, що в разі війни Росія намагатиметься поширити свій терен і займе Францію. Ця операція потягне за собою ліквідацію французької еліти і масову депортацію французьких горожан”.

Загальна ситуація в Європі добре скоплена одним турецьким політиком, який в розмові з відо-

мим членом британського парламенту Прінс сказав: „Я не боюся війни з Росією, а побоююсь хаосу, що збільшується в цілому світі і який буде на руку лише для тої країни, а натомість вийде на шкоду народам, які прагнуть поєднати матеріальний поступ з захованням свободи”. Ця думка знаходить своє підтвердження в промовах ген. Айзенговера, який твердить, що Росія не є в стані провадити війни, а також в потягненнях ген. Маршала, який своїм „планом” намагається запобігти хаосу.

Але чи спосіб думання американських генералів не розминеться зі способом діяння Советів? Чи в чинності большевиків можна розмежувати хаос, революцію і війну? З нашого досвіду і з подій в Україні знаємо, що у большевиків ті три явища йдуть разом. І що має значити факт існування під Советами сильної німецької армії?

Здавна відомо, що в Совєтоюзу існує формація „Вільна Німеччина” на чолі з ген. Зайдліцем, до якого мав прилучитись і маршал Паулюс. Відомо, що там йде перевищок на комуністичний лад німецьких воєннополонених і що їх вертуться до активної служби, при чому уживається пресії в формі виголоджування. Багато зі звербованих і перевищокленіх висilaється до Німеччини, де вони обіймають часом дуже відповідальні становища. Так напр. полк. Маркграф став начальником поліції м. Берліна, майор Бехтер міністром внутрішніх справ Бранденбургу, полк. Штейдлер — шефом департаменту хліборобства і т. д.

Відається, що в Совєтоюзу знаходиться в стані беездатності 36 німецьких дивізій, з яких 18 панцерних і 7 моторизованих. Вони носять назви ріжних провінцій зах. Німеччини і є розташовані в околицях Ладозького озера, в районі Мінска та в Криму, де ними командує ген. Шорнер. Не знати числа вояків, але число старшин означується на 2000, а підстаршин на 70.000. На чолі твої нової німецької армії має стояти ген. Вагнер. Маршал Паулюс не має користати довірям Советів, хоч була чутка, що він недавно побував в Берліні і що його готовують на голову майбутнього німецького уряду.

Що віщує для Європи і для цілого світу існування цеї німецької армії під Советами? Що значать чутки, поширені в німецьких політических колах про речинець 100 днів, який діється для сучасного стану в Німеччині? Скілько має підстав поголоска про неминучість включення советської зони в склад СССР? Чи не є то передвісники нових потягнень Советів?

Конференція Міністрів Закордонних Справ, яка мала б продовжити московську конференцію і занялася справами Німеччини, є перенесена з початку листопада на його кінець. Від неї вже ніхто не очікує ніяких позитивних практичних наслідків, але вона може дати відповідь на вищепоставлені питання. Отже треба почекати не неї, а тим часом не брати дуже поважно поголоски про можливість симового зудару ще перед Різдвом.

Совети є майстрами від шантажу і можуть ще довго спекулювати безкарно на несилі та нерішучості противників.

Двобій Маршал - Вишнівський

Асамблея Об'єднаних Держав послужила для двох чемпіонів, які змагають за першінство в світі, ЗДА та СССР, нагодою змірятись, коли не силами, то атутами. Наступ почав ген. Маршал

своєю промовою, яку „Журнал де Женев” називає „протисоветською”. Справді майже в усіх питаннях, які американський Міністр Закордонних Справ уважав за вказане виступути перед ООД, він знаходив маневри Москви, яка скрізь і всюди старається не допустити до будь якої розв’язки.

„Замість миру, свободи і господарської безпеки, почав свою промову ген. Маршал, ми знаходимо загрози, політичні переслідування і злідні”. Застановляючись над ситуацією на Балканах, він підніс справу Греції, „загроженої в своїй політичній незалежності і територіальній соборності”. Він пропонував Асамблеї зажадати від Албанії, Болгарії і Югославії, щоби вони заперестали підpirання повстанців проти уряду. „Користуючи зі свого права „вето”, оден з членів Ради Безпеки тричі університетів намагання Ради унормувати положення”. Мова про Громика.

Що стосується Кореї, то „протягом чотирьох років уряд ЗДА старався дійти до згоди з советським урядом, щоби уможливити застосування догоди, заключеної в Москві в справі незалежності цієї країни”. Ale і понині та справа не є полагоджена і вимагає взгляду в неї ООД, казав ген. Маршал, знов нарікаючи на Совети.

„Наколи меншість, що складається з ССР та Польщі, на далі відмовлятиметься приєднатись до думки більшості, Комісія в справі атомової енергії не могтиме сповнити доручення данії ОД”, казав американський міністр, натякаючи на відмову Советів погодитись на будь яку контролю в цій ділянці.

Ствердживши, що „постійні члени Ради Безпеки надуживають право „вето” — знов мова про ССР, який вісімнадцять разів спротивився рішенню більшості — ген. Маршал запропонував обмежити це право та зложити Перманентну Комісію, яка би заступала Асамблею межі двома її сесіями і яка би фактично уніважнила Раду Безпеки, зпараліковану правом „вето”.

На другий день по виступі ген. Маршала промовляв Вишинський. Його промова, намірено брутальна, була виміряна проти ЗДА та всіх інших, хто міриться з американською політикою. „Деякі впливові члени ОД, такі як ЗДА та В. Британія, використовують ОД для задоволення своїх егоїстичних інтересів... Вони не хотути роззброюватись і тим поносять відповіальність за неспокій в цілому світі” заявив Вишинський, забуваючи про 4-мільйонову советську армію, яка не свідчить про роззброєння Созвоюзу.

„Вони єдині, що противляються поглядові більшості Комісії для справи атомної енергії щодо конечності знищення бомб”, додав він, оправдучи відомову ССР підатись контролі тим, що не можна, мовляв, допустити до вмішування чужих чинників у внутрішні справи Созвоюза.

„Новий світовий конфлікт готовиться на очах остаткового світу” казав Вишинський, дивлячись просто в очі ген. Маршала. „Підготовка до війни провадиться американськими капіталістами, які шукають за новими прибутками... В тій цілі сіється пострах перед ССР, збільшується зброєння і витворюється психоза війни, яка має помогти ЗДА почати свою воєнну експансію і для якої Німеччина мала б послужити головним тереном в Європі... Ale доля Німеччини і Японії мусить бути острогою для тих, що готовують нову війну!” викрикнув большевицький промовець.

Заторкнувшись доктриною Трумана щодо помочі Греції та Туреччині і плян Маршала щодо відбудови Європи, Вишинський заявив, що вони передуть Хартії Об’єднаних Держав, бо порушують суверенність народів, оминувши мовчанкою факт насильного підпорядкування Советам цілого ряду країв і народів сх. Європи. Він твердив, що саме та доктрина і той плян поділили Європу на два

табори, з яких один є під диктатом ЗДА. Про другий табор, що є під кормигою Советів, Вишинський не згадав, видно уважаючи, що тут все в порядку.

Щодо питання „вето”, то Вишинський рішучо відкинув всяку думку про зміни на точці статуту ОД, бо така зміна перечить, мовляв, засадам, які лягли в основу тої установи. Те саме і щодо встановлення Перманентної Комісії, бо тут право „вета” не може мати місця, а без нього Советам годі саботувати справ ОД.

Розправившись в той спосіб з більшими рибами Вишинський взявся до менших і знайшов спосіб сказати щось прикрого в адресу і Франції, за її політику в Індокитаю, і Аргентини за те, що вона не зірвала зносин з Еспанією, і Полудневої Африки за її поступування з Індусами, і Голяндії за її чинність в Індонезії. Він не пожалував навіть окремих осіб, як от Черчіля та американського делегата, Дальса, немилого Советам своєю рішучою поставою супроти них.

Натомість взяв в оборону советських поплечників, Албанію, Болгарію і Югославію, заявивши, що всі закиди проти них в справі Греції є „безпідставні”, хоч спеціальна комісія ОД ствердила їх відповіальність за напади на Грецію.

В кінці Вишинський запропонував Асамблії резолюції, в яких осуждається американську пресу за те, що вона ніби провадить „пропаганду за війну”, та вимагається від ЗДА, Греції та Туреччини, щоби вони, чи їх реакційні круги, заперестали ширити воєнні алями. Чи не так промовляв вовк в байці, коли обвинувачував ягня за агресивність проти нього?

Застановляючись над ініціативою ген. Маршала та поставою Вишинського, „Журнал де Женев” пише: „Можливо, що та ініціатива виклике конфлікт з тяжкими наслідками. А втім той конфлікт в зарідку існує вже давно. ОД терпить від сховного боліака і може є ліпше спробувати оздоровити хорого заким він не сконав”. При тому швайцарський часопис має на думці можливість виступлення ССР з ОД. Канадський делегат до ОД одверто говорив про конечність повстання нової ОД, вже без ССР і його поплечників.

Але на нашу думку до так драматичного висліду двоюбою Маршал — Вишинський не діде. Знаменно, що зачинаючи свою промову, советський делегат зробив крок до мікрофону і кинув ніби клич: „За мир і приязнь між народами, проти запалячів нової війни” Цей оклик, як рівно тон і зміст цілої промови його, дають підставу характеризувати цю останню, як „загату пропаганди” проти правди і розуму. Тою промовою большевицький достойник хотів замілити очі советським народам, а також відвернути увагу інших народів, кличучи „лови злодія”, саме в той час, коли Совети готують якусь віправу по чуже добро.

Справа відбудови Європи

Ідучи за пропозицією ген. Маршала, 16 європейських держав взялися зараз же по липневій конференції в Парижі до опрацювання пляну господарської відбудови Європи за допомогою ЗДА. Нині той плян вже готовий і його передано до розгляду американським урядовим чинникам. Він може увійти в життя лише по ухвалі Конгресу ЗДА, який, є мова, скличеться в кінці біжучого чи на початку прийдешнього року. Зараз він є предметом студій спеціалістів.

Плян є розчленений на чотири роки з тим, щоби в кінці цього речіння виробництво в головних ділянках європейської господарки перейшло рівень нормальних часів, себто р. 1938. І так в ділянці хліборобства виріб цукру, плекання бульби, добування олії та ріжних товщів, як рівно

скотарство мали би перевищити довоєнні рівні, в той час, як збіжжя могло би лише дорівняти попередній продукції. Добування твердого вугля перейшло би на 30 мільйонів базовий рівень. Виріб електричного струму збільшився би на 2/3 супроти довоєнного, нафти добувалось би в два і пів раз більше, сталі вироблялося б на 10 мільйонів більше, засоби сухопутного транспорту зросли би на 25% і водного дійшли би свого нормального рівня.

Для переведення в життя цього пляну є по-требна допомога Америки, як виробами та сирів'ями так і грішми. Європа протягом чотирьох років матиме недобір, який паризька конференція обчислила на 19.330 мільйонів доларів і який мала би покрити Америка. Причини такого жалюгідного стану європейської господарки полягають поперед в тому, що за час війни були в значній мірі перервані міжнародні торговельні зносини, що дезорганізувало її господарку. Подруге війна значно зруйнувала її промисловість, яка не в стані продукувати стілько, щоби вивіз готових виробів оплатити привіз сирів'їв. Звісно її гостра фінансова скрутка.

Відбудова європейської господарки можлива при двох передумовах: найтіснішої співпраці європейських країн та найширшого товаровиміну з Америкою. Наколи на першій з них особливо настоював представник ЗДА на паризькій конференції п. Клейтон, то на другій клали наголос європейські представники. Врешті всі погодилися, коли проект був переглянений за вказівками п. Клейтона. Його друга редакція відійшла до Вашингтону.

Так представляється економічна сторінка пляну Маршала. Але той плян має також сторінку політичну, над якою мало дискутується, хоч багато думається.

Поява пляну Маршала мала місце серед обставин суто політичного і далекосяглого значення. Шукаючи способи спиніти експанзію советського імперіялізму, американські політики звернули увагу на той факт, що господарські крізи, нужда, невдоволення мас дають найбільш сприятливий ґрунт для захистлення комуністичної ідеї та поширення московських впливів. Отже поборюючи розріст російського імперіялізму, треба насамперед усунути злідні. До цього зміряє між іншим плян Маршала.

Одною з перешкод до успіху пляну є неучасті в нім східно-європейських країн, які дістались під советську гегемонію. Бож саме ці країни є додавчими сирів'їв — а головно харчевих — для упромисловленої зах. Європи. І саме щоби протидіяти заходам ЗДА в їх намаганню поставити Європу на ноги, Совети заборонили своїм поплечникам прилучитися до пляну Маршала, хоч їх неучасті в ньому б'є насамперед по них самих. Тим не менше автори проекту лишили для тих поплечників і для самого СССР звідкриті двері до пляну. Більше того, проект передбачає збільшення довозу до зах. Європи зі Сходу.

Третій момент, який надає плянові Маршала, політичну вагу, це є питання Німеччини. Відбудова Європи є неможлива без чинної участі в європейській господарці цієї сильно - упромисловленої країни. А тим часом Німеччина є поділена на ріжні окупаційні зони. Совети відгородили свою зону від решти світу „залізною заслоною“ і противляються відбудові інших зон. Франція також вагається дати Німцям можність урухомити їх промисловість, побоюючись, що це призведе до віднови їх мілітарної сили.

В цім полягає ціле питання Рурщини, над яким сперечаються французи з американцями та англійцями, які хотіли би використати засоби Німеччини для відбудови Європи на повну скалю.

Всі ці моменти узaleжнюють виконання пляну Маршала від політичних відносин в Європі і поза нею.

Участь ЗДА в переведенню пляну в формі його фінансування є подиктована мотивами політичними, про які була мова вище, а також мотивами економічними. В наші часи господарки всіх країн світу є так щільно пов'язані що упадок чи хаос в Європі не може не відбитися на стані Америки. А то тим більше, що за час війни ЗДА ще більш упромисловились, вони ще більш, як перед війною, потребують ринків збути. Отже відбудова Європи, яка є добрим клієнтом, є дуже потрібна і для Америки. Це дало право п. Бевінові, що був головою паризької конференції, сказати про проект вироблений нею: „Це не є звертання по милостиню. Це є слушне домагання помочі, щоби перевести скрутку відбудови і щоби створити умови, які би дозволили Європі внести свою лепту в світову скарбницю повоєнних часів“.

Плян Маршала може мати також поважні політичні наслідки для Європи. Річ в тому, що наш континент, покрайний на численні держави, покритий густою сіткою митних кордонів, не може в сучасних умовах вижити, задержуючи свій дотеперішній політичний статут. Нові господарські обставини вимагають знесення митних бар'єрів, а тим самим і зміни статуту. Але дуже тяжко відмовитись від давніх традицій, не будучи до того приневоленим конечністю. Сучасна скрута і плян Маршала є саме тою конечністю для Європи. Годі здійснити той плян, не запровадивши плянову господарку, суцільну на всю Європу, яка вимагає уодностайнення митного режиму на цілім континенті. До цього пхає також і інтерес Америки, яка воліє бачити європейський ринок без митних перегород. Тож не дивно, що американський обсерватор на паризькій конференції порадив її учасникам розглянути можливості встановлення митної унії в Європі.

В наслідок домагання представника ЗДА, Конференція в Парижі створила спеціальну комісію, якій доручила перестудіювати питання все-європейської митної унії. За такою ідеєю зasadно висловилось вже 13 держав, при чому Англія піднесла, що було би корисним, щоби до унії приступила би ціла Британська Імперія, розтягнена далеко поза межі Європи, що значно ускладнює проблему. Франція та Італія взялись відразу студіювати практично питання знесення митного кордону між цими двома країнами.

Щоби оцінити можливі наслідки запровадження митної унії в Європі, варт пригадати, що політичне об'єднання Німеччини почалося в минулому столітті знесенням митних кордонів між незалежними німецькими державами. Годі думати, що ціла Європа піде слідами Німеччини часів Бісмарка, для того немає підстав ні расових, ні культурних, ні політичних. Але при світлі економічних фактів ідея З'єднаних Держав Європи видається менш наймовірною.

Як видно з попереднього, на перешкоді господарської відбудови Європи стоять велики труднощі політичного характеру, з яких постава Советів, ба сам факт існування ССР є чи не найголовнішою. Отже і в цій, здавалось би чисто економічній проблемі, годі оминути політику, як рівно годі обійти Совети. Того тяжко не бачити навіть сліпому. А тим часом багато зрячих сліпців стараються оминути небезпеку, ховаючи, як той струсс, голову в пісок.

Д. А.

Декларація Проводу Українських Націоналістів

Жиємо в часі історичних зламів. Цілий світ стоїть перед питанням, бути чи не бути. Чи історичний процес піде шляхом органічного розвою, чи комуністична авантюра кине світ у вир анархії. На таких терезах важиться нині доля нашої цивілізації і доля народів.

Противенства, що поділили світ на два ворожі табори, є так глибокі, що боротьба йде на взаємознищення. В тім змагу виживуть і переможуть ті народи і цивілізації, які мають велику життеву снагу. Україна ту снагу має, але, щоб вижити, потрібна мобілізація всіх її сил та якнайдоцільніше орудування ними. Без того вона або буде розчавлена ворожою силою, або впаде від вичерпання.

Серед сучасної світової скрути і в обличчі страшних небезпек народи рятуються націоналізмом. Націоналістичні ідеї і чини найліпше мобілізують народи духовно і фізично. В той сам час народи шукають з'єднання їх зусиль в боротьбі проти спільних загроз і спільних труднощів. Солідарність національна і солідарність міжнародня ідуть в парі і взаємно себе підсилюють.

Націоналістична ідея, не зважаючи на всі перешкоди, пересякла цілу українську дійсність. Навіть ті, що відкидають націоналізм зasadничо, улягають його впливам. Він то двигнув в час останньої війни український народ на чинну боротьбу за основи національні вартости: свободу, єдність та державність.

ОУН від початку її засновання була, є і залишиться єдинимносієм націоналістичної ідеї. Правильність ідеологічних, політичних і соціальних позицій ОУН підтверджується ще й тим фактом, що ті з її колишніх членів, які відколовились від неї, стали поклоняючися чужим богам, вертаються на покинені позиції.

Тактика спекуляції на модних гаслях ніколи не виплатиться на довшу мету. Одно звихнення на основних засадах неминучо потягає за собою друге, і в остаточному рахунку мусить допровадити до провалу, коли збаламучені не завернуть вчасно з хибного шляху. Подібна спекуляція в політиці коштує націю надто дорого, щоби не осудити її.

Українські націоналісти завжди відзначалися революційним активізмом. Роки передвоєнні і часи останньої війни бачили їх в перших лавах борців за долю України і бачили великі жертви, які вони несли на вівтар служення Батьківщині. Частина націоналітів, що опинилася поза ОУН, була опанована сліпою стихією, яка обернула їх активізм в гін для гону. Небезпека вичерпання перед рішальним революційним зрывом надто реальна для цілого українського народу, щоби ми дали захопити себе тим гоном без розмислу.

Українська націоналістична ідея є того роду, що вона росте і розвивається разом з внутрішніми силами нації, цього підмету націоналізму.

Часи світових зламів позначилися великими зрухами в середині українського народу. Між іншим в лоні української спільноти на чужині сильно зрос потяг до національної солідарності, що є показчиком дозрівання нації до державного існування. Внутрішні зрухи і досвід зовнішніх подій впливнули на зміст української націоналістичної ідеї та на поставу українського націоналізму супроти дійсності.

Такі ствердження зробив Третій Великий Збір Українських Націоналістів, який відбувся в місці серпні на чужині. На тім Зборі переглянено хресну путь України і передений шлях ОУН та означені вигляди на майбутнє. На цьому Зборі перевірено програму та устрій організації, устійнено її теперішні позиції та усталено її завдання на блищу і дальшу мету.

ПУН в його новому складі, де поруч з давнім запрацьованими в організації членами знайшлися речники нового членства, на чолі зі старим випробуваним головою ПУН полк. А. Мельником перебрав на себе ті нові завдання. Вони є тяжкі з огляду на велітенські труднощі і небезпеки, які стоять перед українською нацією на шляху до визволення і державності. Перебороти ті труднощі і небезпеки вдається лише збрінними силами цілого українського народу.

Український націоналізм зберігаючи свої питоменні позиції, повинен і далі все глибше просякати українські народні маси і провідні їх круги. Лише тим шляхом витвориться психологічне підґрунття, спільне для всіх середовищ і конечне для спільногоВ визвольного і державно-творчого чину. Для успішності того просякання ОУН мусить бути сильною, впливою.

ПУН засилає свій привіт борцям за волю України, які змагаються на Рідних Землях, ключевим членів і симпатиків ОУН подвоїти їх чинність, справність, жертвенність. ПУН велить їм загострити їх чинність на ворожі піdstупи ззовні і на анархічні вияви внутрі нашої спільноти, щоб не допустити до розбивання чи знесилення українського національного табору.

Грядуть великі, вирішальні події світової ваги. Серед них вирішиться і доля України на довгі роки або сотки років. Нам дано бути свідками і співчинниками суду історії. Події знайдуть ОУН приготовленою. На націоналістах лежить обов'язок приготувати до них цілу українську націю. Тяжке і відповідальне це завдання, але доконати його мусимо !

Слава Україні !

Провід Українських Націоналістів.

Серпень 1947 року.

ПАНОРАМА УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО СВІТУ

Дм. АНДРІЄВСЬКИЙ

Хочемо розглянутись в нашім довкіллі, хочемо приглянутись українським політичним чинникам і означати їх місце в соціальній структурі українського народу та устійнити їх ролю в його національно-державних змаганнях. Але закім перейти до розгляду окремих груп — одна загальна завага.

Незаперечним фактом є, що українське політичне життя в сучасних обставинах є можливе лише пожа межами України. Під советським режимом виключена всяка вільна політична діяльність, там не може розвиватися і оформлюватися ніяка партія більше ніж думка. У хоч як прикрою є відірваність від грунту політичних організацій, що діють на еміграції, мусимо з нею погодитися і приняти факт, що український організований політичний світ перебуває на чужині. Лише еміграція є речником політичних змагань українського народу і лише на чужині ті змагання можуть виявиться в повній виразності.

Серед української політичної еміграції юні по-значились чотири ідеологічних табори, а саме: соціалістичний, ліберально-демократичний, націоналістичний і консервативно-монархістичний. Вони мають побільшості організаційні відповідники, а в кожнім разі намагаються оформити себе по лінії ідеологічних позицій.

Соціалістичний табор складається з елементів, що належали до кол. краєвих партій соціал-демократичної, соціал-революційної і радикальної. До них дедалі близче примікає Українська Революційно-Демократична Партія, яка повстала недавно, вже на еміграції. Той табор старається уложитьсь в рамки одної Української Партії Праці і виступати одностайно. Оскілько УРДП ще і досі перебуває в стані шукання своєї соціально-політичної суті, можна чекати, що частина її теперішнього членства приступить до соціалістів, але частина відійде до інших угруповань.

Соціалісти все і скрізь були особливо чуйні на питання соціально-економічні, але далеко менше на проблемах національно-державні. Це пояснюється тим, що серед них були поширені інтернаціоналістичні тенденції, які випливають з ідеї солідарності працюючих, до речі дуже сумнівної. Серед соціалістів змагається матеріалістичний спосіб думання, накинений їм Марксом, з ідеалістичним. Ревізія „наукового соціалізму”, переведена наступниками цього останнього, внесла в соціалізм багато моментів психологічних та моральних, що не лишилось без впливу і на українських соціалістів. Завдяки таким автором, як Де Ман, питання нації знайшло серед сучасних соціалістів більш правильну оцінку та більш глибоке зрозуміння. Соціалізм перестає бути антинаціональним, яким він був донедавна.

Соціалізм, особливо в його марксівській постановці, знаходить ґрунт головно в середовищі робітників, серед пролетаріату, якого Маркс хотів наділити диктатурою, себто монопартійністю. Як та диктатура може виглядати і до чого допровадити, бачимо на прикладі Совоюза. Цей досвід не лишився без наслідків для всіх соціалістів, а для українських зокрема. Довший час в Україні бралися сильної робітничої кляси і там не було належного підложжя для соціалізму. А поскілько робітники в нас були чужонаціональною групою, то і український соціалізм був слабий. Був це скоріше ідеологічний інтелігентський рух, як ция змагань українського робітництва. Але упромисловлення України в тягу останніх 25 років підсилило

там робітничу клясу, а приплів до міста і фабрик та заводів виходців з села надало їм більш виразний національний характер.

Середовище українських соціалістів на еміграції може мати органічний звязок з сучасною дійсністю в краю, поскілько до него пристануть нові емігранти головно з теперішньої УРДП, які в великій мірі є виплодом тієї дійсності, і поскілько вони внесуть в те середовище новий дух. Але з другого боку ті нові емігранти, зформовані в умовах підсоветських, отже далеких від нормальних, несеуть з собою певні психологічні та ідеологічні збочення включно аж до троцкізму. Ім ще багато бракує для усвідомлення і правильного зrozуміння національно-державної справи, як і ріжких суспільних процесів.

Українські соціалісти мають заслуги перед українським народом в його боротьбі за соціальне і національне визволення, але мають також певні прогріхи. Зокрема вони, покутуючи хиби антинаціонального інтернаціоналізму та пацифізму, не завжди добре впливали на перебіг революції і визвольної боротьби в р.р. 1917-18. Між ними мабуть і дотепер не зовсім перевелися ілюзії ніби до розвязки нашої національно-державної справи можна дійти без збройної боротьби і що та розвязка можлива в формі федерації з Росією. Чи не пропагували вони концепцію Ліги Сходу Європи, яку був висунув Микита Шаповал і чи не твердять вони часами, що треба боротися з большевизмом, а не з Москвою, яка в дійсності є ворогом України?

Середовище українських демократів ліберальної закраски складається в першій мірі з членів кол. Товариства Українських Поступовців яке в часі революції 1917 р. перетворилось в Партію Соціалістів-Федералістів, а на еміграції служило головною підпорою уряду Української Народної Республіки. До них примкнули члени Українського Націонал-Демократичного Обєднання та Фронту Національної Єдності з ЗУЗ, а також ті з нової еміграції, які під советським режимом заховали уподобання, викохані за давніх часів. Це середовище на чужині намагається організаційно оформитися в Українськім Національно-Державнім Союзі.

Основою для цього середовища є психологічний тип, поширений серед всіх культурно розвинених народів і який відзначається змаганням до свободної ініціативи в ділянках економічній і до забезпечення громадських свобод в ділянці політичній. Це змагання є вислідком питомого людині гону до свободи, а тому все існуватимуть демократично-ліберальні формациї, меншої чи більшої ваги в залежності від історичних обставин. Сучасний момент, коли соціальна і політична боротьба провадиться між скрайніми тенденціями, помірковані партії типу наших демолібералів відступають здебільша на другий план. (Англія, Бельгія, Франція).

За плечима демократичних і ліберальних партій найчастіше стоять інтереси кляс, які мають вигоду від знесення обмежень приватної ініціативи, а власне кляси міщанської, буржуазної. Під цим оглядом є знаменним, що опорою англійського лібералізму все було середовище власників ткальень і сама доктрина носила назву Манчестера. Хоч в Україні і не було сильного, національно думаючого міщанства, але була належна психологічна атмосфера. Серед неї виховались і наші демоліберальні круги. В нормальних умовах безпе-

речно і в Україні виробиться соціально - економічний прошарок, який стане носієм демократичних та ліберальних ідей. Але советський режим в ніякій мірі не сприяє розвою того прошарку. А тому ті елементи, що з нової еміграції пристають до УНДСоюза, на нашу думку мають свої коріння не в сучасній, але скорше в передсоветській дійсності.

Націоналістичний табор є репрезентований двома окремими угрупованнями, які дивним дивом носять ту саму назву „Організації Українських Націоналістів”. Для виріжнення себе одно з них до цеї назви, в скороченню ОУН, додає ріжні додатки, раз „самостійників - державників” іншим разом „націоналістів - революціонерів” або просто літери С. Б. (Ст. Бандера). До цього дійшло в наслідок відходу в 1940 р. від матіріної організації, що повстала в 1929 р., групи очоленої Ст. Бандерою. Чи факт існування двох націоналістичних організацій свідчить, про існування двох українських націоналізмів? Того дотепер ніхто не твердив. В кожнім разі група Бандери не вийшла з ніякою новою ідеєю, яка би її ріжнила з ОУН. Розкол стався не в наслідок ідеологічних чи програмових розходжень, лише на грунти ріжниці тактик, або скорше ріжниці темпераментів, що диктували ріжні способи поступування. І наколи група Бандери в постановах деяких своїх конференцій чи в Платформі УГВР, яку вона визапала за свою, відійшла від заложень націоналізму, то нині вона змагає до повороту на позиції, на яких не перестала стояти ОУН на чолі з полк. Мельником.

Український націоналізм, як політичний чинник, є явищем закономірним в такій же ступені, як два попередні, соціалістичний і демоліберальний. Тим не менш не можна нині пов'язати націоналізму з ніякою соціальною групою. Психологічно націоналізм є в однаковій мірі приемлемий для всіх прошарків і фактично в його рядах - знаходяться і робітники і селяни, люди думаючи радикально і ліберально. Всіх їх єднає глибоко розвинене національне почуття та гін до державності. Отже мається до діла з формациєю, яка стоїть понад соціальні ріжниці і спирається не на групових інтересах, але на моментах віри в національну ідею і волі до державного життя. В тім її нині сила, бо вона всенациональна, і можлива слабість в майбутньому, коли вона не знайде соціально - економічної бази.

Націоналістичний чинник був покликаний до життя історичними обставинами, які вимагають концентрації національних сил для рятунку України від заглади. Ці обставини диктують революційну тактику політичних змагань. Але і в розумінні тої тактики можуть бути розходження. Група Бандери зрозуміла революційність в її технічному аспекті, не зумівши глянути глибше в суспільну природу національної революції. У неї тактика заступила політику і допровадила до таких нерозважливих потягнень, як акт з 30 червня, якому надано груповий характер і переведено в спосіб, який не робить ні кому чести. Натомість матірна ОУН має більш вичуття до змісту національної революції та солідніший державницький змисл, який не дозволяє їй на легковажні кроки.

Фактом є, що націоналістичні чинники за часів війни і по ній є найбільш активні. Вони не лише діють, а також виділовують не інші чинники. Постава всіх українських партій є в тій чи іншій мірі під впливом націоналізма. Националізм з психологічним підложжем цілого українського політичного світу і то не вважаючи на голоси, які піднімаються проти націоналістичної доктрини. Такі гасла, як „Соборність”, „на власні сили”, з якими виступив націоналізм, а останніми часами „солідарізм” зробились здобутком цілого українства.

До націоналізму припливають нові елементи, в яких і советський режим не затямував національного інстинкту, які вичивають державність, як категоричний імператив для себе, які є двигані волею до визволення.

Яка буде доля українського націоналізму посягненню національно - державної мети? Можливо, що саме він оформить ядро провідної верстви що зіпреться на всі суспільні групи й візьме державну керму, можливо, що він знайде свою соціально-економічну базу в одній з тих груп. Приклади новітніх націоналістичних формаций по інших країнах ще надто свіжі, щоби дати в цій справі виразні вказівки. Одно є певне, що майбутність українського націоналізму багато залежить від політичного змислу того середовища. І є підстави думати, що ті велики політичні помилки, які побудило одне крило націоналістів, а друге не зуміло ім запобігти, вдасться направити на користь цілої української справи. Але його дотеперішні осяги вже не вдасться уневажити нікому з його противників.

Лишиться приглянутись таборові консервативно - монархістичному. Ця формaciя носить назву „Союзу Гетьманців Державників”. Згідно провідній ідеї її основоположника вона мала бути організацією того психологічного типу людей в Україні, який є регулюючим чинником стихійних гонів соціальних і політичних. Той тип консерватора, не менш нормальний і не менше корисний для кожного суспільства, як тип революціонера, все був, як писав Липинський, заслабий в Україні і з того повставали великі труднощі, ба навіть катастрофи в житті українського народу. Власне в консерватизмі, а не в монархізмі, лежить істота історична місія наших гетьманців. Направду монархістів можна здібати у всіх інших українських угрупованнях, не виключаючи і соціалістичного. Але ні одно з них під сучасну пору не може служити пристановищем для переконаних консерваторів.

Суспільною основою консерватизму майже, зправила є кляси посідачів чи то земельної чи то промислові власноті. І хоч в Україні ця кляса була зденаціоналізована, все ж таки в тім середовищі, а бодай в його психологічнім кліматі віdbувалось, а почасти віdbувалось і нині віrbування українських консерваторів. І тут атавізм, коли риси характеру, вироблені під впливом певного рода праці чи певного укладу життя, передаються з покоління в покоління, є дуже виразний. Тож і ті нові симпатики, що з нової еміграції прилучаються до гетьманців, є не так виплодом сучасної підсоветської дійсності, як пережитком давніх суспільних відносин.

Консерватизм, як політичний чинник, є отже явищем нормальним ба навіть конечним для розвою нації. Чи розуміють це наші нинішні гетьманці, а головно чи поступають вони згідно заложенням, що лягли в основу їх формaciї, в тім можна оправдано мати деякі сумніви. Останні часи дають багато доказів, що гетьманці зійшли зі своїх засадничих позицій, в кожнім разі дають себе на них маневрувати, зраджуючи свою місію консерваторів. Цей факт затемнює в їх власній свідомості їх практичні завдання і вносить в українську політичну дійсність деяке попутання понять, утруднюючи деякі процеси в лоні українського політичного світу.

Так нам представляється розклад сил в українському політичному світі. Лишаємо на боці словове відношення тих сил, устійнити яке є доволі тяжко, але яке фальшується досить легко. З вищеподаного перегляду бачимо многогранність української політичної думки і її організованого вияву.

За яку Європу?

д. СЛОБІДСЬКИЙ

„Нації, які не хочуть загинути в наш час постачають не тілько їх охорони зброєю, але так само пориваючими ідеями” — пише американський кореспондент „Ное Цюріхер Цайтунг” і додає: „Сильно притягаючі ідеї становлять велику силу в міжнародному світі, відпихаючі ідеї — страшне обтяження”. Це помічення є дуже слушне і буде не від речі приглянувшись тим ідеям, з якими нині виступають світові чинники та як вони ті ідеї застосовують.

Відколи світ поділився на два ворожі табори головними діючими чинниками являються Союз та З’єднані Держави Америки. Кожний з них має претенсію організувати світ посвоєму, а зокрема накинути Європі певний політичний статут. При тому кожний з них виступає з ідеями, якими хоче звабити Європу. Ця остання отже знайшлася між двома бігунами.

Російська політика, як і гітлерівська, все мала два роди ідей: одні для внутрішнього вжитку, для піднесення температури власного народу і для пірвання його до боротьби, а другі для зовнішнього світу, для замілювання очей. Почавши від царя Петра I, Москва зміряє до завоювання Європи а там і цілого світу. І то во ім’я месіяністичної ідеї — наділення людства „новою культурою”, новим „сусільним і політичним ладом”. Як та культура і як той лад має виглядати, показує нинішній стан річей під советським режимом. Перший нарис московського несамовитого месіянізму дав мабуть російський письменник Данилевський в своїй книзі „Росія і Європа”, що вийшла друком в р. 1869.

Данилевський висловлював думки так зв. російських славянофілів, які в XIX ст. були носіями найбільш скрайнього московського імперіалізму. Це був ідеологічний рух, перенятій месіянізмом, згідно з яким Росія несе світові „нову правду”, яка заступить германо-романську цивілізацію. Ця месіяністична ідея зродилася в Москівщині десь в XVI ст. коли один церковний достойник проголосив, що по упадку Риму і Царському місту Москва перебрала їх світову роль. Цікаво, що большевики нині покликуються на цю теорію і в своїх виданнях. (Очерк по русской історії, під редакцією Н. Ю. Пушкарського) повторюють: „Упав другий Рим (Константинополь), виник третій Рим — Москва. Перші два згинули, третій не загине, а четвертому не бувати”. Щоби устійнити свій родовід, вони сягають ще дальше в минулі і твердять таке: „Росія сьогодніша не є тільки СССР, але і спадкоємця другого Риму — візантійської імперії, спадкоємця імперії Чінгізхана і пряма наслідниця створеної Петром Великим імперії російської” (часопис „Обозреніе”). Чи ж може бути більш яскравий вияв московського імперіалізму большевіків?

Данилевський твердить, що Росія не є тільки чужа європейському світові, але й за сильна, щоб бути тільки членом європейської родини, тільки одною з великорідзив Европи, — „вона займе в історії гідне себе і слов’янства місце не інакше, як лишею стаючи на чоло самостійної політичної системи і служачи, як противага до Європи в її цілості”. Інтерес Росії не лежить у задержанні рівноваги сил в Європі, але навпаки, у використанні захистання цієї рівноваги. Із цих думок Данилевського, призначених для внутрішнього вжитку, випливає, що російський народ має такі

завдання: усвідомивши собі своє месіяністичне покликання, „об’єднати” довкола себе всі слов’янські народи — при чому він, наприклад, уважає греків, румунів та мадярів, під ріжними претекстами, також „слов’янами” — і, використовуючи захистання рівноваги сил в Європі, накинути її свою культуру. З цієї бази уже можливо буде починати завоювання цілого світу, бо „нова культура”, як колись гелленізм, чи навіть у пізніших часах „германо-романізм” має всі дані бути розсадником культури серед цілого людства, пише Данилевський.

Переходячи тепер до нової російської дійсності, бачимо, що московський большевизм стойть на цих самих ідеологічних засадах і веде закордонну політику в напрямі, визначеному Данилевським. Внутрі СССР роздувається російський націоналізм і месіянізм, монтується „слов’янський блок” у закреслених Данилевським границях, а назовні робиться усі зусилля, щоб не допустити до рівноваги сил не тільки в Європі, але й у цілому світі, бо завдання московського большевизму стали ширші навіть у закордонній політиці, а саме встановлення „диктатури пролетаріату” в цілому світі. Большевизм, після короткого революційного періоду, круто завернув до традицій російського месіянізму й імперіалізму і, хоч під новими кличами, але зі старим змістом, йде вперед й послідовно старими шляхами. Доказів для цього не потрібно, бо найліпшим доказом є сама „советська дійсність”, яку знаємо не тільки ми, але й цілій світ. Сьогоднішня ж Москва проповідує явно й славно: ліквідація „гнилого капіталістичного ладу”, „об’єднання” довколо „Третього Риму”, чи „Третього Інтернаціоналу” (формально зліквидованого, але фактично діючого) з осідком у Москві, щоб шляхом „диктатури пролетаріату” дійти до запровадження на цілій землі „советського ладу”, „советської демократії” — „демократії вищого типу” (Данилевський називав це саме явище „культурою нового типу”). Без сумніву, що такі ідеї говорять до ума й уяви „советського” (читати „російського”) народу й він легко діється мобілізувати до таких великих революційних завдань.

Але ці ідеї призначенні тільки для внутрішнього вжитку, так як ідея „вищої раси” Гітлера була призначена тільки для розпалення патріотизму німецького народу й здобуття його „серця” для боротьби за імперіалістичні цілі „Третього Райху”. На експорт, для зискання собі „клієнтілі”, Москва має інший товар... Це, побіч загально звісної ідеї комуністичного „раю на землі”, в першу чергу ідея **самостійності** й **суверенітети націй**, і то особливо малих і поневолених (напр. „оборона” **націоналістичної Індонезії**). Ідея приваблива і в дусі часу. В цьому напрямі йде політичний розвиток людства (напр. повстання нових самостійних національних держав в Азії, національні рухи в Африці і т. д.). І хоч у советській політичній системі розвиток національних спільнот іде від **самостійності до поневолення**, то це не перешкоджає Москві в її закордонній політиці й пропаганді зручно використовувати здорові самостійницькі рухи й ті ідеї, які лягли в їх основу. Ще більше. Проти наявних фактів, Москва не перестає твердити, що тільки в її політичній системі існує свобода й вільний розвиток усіх народів, а поза її системою народи живуть у рабстві й є предметом

визиску долярових імперіялістів. Доказ для першого: „найдемократичніша сталінська конституція в світі”, де і дальше фігурує 17-а стаття, яка постановляє, що „союзні республіки зберігають за собою право свободного виходу з ССРС”. Доказ для другого: перманентні робітничі розрухи й страйки в капіталістичних країнах. Але як би то й не було, пропагування Москвою ідеї самостійності й суверенности означає, що ця ідея має сьогодні більше як колинебудь потужну революційну силу й динаміку. Тому то Москва користується цією ідеєю, як засобом досягнення своїх імперіялістичних цілей.

Москва розбила в квітні московську конференцію „Великої Чвірки” в ім’я боротьби за „едину, суверенну німецьку державу”, відрізуючи в той самий час непрохідним китайським муром цілу свою окуповану частину німецьких земель від решти Німеччини та придушуючи тамошнє населення безоглядним деспотичним чоботом. Молотов зірвав Парижську Конференцію з червня - липня в ім’я боротьби за „сохранение национального суверенитета” малих європейських народів, насилуючи в той самий час brutalним способом державну самостійність і національну сувереність народів із своєї сфери впливів.

Але це не перешкаджає московській пропаганді в кожній книжці, в кожній брошурі, в кожному журналі, в кожній газеті і на кожному кроці повторяти той самий мотив: боремося за національну сувереність народів, боремося за їх свободу, бо, як пише московський тижневик „Новое Время” з 27 червня: „Тільки той, для якого не має нічого святого (!), ані дорогого, може говорити так холодно й так brutalно про те, що людська істота має найдорожчого в світі: своя батьківщина”.

Цей самий національний принцип пропагують тепер і всі московські „п’яті колони”, комуністичні партії у світі. Вони називають себе „національними партіями” і провадять боротьбу, ніби за „національні” інтереси власних народів... Про це гордають усікі Тореси й Толіяті, хоч кожному ясно, що вони мають таке гасло із своєї московської централі. „Нашою одинокою провинною є те, пише лицемірно французька комуністична „Юманіте” з 15 липня, що ми осталися вірними національній політиці, яку потверджували при ріжких нагодах після освобождення”, не згадуючи ні словечком про те, як ця сама „Юманіте”, то виступала проти політики Гітлера, то одобряла її за цілий час від 1939 - 1941 рр. залежно від того, в яких відносинах находилася Москва до Берліну. А тепер одинока французька комуністична партія проповідує ненависть до Німеччини, згідно з засадою Москви, що в Європі не вільно допустити до рівноваги сил і порядку та одинока з усіх французьких партій своїм непримиримим становищем не дає змоги Франції дійти внутрішньої державі до здорового, упорядкованого життя (страйки й протиурядові демонстрації — це все діло комуністів). На кінець одинока комуністична партія і її часопис „Юманіте” поборюють закордонну політику Франції, зорієнтовану на співпрацю з Англією і ЗДА та домагається орієнтації на Москву. Чи це може припадково, або з внутрішнього переконання? Певно що ні, бо таку саму політику провадять комуністичні партії і в Англії, і в Італії, і в Греції, ба навіть американські комуністи чомусь тільки в Москві добавчають рятунок для людства. Це напевно не припадок і не внутрішнє переконання!

Другий ідейний коник, на якому їде Москва в своїй закордонній політиці та пропаганді — на цей раз тільки серед „слов’янської родини” — це ідея всеслов’янства. На цю тему вже так багато писалося в нас, що ми обмежемося лише

до кількох зауважень. **Москва ніколи не була, не є і не буде речником слов’ян.** Москва чужа дійсно слов’янським народам. Москва — це евразійська потуга, вона тільки говорить слов’янською мовою, але думає і відчуває чужими слов’янам категоріями. Слов’яни — українці, поляки, білорусини, чехи, словаки, серби, хорвати й ін. — належать духово до того комплексу, що ми звичайно окреслюємо поняттям „захід”, а Москва, як це стверджують найкомпетентніші її речники, чужа Європі. Дивно тільки, що дехто на заході вірить ще у „всеслов’янський міт” у московській редакції. Ідею панславізму проповідувала Москва за царських часів і в той самий час нищила в найбільш brutalний спосіб такі слов’янські народи, як українці та поляки. Пригадаймо тільки ганебний акт російського міністра Валуса з 1863 р., яким цілком звичайно заперечувалося існування українського народу з усіма конsekвенціями, які випливали з цього — заборона живого українського слова й нищення всякого прояву національного життя; пригадаймо ще парцеляцію Польщі, яку перепроваджувала „слов’янська” Росія спільно з германською Німеччиною. Ідею панславізму проповідує і сьогоднішня большевицька Москва. І в той самий час вона парцелює 1939 р. Польшу з Гітлером, точнісінько так само, як це робили два століття тому назад її попередники на кремлівському престолі. Ні, ідея панславізму — це чистої води ідея імперіалізму одної російської нації. Сталін писав лицемірно: „Ніхто не має права насильно вмішуватися у життя націй, нищити їх школи й інші інституції, ломати їх звичаї й обичаї, робити перешкоди в уживанні їх мови, змінювати їх права”. Сьогоднішні події в Чехословаччині (країні, яка є найбільше вірила в „слов’янське братерство” з Москвою), Польщі й інших слов’янських країнах є дальшим доказом, що в „історичних війнах, як учив Маркс, треба відріжняти фразеологію від дійсних намірів”.

Останні два „Всеслов’янські Конгреси” (в Білгороді 1946 р. і у Варшаві в червні 1947 р.) під патронатом, чи ліпше диктатом Москви, не дали бажаних успіхів, як реферують чужинні спостерегачі. В цьому напрямі знаменним є таке ствердження італійського тижневика закордонної політики „Релационі Інтернаціонал” з 5 липня: „Щодо ефективної солідарності слов’янського блоку, читаємо там, то й у Варшаві можна було ствердити, з акцентів делегатів поодиноких країн, що як організм, він не є такий досконалій у своїй цілості, як це могло б виглядати. Там не бракувало певних розбіжностей між делегатами поодиноких країн. Недавні непорозуміння між чехами й словаками доказують, наприклад, що проблема співжиття між двома народами не є в дійсності розв’язана, а brutalне поведіння росіян у Румунії і Болгарії підтверджує, що не всі слов’яни є переконані в досконалісті сучасної системи”. І такий влучний додаток: „Але якщо Росія матиме дальше змогу, з питомою й брутальністю, насильно монтувати цей блок, а англо-сакси й дальше не матимуть ясної слов’янської політики, то тоді східня спільнота, хоч ще внутрішньо не перетоплена, не матиме іншого вибору, як бути солідарною в обороні своїх інтересів”. Натяк ясний.

Що протиставить цим ідеям західній світ? Цитована на початку цієї статті „Ное Цюріхер Цайтунг”, говорячи „з американських перспектив” стверджує, що в Америці „майже не розуміли вже глибокого значення ідей. На місце вирів в демократію, прийшли цинізм і байдужість. Але друга світова війна наповнила ідею демократії новою життєвою силою”. І з цією відродженою демократичною ідеєю вступила Америка в другу світову війну. З цієї ідеї зродилася 14 серпня 1941 р. Атлантическа Хартія (автори Черчіл

і Рузвельт), на її основі постала Організація Об'єднаних Націй. Атлантическа Хартія проповідувала світлі ідеї. Вона гарантувала право народів вибирати власні уряди, привернення суверенності й самоуправи народам, позбавленім силою цих прав, усталення миру, що запевнив би людям вільне життя від страху й зліднів і т. д. Пізніші договори, доконані факти й міжнаціональна практика показують, що в світі не тільки не зникли страх і злідні, але вони поступенно перетворюються в систему сучасного ладу. Не тільки не привернено народам суверенності й самоуправи, але й відібрано суверенність і самоуправу тим народам, які її мали. Робить це тільки одна потуга, ССР, але бо інші потуги, які кинули в боротьбу ці ідеї, мають святий обов'язок боронити їх. Чи мільйони жертв упали в цій війні за те, щоб замінити одну тиранію другою? Вина паде в першу чергу на англо-саксонські держави, бо одинокі вони мають силу недопустити до толочення найсвятіших прав народів і людини. Американські люди гинули на всіх полях світу в вірі, що вони вмирають за свободу проти тиранії, а американські уряди пактували й ще й далі хотіли б пактувати з найбільшою тиранією, яку тільки переживало колись людство. Тільки, що тиран із Кремлю не хоче більше пактувати. Він зарезервував собі вільну руку.

Ідеї, за які вмирали свободолюбні народи, проповідує тепер лицемірно московська тиранія і тільки компромітє їх. Вашингтон у той самий час проповідує абстрактні й нереальні, принаймні тепер, ідеї „світового уряду”, „З'єднаних Держав Європи” на взір ЗДА, а може й ССР. „Світовий уряд”, який мав би забезпечити цілому людству свободу й добробут — річ гарна, але поки що тілько в теорії, світ ще не дозрів до неї, якщо взагалі колись дозріє. Така ідея може захоплювати такі великі потуги, як ЗДА, які мають усі шанси головувати в цьому уряді, але й то аж після повалення такого серіозного кандидата на головство у світовому уряді, як ССР, який навіть бореться за світову диктатуру пролетаріату. Малій поневолені народи хочуть спершу здійснення і для себе зasad Атлантическої Хартії, бо тільки будучи суб'єктами міжнаціонального життя, вони зможуть вирішувати питання світового уряду — а їх голос буде дуже важливий, бо це добра половина цілого людства. Отже основовою передумовою до творення усіх понаднаціональних урядів це зникнення поділу світу на вільні і поневолені народи.

„Матеріалізм можна організувати”, сказав одного разу Бевін в промові до американського народу, „бо його можна звести до науки, примушуючи народ слухати. Але не можна організувати свободи в той сам спосіб. Це є духовна річ, якої не можна кодифікувати. Це велика душа людства”. Тими словами він закликав американців до боротьби плече-в-плече з європейськими народами за свободу проти тиранії. Нам відається, що англійська концепція ідеалу людськості, висловлена Бевіном, є для нас, європейців, багато блища, як те, що його виявляє Америка, коли вона устами своїх речників намагається накинути нам ріжні механічні федерації, подиктовані економічними мотивами. Вона бо не вчувається в питомності Європи, розглядаючи її лише при світлі власного досвіду.

З'єднані Держави Північ. Америки це є доволі свіжий конгломерат народів і культур. Там щойно тепер витворюється американська духовість, американська культура, там аж тепер остаточно перетворюється сирій матеріал ріжнородної етнографічної маси в націю. Європа ж вже має за собою свій консолідаційний процес. Європа це вже готовий твір, — це прекрасна мозаїка ріжніх

самостійних націй, із яких кожна має свою власну духовість, власну культуру, власну національну історію і традицію, власну національну територію. Над цим фактом уже не можливо перейти до денноного порядку. Європейські нації мають дуже багато спільного в своїй духовості, це уможливлює їм найти між собою спільну мову, найти певні моменти солідарності і навіть спільної дії, але не більше. Творення ж якоїсь „європейської нації” — це мусів бути brutальний, насильний і противприродний процес, який знищив би тільки те здорове й творче, що вже є, а на його місце не поставив би нічого. Це був би на велику скалою те, що сьогодні роблять у менших розмірах большевики і що світ схарактеризував, як найбільш нелюдську тиранію. Москва творить насильно „советський народ” на „образ і подобіє” російського народу, а на чий образ і подобіє мала б творитися „європейська нація”?

Тому всякі ідеї про З'єднані Держави Європи, чи Паневропи хочемо розуміти тільки, як вільне об'єднання вільних, суверених націй. З'єднані Держави Європи — це мав би бути, за словами самого Черчіла, тільки свого роду „механізм”, інструмент, яким європейські народи користувалися б після потреб (див. „Газет де Лозан”, 12.7.1947). Але й до здійснення цього пляну, категоричною передумовою є знищення в Європі всякої тиранії, знесення панування одного народу над другим, створення умов для усамостійнення усіх поневоленіх ще народів — а не замінення одного панування другим.

Однока творча, органічна і мобілізуюча на найбільші жертви ідея, згідна з великими зasadами західної цивілізації — це є ідея творення нового європейського ладу на засаді свободи і суверенності всіх європейських народів від Антлантику аж по Кавказ. Після визволення всіх її дозрілих до державного життя націй Європа могтиме, ба навіть муситиме об'єднатись щоби успішніше поборювати свої внутрішні труднощі та запезпечити собі відборонність, але це вона зробить шляхом затіснення відносин між окремими народами та в формі зложение більших державних утворів на основі спорідненості геополітичних умов, економічних інтересів та культурних традицій. В тому напрямі вже працюють європейські відповідальні чинники. Бельгія, Голяндія і Люксембург вже встановили між собою митну унію, названу „Бенелюкс”, Франція та Італія йдуть іхніми слідами, намагаючись дійти до подібної розвязки, конференція 16-ти держав, що працювала над пляном Маршала, створила спеціальну комісію для вистудювання проекту митної унії, яка би охопила всі європейські народи. Зрештою існують товариства пропаганди, які висовують концепцію блоку народів, положених між Балтиком і Чорним морем так зв. „межиморря”. Над цими всіма проблемами нам доведеться ще не раз застаницитись по мірі того, як вони назріватимуть і входитимуть в життя.

Лише в такій постановці — визволення поневоленіх націй і їх добровільного блокування в більші одиниці — понаднаціональна ідея знайде в Європі додійний ґрунт для її реалізації. Лише вона відповідає зasadам Атлантическої Хартії та статуту Об'єднаних Держав. Лише підперши її, а не накидачи чужу для Європи і невідповідну до її внутрішньої структури ідею, може Америка помогти Європі, а тим самим цілому світові і собі, вийти з хаосу, що запанував по другій світовій війні і який штучно підтримується ворожими західною світові силами Сходу.

Липинський і Український Націоналізм

Я. СТОБАР

Декому може здаватись, що гострі виступи Липинського проти націоналістів раз на все роз'язують питання його відношення до націоналізму. Ми цієї думки не поділяємо.

Річ в тому, що Липинський писав свої „Листи до братів - хліборобів” в р.р. 1919 - 1925, коли українського націоналізму, як оформленої ідеї і організованого руху, ще не було. Книжка Донцова „Націоналізм”, яка становить важливий етап у розвою української націоналістичної думки, вийшла щойно в 1926 р., а організаційне оформлення цього руху сталося лише на Першому Конгресі Українських Націоналістів, що відбувся на початку 1929 р., цебто перед самою смертю Липинського. Отже цей останній не мав часу і фізичної можливості схопити нове явище і поставитись до нього з повним знанням справи. І хоч Липинський виступав нераз проти націоналістів, то в тих виступах було багато непорозумінь. Його виступи були склеровані саме проти тих груп і ідей, проти яких зводили боротьбу організовані українські націоналісти, а саме проти драгоманівщини, демолібералізму, революційного соціалізму і т. д. яких він не раз називає „націоналістичними”. А тому ті, що застосовують до сучасного націоналізму критику і осуди Липинського, виміряні проти цих останніх, надуживають правди і насилюють думку автора. Що правда, Липинський дуже гостро нападав на Донцова, з яким розходився в ріжких питаннях, але не в тих, що, як побачимо далі, становлять основні заложення українського націоналізму. Крім того цей останній не вичерпується ідеями, що їх голосив і голосить Донцов. І не одно з заложень, зформульованих Липинським, лягло в основу українського націоналізму, про що писалось в „Розбудові Нації” ще в 1928 р.

Ми твердимо, що Липинський належить до кола націоналістичних мислителів і його ідеї є властиві не одному націоналістичному рухові. Не інакше думає і Дм. Чижевський, коли він у своїй статті „В. Липинський, як філософ історії” пише: „Липинський є і консерватор, і аристократ, і націоналіст”.

Дехто уважає, що Липинський є насамперед, коли не виключно, монархіст і, як такий, не може бути націоналістом. Знову непорозуміння, до якого в значній мірі спричинився сам автор своєю термінологією, та полемічним стилем своїх писань. Незапереченою є духова і політична спорідненість Липинського з французьким автором Моррасом. В обох монархічна ідея стоїть в центрі їх доктрин, що зовсім не заважає французькому авторові визнавати себе за націоналіста. Власне з того приводу він пише: „свою суттю монархізм відповідає всім постулатам націоналізму, тому саме він і називає себе (у Франції — прим. автора), „інтергальним націоналізмом”. (Мої політичні ідеї” Моррас). Монархічна ідея так у Морраса як у Липинського підпорядкована національній ідеї. Вона не має і не може мати іншого завдання, як служження нації, забезпечення її гідного існування і розвою, запровадження доцільної організації її політичного життя. „Починайте зі ствердження ідеї Франції” радить Моррас своїм прихильникам і далі пише: „королі Франції все були батьками Вітчизни”. Для Липинського „без здійснення гетьманства всякий інший лад, що прийде на Україну, не може бути і не буде ладом національно-українським”. Такий підхід є підходом всіх націоналістів, для яких інтерес нації, національне благо,

державна рація, є правдивим імперативом понад який, крім закону Божого і випливаючої з нього моралі, нема нічого вищого.

Розуміння нації у Липинського не відбігає від розуміння цього явища у тих, що свідомо звуть себе націоналістами. Для одного і других нація є насамперед категорією психічного порядку, „моральною, збирною особою”, а вже пізніше громадою фізичних осіб. Воля бути самим собою, здібність переводити ту волю в життя в формі культурної творчості, суспільно - господарського ладу, політично - державної організації, ось що є вирішальним в питанні існування нації. „В основі поняття нації лежить містичне ядро” пише Липинський, а Донцов з юким сарказмом розправляється з раціоналістичними та матеріалістичними підходами до проблеми у Драгоманова, Франка та інших, (див. його книгу „Націоналізм”). Розуміння національної спільноти, яка є „органічним колективом” для Липинського, „органічною неподільною цілістю” для Сциборського, у націоналістів є зовсім відмінне від розуміння тих, для кого нацією є всякий гурт людей, наділений певними формальними рисами, як от однакове походження, одна мова, спільна територія і т. д.

Як у Липинського, так і в інших націоналістів поняття нації випливає з їх загального світогляду. Вони добачають джерело людської чинності в іраціональнім гоні до життя, але не в якихось розумових заключенях і це є центральною позицією їх світогляду. Липинський окреслює свій світогляд, як „ідеалістичний реалізм”, а в іншій місці, називає його „прагматизмом” від слова „прагма”, що значить „ділання”, тобто зусилля свідомої розумної, раціональної волі в напрямі здійснення хотінь стихійних, іраціональних”. У Донцова подібний світогляд носить назву „волюнтаризму”, зрештою нечужу і для Липинського. Не один з розділів книжки Донцова „Націоналізм” присвячено обґрутуванню численними витягами з ріжких авторів волюнтаристичного підходу до життя. „Зміцнювати волю нації до життя, до влади, до експансії” є для Донцова першою підставою націоналізму. Світогляд обох авторів є гостро суперечний ідеям демолібералів і соціялістів з їх вірою в „залізні закони історії”, формальну логіку, діялектику, детермінізм і т. д. І на цій точці Липинський є однозгідний з іншими українськими націоналістами, які рішучо розірвали з ідеями, що ними жило XIX ст.

Щоправда в своїх позитивних твердженнях націоналізм Липинського звучить дещо інакше, як націоналізм Донцова. У цього другого він більш абстрактний, більш від розуму ніж від серця чи інстинкту, тоді як у першого він має за джерело саме живе життя і є голосом крові та землі. Тоді, як у Донцова національна ідея та її політичні постулати є скоріше предметом віри та переконань і існують ніби „самі в собі”, для Липинського вони виростають „з територіально - політичної та патріотичної форми національної свідомості”. Отже з усіх наявних ознак і прикмет нації, з усіх чинників, що формують народ у націю (територія, раса, культура, релігія і т. д.), він кладе наголос на спільноті території і твердить, що всі мешканці даного краю до якої раси, релігії, культурного кругу вони не належали би, всі вони повинні творити одну націю. Таке ставлення справи є оправдане, як з огляду на історичний досвід Зах. Європи, так і з огляду на при-

роду нації, як політичної спільноти, організація якої можлива лише на основі територіальної єдності. Інакше є на Сході Європи, а в Україні зокрема, де етнічні групи дотепер ще не перетопились в національну цілість, але це лише питання часу. І хоч українство донедавна стояло на етнографічному принципі, воно від него дещо відхиляється відколи поступят державности, поступят політичний, зробився невідмінним моментом національних змагань Українців. Під цим оглядом Липинський є безперечно дальшим етапом в еволюції українства, а тому і в націоналізмі ідея землі набирає дедалі більшої ваги, хоч її не брали і на самім початку руху.

Український націоналізм не мислить майбутнього України поза державністю. „В націоналістичнім світогляді нація і держава виступають як одноцила і найвища в її ідейній і реальній вартості мета” пише Сціборський. Не інакше думає і Липинський, для якого є „протиприродним розділом понять нації і держави”. Тому ціла наука Липинського, викладена в „Листах” має за предмет не що інше, як створення української держави. Взаємовідношення між нацією і державою розуміється менш більш однаково всіма українськими націоналістами. Для них національна держава є способом внутрішньої організації і зовнішнього оформлення нації. „Нарід є остилько нацією, оскілько він проявляє себе чинно у всіх ділянках, зокрема в культурній, господарській і політично - державній організації” пише Дм. Андрієвський. „Тільки в державі реалізується нація” заявляє Липинський. Дехто закидає Липинському ідею „трьох Русей” і в ній добачає відступлення від засади державности. Уважаємо такий закид за непорозуміння. Липинський, пишучи про взаємовідносини між Україною і Москвою, заздалегідь відкидає всяку близьку пов’язаність між ними. „Коли ми хочемо бути нацією, ми мусимо здобути незалежність, і мусимо відкинути всяку федерацію” твердить він в одномісці. Теж саме і щодо Польщі: „без політичної сепарації від Польщі не може бути України” каже він в своїй передмові до „Листів”. Щоправда в одномісці пропагує він союз з Москвою, але тим ще не відступає від державности, лише подає свою концепцію зовнішньої політики майбутньої української держави. І якщо інші українські патроти, від Донцова починаючи і на Хвильовім кінчачочи, ставляться до Москви гостро вороже, це ще не ріжнить їх від Липинського в основних питаннях націоналізму.

Ідеї Липинського про, так би мовити, внутрішню механіку суспільного, а зокрема національного життя, називчайно цікаві і глибоко передумані. Вони разом з деякими вказівками Донцова лягли в основу ідеології і програми українського націоналізму. Як один так і другий автор виступають проти доктринальної демократії з її наслідками: перевагою кількості над якістю, небезпекою надужиття свободи, знеціненням авторитету влади і т. д., а натомість надають великої ваги проблемі провідної верстви, яку скрізь і всюди творить активна меншість, озмеженню сваволі законом, пошануванню авторитету і т. д. На думку українських націоналістів провідна верства в Україні малаби складатись з представників ріжких станів, одиниць активних і здібних, охочих до влади і готових нести відповідальність. Липинський називає таку верству „арістократією”. Немає ріжниці між поглядами українських націоналістів і дальшими твердженнями Липинського, коли він пише: „старі провідні верстви одмірають і завжди нові з народніх мас на їх місце піднімаються”. Ріжниця з’являється хіба тоді, коли Липинський занадто підкoesлює ролю в державному будивництві України за часів революції і в майбутньому, старої зденационалізованої земельної арг-

стократії. Проте він дещо вирівнює свою переоцінку слушним твердженням: „не останкам переджитого дворянства брати в свої старечі руки тяжкий державний український меч. Ним володітиме новий державний стан, що зформується зпосеред здорового, молодого, українського селянства”. В кожнім разі яка б не була ріжниця щодо оцінки старої провідної верстви між Липинським і іншими українськими націоналістами, це питання не є так грунтовне, щоб могло віддаляти одного від других.

Натомість питання політично - державної організації України віддає його від українських націоналістів. Маємо на увазі його монархічну доктрину. Чогось подібного в українськім націоналізмі немає, бо цей останній ані пропагує ані відкидає монархізм, як зрештою не робить того і з республікою. Щоправда Сціборський в своїй „Націократії” висловився доволі рішуче за республіку, але то його особистий погляд. Націоналістам не є чужою ідея скupчення державної влади в одних руках, особливо на початку існування держави. Для них повчальним є досвід минулого, коли балканські народи відродилися, як монархії, коли всі велики європейські народи об’єдналися також у формі монархій, коли Україна існувала, як незалежна держава, за часів Великих Князів та Гетьмана Богдана, на що вказує і Липинський. Та з цього вони ще не роблять доктрини і лишають питання державної форми відкритим до часу, коли національна революція підготовить остаточну розв’язку, яка не є легкою, бо ми не маємо усталених традицій ні монархічних ні республіканських, як не маємо ані династії, ані політичного вишку, так важного для республіки.

Побіч монархізму клясократія є другою бойовою ідеєю Липинського. І тут, якщо нема totожності його формули з формуллою українських націоналістів, то нема в кожному разі і суперечності. В чому власне річ? „Нація при клясократії це духовна єдність здиференцованого по способу матеріальної праці, але разом з тим і об’єднаного цією своюю працею даного людського колективу” пише Липинський. Суспільний поділ на стани й верстви є для українських націоналістів питоменною всякої розвиненої національної спільноти і соціальна рівність їм відається неможливою і недоцільною. Не менш очевидною для них є конечність співпраці ріжких суспільних груп в рамках національної єдності. На основі житевих фактів вони укладають їх концепцію соціально - політичних відносин та устрою, яку звуть „націократією”. Для них „націократія” це є влада нації в державі, що спирається на зорганізовану і солідарну співпрацю всіх соціально корисних верств, об’єднані, відповідно до їх суспільних функцій, в представниціх органах державного кермування” (Політична програма ОУН), при чому професійні об’єднання мали би форму державного синдикалізму. Не що інше, а в кожному разі щось подібне, мав на увазі і Липинський, коли, обмірковуючи форми національної праці, писав: „про це хай рішать між собою зорганізовані в свої професійні організації, в свої „ради“ самі працівники”. Зрештою спорідність між ідеями Сореля, теоретика революційного синдикалізму та ідеями Липинського така велика, що і концепція корпоративного устрою не була чужа нашому теоретику.

Порівнюючи далі позиції Липинського з позиціями українського організованого націоналізму, звернемось до класифікації, що її встановив автор для соціально - політичних устроїв, поділивши їх на три роди: клясократію, охлократію і демократію. Пригадаймо собі, як означує Липинський згадані устрої. Клясократія є такий соціально - політичний уклад при якому провід у державі —

нації тримає і супільну працю організує провідна верства, зложена вояовниками - продуцентами, які рекрутуються за найвищим типом серед ріжних станів. Вони становлять активну меншість, що приходить до влади шляхом внутрішнього завойовання пасивної більшості, себто шляхом духового, морального і політичного опанування її, а разом з тим органічного обєднання з нею на основі теріторіяльного патріотизму, привязаності до краю. Провідники при клясократії обмежені у вияві їх людських слабостей — нахилю до сваволі та насильства — законом Божим і законом людським, як рівно зверхністю монарха. При такому устрою між проводом і масами встановляється певна гармонія, супільні зміни відбуваються згідно певного ритму. Тим шляхом нація стає „органічною єдностю ріжноманітностей”, а держава — „еманациєю нації”. Вже з цього схематичного нарису видно, що клясократія Липинського є ніби тим ідеальним устроєм, який в дійсності може ніколи ніде не існувати і не існуватиме, щось подібне до платонівської республіки, устроєм, до якого прагне не одна Англія, що на неї покликується автор, але кожна нація - держава, якщо вона не перебуває в стані внутрішнього розкладу.

З другого боку при устрою, що його Липинський називає охлократичним, націю - державою правлять вояовники - непродуценти, які вербується до провідної верстви на основі спільноти переконань або скоро вірувань, з тих елементів, які мають волю до влади. Вони опановують пасивну більшість шляхом зовнішнього завойовання, не шукають органічної єдності з нею і накидають її свою волю силоміць. Необмежені в своїй владі твердими етичними та політичними нормами, вони склонні до насильства, при них панує надмірний централізм у державі, яка набуває деспотичний характер. Під їх владою спільнота не вироблюється на органічне сполучення окремих груп і лишається чи обертається в механічну сполучуху їх. Супільні процеси відбуваються хаотично. Охлократія народжується з так зв. народніх рухів. Накреслюючи такими рисами охлократичний устрій, Липинський мабуть мав перед очима такі революційні рухи, як от за часів Кромвеля в Англії, чи вихід на історичну арену третього стану у Франції кінця XVIII ст. або козацькі рухи в Україні часів XVI-XVIII ст. Здається, що, якби Липинський жив тепер, то його ставлення до українського націоналістичного руху не било би інакше, як до охлократії. При тому рішальну роль відігравала б його органічна нехіть до революції, цієї характерної форми народніх рухів, що її Липинський нікак не міг сприйняти. Справді, дарма, що революція є так само невідємною і невідкладною формою суспільного процесу, як і консерватизм, дарма, що Липинський дуже глибоко розумів багато явищ суспільного порядку, в його писаннях годі дошукатися якихось важніших вказівок щодо революційних процесів.

І тут полягає головна ріжниця між Липинським та українськими націоналістами. Перший був з темпераменту і з переконанням консерватором, тоді як другі почали з темпераменту, а головно з переконанням є революціонерами. Вони бо уважають, що за умовин сучасної доби український народ неминуче повинен перебути зовнішню і внутрішню революцію, коли соціальні зміни відбуваються вибухово, коли суспільні групи укладаються і розкладаються раптово, коли мова доказаних фактів є найбільш переконливою. Сама думка про такі річі для Липинського є немила і він, здається, пишучи про змагання, завойовання, боротьбу уявляє їх собі, коли не в формі лицарських турнірів, то що найменш в формі регулярних воєн. Українські націоналісти бачать що все іншими очима. Вони сприймають життя з його

динамікою і з його статикою. Не що інше мав на увазі Сціборський, коли писав: „в істоті своїй націократія є еволюційна і революційна. Ця перша її прикмета виявляється в стремлінні зберегти актуальні і животворні сили суспільного укладу та забезпечити для них найкращі умовини розвитку, тоді як друга — в організованій здатності своєчасно усунути перешкоди, що стоять на дірозді прямувань суспільного організму” (Націократія).

Зіставлення поглядів Липинського і українських націоналістів дає нам підставу твердити, що маємо до діла з двома теоріями націоналізму: консервативного і революційного. Те, що націоналізм може бути одним і другим, доводять приклади інших народів. Якщо у Франції націоналізм, репрезентований Моррасом і Баресом є консервативний і монархічний, то в Туреччині Кемаля Паши, він був революційним. Може здатися дивним, що серед Українців ці дві теорії існують одночасно. Та цей факт не видаватиметься дивовижним, коли взяти до уваги, що два націоналізми розходяться в площині практично - політичній, тоді, як у площині теоретично - ідеологічній вони не лише себе не виключають, але взаємно оденого доповнюють.

Щодо питання, котрий з двох націоналізмів, консервативний чи революційний, є нині в Україні більш на часі, маємо цікаві вказівки у тогож таки Липинського. Наш автор встановив оден важливий закон, а саме, що успіх якоїсь провідної групи чи ідеї залежить не лише від якості першої і слушності другої, але також від здібності мас сприймати їх. Практика показує, що ідеї Липинського, як рівно самі гетьманці, не знаходять достаточного відгуку серед українського народу, тоді як гасла ОУН той відгук знайшли. Причина тому полягає в їх революційності. Чому це так, пояснює той самий Липинський, коли пише: „панування охлократії приходить звичайно по пануванню демократії”. А чайже ні для кого не є спірним той факт, що наша доба дотепер була добою демократії.

Для клясократії сьогодня нема місця в Україні тому, що для такого устрою потрібно виробленої провідної верстви, потрібно устійніших традицій, а зрештою потрібно часу для назрівання і кристалізації суспільно - політичних форм. Для неї може прийти пора хіба пізніше, що допускає і Липинський, коли пише: „дуже часто після панування охлократії приходить панування клясократії”. І справді на доказ такого твердження вистарчить навести кромвелівську революцію, яка породила англійську конституційну монархію, як козацькі рухи початку XVI ст.—державу Богдана Хмельницького. То ж правдоподібно, що ми стоймо блище до української націоналістичної, як до клясократичної держави. І то тим більше, що згідно свідченню Липинського „охлократичними методами організації можуть бути створені і дуже часто творяться нові держави”.

Як ми бачили, основні залеження ідеології Липинського збігаються з засадними позиціями українського націоналізму. Ріжниця починається допера при усталенні устроєвих форм майбутньої української держави. Вони пояснюються головно тим, що Липинський намагався в своїй концепції скопити так би мовити ідеальні, в кожнім разі остаточні форми соціально - політичного ладу в Україні, тоді як українські націоналісти шукають можливих і доцільних при даних історичних обставинах форм. Тим не менш можна твердити, що ідеї Липинського йдуть по лінії прямувань українського націоналізму і відповідають другому чи третьому етапові передбачуваної ними розбудови держави в Україні.

БОРОТЬБА УПА

Нью-Йорк, 12 вересня. У зв'язку з останніми повідомленнями про намагання поодиноких загонів Української Повстанчої Армії пробитися в американські зони Австрії та Німеччини, зокрема у зв'язку з сьогоднішнім повідомленням „Нью Йорк Таймс” з Мюнхену про інтернування американцями 36 членів УПА, які продістались з України в Баварію, Український Конгресовий Комітет робить відповідні заходи, з метою завчасу забезпечити цим українцям право американського азилу. УКК між іншим звернувся сьогодні окремо телеграмою до Департаменту Війни у Вашингтоні та до американського військового губернатора в Німеччині, ген. Л. Д. Клея, прохаючи „запевнити традиційне американське право азилу цим та іншим оборонцям української національної свободи і демократії”. Апель підписав голова Українського Конгресового Комітету Степан Шумейко.

Численні відомості, що з'явились останніми часами в міжнародній пресі, дозволяють відтворити з меншою чи більшою правдоподібністю дії Української Повстанчої Армії за останні місяці в краю і поза його межами.

Згідно з тими заподаннями дается устійнити дві причини, які змустили українські повстанчі відділи вийти за межі України і податися на Захід. Одною з них є відома міжнародна догода між ССР, Польщею та Чехословаччиною, які кинули проти УПА один совєтський армійський корпус, одну чеську гірську дивізію і три польські дивізії. Друга полягає в рішенні варшавського уряду виселяти українське населення з околиць, де діють повстанці. Про це мова в летючках того уряду, звернених чи то до повстанців чи то до „місцевої людності”. Переселені українці вже з'явилися в Мазурських болотах та в Прусії.

Початок військової акції проти УПА на ширшу скалю припадає на місяць червень. Згідно з заподанням зі Львова та з Букарешту та акція розвинулась в околицях Київа, Сарн, Ковелью, Крем'янця, Дубна, Луцька, Ківерців. Вона захопила також райони Любачева, Бірчі, Сянока, Ряшева, Перемишля. Є відомості про зутички і бої в околицях Тирасполя і Одеси, як рівно про борьбу між Протом та Дністровом. Як бачимо, повстанчий рух обійняв широкі простори осередніх і західніх українських земель.

Після одного офіційного американського звіту сили повстанців були такі поважні, що Совети і Поляки мусили вводити в бій до 20.000 своїх військ. Повстанці розпоряджали легкими гарматами і тяжкими кулеметами, були узброєні рушницями і гранатами. В кількості до 15.000 бились вони в червні з значними ворожими силами в околицях Нового Санчу, Білої Гори, Закопаного і Білої. Тут коло 10.000 повстанців мали бути оточені, а коло 4000 відійшли на захід.

Боротьба в Карпатах точилася, аж доки за допомогою панцирних частин та парашутистів, повстанців не витиснено через Дуклянський просмік в напрямі Пряшів. Тим шляхом партизанські відділи перекотилися на Словаччину „де вони, як пише французький часопис „Ле Монд“ з 24 серпня 47, з'явились раптово, убрани часом в лахи, часом в міжнародні однострої“. В Словаччині українські партизани зутріли опір чеського війська, але та-

кож, після одного прящівського дописувача, симпатії і підтримку місцевого населення.

В другій половині серпня чужинні агенції відзначають, що „правдиві регулярні бої мали місце в околицях Словенська Лупка, між Жіліна і Банска Бистриця“. У висліді тих боїв коло 140 повстанців було вбито, поранено або взято в полон, чеські війска мали також поважні втрати. Відбувались бої також на Закарпатті, де залізнична лінія Берегів - Ужгород була перетята в кількох місцях.

Трохи пізніше, 23 серпня 47, французька агенція А.Ф.П. в телеграмі з Братислави подала, що „колишні члени Української Повстанчої Армії, що прийшли з Польщі, від кількох місяців намагаються прорватися через Чехословаччину на Заход, себто до американської окупованої зони“. Вони йшли фронтом, що розтягнувся віялом на 50 кілометрів по лінії Годонін-Хемниц, на захід від Брна. Передові стежки їх в той час знаходилися віддалені на 20 кілометрів від границі Австрії. При тому автор заподання додавав „видеться, що поліційні сили не є в стані перешкодити просяканню повстанців“. Ця остання зауважає вказує, що повстанці просувались невеликими групами, скриваючись в лісах, про що згадують і інші заподання.

З пізніших відомостей віходить, що частина українських повстанців прорвалася на Мадярщину, де перервала залізницю Надь-Каніша-Копрівниця, а частина вийшла на Драву і там з'єдналась з хорватськими партизанами, які носять назву „Хрестоносці“ та які поборюють уряд маршала Тіто. Є вісті, що малі відділи українських повстанців з'явилися також в Австрії, в околицях Равенсбургу (Мітельбах). Вони мали свідчти, що головні сили УПА знаходяться коло Братислави.

Часопис „Ді Ноє Цайтунг“ з 15 вересня подає: „Американська військова поліція в Пассау очікує прибутия тисячі озброєних „антікомуністичних українців“. Уже в четвер роззброєно та інтерновано 35 важко озброєних чоловіків у військовому одязі, які подали себе за антикомуністичних українців. Інтерновані заявили, що вони втікають з України і з Польщі та що за ними вслід іде ще тисяча озброєних утікачів. Перших 35 озброєних у кріс та ручні гранати, дали себе без спротиву роззброїти. Вони носять совєтські і польські військові одяги. Поодинокі українці заявляють, що вони „бандерівці“, отже члени тих відділів, що діють у східній Польщі. Як повідомляє до цього ЮП, один американський старшина заявив, що українців інтерновано як „нелегальних перебіжчиків кордону“. Доси нема в цій справі ніякого остаточного вирішення. За словами очевидців, українців відкрито в хвилині, коли вони просили про харч в одному млині біля Пассау“.

Згідно з заподаннями Агенції Ройтер з Мюнхену з дня 1 жовтня коло 6000 українських повстанців наближаються з боку Чехословаччини до границь Баварії. Місцевими властями пороблено заходи, щоби зупинити ці частини і роззброїти їх. В заподанні зазначається, що повстанці борються за незалежність України.

Так представляється на сьогодня справа тих частин УПА, які опинилися по цей бік „залізної заслони“. З їх відходом поза межі України повстанчий рух однак не є ліквідований. Згідно заподання агентства ІПК з Істамбулу та Братислави „великі військові контингенти переведено в центральні області України, де, як повідомляють, збільшилась активність повстанських груп“. Подібні звидомлення находитя також з Варшави про акцію польських та совєтських військ і цілий ряд боїв з відділами УПА.

= КОНФЕРЕНЦІЯ УДК-ів В ПАРИЖІ І НОВІ ЗАВДАННЯ ЦПУЕ =

В початку серпня б. р. в Парижі відбулась Конференція Українських Допомогових Комітетів. Де-хто, як от часопис „Час”, говорить з того приводу про доконану „консолідацію українських сил”, в чим є очевидно перебільшення або тенденційність. Треба ствердити, що завдання і висліди згаданої Конференції були багато скромніші, як то хотілось би не лише редакції „Часу”, а також і нам. Направду не йшло і не йде про консолідацію, яка і дальше є перед нами, а не за нами, лише про поліпшення організації допомогової акції. Тож не треба і не можна змішувати ці дві неспівмірні річі, бо інакше вийде непорозуміння.

Нажаль і під оглядом допомогової акції Конференція не дала великих наслідків і то мабуть з причини тих самих браків, які характеризували попередні дві Конференції УДК, а саме невдалої організації, односторонності учасників та браку діловости. Знаменним є, що на конференції не було голови Центрального Українського Допомогоного Бюро в Лондоні, яке мусило би бути її впорядчником. Цим разом Конференцію скликала Громадська Суспільна Опіка у Франції і її голова інж. Созонтів проводив на початку зборами.

Одно з найважніших рішень Конференції полягало в тому, що „на внесення статутарно-організаційної комісії” пленум передав Проводові Ц.П.У.Е. (Центральне Представництво Української Еміграції) всі повновласті для дальшої реалізації створення світового осередку в порозумінні з Представництвом Заокеанських Допомогових Комітетів, поизнаючи рівночасно за ЦПУЕ в Німеччині мандат репрезентувати й координувати допомогову акцію всіх Українських Допомогових Комітетів в Європі, вважаючи це етапом до світового об’єднання нашої допомогової акції.

В тій цілі наложено на ЦПУЕ обов’язок по-клікати до життя Діловий Секретаріят з осідком поза Німеччиною та Австрією в одній з країн західної Європи”. Подаємо цю постанову за „Часом”.

Ця постанова має значити, що учасники Конференції не уважають більше Центральне Українське Допомогове Бюро за свою Централю, якою воно було, бодай формально, дотепер, лише мають створити нову Централю допомогової акції в Європі, а тим часом наділяють правами такої Централі ЦПУЕ. Отже це рішення є далесягле, як своїми причинами в минулому, так і своїми наслідками на майбутнє. Не уважаємо за потрібне входити в мотиви його, приймаючи зміну, як доконаний факт. Хочемо натомість розважити над тими умовинами, при яких допомогова акція може успішно розвиватися під новим проводом.

Сподіємось, що заокеанські українські допомогові установи, які ставили і удержували ЦУДБ в Лондоні, не візьмуть за зле постановку дану Конференцією справі керівництва допомоговою акцією в Європі і будуть дальше дружньо співпрацювати з тутешніми УДК. Сподіємось також, що учасники Конференції, передаючи провід акції в нові руки, кермувалися інтересами справи. А також сподіємось, що ЦПУЕ зробить все від него залежне, щоби сповнити перебрані зобовязання.

Цінимо сам факт існування нашої централі в Німеччині, як рівно її дотеперішню працю. Але не можемо замикати очей на її недостачі. ЦПУЕ повинно направити їх, бо інакше йому буде тяжко вив’язатися з нових, відповідальних завдань. Вкажемо на одну з них, яка під цю пору є найбільше актуальною. Управа ЦПУЕ повинна пригадати собі, що її теперішнє правне і моральне положення не

є цілком в порядку. Теперешній її склад не був перевибраний згідно з статутом на останніх зборах ЦПУЕ, що відбулись в днях 8-11 травня б. р., лише залишений часово для виконування агенд. Це сталося згідно з заподінням „Української Трибуни” при таких обставинах: „з приводу потреб ухвали нового статуту черговий З’їзд ЦПУЕ має відбутись найдалі за 4 місяці. На бажання теперішньої Управи цей З’їзд буде сполучений з обранням нової Управи; стара не почувавшася теперішнім „потвердженням” на давньому становищі надто щасливо”. На це склалася причини які вияснююти наразі не уважаємо потрібним.

З часу згаданого З’їзду минуло більше, як чотири місяці, але Управа ЦПУЕ і досі не лише не скликала нового З’їзу, але навіть не почала підготовку до нього. З того приводу слідно певне занепокоєння і невдоволення серед громадянства. Вони збільшуються в наслідок перебрання Управою від Паризької Конференції нових з’обовязань їх невластивою інтерпретацією, на яку ми вказали в початку статті. Речником настроїв громадянства стала група делегатів до З’їзу, яка зложилась недавно і, розрадивши над ситуацією, висунула ряд домагань до Управи, пригадавши її доручення, дані їй щодо скликання нового З’їзу.

Ще не знаємо, яку поставу зайняла Управа супроти цих домагань. В кожнім разі той фермент, що його викликає зволікання зі З’їздом, не є корисний і він не збільшує авторитету Управи в очах громадянства. А той авторитет є дуже важним моментом в ситуації, витворений постановою Паризької Конференції. З тим треба рахуватися і не наражати його на обніження, бо на тому потерпить справа.

Треба надіятись, що Управа ЦПУЕ вийде з честю з нових завдань, знаємо, що з її дорученням один з учасників Паризької Конференції вже проробив підготовчу працю, потрібну для створення Ділового Секретаріату, про який мова в постановах Конференції. Але насамперед члени Управи мусять управильнити своє положення або відступити місце новим членам, що їх вибере З’їзд. А для того треба скликати той З’їзд, як то було передбачено.

Треба також надіятись, що той З’їзд скличеться і переведеться з захованням всіх приписів і без надумжити, які нажаль такі часті в нашім громадськім житті. Щодо попереднього З’їзу, то і там не обійшлося без неправного уневаження мандатів, яке пізніше Громадський Суд мусів скасовувати. Для скріплення авторитету ЦПУЕ окремим є, щоби на З’їзді були заступлені всі організації, які мають на це право, щоби голос меншості, на якім бі крилі — „правім” чи „лівім”, як висловлюється „Українська Трибуна” — вона не опинилася, був вислуханий і узгляднений, щоби до складу нової Управи увійшли речники всіх відламів громадської думки. Доводиться робити ці застереження з огляду на попередні практики та на великі від них шкоди для нашого загально-національного, а не лише громадського життя. Зараз іде курс на направу, тож і в діянці громадській, а в ЦПУЕ зосібна, повинно прийти до направи.

Належне полагодження справи З’їзу ЦПУЕ сильно сприятиме рівночасно і лішому організуванню громадського життя в Німеччині і лішому провадженню допомогової акції в Європі. А також буде кроком до консолідації, — хоч ще не цілою консолідацією.

ГОЛОСИ ПРЕСИ

„НА ЧУЖИНІ” ч. 18 в статті „Дві концепції” кінчає свої розумовання про стан внутрішньо-національних відносин таким твердженням:

„Двоподіл українського життя на еміграції, починаючи з гори від двох державних центрів до громадських установ включно, стає кожному зрозумілій. В цій ситуації не могло навіть бути інакше. В цій ситуації стоять під знаком запиту всякі дальші консолідаційні спроби. Немає ніякої можливості, ніяких підстав і найменшого вигляду на успіх годити зі собою такі противінства з табором, що, маскуючись голосом про „народ” і „більшість”, претендує до неподільного запанування над українським життям. Він, розуміється, мусів би перед тим стати одним і рівним партнером з іншими, цебто підчинитися тим самим моральним засадам. З того треба нарешті всім людям доброї волі витягнути логічні консеквенції.”

Ті консеквенції, до яких накликає автор статті, є дуже небезпечні. Зогляду на це не треба підсилювати існуючий двоподіл, але старатися його усунути. І то тим більш, що він не має глибших причин поза загонистістю скрайніх елементів обох таборів.

Часто в запалі боротьби пхається противінка на більш скрайні позиції, як він сам того хотів би. Тож коли йде розмова про консолідацію відповідальні чинники мусять вставлятися в шкіру партнера і не зблішувати його труднощів свою поставою. Тоді скоріше занікне двоподіл і не дійде до тих небезпек, про які мова в редакційній статті цього числа „Тризубу”.

„НАШЕ ЖИТТЯ” ч. 32 приносить відповідь на статтю п. Осінського, видрукувану в „Українській Трибуні”, які обидві обговорюють болюче питання консолідації. В обох знаходимо правильні думки, а також багато хибних тверджень та непотрібних і нефортунних зворотів, які справі не помагають, а хіба її утруднюють. Наразі спинимось на однім екорші побічним моменті. У відповіді читаемо:

„Нема іншого способу для об'єднання національно-політичних сил, як тільки шлях взаємного порозуміння між політичними групами на певних паритетних засадах. Всі національно-політичні осередки різних народів на еміграції власне збудовані таким, а не яким небуть іншим способом”.

Коли мова про національно-політичні осередки, творені на базі однакового представництва різних політичних груп, то не бачимо, на які приклади може покликатись автор. „Паритетність” є зрозуміла і на місці, в випадках, коли йдеться лише про узгоднення думки окремих чинників, що діють наїзно (напр. Координаційний Український Комітет), але зовсім не на місці, коли мається брати спільні рішення і переводити їх в життя. А про це власне мова. В цім випадку представництво в осередку може бути лише відповідне до укладу діючих реальних сил, себто пропорційне до ваги і сили окремих чинників.

Направду чи ж до подумання, щоби група, яка не розпоряджає засобами, необхідними для їх здійснення, мала ту саму удільну вагу і той самий голос, як і групи, що силою фактів, посідаючи засоби діяння, мусіли би переводити ті рішення в життя? Певно, що ні. Отже не „паритетність”. але „пропорційність” мусить бути організаційною

підвалиною національно-політичного осередку.

Як устійнити уклад сил, то вже інше питання, що правда не легке до розв’язання, але яке не можна обійти, ані заперечити, не наражуючи цілу справу на провал.

„НОВИЙ ШЛЯХ” ч. 68 подає редакційну статтю, в якій читаемо:

„Чи останні тридцять трагічних років на-вчили українські національні політичні партії та групи більш доцінювати значення національної консолідації в критичних моментах для України? Шукаємо будь якого факту з минулого світової війни, який доказував би розуміння тієї консолідації та співпраці серед українських політичних партій і... не находимо. Шукаємо його серед теперішньої української політичної скитальщини в Європі і також не находимо. Була і далі існує партійна нетolerанція, постійна сварня й гризня серед політичних партійників в Європі, як між котами, яких вкинено в оден мішок і зав’язано”.

Ми далекі від того, щоби ідеалізувати ситуацію серед європейської еміграції чи навіть бути з неї вровні. Ale коли мова про факти, які свідчили би про розуміння нею ваги консолідації, то як можна забувати про такі з них: спробу, роблену Проводом Українських Націоналістів в Кракові весною 1941 р., створити спільний всенациональний фронт; спільний виступ українських відповідальних чинників з протестом перед Гітлером в січні 1942 р.; порозуміння чотирьох (полк. А. Мельник, С. Бандера, А. Лівицький і П. Скоропадський), яке дало відсіч німецьким затіям впрягти їх до чужого воза, конференцію в Бад Кісінген в 1945 р. з метою загального порозуміння. Можемо допустити, що автор статті, як цілий загал заокеанських українців, не знає про них, але годі пояснити, як міг автор оминути факт створення в початку 1946 р. всім українським партіям, за участю також о. Др. Кушніра, Контактної Комісії, що пізніше перетворилася в Координаційний Український Комітет, який існує і по нині і про який він напевно знає. Стілько в імені історичної правди і в інтересі правильного інформування заокеанських братів про відносини в Європі.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ І КУПУЙТЕ МІСЯЧНИК

„ТРИЗУБ”

який інформує читача і формує його думку

видає Дм. Андрієвський.

Редактор Колегія

Писати до Редакції в адресі:

Redaction «Le Trident», B. P. 32 Ixelles 4. Bruxelles

Гроші висилати на поштове кошто

Dm. Andriewsky № 1362.29

ЦІНА поодинокого числа:

Бельгія — 10 фр.; Франція — 25 фр.; Англія — 1 ш. 3 п.; Америко — 25 центів.

Спосіб розрахунку поза Бельгією буде поданий в наступнім числі „Тризуба”.

На допомогу заслуженому українському інвалідові п. Б. К. в Брюсселі зложив Всч. о. М. Горощко в Канаді через п. інж. А. Кішку \$ 10.—

The Trident

ТРИЗУБ

Le Trident

ОРГАН НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ.

До одного знаменника

Основа української політики, підстави всяких концепцій і потягнень все будуть лежати в краю. Лише на краєвій дійсності, спостережений чи вичутій, на тих глибинних процесах, що відбуваються в надрах українського народу, можна і треба опирати визвольну акцію та національно-державну працю. Еміграція, будучи правдивим — і в нинішніх обставинах єдиним — відповідником краєвої дійсності, розкриває цю останню і переводить мову фактів на мову вислову.

Теперішня еміграція викрила деякі духові і матеріальні спроможності українського народу, про які доси не було ясної думки, або які не були доси унагляднені. Ті спроможності не раз заскакують нас самих і викликають подив чужинців. Досить вказати на дії УПА та перемарш повстанчих відділів через цілу осередню Європу. А рівночасно на еміграції повстали деякі явища, які не можуть не викликати побоювань за долю нашої справи.

Чи не найбільш пекучим питанням нашого дня є питання українського політичного центру на чужині. І тут діється дуже в знаки односторонність способу бачення і брак здібності охопити справу в цілому, виявлені нашими політичними чинниками. Згадане питання складається з ріжних моментів, як от організаційна будова центру. навязання його до попередніх етапів національно-державних змагань, реальні спроможності окремих політичних угруповань, використання їх знання та досвіду і т. д. Посідаючи в неоднаковій мірі належні дані, кожне угруповання намагається переносити центр ваги на ті моменти, де воно є сильнішим, і легковажить інші, де воно чується слабшим.

Успіх наших теперішніх визвольних змагань залежить в значній мірі від того, чи спроможемось ми звести до одного знаменника всі дані, що їх посідають ріжні угруповання.

Щоби доконати тої преважної операції,

треба усунути ті колоди і перешкоди, що лежать на шляху до консолідації внутрішньо-національних відносин нашої еміграції. Ті колоди та перешкоди є ріжного походження. Приглядаючись сучасному стану річей, ми відзначили в статтях „Тризубу“ деякі з них, на які біжу чі події звернули нашу увагу і не наша вина, коли більшість з них пов’язана з певними середовищами. Але мусимо обективно ствердити, що і інші середовища не без гріха.

Як би не було, ми глибоко переконані — і маємо для того поважні підстави — що є змога уложить — все на тій же основі положення української справи в краю та на міжнародній арені — платформу та план дій, приемливі для всіх українських політичних чинників. Для того треба узгляднити і пошанувати все те, що серед набутків та питоменностей окремих груп є позитивного, корисного і потрібного для загальної справи, а з другого боку відсунути на бік все те серед політичного і організаційного багажу, що є зайвим, обтяжуючим чи шкідливим для твої загальної справи. Розсортовання позитивів і негативів має відбуватись при круглім столі, за участю всіх політичних чинників, на основі національної рациї і лише її. При такій постановці справи не було би ні переможців ні переможених і така розвязка зробила би всі чинники спільноками, з яких кожний робить вклад в спільну справу в міру своїх сил і спроможностей.

Коли пишемо це, нам пригадуються слова одного нашого приятеля — англійця, який казав, що політична культура кожного народу виявляється в тому, що його провідники уміють в належний момент перемогти в собі нахили народних трибунів, які шукають популярності, щоби повестися, як державні мужі, які дбають про загальну справу. Таке свідчення члена нації, яка з посеред усіх сучасних нам народів посідає безперечно найбільшу політичну культуру, щось вартує. Щоби лише воно могло натхнити наших провідників в їх поступованию!

||| Огляд міжнародного життя |||

ПЛЯНИ СОВЕСТІВ.

Для нас, українців, пляни Москви, щодо світової революції та встановлення скрізь советського режиму є давно відомі. Їх зачинають усвідомлювати також чужинці. Один з них дістав до рук вказівки, дані з Москви чужинним комуністам і оприлюднив їх в бельгійській пресі. В них уточнено пляни Москви, який ми подаємо ниże, зберігаючи стилістичну форму документу.

Советська Росія є носієм нової цивілізації, яка мусить перемогти, бо вона нова. До тої перемоги діде тим легче, що Червона Армія виступатиме під стягом Інтернаціоналу, що має викликати бунт в середині капіталістичних армій. Однак є бажанням, щоби війна не вибухла раніше, як за двадцять років. Цей час потрібний Советам, щоби підготовитись технічно і перевести мирне завойовання Європи.

Першим етапом маршруту Советів до опанування світу має бути зміцнення їх влади в країнах слогянського блоку. Наколи би хтось намагався пропонуватись тому, ми є рішенні на війну вже відтепер, пишеться в інструкціях. Ми виступимо також, наколи побачимо, що проти нас твориться коаліція. Ми нанесемо удар першими і знатимо, коли саме вдарити, бо наша розвідка є найліпша в світі. Ми маємо ключі до всіх тайних кодексів, ми посідаємо відплиси найбільш таємних документів Міністерств Закордонних Справ і Міністерств війни. Ми пічно вину також і в тому випадку, коли західні держави намагатимуться перетворити Німеччину в випадкову дошку проти Совєтів.

Другим етапом буде настановлення комуністичних урядів в зах. Європі. Упадок Німеччини, Франції, Італії і ослаблення Англії витворили для того сприятливі умовини. Першою країною, в якій має запанувати комунізм, буде Франція, далі підуть Італія і Єспанія. Армія Павлюса поможе нам включити Німеччину в цей новий лад. Німці взагалі мають бути використані по всіх країнах, як техніки, бо вони є найкращими організаторами. Тим часом треба піддерживати огнища неспокою в Греції, в Китаю та в Палестині, бо це розпрощує сили і унеможливлє створення анти-советського блоку.

Третім етапом буде мирне завойовання Англії. Протисоветський похід „старого бандита“ Черчіля має так же мало даних на успіх, як і його пляни щодо європейської федерації. Фактом є, що Англія не є демократичною державою, але феодальною, де правлять поміщики і капіталісти. Фактом є, що англійський народ не варта більше, як німецький і воєнні злочини Англії дорівнюють гітлерівським злочинам. Англія намагається опертися проти нас на Німеччину. Але це неважне. Англія вже не є великою потугою, а Франція, у якої шукає опертя Англія, є ніякою потугою. Наши друзі в партії лейбурсистів зуміють перешкодити англо-німецькій співпраці. Англія не мотиме воювати, бо вона буде роз'єднана всередині. Ліве крило лейбурсистів, кермоване комуністами, — хоч дехто з його членів того сам не знає, — зміцнюється і своїм пасифізмом зуміє запобігти, аби Англія не вмішалася в європейські справи. З часом це ліве крило може перебрати владу.

Залишається один ворог, проти якого треба буде воювати, це ЗДАмерики. Американці не є більше ізоляціоністами, вони є імперіялістами. Американська плутократія є смертельним ворогом СССР. Тим не менш є поважні підстави думати,

що ми зуміємо запобігти передвчасній війні. Американський народ не хоче війни. І коли розгорнеться там господарська криза, яка вже почалась, вона поможе американським комуністам посилити їх вплив на синдикати і задержати мир. Отже є всі дані, що війна не вибухне раніше, як нам треба, себто раніш, як советська влада всадовиться солідно в Європі.

Такий зміст згаданого документу. Для нас він не дає багато нового. Не будемо застосовляти над окремими моментами, щоби вказувати на ті численні помилки вирахунку Советів, що в нім знаходимо. В дальшім уступі про Францію читачі знайдуть деякі вказівки, з яких видно, що здійснення советського пляну так легко не перейде.

Хочемо лише відзначити деякі факти і події, які доповнюють вище-вилежений плян. Йдучи за наказом Москви, поплечники Советів дещо перешкодяться. Між Югославією Тіто та Мадярщиною йдуть переговори щодо заключення договору приязні та взаємної військової допомоги. Так само Чехословаччина вже заключила подібний договір з Югославією та Польщею, а тепер переговорює з Болгарією. Між Югославією та Болгарією існує офензивний союз. В Польщі від двох місяців набирається охотників до міжнародної бригади, яку вишколюється в Чамбрі.

До того всього долучається постанова, винесена на з'їзді у Варшаві представниками комуністичних партій СССР, Польщі, Чехословаччини, Румунії, Болгарії, Мадярщини, Югославії, Франції та Італії, заложити „Комінформ“ (Комуністичне Інформаційне Бюро) з осідком в Белграді (Сербія), для координації діяльності комуністичних партій згаданих дев'ятьох країн. Та постанова викликала в цілому світі багато шуму, хоч в суті річі це потягнення багато не міняє і є лише демонстрацією. Бож Комінтерн, що ніби був розвязаний в 1943 р. в дійсності ніколи не переставав існувати і не припиняв своєї діяльності.

Тим не менше в новім потягненні Москви можна добавити намагання підсилити світовий комуністичний рух, який тратить на розмаху і зв'язаності. Про це є натяк і в докладі Жданова, який він виголосив на з'їзді у Варшаві, коли він каже, що Комінтерн став гальмом і комуністичні партії не мають досить тісного контакту між собою. І справді треба пояснити той факт, що комуніст Готвальд, голова Чехословацького уряду згодився взяти участь в конференції, присвячений пляну Маршала, а відтак мусів за наказом з Москви відмовлятись.

Для характеристики советської тактики треба відзначити промову Сталіна до чужинних журналістів, коли він проповідував співпрацю СССР з західними народами, щоби в той спосіб, мовляв, відсунути примару війни. Хто має вуха, хай слухає, а хто має свій розум, той знає ціну подібним заявам Сталіна.

КУДИ ІДЕ ФРАНЦІЯ?

Американці, англійці та французи упритомнили собі щойно в 1945 році, що світ поділений духовно на дві частини. В дійсності цей двоподіл існує ще від листопада 1917 року. Майже 30 років московський режим жертвував безустанно мільйонами людей, щоб підготовити себе як найліпше до походу на підбій світу. Рік - річно Москва витрачала сотні мільйонів на утримування чужин-

них комуністичних партій. Однаке три світові потуги — Франція, Америка й Англія — були певні своїх сильних політичних, господарських, мілітарних та духових позицій. Вони з погордою ставилися до московського медведя, який, мовляв, не вилічимо спаралізований. Нині — Франція й Англія зубожілі господарсько, ослаблені мілітарно, смикані своїми колоніальними проблемами, зовглі своїм гуманізмом та екзистенціонізмом, лякаються, що так Москва, як і Америка, не питаючи їхньої думки, не шукаючи їхньої згоди, ладні счинити нову світову пожежу, втягаючи в неї справді цілий світ.

Довголітнє існування та діяльність французької комуністичної партії дало свої плоди. Партія виказала при останніх парламентарних виборах найбільшу потужність, динамічність, ясно сформувала програму, для якої завжди знаходить потрібну тактику. Інші політичні партії залишилися далеко позаді, хоч чисельно не були переможені. Серед такого внутрішнього політичного стану зродилася IV Республіка. Три найсильніші партії — католицька, соціалістична та комуністична — творили уряд, промували IV Республіку. Ці три партії знаходили навіть спільну мову при вирішуванні соціальних питань та в напрямі соціальної політики взагалі. Однаке комуністична, завжди підчинена наказам Москви, дуже часто виломлювалася, займала окреме становище, чи то у зовнішній, чи колоніальній політиці Франції. Це довело до розбиття коаліції, хоч комуністична партія не запереставала вважати себе тільки переходовою партією опозиції. Дальший розвиток внутрішніх та зовнішніх подій віддаливав все більш комуністичну партію від уряду. До цього найбільше спричинилися імперіялістична політика Москви та її агресивна позиція супроти західного світу.

Водночас ця політика була дріжджами для новствореного руху, який очолює генерал де Голь. Він був тим, що включив був комуністичну партію в урядові партії. Він був тим, що одверто і найбільш рішуче виступив проти неї. Він вказував на нову небезпеку, яка грозить із заходом світу. Він найкраще знає, а французи тільки частично, що як Москва, так і Америка хотіли б зробити з Франції додаток до своїх сил. Повстання „Комінформ” і висунення його осідку на передову позицію боротьба та присутність на тайній конференції члінників провідників французької комуністичної партії, счинили паніку в французькому народі. Французи, слушно, чи ні, начинають вірити, що генерал де Голь зможе, як це вже доказав впродовж другої світової війни, вміло покерувати французьким кораблем. Хоча в своїх промовах де Голь виразно виявляє свої симпатії по стороні Америки, всежтаки і він далеко від того, щоб своїми потягненнями прискорювати третю світову війну. Навпаки — виявляється намагання формувати новий блок — Італія, Франція, Еспанія, а якщо можливо й Велика Британія, щоб таким чином створити нейтральний простір між Москвою й Америкою та не допустити до зудару. Де Голь бажає, щоб Франція була знову тою великою потугою, голос якої був би поновно чутним в цілому світі, посланий духовими та культурними позиціями Франції. Президент Рулвельт казав, що де Голь вважає себе водночас і за Жанну д'Арк і за Клемансо. Насправді Франція нині потребує людини, яка поєднувала б в собі духовість цих двох історичних постатей. Бо як в минулому, так і тепер перше місце не займає сильна монета, а сильна духовість, фанатична віра й саможертвеність. Отже позиція Франції і її намагання прямувати, не совпадають ані з московськими, ані з американськими. Франція вважає себе нині найбільшим оборонцем Європи, західної, тої що ство-

рила велику культуру, а не східної, азійсько-татарської. Що так це розуміють французи, свідчить вислід останніх громадських виборів.

Але ці вибори, що відбулись 19-26 жовтня, дійсно є знаменні і мають далекосягне значення як своїми причинами так і наслідками. Дарма, що формально вони ніби не мають політичної ваги, але практично матимуть відгомін і в площині парламентарій. Вони бо є показчиком моральної температури французького народу, а тому з ними числиться цілий світ. Їх висліди, хоч і не перевернули догори теперішній уклад сил у Франції, тим не менше пересунули центр його ваги. Вони протиставили одному політичному бігунові — комунізму — інший бігун — націоналізм, наділивши його основним ядром,коло якого відтепер він може кристалізуватись і організуватись. Тим ядром є „Збір Французького Народу”, очолений ген. де Голь, визволителем Франції від Німців.

Кандидати „Збору” здобули понад 40% в громадських радах тоді, як комуністи — коло 30%, а соціялісти близко 19%, решта припадає на дрібні партії. „Народний Республіканський Рух”, який був дотепер одною з головних партій, практично зник, бо дві третини його прихильників віддали свої голоси за кандидатами де Голя. До цих даних треба додути такі вимовні факти, як от те, що в Паризі прихильники де Голя здобули 56%. На загальну кількість радників 83.000 Збір дістав 30.000 місць, соціялісти — 16.000, комуністи — 6487. Червоні втратили більшість в 60% комун, де дотепер вони панували. Отже цілком оправдано твердять що ці вибори були для них катастрофальними.

Оцінюючи вислід виборів треба піднести, що комуністи, йдучи за наказом Москви, поповнили велику тактичну помилку, зарядивши страйк транспортних службовців в Паризі. Або вони дали себе заманевувати так зв. „автономному синдикатові” наставленому протикомуністично. Це може ім коштувати дорого. Ті вибори показують, що громадська опінія у Франції, так само, як і дінде, витверезується і організується проти комуністів. І більше натискатимуть ці останні на народи зах. Європи, більше викликатимуть у них спротив і реакцію національного чуття.

СОВЕТИ ТРАТЬЯТЬ ПОЗИЦІЇ.

Від деякого часу комуністи тратять грунт в різних країнах, а відтак і Совети мають дедалі більші труднощі на дипломатичному терені. Справа советської шпигунської організації в Канаді наробила свого часу багато галасу. Вона мала не абиакий відгук і в ЗДА, де прийшло до видalenня одного советського військового аташе і де почалася нагінка на комуністів. Чистка урядових апаратів від „п'ятої колоні” розгортається дедалі ширше. І наколи партія не є заборонена, та хіба лише тому, щоби не загнати її в підпілля і тим не утруднити слідкування за її чинністю. Американські робітничі синдикати виносять постанови, в яких дедалі гостріше осуджують комунізм і відмежовуються від нього.

В місяці вересні в Чілі виникла справа югославянських дипломатів, які провадили комуністичну пропаганду між чілійськими робітниками і підтримували чілійських комуністів. Уряд Чілі заражав відкликанням тих дипломатів. З того повстив конфлікт між двома державами, а відтак дійшло до зірвання дипломатичних зносин між двома урядами.

Незадовго по тому прийшло до напруження між Чілі з одного боку та СССР і Чехо-Словаччиною з другого боку, і також до зірвання зносин.

Чілійський уряд пояснює це зірвання тими законотами, які мали місце у вуглеважливих районах, де виник „протиурядовий революційний рух”, кермованій комуністами. Щоби запобігти комуністичній аг唤醒, уряд рішив не мати ніяких зносин з країнами, де діє Комінформ себто з усіма поплечниками ССРС. Це рішення потягає за собою відкликання з Чілі дипломатичних представників всіх країн Сходу Європи, що перебувають під впливом Москви.

Чілійський уряд взявся гостро до комуністичної партії і синдикатів. Провідників вуглеважливого страйку в числі 300 осіб виарештувано і посаджено на корабель, де діє три військових трибунали. Проти комуністичних послів парламенту буде вжито репресій, на які дозволяє конституція, а проти членів Центрального Комітету партії будуть застосовані надзвичайні міри, передбачені законом.

Услід за виступом Чілі приходить до зірвання дипломатичних зносин між Бразилією і ССРС. За притоку до цього послужила одна стаття, видрукована в „Літературній Газеті”, видаваній в Москві і яка виступила в образливий спосіб проти голови Бразилійської держави та проти бразилійської армії. Парламент в Ріо де Жанейро ухвалив зірвання зносин з Москвою більшістю 190 голосів проти шести комуністичних послів. Населення столиці Бразилії „відсвяткувало” цю подію, а при тій нагоді спалило будинок комуністичної газети. Агенція „Тасс” видала з того приводу комунікат, в якому кладе виступ Бразилії на рахунок зовнішніх впливів на урядові бразилійські кола і твердить, що від зірвання зносин потерплять більше економічні інтереси Бразилії, а ніж інтереси ССРС.

Ці події пригадують нам постанову Пан-американської Конференції, яка відбулась перед кількома місяцями в Ріо де Жанейро і на якій прийшло до однодушного рішення, що всі американські держави будуть діяти однозначно для їх охорони від зовнішньої небезпеки. Тою небезпекою є в першу чергу комунізм і ті потуги, які за ним стоять. На останній Пан-американській Конференції чи не вперше в історії внутрішньо-американських відносин прийшло до повного узгодження позицій. На ній налагоджено стосунки між Аргентиною та ЗДА, де довго режим президента Перон, якого уважається „фашистським”, викликав певну нехіть і застереження.

ПЕРСПЕКТИВИ ВІЙНИ.

Чергова сесія Асамблеї ОД в основному не ріжниться від попередніх. Все тіж безконечні промови і голосування. Що є нового, то хіба це, що цим разом члени Західного Блоку є більш відповідні на советські намагання накинути їм свою волю. Зіткнулися два Блоки на питанні... України. Треба було вибрати нового члена Ради Безпеки і Совети висунули кандидатуру України. Проти неї з'явились інші кандидатури, головно Індії. Обі сторони затялися на своїх позиціях і кільканадцять голосувань не дали ніякій кандидатурі більшості двох третин, приписаних статутом ОД.

Не ліпше стала справа і з питанням Комісії ОД, яка мала би пильнувати відносини на Балканах. Совети, як рівно їх поплечники спротивилися призначенню такої комісії і представники ССРС та Польщі заявили, що їх держави не візьмуть участі в комісії. Тим не менш Асамблея зробила постанову більшістю 40 голосів проти 6 (ССРС та його поплечники) при 11 учасниках, що втримались при голосуванні, таку комісію заложити. Домагання Польщі, щоб було виведено чужинні війська з Греції не перейшло.

При нагоді обговорення справи Греції американський делегат висловився в рішучий спосіб за міри, які би забезпечували політичну незалежність і територіальну соборність Греції, а при тому заявив: „ЗДА готові співпрацювати з іншими членами ОД щодо застосування мір, які би вони не були, що їх ухвалять ОД в цілях охорони Греції”.

В передбаченню ускладнень на Балканах вже давніше відбулися наради військових чинників американських, британських, грецьких та турецьких, а начальник ген. штабу Туреччини одвідав Вашингтон. Є мова про спільний греко-турецький план оборони, як рівно про координаційний комітет за участю в нім американців. Є намагання притягнути до спільної акції Італію і тим шляхом створити „середньоземноморський фронт”. Участь в нім Італії тим більш вказана, що Італія робиться головним складом нафти, яку американці видобувають на Близькому Сході. В Барі повстають великі рафінери, закладані американцями і тим Італія набуває ще більшого стратегічного значення.

Не від речі буде згадати, що на становищі Начальника Ген. Штабу ЗДА з кінцем року зайде зміна. Ген. Айзенгавер уступає, щоби стати Ректором одного університету, а на його місце приходить ген. Спац. Цьому призначенню надають неаби яке політичне і військове значення. Ген. Спац є відомий, як сторонник твердої позиції супроти ССРС. Він є тієї думки, що наколи направду має дійти до силового зудару з Советами, то війна відбудеться головно на підбігунових областях. Але це не значить, що стратегічне положення таких країн, як Туреччина тратить на своїй базі. В кожнім разі відчувається велика потреба узгіднити чинність летунських сил з суходольними військами.

Думка про велику вагу летунства в майбутній війні знаходить своє підтвердження в тих технічних осягах, якими відзначились часи по останній війні. Недавно було переведено спробу великого літака - бомбовика кермованого на віддаль з Америки до Англії. Спроба вдалася віловні. В пресі доводиться читати про величезні вдосконалення в ділянці летунства. Так напр. „летючі фортеці”, кермовані через радіо і кідаючі автоматично бомби, перелетіли 3800 кілометрів. „Летючі бомби”, типу німецьких „V”, досягають відалі замість 350 кілометрів, як то було за війни, 28.000 кілометрів. Щодо атомних бомб, то їх виріб в ЗДА ніколи не спиняється. Ці винаходи виключають всяку можливість для ЗДА лишитись на боці міжнародного конфлікту, в який буде замішаний ССРС. Американці знають, що ніщо не врятує їх від удару з боку ССРС, наколи цей останній матиме чим бити. І так складається думка, що ССРС не ув'яжеться у війну з меншими потугами, щоби не дати ЗДА підготовитись і скоріше сам нападе на ЗДА, наколи матиме на це змогу...

Цих кілька уваг можуть помогти нам уявити собі, бодай приблизно, як має виглядати майбутня війна. Але і самі військові спеціалісти не в стані узгіднити своїх думок щодо часу, скілько може тривати та війна. Думки є дуже поділені. Але може статися, що страх перед атомом буде добрим дорадником і в тій війні рішатиме не машина, але людина. Може статися, що війна почнеться і кінчиться боєм навкулачки себто матиме характер горожанської війни. Ці перспективи майбутньої війни то лише гра уяви і так до них треба ставитись, але зовсім виключати їх не доводиться.

Московські імперіялісти на еміграції

М. НОВОТВОРСЬКИЙ.

Противними бігунами старої московської еміграції треба уважати Керенського і Денікіна, але їй вони мають багато спільного. Керенський промостив большевикам шлях до влади, як соціаліст доводячи неспроможність суспільного руху протистояти наступу московського імперіалізму в большевицькій стадії його розвитку. Дуже станув, як відомо, большевикам в пригоді й Денікін воюючи проти України та інших поневолених націй, отже національних сил, що могли ставити поважний опір походу московського хижакства.

Недавно кінчив Денікін своє неславне існування. Це дало нагоду поважному нейтральному дневнику, „Базлер Нахріхтен“ з 12.VIII, висловитися не лише про нього, а почасти й про деякі інші угрупування московської еміграції. На думку цього дневника, довів генерал відмовившись пристати до акції Власова в часі війни, що не був він за-сліпленим противником большевиків; бо не намагався повалити советський режим, не перебираючи в засобах. Протягом своєї двадцятилітньої чинності в Парижі на чолі „Загально-російського Союзу вояків“ мав він ніби наблизитися до ліберального табору, ба навіть годиться на автономію різких національностей російської держави. Він був противником збройної інтервенції проти большевицького уряду і в Америці, куди подався провадити протибольшевицьку акцію, перелякавшись поширення комунізму у Франції.

„Але співробітництво його відхилили не лише ліві соціалісти, які втратили недавно свого керманича Теодора Дана, і лестяться до большевиків, а й помірковані соціалісти, з іх органом „Соціалістический Вестник“, а навіть і демократи груповани навколо часопису „Новое Русское Слово“. Ця еміграція бачить в сучаснім советським націоналізмі і патріотизмі можливість навязати зносини, а може й здійснити обеднання „обох Росій“.

Часопис вказує далі на перегруповання сил в межах московської еміграції, якому сприяють не лише ревеляції Кравченка, а й подібні матеріали в еміграційній пресі, які подають віткачі, а зокрема старшини й вояки з окупованої московської армії в Німеччині і Австрії, що тікають сотками й тисячами до англо-американської зони. Залізна заслона має ніби не стільки відгородити большевицьку окупацію, як перешкодити „советським громадянам“ тікати масово до капіталістичних держав та збліщувати число емігрантів. Але й ця нова еміграція, що лучиться зі старою та викликає в ній еволюцію, не вимагає навіть скасовання „сталінської конституції“, а сподівається лише, що по смерті Сталіна вона не лишиться, як тепер, на папері, а буде переведена в життя. Отже маємо свідчення нейтрального дневника, що московські емігранти, і старі і нові, є властиво такими ж московськими імперіялістами, як і самі большевики. Жадне з московських еміграційних угрупувань не має й думки визнати право чужих націй ССР відокремитися від Москвишини.

Знаходимо цікаву характеристику московської еміграції і в цюрихськім тижневику „Ді Вельтвоех“ з 31.VII, з пера досить відомого Ніколя Басехеса, який пише між іншим наступне:

„Загострення противенств між Совєзом та західним світом викликає на поверхню політичного життя всі ті сили, які уважалося по закінченню другої світової війни похованними. Коротко по російській революції виникла російська еміграція, яка провадила боротьбу проти большевиків всіми засобами. Але відколи прийшов в Німеччині Гітлер до влади, коли виявлялось все більше, що й ССР

загрожений національним соціалізмом, повстав в емігантських колах новий рух, який ще перед вступленням ССР в війну спрямував більшу й варти-снішій частину цієї еміграції на патріотичний шлях.

„Одна з найбільших голів протибольшевицької російської еміграції, колишній міністер закордонних справ Росії і визначний провідник демократії, покійний професор Павел Мілюков, заявив особисто автору цих рядків в 1938 р. дослівно: „Коли я маю вибирати між Сталіним і Гітлером, тоді я вибираю звичайно Сталіна“.

„Але по скінченні війни повстала нова противільшевицька еміграція. „Десь в західній Європі“, як було зазначено в дотичній летючі, відбулись в травні цього року збори російських патріотів і представників різких народів Росії, також як і окремих представників советської армії, які утворили нову організацію — „Російський загально-національний Союз Свободи“, який твердить про себе, що є він основою обєднаного фронту боротьби проти большевизму. Від 20.VII заливав цей Союз всі зони, з російською включно, Німеччини і Австрії летючками. В них висловлено домагання, щоб уряд Сталіна було примушено до уступлення та щоб Найвищу Раду ССР було розвязано. Має бути утворено новий тимчасовий російський уряд, який має перевести загальні вільні вибори для скликання Конституанті. Цей новий союз зветься „Росс“, він є звичайно також люто протибольшевицьким, але він звертається остатікож і гостро й проти своїх конкурентів АБН (Антібольшевицький Блок Народів). АБН домугається розподілу Совєзу на національні республіки. РОСС же хоче „єдиної неподільної Росії“.

В своїй сучасній акції на користь московського імперіалізму, яку він провадить в ЗДА, іде Керенський навіть значно далі європейського „Росса“. Виступаючи „в обороні слов'ян“, він підтримує фактично на політичному полі сучасний похід московських можновладців і на слов'янські та й неслов'янські землі поза межами ССР.

Говорячи про акцію московських імперіялістів на еміграції не можна поминути акції такого важного знаряддя московського імперіалізму, яким є сучасна православна церква. В якій мірі, і як саме групи московської еміграції працюють в безпосереднім зв'язку з московським урядом і після вказівок його агентів, устійнити звичайно тяжко, та й не дуже потрібно, тримаючись засади, що ніякої політичної співпраці між українськими й москвинами ніде бути неповинно. Що ж до московської церкви поза ССР, то її відношення до її большевицької централі переходить цілу сказю, від цілковитої залежності до більш чи менш христіанської і неозначененої точно „автономії“. Ця „церква“ є в кожнім разі вільним полем для попису як звичайного большевицького так „демократичного“ еміграційного імперіалізму та джерелом отруйних московських впливів взагалі.

Боронити українців на чужині від отруї московофільства, а зокрема від впливів московського православ'я, як знаряддя московського імперіалізму тим тяжче, що чиність, до того ж зовсім невістарчальну, українських організацій на чужині спрямовано не проти хижакської московської держави, а проти „червоної“ Москви, проти большевизму. З цього погляду можна уважати союзниками і „протибольшевицьких“ москвинів на чужині, де є вони в дійсності передовою стежкою московського імперіалізму. І цю хібу української акції на чужині треба усунути та вирівняти якнайскоріше.

ОБЕРЕЖНО З ВИСТУПАМИ ПЕРЕД ЧУЖИНЦЯМИ!

Дм. АНДРІЄВСЬКИЙ

Перед нами журнал „Європа - Америка”, видаваний по французькі в Бельгії. В ч. 121 того журнала вміщено статтю під наголовком : „В Україні одна армія б'ється за пана Дюрана”. Той драстичний наголовок віддає добре іронічну думку автора, який підкреслює, що українські повстанці кладуть свої голови за західного обивателя, який дуже мало цим журиється і на питання : „що ви робите, коли за вашим порогом люде ріжуться?” відповідає зовсім спокійно : „я зачиняю вікно, бо їх зойки не дають мені спати”.

Стаття, підписана бельгійським журналістом на прізвище О. Матіо, є надихана симпатією до українських повстанців і в цім її позитив. Та поза тим подані в ній відомості, частина яких походить безпідзнично з українських кол, є мало солідні. І не даром один з образків, долучених до тексту, — бони для збірок на УПА, на яких вояк забіває змія, далі малюнок повстанців з різдвяною звіздою, зрештою фотографії шибениць і трупів — автор статті називає найвним. Що можна сказати про самі заподання в тексті?

В статті повстанців називається „бандерівцями” і сам С. Бандера виступає в ній, як генерал. Вже в українській пресі („Українська Трибуна”) піднімаються голоси проти „особистих” відділів. Називання українських повстанців „бандерівцями” пригадує нам тенденцію ворогів України, які представляли українське військо р.р. 1918 - 1921, як „петлюрівців”, щоби тим звести національно - державний рух до рівня особистої справи якогось амбітника. Пригадується нам також пропаганду прихильників Бандери в німецькім концентратку і які представляли свого провідника, як майбутнього голову української держави. Так він фігурує подекуди (диви англійський часопис „Трібюн” ч. 560) і тепер. Запитані свого часу про шанси Бандери стати президентом, ми мусіли відповісти, що він має їх так само, як і всякий українець.

В статті п. Матіо подано згідно версії, ширеній прихильниками Бандери та Лебідя, що Українська Повстанська Армія існує, як така, ще з 1941 року, що вона числиТЬ до 300.000 вояків, що вона тримає під своєю контролею великі простори, що її адміністрація заосмотрює повстанців, утримує шпиталі, повнить службу звязку. З статті виходить, що всім кермує Українська Головна Визвольна Рада (УГВР), яка має потрійне завдання : „об'єднати ріжні укра-

їнські політичні угруповання, кермувати визвольними змаганнями України та провадити її політику, а врешті презентувати назовні українську націю”.

Все то добре, коли би при читанні тих заподань не виникали ріжні „але”.

В статті згадано, про виступи Ген. Секретаря УГВР з протестами перед Радою Безпеки ООД, про звертання його до президента Трумена, Етлі, Бідо, де Голя, Черчілля і пані Рузвелт. Протестування УГВР проти потрійної угоди на чолі з СССР в справі знищення УПА є цілком на місці і кожний такий протест — а їх було багато — мусить бути повітаній. Але гірше коли в тім протесті УГВР називається „національним урядом України”, якому „підпорядкована УПА” (диви текст в „Українській Трибуні”) так само, як в згаданій статті кажеться, що УГВР „виконує функції власнів урядові”. Адже є загально відомо, що таке означення УГВР є дуже спірне і поза одною групою його ніхто не визнає.

Ці писання пригадують нам виступ того самого Ген. Секретаря УГВР в минулому році перед Мировою Конференцією в Парижі, коли він спільно з представником уряду УНР (пізніше мандат того представника був заперечений) виступав з меморандумом, підписаним прибраними прізвищами. Чиж тоді чужинці, які шукали за підписаними особами, не ствердили, що особи, які відкликались би на ті прізвища, не існують і чи існування самої УГВР не було поставлено під сумнів, а її виступ не взято за містифікацію? І чи тим виступом не надщерблено престижу УГВР?

Можна сумніватися, чи є вказаним виставляти перед чужинцями УГВР, як представниче тіло, що об'єднує ріжні політичні партії і яке перебуває в краю. Адже між українцями є раз на все стверджено, що в УГВР не є заступлена жадна політична група, крім групи Бандери, доказом чого є заява представників всіх партій, що належать до Координаційного Українського Комітету. В таких умовах чужинець може легко дістати вражіння, що і тут має місце містифікація. І то тим більш, що, перевіривши твердження статті з „Європа - Америка”, що УГВР „може числити на попертя соток тисяч нашадків українських емігрантів, особливо в ЗДА та Канаді”, він легко може довідатись, що заокеаном поза одною малою групою УГВР там жадного призначення не знаходить. Знову ризиковане твердження.

Висування УГВР в пропаганді групи Бандери звичайно йде в парі (стаття в Европа - Америка під тим оглядом робить виняток) з славленням „акту 30 червня”. Так напр. в статті англійською мовою, друкованій в „Українській Трибуні” ч. 75 пишеться про „проголошення Української Незалежної Держави” і то з рамени Організації Українських Націоналістів. Тут бракує лише згадки про уряд Стецька, який і дотепер при ріжних нагодах називається „державним центром” (другим по уряді УНР). Маємо враження, що не є добре говорити чужинцям про проголошення 30 червня так, як ніби не було проголошення 22 січня 1918 р., що його святкують однак всі українські патріоти, а в тім числі і хвалибники „акту 30 червня”.

Не є добре виходити перед чужинцями з „актом 30 червня” ще і тому, що вони легко можуть довідатись, коли досі не довідалися, в яких обставинах він мав місце, хто поза українцями був на зборах в „Просвіті” та забирає голос, щоби привітати авторів того акту, в яких цілях ті гості не противились розголосенню події по радіо і т. д. Чи не писав вже про це один англійський часопис?

Не є добре висувати перед чужинцями поряд **одного** уряду УНР, якого самі пріхильники Бандери не заперечують, про що свідчить згаданий меморандум до Мирової Конференції, **другий** уряд?

Стикаючись з пропагандою серед чужинців певної групи, що має для того спеціяльне видання, часто мимохіт питаєш себе, чи автори тих писань задумуються над наслідками їх заподань для загально - української справи. З наведених прикладів видно, в які суточки може запровадити вона уяву чужинців про наші українські справи. А в яке прикре і трагічне положення можуть ставити українців нерозважні виступи перед чужинцями, хай покаже наступний приклад, що стосується тих самих українських кіл.

Совети протестують перед бельгійським урядом ба навіть на засіданнях ОД проти умовин праці і життя збігців - вуглекопів, привезених з Німеччини. Ніби відповідаючи на ті виступи Советів в справі, яка безперечно їх ніяк не обходить, голова УДК в Бельгії п. К. Мулькевич виступив в бельгійській пресі („Ля Лібр Бельжік” ч. 278) з заявою, де говориться: „ми устійнили шляхом слідства, переведеною нашими делегатами і християнським синдикатом, що більшість з них, які скаржились, були провокаторами на службі російських комуністів”. Таке категоричне твердження п. К. Мулькевича тим більш дивне, що в органі УДК в Бельгії „Вісти” ч. 44 він сам писав:

„мусимо признати, що українське робітництво - вуглекопи на терені Бельгії находяться по більшій часті в дуже незавидних обставинах. В першій мірі невиконання в деяких точках умов праці і контрактів зі сторони бельгійських працедавців наразили українських вуглекопів на ріжного рода використовування їх, що в історії бельгійського робітництва ще ніколи не мали місця” і т. д. і т. д.

Два тексти, французький і український, є разочарувальні і заходить питання, як вони могли вийти із під одного і того самого пера, від той самої особи, та ще такої відповідальної, як Голова УДК в Бельгії? Пишуши у „Вісٹях” автор мусів би був подумати, що його писання на таку дражливу тему можуть звернути увагу чужинників, як невтіральних так і ворожих, чинників і що ці останні можуть зробити з них невідповідний вжиток, що зрештою і сталося. І чи не саме через це автор мусів виступати зі своєю декларацією. Одна помилка потягла за собою другу.

Авторитетна заява Голови УДК, який твердить, що більшість тих збігців, що покидали працю в Бельгії і вернули до Німеччини — а таких багато, — були провокаторами кидає в очах чужинців негарне світло на всіх українців, відбирає у чужинців довір’я до них і ставить в тяжке положення тих, що вернули. Витворена ситуація відбирає відвагу робітникам - українцям виходити з бути якою, найбільш оправданою скарою. А який престиж може мати установа, яка замісьць опікуватися своїм членами, захочує їх в своїм органі до скар, щоби потому назвати їх перед чужинцями большевицькими агентами?

Щоби уникнути тяжких помилок в наших виступах, мусимо твердо пам'ятати, що ми не живемо на самітні острові, але в середовищі чужинців, які приглядаються і прислухаються до того, що ми робимо, що говоримо і що пишемо, які знають багато з наших внутрішніх справ і ними цікавляться. Тому наша пропаганда не може мати, як той бог Янус, два обличчя, з яких одно звернене до своїх, а друге до чужих. Українська правда має лише одне обличчя. Мусимо пам'ятати, що наколи є один спосіб інформування чужинців, скажім школа большевиків, які не рахуються з фактами, і немilosердно перекручують дійсність, то є і інший спосіб, англійців, для яких не лише відступлення від правди, ба навіть тенденційність відбирають довір’я до людини чи установи, які того допускаються.

Ми уважаємо, що перший спосіб не підходить ні нам ні тому середовищу, серед якого шукаємо зрозуміння до нашої справи і її поперти. А тому треба виключити його з наших практик.

А найголовніше треба, заким виступати перед чужинцями, порозумітися між собою, щоби не виступити з тим, що може бути заперечено і що може компромітувати нашу спільну національно - державну справу.

Я. СТОВАР

МІТ ПОСТУПУ

Від деякого часу на сторінках українських часописів аж роїться від таких виразів, як „прогрес”, „регрес”, „реакція”, „передовість”, „назадництво” і т. д. Виглядає так, що ці іменники та прикметники, пришиті до якогось явища, вповні вистарчуєть, щоб його оправдати, піднести на вищий щабель, зробити з него „табу”, обі нав паки — його дискредитувати. Виглядає, що поняття поступу мало би бути аксіомою, незапереченою не лише для автора, але і для читача, який себе поважає. Це спонукє деяких авторів орудувати ним, як димовою заслоною, щоби затулити свою слабість чи замаскувати свої рухи.

Справді виступаючи з аргументом „від поступу”, ніхто не уважає за потрібне подавати якісь докази „поступовості” чи вказати на прикмети та ознаки „прогресивності” якогось явища. Ніби вистарчить наліпити на нього сам ярлик, щоби розвіяти всякі сумніви і попередити всякі закиди. Це нагадує нам казкового короля, який казав своїм підданим вірити, що він є убраний в шати з місячного сяйва і ніхто не мав права навіть подумати, що він спацірує голий - голісенький.

І от не зважаючи на все, ми відважуємося заявити, що поняття „поступу” є ніщо інше, як звичайне уроєння, що це є вигадка, яку люди витворили собі на потіху, що це є предмет віри, а в ніякім разі не факт, який можна довести. Щонайменше поступ є байкою в тім тлумаченню, який йому звичайно дається і коли його уважається законом історії.

В чим мав би полягати поступ? Уявляється, що людство розвивається, поступаючи від гіршого до лішого і сама людина вдосконалюється. І наколи цей розвій представити графічно, то це поліпшення мало би наслідувати похилу просту лінію, що правда не без зазубнів, яка безнастанно пінеться до гори. На тій піdstаві віриться, що зло в житті зменшується, що його колись вдається перебороти і тоді має настати „рай на землі”. І чи большевики не голосять, що вони з їх режимом вже наближаються до того блаженного стану? Тож чи аргументація „від поступу” не дісталася в нас сильного поширення саме завдяки тим, що перейшли большевицьку школу діялектики і доси не можуть визволитись з її тенет?

Приглянемось справі блище. Доводиться стверджити, що людство протягом соток тисяч літ жило і розвивалося, думало і діяло, не журючись ніяким поступом. Доперва в половині XVIII ст. у Франції зродився міт поступу. Оден з перших його ідеологів Тюрго, означив поступ в той спосіб: „звичай злагідняється, людський дух просвіщається, народи зближаються, політика і торговля нарешті об'єднують всі частини земної кулі і людська порода поступає, хоч і поволі, але тягло до більшої досконалості”. Відтоді поняття „поступу” увійшло в круг мислення цивілізованного світу і набуло права горожанства.

Ми заперечуємо це право, знаючи, як часто воно фальшується свідомо чи несвідомо. Не одне людське покоління мало і матиме ілюзію, що його доба є виняткова і що від неї починається історія. Так думали діячі французької революції, які навіть пробували зачинати літочислення від тієї події і яких взялись наслідувати італійські фашисти. Не інакше думають про свою Жовтневу революцію і большевики. Щось подібного сталося і з сучасниками доби розвою науки та техніки.

Ідея поступу, як ми вже зазначали, є предметом віри і її не можна довести нічим. Тому нею орудується, як самособі — зрозумілою аксіомою. Направду нема і не може бути ніякого виміру

поступовости, як рівно ісма і не може бути ніякого критерія, на піdstаві якого можна встановити ту поступовість. Тож як ствердити, що сучасна людина стоїть вище духовно і фізично, за людину минулого, що нині суспільне життя є кращим, що утвори краси нашої доби є досконаліші? Та наколи нема міри поступу і спільногознаменника для всіх ділянок життя, може кожна з них має осібний критерій? Переглянемо їх всі за чергою.

Візьмемо ділянку краси, мистецтво. Тут людський гений розкривається чи не в найбільш виразних і привабливих формах, змагаючи безінтересово до досконалості. І переглянувши вияви його від прадавніх часів аж до нинішнього дня, до якого висновку приходимо? Чи хтось відважиться твердити, що сучасний орнамент є кращий за спіральні вizerunki Тріпільської кераміки, що пізніші доби перевершили добу єгипетських пірамід з їх монументальністю, що сучасна різьбярство є досконаліше за мармурових богів і героїв давньої Елади, що сучасна будова в бетоні і залізі дорівнює в своїй відвазі, експресивності, вишуканості готицьким катедралям, що глибокі своїм філософічним змістом і прекрасні формою епічні індійські „Веди” чи фінська „Калевала” є передейдені пізнішою поезією?

Особи, що мало займаються, а головно слабо відчувають мистецтво, можуть твердити, що в його творах за критерій може правити реалізм, себто представлення предметів такими, як вони є в дійсності. Вони схильні додбачити в надміру видовжених постатах доби готики невміння майстрів. Але їх розуміння мистецтва є зasadничо хибне, бо мистець має не лише право, але і обовязок деформувати дійсність, щоби віддати її експресію. А втім перед готикою бували доби реалізму в мистецтві, хоч би в часи Елади. А втім чи сучасне мистецтво не віходить від него в школах символістів, кубістів, сюрреалістів?

На піdstаві наведених прикладів і заподіяні розумований можна з повною рішучістю твердити, що в ділянці мистецтва нема і не може бути мови про якийсь поступ від гіршого до лішого і що сучасне мистецтво є дальше від досконалості, як багато давніших. Естетичні вартості, краса є абсолютами, які лежать поза межами часу і простору, що до них могли наблизуватись з однаковим успіхом наші предки, як могли тут і наші потомки. Тож тут нема місця ні для якого прогресу.

Погляньмо в царину моралі. Чи і тут не маємо ми до діла з абсолютом, до якого годі застосувати якісь приписи поступу? Чи людські чесноти не були ті самі в добу передісторії чи середніх віків, як і нині і чи людина в ті давні доби не практикувала їх так само, як і нині? Хто відважиться твердити, що сучасна людина є вища за Богоподібних Елінів з їх шляхотними почуваннями або перших християн з їх героїчною містикою, чи лицарів і монахів середньовіччя з їх кодексом життя? А зрештою чи „чисті духом” прости люди без культури і цивілізації не є морально вищі за тих, що закоштували плодів „поступу”, як от галайстра промислових центрів чи виплоди великих міст?

Приписи моралі ніби відмінні від країни до країни, але всі вони унагляднюють те, що є ліпшого в людській природі. І наколи можна говорити про вишисть одного кодексу моралі, то годі говорити про поліпшення їх в тягу часу. Дотепер ніяка світська мораль, що її намагаються творити деякі філософи не перевершила християнської моралі, що на ній спирається наша цивілізація. А тим

часом розвій цивілізації, яка дедалі більше відводить нас від патріархального укладу життя, не лише не улекшує нам практикування тої моралі, але скоріше його утруднює. І як тут можна говорити про поступ і про поліпшення людства?

Від моралі особистої переайдімо до суспільної етики і взагалі до суспільного життя. Що може правити тут за критерій, щоби ствердити поліпшення чи погіршення? Може щастя людини, її задоволення? Тож саме поняття щастя є невловиме і годі його виміряти. Чи може треба взяти за базу якісні норми соціальної справедливості, напр. рівність серед людей? Але ж така рівність не є можлива, бо перечить природі, а до чого доводять нерозсудні намагання застосувати її силою, найліпше показує большевизм. Чи може мірілом поступу серед суспільства може служити „людяність”? Та що ми бачимо, оглядаючись в минулому і порівнюючи його з сучасним? В давнину за фараонів існували тисячі рабів, що будували піраміди, а в наші дні існують сотки тисяч невільників, які будують Біломорські канали. І наколи тамті гинули в пустелі від спеки, то ці гинуть від зимна в Колимах. В тім ціла ріжниця! Наколи Атіла та Чингіз-Хан казали вибивати до ноги населення завойованих країн, то Гітлер велів перетоплювати жidів на мило. І то і це було подиктоване політичною стратегією. В чім же ріжниця?

Міт поступу зродився і поширився в переважній мірі під впливом великої і скорого розвою по-зитивного знання та техніки, що припадає на XIX та XX ст. Але в чім суть справи? Людина шляхом „точних наук” здобулась на багато технічних винаходів, які дали їй більше влади над природою. Просторонь відступила перед швидкістю, нетра землі і повітря зрадили багато нових тайн і видали сковані в них скарби. Чи це робить поступ реальних фактів? Нам того не здається. Розвій науки і техніки допровадили до того, що людина стала здобувати життєві засоби з меншою затратою фізичної сили, як давніще. Але це ще не дає підстав говорити про поступ якісний, а хіба кількісний. А коли зважити, що умова енергія, видана людиною, щоби винайти машину та нею керувати, є більш вартісна, як фізична, то чи доводиться взагалі говорити про поступ як його означено вище?

Декому може здатись, що поступ науки і техніки, хай лише кількісний, потягає за собою поліпшення життя, отже поступ якісний. Та жаль так не є. Кожне явище має свою світлу і темну сторінки. Чи машина, збільшуючи владу людини над природою, не зробила цю останню своїм рабом? Чи сучасний промисловий робітник не є більш наражений на голод і холод, як середньовічний челядник, якому майстер мусів забезпечити харч і дах над головою? Чи в сучасних льокаутах більше соціальної справедливості, як в посусі, що виморювала товар кочовника і чи сучасний „вовчий пролетаріят” є більш моральний, як той кочовник? Щоправда гігієна дозволила зберегти здоров’я, але вона ж зробила його, як пише славний науковець Карель, „штучним”, бо умови цивілізованого життя є далекі від природніх. Зменшення смертності призвело до того, що суспільність має більший відсоток старих і це робить її менш вартісною, як спільнота, що через натурульний добір є зложена з більшої кількості одиниць молодих і здорових. І тому не дивно, коли примітивні народи часто, дуже часто, запановують над культурними, бо вони біологічно сильніші за ці останні.

На цім прикладі можна постерігти оден важний і незаперечений закон еволюції, а саме: в кінці всякої розвою чи то живого організму, чи то людської спільноти, чи то якоїсь цивілізації чи навіть якоїсь ідеї лежить, коли не смерть то в

кожнім разі звиродніння. З живими істотами спрага очевидна, всі вони переходяти етапи від народження через дозрівання, зрілість, підупадання до смерті. Чи не так само з народами і їх культурами? Чи мало народів опинилось на цвинтарці історії, чи ж мало цивілізацій переходило названі етапи і нині вже є лише музеїнми предметами? Чи з окремими гаслами і зasadами, як от напр. славетні клічи французької революції, не сталося те саме? Вони жили, вони буяли, вони поривали маси, щоби пізніше втратити притягаючу силу, стати безсилими, вмерти. Можна навести багато повчальних прикладів з історії будівельних стилів, мистецьких варгостей, які також мали свою юність і свою старість та врешті відступити місце новішим.

Ми важимося протиставити закон циклічності в еволюції життя, що його можна постерігти на кожнім кроці, уроєному, безпідставному, ба навіть просто хибному міту поступу. Думки зближені до наших читальник може знайти у ріжких авторів, як от Парето, Віко чи Шпенглер. Ми не уважали потрібним доводити наші твердження витягами з тих чи інших авторів, бо думаємо, що подані приклади вповні вистарчають і більше промовляють, як чужа думка. Уявляємо собі еволюцію людства, як низку процесів, замкнених в циклі або коловороти. Не твердимо, що історія повторюється, але думаємо, що вона йде по спіральній лінії, то відходячи то наближаючись до якоїсь осі і періодично переходячи через ті самі вертикалі. Звідси ілюзія вічного повторювання. Думаємо також, що сума добра і зла в світі міняється, але їх пропорція, певна рівновага між ними, залишається все та сама. Всяке поліщення має свою відворотну сторону. Чи визволення атомної енергії, яка може колиски застути недостачу пального матеріалу, не несе з собою небезпеку страшних перетворб на світову скалу? Чи той пекельний винахід є ознакою прогресу чи регресу? На нашу думку ні те ні друге. Це є явище космічного порядку, як вибух вулкана.

Нам видається, що зміс еволюції полягає в розвою живих організмів від простих форм до більш складних, в розгалуженню тих форм на вір рослини, яка з малого паростку перетворюється в стовбур, що пізніше обрастає вітами. І власне кількістю тих галузок, але не якістю їх, міряється ступінь розвою організма. В остаточнім етапі того розвою лежить старість і відмирания, як в кінці росту дерева його струхнявіння. З розкладу вмерлого організму виростає паросток нового життя, що розростається в новий організм і так без кінця.

Нам видається, що замість неіснуючого закону поступу треба застосувати закон органічного розвою. Тє все, що йде по лінії натуральної еволюції організма а при тому зміцнює в певних етапах, або затримує біг до неминучого кінця в інших етапах, треба уважати за додатнє, або на мові поступовців „прогресивне”. І під цим оглядом зводить до вже раз передінених вертикалі спіралі може бути спасеним, як от напр. поворіт до простоти шляхом обтінання зайвих галузок. В житті народів і в розвою цивілізацій поворіт до примітивізму, просякання народів цивілізованих народами варварськими, як то було під кінець Римської імперії, може ставати джерелом ~~нової~~ життєвої снаги.

Ми уважаємо, що виложений нами підхід до проблеми еволюції відповідає більше дійсному життєвому процесу, як підхід хвалебників поступу і що з його помічю можна скоріше розібратися в лябірінти життя, як з тамтим. Нам видалося потрібним застосуватись над порушеним питанням, аби ілюзії поступу не перешкоджали нашим землякам розбиратись в виї подій, серед яких ми живемо, а натомість правильно розуміння еволюції помогло би скоплювати розвоєві тенденції життя.

Навколо У.П.А.

Д. А.

Після зливи всяких вістей і заподань — вірогідних і неправдивих — про перемарш відділів УПА з України аж до Баварії а то і дальнє, настала до певної міри тиша. Це дає можність українському громадянству застновитися спокійно над питаннями, пов'язаними з українським повстанчим рухом і розважити над ними, заховуючи рівновагу духа.

Група 36 і інші є інтерновані окупаційною американською владою. Їх доля ще не вирішена, але заява ген. Клей дас підстави сподіватися, що з ними поведуться по лицарськи. Тим часом учасників груп переслухують і доступ до них є доволі утруднений. Навіть священик, що править для повстанців Службу Божу може говорити в проповідях лише на релігійні теми. Українське громадянство в Німеччині створило спеціальний „Опікунчий Осередок“, зłożений з представників Товариства Українських Політичних В'язнів (ТУПВ), Ліги Українських Політичних В'язнів (ЛУПВ), Центрального Представництва Української Еміграції (ЦПУЕ), Санітарно - Харитативної Служби (СХС) та представників двох українських Церков. Тим шляхом забезпечена матеріальна допомога героям рейду а також до певної міри запобіжено використуванню подій для цілей, які є чужі тим цілям, ради яких учасники рейду протягом років ризикували своїм життям і зазнавали стільки терпіння.

Перший момент, і найважніший, в повстанчій акції полягає в тому, що вона унагляднила в чині непримиримий спротив, що його ставить український народ насильникам, які окупували його край, показала світові невигнутість волі української нації до визволення і національно - державного життя. В тім чині запорука нашого майбутнього, в нім невичерпане джерело надії і моральної сили для цілого нашого народу і для тих його членів, які опинились поза межами України. В тім є наказ для нас, політичних емігрантів, їти неухильно до найвищої мети не жалуючи труду, не боючись паразитів на н. безпеки, боротися, не сходячи з нами вибраного шляху. За нами весь нарід України, речником якого є ті, що отже останніми вийшли на еміграцію, зневолені до того тяжким стратегічним положенням.

Другим поважним моментом є те, що існування і дії УПА служать великим політичним вкладом в українську національно - державну справу, який збільшує в очах чужинців моральний капітал українських патріотів. Щоби уникнути суб'єктивізму в оцінках цього моменту, скажемо словами одного чужинця, який стверджуючи міжнародне значення української проблеми, відзначаючи факт, що поява українських партізанів в Середній Європі зелектризувала світову опінію, пише: „Ідея, яка оживляє ряди УПА і дає їм силу виконувати просто легендарні героїчні вчинки, не є тільки висловом відвічної туги українського народу до власної державності і повної незалежності. Ця ідея має в собі теж загально - людські вартості. Світ західної цивілізації не може залишитись байдужим супроти тої нової трагедії, яка збагачує і так уже славну мартирологію великого українського народу“ (стаття поляка Єжи Бельського в „Часі“ ч. 41). До цих слів чужинця не потрібуємо нічого додавати, хіба поробити з них належні висновки.

Третій момент акції УПА є важний тим досвідом, що його українські партізани набули в тягу шести (1941 - 47) років безнастенної боротьби з гнобителями східно - европейських цародів, досві-

дом, який може здатися для всіх народів Європи. За час партізанки в болотах Полісся, на стежах Осередніх Земель, в горах Карпат, зрештою в час перемаршу зі зброєю в руках 1500 кілометрів через чужі країни і скрізь загороди ставлені загонами НКВД, польськими і чеськими відділами, під час тактичних маневрувань на територіях ворожих держав, шляхом використовування противосетського наставлення місцевої людності, способами заосямтрювання себе в харчі і муніцію, наші партізани розвязали багато проблем дуже актуальних, коли не на сьогодні то на завтра для багатьох народів. Чи не стоймо ми справді на передодні збройної боротьби багатьох народів проти чужого панування і насильства, боротьби зовсім нового типу, нового стилю? І наколи большевики мають свою вже устійнену і випробувану в Україні, Греції і Єспанії тактику і стратегію тої боротьби, то інші народи противного табору їх ще не мають і доперва тепер мусять виробляти. І тут здобуте знання, відомості, винаходи українських повстанців можуть бути дуже цінними для нової військової доктрини.

Зрештою приходимо до четвертого моменту, що виникає в звязку з чинністю УПА і прибутиям до нас нових вихідців з України. Тим моментом є наші внутрішньо - національні відносини, головно тут, на еміграції. Цей момент вимагає чи не найбільше розважності, самоопанування, рівноваги духа.

Не від учоращнього дня справи УПА є предметом пристрасних перепалок між окремими українськими чинниками, організаціями, установами. До сї так було, що одні намагалися встановити свій монополь на заслуги у виникненню повстанчого руху, у чинності УПА, на звязки з нею ба навіть на саму загадку про неї. Чи не гукає один з їх органів: геть з брудними руками від УПА і то на тих, що все „умивали руки“ коли йшлося про УПА. При тому надуживалося необізаності нашого загалу і подавалося йому часто цілком неправдиві речі, натомість замовчувалось чи запречувалось історичні факти. Найяскривішим прикладом такого несовісного поступування з правдю є відсуджування заслуг, навіть самої причетності до УПА, її основоположника, отамана Тараса Бульби - Боровця. Мотиви такого поступування відгадати не тяжко, але не про них нам ходить тепер.

З другого боку, бачучи таке поводження монополістів, інші тратили рівновагу духа і діставали майже відразу до самого факту існування УПА, переїмалися надмірним скептицизмом до заподань про неї навіть чужинних справоздавців. Чуючи, як монополісти ширять наявно неправдиві відомості або заподання, що могли коштувати дуже дорого місцевій людності в Україні (наводження назв тих сіл і міст, де ніби переходили повстанці), інші наперед засуджували цілу акцію УПА на невдачу і добавали в ній лише шкоди. Бачучи, як використовується кров і жертви повстанців в вузько - партійних цілях („ми, казали монополісти, ми не є за ніяку партію, ми з краєм“) інші не хотіли добавити в УПА великих загально - національних цінностей, зачинали легковажити заєдно з партією „ми з краєм“ також і тих, невинних в політичній спекуляції, що сиділи в лісі чи боролися в горах. Ale врешті на цім відтинку стався перелом, про що свідчить поставка нашого загалу до наявних фактів існування і чинності УПА.

При іншій нагоді ми зупинимось докладніше на ріжких публікаціях на тему УПА і численними фак-

тами покажемо, як один і другий підхід був неслучний, помилковий і шкідливий. Проблема партизанки, питання тактики, вага і значіння окремих подій є надто важні з технічного, політичного і морального боку, щоби їх можна було обйтися мовчанкою або підходити до них тенденційно, з точки погляду групового, інтересу, що у нас належить практикується і по сей день. Міра заслуг і відповідальності окремих політичних чинників в справах партизанки в Україні має свою вагу і значіння. Та головну і найбільшу вагу має питання доцільності чи шкідливості ріжких моментів для національно - державної справи без огляду, хто за ними стоїть чи стояв. Треба колись приглянувшись чи і яка була рація наражувати масовість партизанки в 1943 р. Волинь на спустошення, а Лемківщину в 1947 р. на вилуднення. Ті питання тактики треба буде розглянути не для вирівнання партійних порахунків, але для висвічення зasadничих справ та для устійнення концепції визвольної боротьби в ріжких її аспектах, військовім, політичним, демографічним. Для того треба великої об'єктивності.

А тим часом, маючи перед нами факт виходу на чужину частин УПА, не можна робити з цьою особистою чи загально - національною драми партійну фарсу. На це не дозволяє гідність і пошана до людських страждань. Людські слабості можуть стати на перешкоді устійнення об'єктивної, загально - національної ваги того факту. Так буде доки кожна група робитиме оцінку його окремо, на власну руку. Щоби запобігти викривленню правди і перевести оцінку з точки погляду загально - національної рації, потрібно відповідного авторитетного і компетентного органу, яким може бути лише політичний центр. Без нього ми будемо блукати ніби серед трьох дерев в самих простих національних справах, а також в справі УПА. Без нього наша еміграція може звести на кінець найбільш славні діла не лише українських повстанців, але і цілої української нації.

КОМУНИКАТ

Українська Повстанська Армія (УПА), що згідно з світлими традиціями високо несла та несе прapor українського національно - державного визволення є спільним добром всього українського народу. На її боротьбі, терпіннях і крові не сміє ніхто творити ні групового ні партійного капіталу.

Ті нечисленні члени УПА, що опинилися по цей бік залізної заслони, заслуговують на повну підтримку та опіку всієї української еміграції, як теж на повагу за їх героїчні подвиги.

Для всебічної допомоги тим членам УПА покликало окрему допоміжну організацію „Опікунчий осередок”, складену з представників наших громадських установ, що єдина на випадок потреби, управлена звертається до широкого громадського загалу в справі допомоги.

**Координатор
Український Комітет.**

Вересень 1947.

М. С.

Українська внутрішня політика

Під таким заголовком вийшла в Женеві в 1947 р. невелика книга П. К. Боярського. Людська пам'ять коротка і не все добре пригадує собі медавно - минулі події, а деято їх зовсім не знає, бо в той час перебував він в умовинах, які не дозволяли стежити за подіями, що відбувалися поза большевицькою „тюрмою народів”. А тим часом треба знати і треба тямити перебіг внутрішньої політики, бодай, щоби вчитись на чужих помилках і не повторювати власних. Тому добре вчинив Боярський, що випустив в світ книгу. В ній автор відтворює стан річей в українській політичній дійсності та переповідає хід подій в часі між двома війнами, спеціально узгляднюючи чинність українських націоналістів. Підкреслення ролі націоналістів може декому здатися недоречним. Та воно має свою рацију з огляду на ту місію, яку український націоналізм виконав гже раз в нашім національнім житті і яку заперечити годі.

Не кожний може мати змогу познакомитись з книгою Боярського. А тому ми уважаємо за вказане виложити стисло головні моменти, на які автор звертає нашу увагу. Дарма, що осуди автора можуть бути для інших спрінми, а втім ми стараємося переповідати не так іх, як факти, на які він вказує. Адже мова фактів є чи не найбільш переконуюча. Починається виклад представленням того хаосу, який повстав серед українського громадянства по невдачних визвольних змаганнях в кінці першої світової війни. З того хаосу вирости нові форми визвольних змагань. Хоч ситуація тоді і тепер є дуже відмінна, але як тоді так і тепер діють ті самі психологічні закони, а тому уважливий спостерегач і вдумливий політик можуть шляхом порівняння двох етапів наших визвольних змагань дійти до повчаючих висновків.

Всі українські землі були в 1920 році окуповані. Акт соборності ні практично ні духовно не був здійснений. На чужині опинились оба державні центри УНР та ЗОУНР, армія і маса еміграції. Удар був страшний, всіх приголомшив. Кожний на власну руку почав шукати виходу, тобто примінювався до обставин. Це робилось під назвою політичного реалізму, мовляв дотеперішня політика була фантастична, нереальна. Для обох державних центрів були доступні тільки західно - укр. землі. Ті землі, під окупацією Польщі було поділено на дві сфери акції. Північні землі забрала УНР, а південні ЗОУНР. УНР своєю побажливою політикою супроти Польщі сподівалась відновити державу на східних землях, а ЗОУНР сподівалась своєю опозицією проти Польщі добитися признання Антанто Галичини, як окремої держави. Все це було на руку Польщі. Північні землі дістали окрему польську православну церкву для українців, польську мову в церквах та богословські академії у Варшаві і окремий посольський клуб в польському сеймі. Політичним центром тої роботи було Волинське Українське Об'єднання — ВУО, культурним центром була „Українська Хата”, органом політики була „Українська Нива”, а господарство централізувалось в окремих централах кооператив та торговлі. На південних землях повстав був центр співпраці з Польщею з газетою „Рідний Край”. Трудова партія перейшла була на платформу співпраці. Згодом, коли надій уряду ЗОУНР не здійснились і Антанта визнала Польщу, як окупанта Галичини, загал супільств пішов на співпрацю. Створено було окрему галицьку презентацію в сеймі, відділено лемківську церкву, як окрему одиницю, зліквідовано українське шкільництво. Галичина створила була аж 8 полі-

тичних партій.

Суматоху і реалізм використали большевики і створили були нелегальну Комуністичну Партию Західної України, а даліше дві легальні комунізуючі партії Сельроб та Українську Партию Праці.

На східних українських землях проводився період НЕП-у, даліше прийшла українізація, голод, процес Спілки Визволення України, а даліше нищення всього українського. В Румунії і Чехії йшло також нищення всього українського. Всякі спротиви з українського боку здушували вороги збройно.

На еміграції стан був такий: УНР сидів у Варшаві і Парижі, а армія в Каліші, ЗОУНР сиділа у Відні, а потім в Берліні, а армія в Йозефові. В Берліні сидів ще гетьман П. Скоропадський без армії. У Празі сиділи противники УНР есери та ескеки, а даліше окремою групою кубанці. По інших країнах сиділи прості емігранти. Досягнення були такі: УНР створив Український Інститут у Варшаві, Скоропадський створив такий же Інститут у Берліні, ЗОУНР з Др. Петрушевичом створив Український Університет у Празі, а есери добились закладення цілого ряду школ в Чехії. УНР закінчив свою визвольну акцію невдачним походом під Базар, а ЗОУНР воювала з поляками при помочі Української Військової Організації. Політична акція зводилася до писання меморандумів проти ворогів України, клубів, дебат, сварок між придніпрянцями та галичанами і зокрема підтримування приязні між поляками та УНР і між большевиками та ЗОУНР. Зокрема ЗОУНР підпорядкувалася буда Москві та започаткувала серед еміграції і на землях акцію зміновіховства. Скоропадський вів на основі ідеології Липинського організацію консервативних сил на еміграції. Від Скоропадського відлучився був Полтавець - Остряниця і проголосив себе гетьманом України та втримував звязки з чеськими фашистами та німецькими націоналсоціалістами. Згодом проголосив був себе гетьманом ще якийсь Сагайдачний, що тим способом видурював у людей гроши на прожиток.

Есери створили були з московськими соціалістами „Соціалістичну Лігу Востока”, наслідком чого частина есерів відкололася і створила Українську Народну Раду. Винниченко лишився комунофілом. Грушевський вернув на Україну і підсилив зміновіхівщину а зокрема розколом українську студенську молодь на крило національне з ЦЕСУС-ом на чолі та советофільське з ДОПС-ом на чолі. Все робилось для спасення України.

Всі групи, центри і особи вели безпредбірчну кампанію за з'єднуванням собі прихильників і твердили, що лише вони презентують Україну в цілому і монопольно.

Загальна назва всього була — політичний реалізм. В дійсності це був повний занепад національної моралі і використовування для себе обставин:

В тому хаосі почав себе оформлювати український націоналізм. В потенції він існував десь час визвольних змагань. В 1920 році повстала за почином полк. Е. Коновалець Українська Військова Організація — УВО. Жоден центр не вів активної визвольної боротьби, вела її тільки УВО. Вона здійснювала акт соборності з 1919 року. Вихідною базою акції УВО були західні землі. Праця велася і на східних землях. УВО не признавала ворожої окупантії і реалізму, а діяла з ідеалістичних мотивів. В 1921 р. повстала в Празі Група Української Національної Молоді. В Подебрадах діяла Легія Українських Націоналістів. На західних землях діяв Союз Української Націоналістичної Молоді. В ідеалістичному напрямку діяли і поодинокі особи. УВО приєднала була до себе всі галицькі партії. Вона стала самостійною від ЗОУНР в тому моменті, коли Др. Петрушевич звязався з Москвою.

В 1927 році УВО націоналістичні групи вибрали Провід Українських Націоналістів. В 1928 р. почало видавання журналу „Розбудова Нації”. В 1929 р. відбувся Перший Конгрес Українських Націоналістів, який створив формально ОУН. УВО стала частиною ОУН. Творцем організації був полк. Е. Коновалець. Завдання ОУН були усунути деморалізацію з українського життя, знищити фальшивий політичний реалізм, сконсолідувати всіх українських патріотів на здоровій основі і проводжувати дальшу боротьбу за визволення України. Акцію консолідації започатковано зараз по смерті Гол. От. С. Петлюри. Спроба розбилася на спорі між республиканцями та монархістами. На західних землях ОУН припинила зміновіховство та комунофільство. Поволі підо впливом націоналістичної акції українці прийшли до рівноваги і стали твердими. Справа поступового об'єднання українців дала успіхи в Чехії, Франції, Німеччині та до певної міри в Галичині. Однак до створення політично-державного центру не дійшло. Свої державно-творчі спроможності український націоналізм виявив на Карпатській Україні, коли в 1938 р. там дійшло до ставлення самоуправи на місце скріхованої чеської окупації.

Другий етап в чинності націоналізму почався другим Конгресом в 1939 р. Націоналізм тоді визначенено, як національний солідарізм. Справа творення об'єднань набрала ще більшої актуальності. Заходами націоналістів почав творитися поза засягами большевицької окупації Український Центральний Комітет, який описля однак перейшов в інші руки. В 1940 створено було координаційний осередок для ведення визвольної боротьби, але він був зторпедований таєм. „Краківською Конференцією української еміграції”, яка не поставила нічого на його місце. Під німецькою окупацією в р. 1942 - 43 було з'організовано деякі спільні виступи в обороні права інтересів українського народу. В 1944 р. було покликано до життя Всеукраїнську Національну Раду, проти якої висунено Українську Головну Визвольну Раду. Того ж року українські центри і партії дorchили Голові ОУН полк. А. Мельникові провадити переговори з Німцями в імені їх всіх в справі організування Українського Комітету. В р. 1945 поновлено консолідаційну акцію, яка лише в 1946 р. дала наслідки в формі заложення Координаційного Українського Комітету на чужині. Однак до здигнення одного політично-державного центру і знову не дійшло. Активну боротьбу проти окупанта проваджено дальше.

Друга світова світова війна не принесла українцям визволення і знов повторюється те, що було по першій війні. По новим приголомшуючим ударі відноється між українським громадянством давні ростіч. Не знати чи відродиться і в якій формі давній „реалізм” політиків. В кожнім разі знов виходить на арену української внутрішньої політики з особливою місцю той самий націоналізм. Як колись ОУН на чолі з бл. п. полк. Е. Коновалцем дала поштовхи для оздоровлення громадянства від хвороби „ор'єнтації” на сторонні чинники та переорганізації його під гаслом „на власні сили”, так і нині та сама ОУН на чолі з полк. А. Мельником діє на него, як консолідаційний чинник.

Так в книзі Боярського представлено українську внутрішню політику згідно тому, як він її бачить. Наведені в його книзі події ще надто свіжі і їх учасники є здебільша при життю. Тому годі вимагати від автора, який не може мати історичної перспективи, більшої об'єктивності, як та, що він на неї здобувся, сам будучи одним з безпосередніх учасників тих подій. Але треба бути йому вдячним, що він зафіксував їх і відсвіжив в пам'яті наших сучасників.

Криза довір'я

Провід ЦПУЕ в Німеччині згідно з постановою II з'їзду що мав місце в травні, призначив був на 17-18 жовтня його продовження для схвалення нового статуту та перевиборів провідних органів. Коли пишемо ці рядки, ми ще не знаємо, чи збори відбулися і які були їх висліди. Але поза цими практичними питаннями в час підготови зборів виникли преважні справи, які заслуговують нашої уваги не менше, як висліди З'їзду.

Кодифікаційна Комісія, обрана в травні, виготовила проект нового статуту ЦПУЕ, який викликав живу дискусію в пресі і так вийшли наверх деякі моменти довготривалого значення. З тієї дискусії виходить, що автори проекту мали бі піти по лінії скрайнього централізму, що на думку відповідальних чинників української еміграції в британській зоні (УЦДК та Області УДК) є не до переведення з огляду на положення збігів в тій зоні, а тому вони рішили не брати участі в З'їзді лише вислати на нього обсерваторів. Викликає застереження і розділ IV статуту, після якого Найвищий Суд не мав би права касувати рішення Головної Ради ЦПУЕ (див. статтю др. Л. Ганкевича в Укр. Думці ч. 70). Др. С. Баран добавчає в новій статуті намагання теперішнього проводу ЦПУЕ забезпечити надальше перевагу в Централі для одної політичної групи і виступає проти недопущення до участі в з'їздах професійних організацій (див. Наше Життя ч. 38).

Як би не були важні згадані формальні питання, але чи не найважніші є той факт, що в дискусії виявилось в повній силі і гостроті недовір'я широких кругів нашого громадянства до теперішніх міротдатніх чинників ЦПУЕ. Коли би не було тієї настороженості проти них, може би ті питання зовсім не виникали і проект не викликав би того спротиву. Отже маємо вияв певної кризи довір'я, яку вже віддавна переходить наше громадянство. Брак взаємного довір'я є великою вадою в суспільнім житті і в таких умовах найліпший статут не годен забезпечити нормальних відносин і співпраці. І противно в умовах внутрішньої солідарності англійці потрафляють жити державним життям протягом століть без писаної конституції. З цього прикладу видно, яку величезну вагу має взаємне довір'я.

Де шукати причину кризи довір'я, на яку терпить наше громадянство на чужині? Як її розв'язати і як привернути більш нормальні відносини? Питання ділекатне і тяжке до полагоди, але дуже актуальне.

Автори згаданих статей, а особливо др. С. Баран, вказують, що причиною зла є ті численні випадки насильства і надування, які практикувалися і практикуються в нашім громадськім житті і відносинах (неправильності при виборах, застрашування противників, нищення часописів немилого напряму, побиття редакторів, співробітників і кольпортерів і т. д.). Перед кількома місяцями редактори українських часописів були уложили певну угоду щодо умов определення жалюгідних подій. Але від деякого часу той угоди не додержується, бо деякто уважає, що вона служить „намордником” для тієї частини громадянства, що найбільше терпить від насильства, а навідворот сприяє певним чинникам, які ніби мельояльними засобами намагається тримати в послусі 70% загалу. Ці чинники через свої пресові органи твердять, що випадки насильства є випадками і нема підстав приписувати вину за них якісь певні групі.

Приглядаючись справі зі сторони, доводиться ствердити, що жалюгідні випадки насильств є надто численні, щоби їх можна було легковажити, а найголовніше, що вони не є відірваними, але з повною очевидністю пов'язані між собою і ніби укладаються в певну систему. А коли дійсно так, то за тою системою хтось мусить стояти, хтось її мусів виробити та пляново застосовувати. Не є маловажним і той факт, що ці випадки мають місце не лише в одній країні, але і по інших, де зачинається політична боротьба. Так виглядає, що вони виникають згідно чийсь наказу. Питання відповідальності за них розвивається формулою, встановленою в криміналістиці: „на чию користь вони діють?”

Паління ворожої преси, недопускання кольпортерів до таборів, погрози і напади, є на порядку денного в Німеччині. Так виглядає, що в нашій дійсності практика далеко відбігає від гасла „воля людині” і не лише членам певних організацій, ба навіть стороннім особам не вільно читати те, що їм подобається. І так в Бельгії одна особа мала прікрусти за те, що читала „Брець“ Мартинця. І наколи всередині організації вдається вдергати дисципліну силою пістука (в Бельгії операція називається „вивезти на пляжу“) то поза ню така метода викликає громадське згіршення.

Одним із засобів боротьби і пропаганди для певних кругів слугить наклеп, ширення всяких чуток, очернювання противника. Ці засоби пускаються в рух особливо в зв'язку з усякими виборами. Про це — і не даром — писали „Вісті“ УДК в Бельгії саме перед Заг. Зборами тої організації. І чи є звичайним випадком, що люди того самого середовища в той сам час уживають того самого ярлика, щоби відобрести довір'я до противника. Так є з ярликом „москалі“, коли ходить про Т-бо був. Вояків в Бельгії чи Тaborovу Управу в Гановері (див. допис в „Наше Життя“ ч. 38).

Не менш поширенним способом здобування мандатів є настроювання однієї частини громадянства проти іншої, напр. нової еміграції проти старої або мас проти інтелігенції. Протиставлення цих двох категорій сильно підкреслено в праці „для внутрішнього вживання“ Турчина, про яку була згадка в „Тризубі“ ч. I. І коли пригадати голосні статті З. Пеленського, друковані в „Українській Трибуні“ про „мандат мас“, то мимохіт приходить до висновку, що застосування цього — як і інших — способів внутрішньої боротьби є виражувано на користь тієї групи, до якої ті два автори належать.

Відзначаючи вищеподане, ми не твердимо, що інші групи не поповнюють жалюгідних вчинів, але що лише в одній групі такі практики виглядають на систему, і та система тримає її членів, як в клішах, відбираючи ім волю думки, ба навіть волю сумління.

Наведені випадки свідчать про застосування в нашім громадськім житті морального і фізичного насильства. Вони в корені підривають взаємне довір'я, викликають отримання, сіють ворожнечу. І саме тепер, в зв'язку з з'їздом ЦПУЕ бачимо, до яких наслідків вони доводять, коли середовища, між якими став п'ястук, не в стані себе взаємно розуміти і готові піти на розбиття центральних установ. Методи насильства можуть об'єднати суспільство на якийсь час, але вони неминуче його розколюють, скоро акція викличе досить сильну реакцію.

ВІСТИ ЗВІДУСІЛЬ

ПЛЯНИ ГЕН ДЕ ГОЛЬ

По виборах до громадських рад, на яких перемогли прихильники ген. де Голь, він зложив декларацію де вказує на найблиці завдання Франції. Вони полягають в зміні конституції в цілі скріплення державної влади. Між іншим в тій декларації читаємо:

„Кожний день показує наглядно, що сепаратисти (так автор звє французьких комуністів) не є ніякою французькою партією, лише висланниками чужої диктатури, для якої людські злідні є розгоновою дошкою на шляху до бозглядного панування.

„Події є надто загрозливі, щоби можна було дальше чекати. Кожний бачить, що держава, якою вона є і як вона кермована, може обернутися в руїну і анархію, що звичайно є передумовою чужинної навали.

„В кожнім разі „Збір Французького Народу“ виконуватиме далі своє національне завдання. Відкритий для всіх, хто хоче провадити гру виключно на руку Франції, він скріплюватиметься внутрі, щоби в разі будь яких подій прийти з рятунком загрожений нації”.

ПОРАЗКА СОЦІЯЛІСТІВ В АНГЛІЇ

В початку листопада в Англії відбулися вибори до громадських рад, де треба було перевибрати третину радників. Висліди дали консерваторам 617 нових місць, ліберали задержали свої позиції, на-томість комуністи втратили 9 місць, а соціялісти аж 643. З того видно, що громадська опінія в Англії кругло звертається від лівих до правих партій. На те зложилося багато причин, з яких головною є нездібність соціялістичних провідників дати собі раду з повоєнними труднощами або скоріше неприєдність соціялістичної програми для відновлення ладу і порядку в скрутних обставинах.

Так або інакше шляхом виборів ніби зміряно моральну температуру англійського народу і виказ є промовистий. Згідно традиції англійського політичного життя зміна укладу сил в англійському громадянстві, не може не лишитись без висліду на парламентарній площині. Тому вже є мова про розв’язання Парламенту, нові вибори послів ба на-віть уряд Черчіля. До цього зобов’язує політична лояльність і почуття відповідальності за загальну справу, в високій мірі притаманні англійцям.

СПРОТИВ КОМУНІЗМОВІ

Вибори до громадських рад в Норвегії унагляднили підупад впливів комуністів. Всі партії, збільшили в порівнянню з 1945 р. число виборних, тим часом, як комуністи втратили 143 місць.

В Чехо-Словаччині національні соціялісти (партия Бенеша), відважились висунути проект, який передбачає переборення „політичного тероризму в промисловості“ та „спеціальні заходи для привернення спокою серед селянства“. Він є реакцією на наслідки націоналізації, яка дуже обнизила ви-датність праці і на намагання „розслойти“ чеське селянство на взір совєтських практик. Харчовий стан Чехо-Словаччини дуже загрожений.

ВИНИЩУВАННЯ ОПОЗИЦІЇ

Недавно Народний Суд засудив на кару смерті провідника опозиції в Болгарії Петкова. Всі протести Англії і Америки лишились без наслідків. Засудженого повіщено.

По ньому приходить черга на провідника національно - селянської партії Румунії, Маню. Зарештований і поставленний перед суд, він є обвинувачений в тому, що ніби брав участь в змові проти держави. Маню відкидає цей захід, але при-

знає, що просив Американців вплинути на голову міністрів Гроза, аби було додержано Москівської догоди щодо участі членів опозиції в уряді.

В кінці жовтня стало відомо, що голова селянської партії Польщі, Міколайчик скрився разом з кількома своїми близькими співробітниками.

Виявляється, що він втік через совєтську зону Німеччини і вже перебрався до Англії. Англійський уряд радо погодився дати йому право побуту.

МАНУЙЛЬСЬКИЙ НА ЧОЛІ КОМІНФОРМУ?

В американських колах уважають правдоподібним, що на чолі новозаснованого Комінформу стане Мануйльський. Він вже був свого часу головою Комінтерну, заким стати Міністром Закордонних Справ України. Це його нове заняття буде нічим іншим, як продовженням попередньої діяльності спеціаліста по міжнародній пропаганді.

ВОЯКИ УПА В БАВАРІЇ

До Баварії дальше прибувають малими групами повстанці з рядів УПА. Число їх вже переходить сотку. Співробітників Українського Інформаційного Бюро (УІБ) вдалося говорити з одним підстаршиною, який між іншим сказав:

„Під большевиками УПА не має жадного поділу за партійністю, як також не має і територіального. В лавах повстанців багато наддніпрянців, а є відділи, де бійці із східних і осередніх земель мають більшість. Я стверджую, що література виходить без усякого партійницького забарвлення, і сотенний відділ „Веселого“ неодноразово перед своїм строем відчитував накази, в яких застерігав проти будь якого поділу між повстанцями“.

Чехо-Словачське Міністерство Оборони видало комунікат, який твердить, що армії Польщі і ЧСР ліквідували всі загони за винятком 200 людей.

ПРОТИ НАЦІОНАЛЬНОГО РОЗБРАТУ

На спільній конференції Президії Головної Української Переселенчої Ради з участю представників Української Католицької і Української Автокефальної Православної Церкви та Центрального Представництва Української еміграції в Німеччині обговорювалась справа координування переселенчої акції в зв’язку з так зв. католицькою акцією. Причина між іншим такі ухвали:

„З огляду на те, що тоталітарний режим піреспілдує Українську Католицьку і Українську Автокефальну Православну Церкву, звернутися з проханням до Понтифікальної Еміграційної Комісії не робити ріжниці між українцями - скітальцями при переселенні і поселенні, бо це може негативно відбитись на всій акції і внести розбрать серед єдиного українського народу, що опинився на еміграції і має спільні гуманітарні і культурні установи й спільне національне представництво. Просити Апостольського Візитатора Впр. о. Н. Вояковського підтримати ці заходи перед Святым Престолом“.

(„На чужині“).

ЗІЗД ЦПУЕ ВІДЛОЖЕНО

З посеред делегатів на З’їзд ЦПУЕ зложилася група, яка прибрала називу „Громадська Єдність“ і поставила за ціль сприяти оздоровленню відносин і реорганізації ЦПУЕ. Вона відбула кілька нарад з участию представників преси в передбаченню З’їзу, призначеного на 18 жовтня. Однак речи не вийшли цього з’їзу пересунено на пізніше з огляду на труднощі, які виникли в британській зоні та які виключають застосовання проекту нового статуту, виробленого Кодифікаційною Комісією, як рівно з огляду на опозицію до того проекту серед громадянства.

ГОЛОСИ ПРЕСИ

„НЕДІЛЯ” ч. 92 приносить статтю А. Животька, яка є відгуком спеціальних способів дискусії, що провадиться між ріжними українськими таборами. З приводу одного листа членів видавництва „Наше Життя”, розгорілася полеміка між соціалістами і несоціалістами. Ці останні готові відсуджувати першим саму гідність називати себе українцями. Відповідаючи на закид в адресі соціалістів, автор статті цілком слушно пише:

„Гляньмо правді в очі. Гляньмо в минуле нашого суспільно - політичного руху, того саме, що підготовив ґрунт визвольним змаганням, на якому зросла українська національно - державна думка. Зазирнувши до нього — чи не побачимо в ньому постяг споріднених своїми політичними світоглядами з тими, на кого автори листа хочуть сьогодні кинути камінцем ганьби. Та чи ж то ганьба йти тим же шляхом, яким свого часу пішли ті, перед пам'ятю кого клонять свої голови (а це без сумніву) автори листа. Адже ж ніхто інший, як Леся Українка в товаристві з І. Стешенком були тими, що клали підвальнини до організації марксівського руху в формі української соціал - демократії, теоретиком якого на українському ґрунті став видатній економіст М. Зібер. Адже ж ніхто інший, як Вол. Чехівський був тим, що зміг сполучити в собі „марксизм”, як доктрину розв'язки економічних питань, з найінтенсивнішою сторінкою життя — віри і релігії? Чи не в тих же рядах української соціал - демократичної партії (чи марксизму) бачимо такі постаті, як Дм. Антонович (Муха), Вас. Сімович, Вол. Старосольський, Ольгерд Бочковський зрештою самого С. Петлюру. Не кажу вже про І. Франка, що свого часу був близким до того руху”.

Дуже слухна пригадка і вона мусить вийти на користь загорільцям, які, готові в запалі партійної боротьби виносити за рамки української нації всіх тих, що не належать до їх партії. Та ця пригадка мусить йти в парі з пригадкою в адресі приятелів А. Животька, що не випадає називати, як вони то залишки роблять, в цілях дискредитації, своїх противників „фашистами” і інше. Отже протестуючим соціалістам можна сказати: „врачу ісцілиться сам”.

Більше того, як соціалісти так і демократи часто орудують проти націоналістів і гетьманців аргументом „недемократичності” в цілях „угробити” їх політично. Мовляв, коли ти не демократ, то годі тобі мати право голосу в національних справах, бо однаково тебе не послухає „вуйко Сам”, а то чого доброго ще й наб'є.

Уважаємо, що такі способи процесування зовсім не свідчать про демократичність їх авторів, бо ж демократія ніби визнає засаду свободи опінії і шанує думку інших. Крім того ті способи свідчать про убогість аргументації авторів, брак у них річевости, легковажність суті дискутованих справ. Це варто затягнити всім, хто, відкликаючись до засад свободи думки, є нетolerантним до думки іншого.

„ЧАС” ч. 39, нав’язуючись до справи близких рейдів УПА, застановляється над питанням пропаганди серед чужинців і кінчає статтю таким уступом:

„До цього потрібний український еміграційний один, або два пропагандивні центри. Думаємо, що про один тепер годі думати, бо ще не створено у нас до того політичних передумов. Хай тоді по-

встануть два. Один при Закордонному Представництві УГВР, а другий при УНР. І хай покажуть, що вміють і до чого здібні. Шляхетна рівальність і проба сил не зашкодить. До узгодження у засадничих і принципових справах обидва центри повинні дійти. Українське громадянство очікує висліду праці обох центрів і думає, що плян їхньої роботи буде такий широкий, як широкими і близькими є бої і прориви УПА.

Пишучи про „два пропагандивні центри” ніби в будущому часі автор статті думав правдоподібно про „два державні осередки”, які вже існують та відповідниками яких є УНР та УГВР. Бож справді, наколи існує Українська Пресова Служба (УПС), що повязана з УГВР, то подібної установи, звязаної з УНР, по нашим відомостям, не існує. Існує Український Бюлетень Інформацій (УБІ), але він ніякого відношення до УНР немає.

Відмова автора статті від ідеї одного центру (брак політичних передумов) є для нас прикрою несподіванкою, бо ми ще не забули писання того самого часопису „Час” про потребу „коаліційного проводу”. Доводиться пожалувати, що „Час” ніби знов вертає на моральні позиції „бліскучого відокремлення”. Не чекаємо нічого доброго від „рівальністі і проби сил”. Знаємо бо, як виглядає у нас „шляхотність”, яка дозволяє вигадувати на свого конкурента несостоврені річі. На іншому місці вказали ми на небезпеку, від рівальністі в справі УПА. І той факт що поява відділів УПА, який дав притоку для ріжних потягнень, натхнула автору статті думку про задержання двох „державних”, читопак пропагандивних центрів, лише збільшує, що небезпеку.

„ЧАС” ч. 39 містить лист „сірого чоловіка”, в якому автор намагається розв'язати питання українського політичного центру в Європі, що його він називає Всеукраїнською Репрезентацією.

„Ми спробуєм підійти до цього питання практично. Відома серед нас вже, (а також серед чужинців) УНР, чи пак її уряд, а також весь світ вже знає про УГВР та її завдання... Отже з того висновок простий: всі пошищо згідні, щоб наша держава мала офіційну назву Українська Народня Республіка. В ній мусить міститися поняття Самостійності і Соборності... Значить, ідея дорога всім українським середовищам. Її заступатиме УГВР, як тіло виконавче. Скаже хтось, що теперішній уряд УНР одноко легітимний. Так уряд, але не особи, що його зараз заступають... Бо уряд УНР не може бути приватною власністю тих чи інших осіб, про це хіба всі собі добре здають справу. Уряд мусить діяти в рамках постанов закордонного тіла УГВР. Вибере УГВР тих самих людей — що зараз очолюють цей уряд, то добре, а ні то друге діло.

Іде тепер про те, хто повинен входити в склад УГВРади. Ми відповімо: представники всіх українських діючих угрупувань в такому відношенні, як є їх впливи серед громадянства. Скажете, тоді потрібне голосування, а те не легко сьогодні перевести. Ми відповімо, що голосування може бути, але не мусить... Представники поодиноких партій на спільній нараді встановлять скількість членів УГВР, як також процент для кожного угрупування”... і т. д.

Розумування „сірого чоловіка” не позбавлені глупду і вони є знаменні. Та в тих розумуваннях багато непорозумінь і похибок.

Поперше треба виріжняти справу репрезентації української нації перед чужинним світом від справи кермунів визвольною акцією. В першій справі хочуть, можуть і мусять взяти участь наші брати ззаокеану, горожани ЗДА, Канади, Аргентини і т. д.

В другій вони тої участі брати не можуть і не повинні. Натомість вони можуть спомагати політичний центр український в Європі і це є дуже важне.

Щодо цього центру то тут треба виріжняти тіло ВИКОНАВЧЕ від тіла ЗАКОНОДАВЧОГО.

Власне про це друге йде нашему авторові, коли він пише про „представництво всіх українських діючих угрупувань” і даремно він називає його виконавчим. Виконавчим органом зправила є вущий гурт людей, напр. уряд, який черпає своє право у представничому органі. Отже автор, говорючи про комбінацію УНР з УГВР, переплутав функції уряду і ради. Звертаємо на це увагу тому, що і в статтях про „коаліційний провід” друкованих колись в „Часі не „сирою людиною”, трапилася подібна помилка. Так обо інакше, щоби марення „сирої людини” про якусь розвязку, про вихід з ситуації здійснились треба, щоби політичні чинники зрозуміли, що протиставлення одному державному центрству нині другого, а завтра третього нас до тій розвязки не наближує, а скоріше наїваки. Крайня пора кінчити з тими шахуваннями, бо та гра до добра довести не може.

„УКРАЇНСЬКА ТРИБУНА” ч. 74 подає статтю під наголовком : „Не воюймо з віряками”, в якій автор цілком правильно твердить :

Серед значної частини українського громадянства живе забобонне уявлення про те, ніби державна система, що існує на сході Європи, зокрема відносини, в яких живе український народ, є лише вислідом застосування на практиці комуністичної, соціалістичної і матеріалістичної теорії. Але такий погляд нічого спільного з фактичним станом річей взasadі не має. Він штучно підтримується для баламучення „широких мас” механістично мислячих людей. Така дез’орієнтація, передовсім поневолених народів, скермовує енергію мас до здобуття волі на фальшиві шляхи, направляє їх боротьбу на „війну з віряками”.

Насправді ж сучасна червона тоталітарна система в цілому являє собою одну з відмін глибоко цілісної внутрішньої сутності московсько - російського духового, соціально - політичного і історичного комплексу. При глибокій аналізі виявляється, що советська система не має нічого нового, якісно відмінного від того, що було притаманне московській державній системі протягом віків її існування.

В двох частинах своєї цікавої статті автор дуже влучно і солідно узасаднює свою тезу численими прикладами, наводячи багато фактів з минулого і сучасного. Відсилаємо цікавих до оригінальної статті і дуже радимо уважно над нею застосонитись тим, які, недавно визволившись з під советської системи, ще і досі не визволились з під впливів советської пропаганди або і понині покутують виховання по російських школах та на російській літературі. Вони хотять розріжнати Москву з її „руським духом” і большевизм з його марксизмом. В дійсності друге є еманацією першого і Маркса, як той мурин, вже зробив своє і відставлене від большевицької практики. Це стає ясним навіть для людей, що знають Москву багато менше, як ми, українці. І наколи між нами ще подибуються люди, які до того не додумалися, що це можна пояснити хіба гіпнозом. Стаття п. М. Ол-ів може багато помогти таким людям позбутись того засліплення.

„СВОБОДА” ч. 233 дає місце перекладові одної статті з американської преси, в якій знаходимо поміж ріжкими розумованнями на тему ООД, що не мають іншої ваги, як та, що вони вказують,

яким логічним — хоч і мало правильним — шляхом автор доходить до правильної уяви про Совокраїну. Цікавий сам висновок його, що він його робить з домагання Советів, аби Україну трактовано в ООД, як великорідженаву.

„Це домагання дає демократії дуже добру нагоду для захопити і навіть активної допомоги українським патріотам в їхніх змаганнях звільнити свою країну від російської тиранії. Москва втратила право говорити, що допомога українському визвольному рухові означала би інтервенцію у внутрішні справи Россії. Як що Україна є незалежною державою, то чому західні демократії не мали би настоювати, щоб чужі війська забралися з її території? Іншими словами, як що Україну протиставиться Індії на місці в Раді Безпеки, то хай росіяни заберуться з України, як британці забралися з Індії”.

З того уступу видно, що американці починають виріжняти правне і фактичне положення України від Росії. Як бачимо, вони не є далекі від правді. Це дає підстави думати, що при відповідній поставі та праці на міжнародній терені для українських чинників відкривається перспективи стати на рівну стопу з представниками державних народів поневолених Советами.

Треба признати, що до того немало спричинились — річ ясна проти їх волі і їх намірів — самі Совети, намагаючись використовувати Совокраїну для їх політичної гри. Хай і в негативний спосіб, Мануйльський своїми докучливими виступами популяризує Україну на міжнародній полі. Від нас залежить обернути ту негативну популярність на позитивну та витягнути з неї найбільше користей для України, хай би то було і не до смаку советським популяризаторам.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ І КУПУЙТЕ МІСЯЧНИК

„ТРИЗУБ”

який інформує читача і формує його думку

видав Дм. Андрієвський.

Редактор Колегія

Писати до Редакції в адресі :

Redaction «Le Trident», B. P. 32 Ixelles 4. Bruxelles

Гроші в Бельгії висилати на поштове конто

Dm. Andriewsky № 1362.29

ЦІНА поодинокого числа :

Бельгія — 10 фр.; Франція — 25 фр.; Англія — 1 ш. 3 п.; Америка — 25 центів.

З огляду на труднощі пересилання грошей з одної країни до іншої, Адміністрація просить передплатників й відборців „Тризубу” поза Бельгії складати належності :

ФРАНЦІЯ : Mr KNYSZ, 1, rue Max Blondat, Boulogne (Seine), France.

АНГЛІЯ : Ukrainian Relief Committee

218 Sussex Gardens, Paddington, London W. 2.

ІТАЛІЯ : Sen. FEDORONCZUK, Via Nemorense 100, int. 22, Rome, Italia.

Щодо Канади, ЗДАмерики, Аргентини, Бразилії, Швеції, Туреччини, Єгипту, Палестини, Ірану, Китаю і інших країн то перебуваючих там відборців проситься тим часом задержати належність у себе, пізніше буде подано спосіб розрахунку. В Німеччині розрахунок переводиться з тими установами, від яких дістаеться часопис.

Адміністрація „Тризуб”

ТРИЗУБ

Le Trident

ОРГАН НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ.

Час рішень

Всі знаки на небі і на землі вказують, що надходить час рішень для цілого світу і для світу українського зокрема. Стоїмо на порозі важких подій.

Саме зібралась в Лондоні Конференція Міністрів Закордонних справ чотирьох великих потуг для вирішення справи Німеччини. Саме це питання має далекосягле значення, бо Німеччина, як сказав мін. Маршал, залишається всежтаки серцем Європи. Рішення, які западуть в тій справі, так само, як і брак належних спільніх рішень, матимуть далекодійучі наслідки для світової політики.

Міністер Закордонних Справ США предкладає ще раз свій проект союзу між чотирма великими потугами, проект, який Соз. Союз вже раз відкінув. Повторна відмова СССР може допровадити до ще більшого зближення між західними державами і тоді світ ще виразніше поділиться на два непримиримі табори. Такий двоподіл скорше, якщо, може допровадити до силового зудару.

Ніби на підтвердження поголосок про пляні Совєтів опанувати Європу шляхом комуністичних революцій в ріжких країнах, в тягу листопада вибухли поважні заворушенні в Італії та Франції, викликані з повною очевидністю комуністами. Чайже для того створено спеціальний апарат в формі „Комінформу”. Чи ті заворушення є пробою сил і підготовкою до державних перевортів, чи вони є лише шантажем в міжнародній політичній грі, покаже недалеке майбутнє.

Перед лицем цих обставин українські відповідальні чинники роблять всі заходи, в цілях консолідації відносин серед українського національного табору. В тягу листопада політичні угрупування перевели переговори в справі створення на чужині загально - національного політичного центру. Цей центр, як вислід співпраці всіх політичних угрупувань, є подуманий, в формі Національної Ради, що була б репрезентативним органом для всієї еміграції в Європі. Він був би речником українського

національно - думаючого світу на чужині.

Національна Рада мала б виломити з себе керівний осередок з функціями уряду, який попровадив би українську визвольну політику і очолив визвольні змагання українського народу.

В той сам час, в листопаді, переведено підготовчу працю для скликання Панамериканської Конференції українців. Її метою є розглянути українську національну справу в цілому, в її різних аспектах, вяснити її місце і ролю на міжнародній терені, щоби пізніше устійнити способи її піддергки силами нашої еміграції в Новому Світі. В тій цілі є передбачено створення осібного екзекутивного тіла, яке переводило б в життя постанови конференції. Річ ясна, що ті змагання наших заокеанських братів мають йти в парі зі змаганнями відповідних речників української еміграції в Європі, а для співпраці еміграції Старого і Нового Світу є передбачено спеціальний орган.

Внедовзі будуть подані до загального відома висліди організаційних шукань українських відповідальних чинників громадського і політичного життя і відкриється можливість для кожного українського патріота приложити руку до загальної справи.

Хочемо вірити, що не буде жодного свідомого українця, а тим більше жодної української групи, яка залишилася поза рамками всеукраїнського національного визвольного фронту.

Незвичайно прикро булоб, якщоб знайшлися одиниці, чи цілі групи, які хотіли б виломлюватися з цього загально - національного фронту, чи йому навіть протистоялися. Це було б ніщо інше, як продовження тої безнадійної внутрішньої ситуації, в якій ми тепер, й унеможливлення якої-небудь закордонної акції більших розмірів. Це бувби духовий пауперизм і безпримірна до тепер політична безвідповідальність.

Та віримо, що таких розбивачів єдиного фронту між нами не буде, або коли вони й знайдуться, то це будуть лише одиниці, що не матимуть жодного впливу на хід справи.

—БОЛЬШЕВИЦЬКІ ПЛЯНИ ЗАВОЙОВАННЯ СВІТА—

Від ряду місяців, зокрема від московської конференції чотирьох, статті про загрозу чергової світової війни не сходять зі шпальтів часописів всіх народів на всіх континентах. Воєнна загроза для цілого світа від С.С.С.Р. збільшилася передусім від хвили створення Комінформу. Воєнні діяння в Греції, Палестині, Курдистані і в Манджурії це авангардні дії в рамках далекосяглих большевицьких плянів підбою світу. Про розміри цих плянів і збройних сил для їх реалізування, ось що говорить колишній шеф совітської розвідки ген. Джапаріძе, що пішов слідами Кравченка і покинувши большевицькі ряди опинився в західній Європі.

За плянами генерального штабу С.С.С.Р. в дні 1. січня 1948 р. розпоряджатимуть большевики 120 дивізіями. До цього слід дочислити 30 окремих дивізій з подвійною скількістю бійців як у звичайних дивізій. С.С.С.Р. є в спромозі поставити готову до бою майже дво - міліонову армію.

Цих 120 дивізій згруповано нині в шести арміях, з розташування яких можемо оцінити, на яких саме фронтах приготовляє С.С.С.Р. воєнні операції: 1) північна армія під командою маршала К. Ворошилова спирається на Ленінград; 2) західна армія під командою К. Рокосовського має опертя на Мінську; 3) південна армія під командою маршала К. Жукова має базу в Одесі; 4) кавказька армія під командою маршала І. Баграмяна спирається на Тифліс; 5) туркестанська армія під командою маршала Тимошенка має опертя на Ташкент; 6) далеко - східна армія під командою маршала Р. Малиновського має базу в Чіті і Владивостоці. Кожна з цих шістьох армій є під оглядом адміністративним і оперативним вповні автономною. З їх боєвого стану майже міліон, це люди військового звання, решта улягає зміні в міру притягування нових рекрутів.

Одною з головних засад большевицької воєнної системи, це доктрина про одноцілість командування. Згідно з цею засадою підготовка воєнних діянь переводиться в етапі всіми засобами, що є в розпорядженні червоної армії. Через це тривимірна війна дає зовсім нові можливості: цілі армії воздушним шляхом можуть осісти в запіллі ворога, вони можуть не тільки знищити індустрійні осередки, не тільки заняти стратегічні пункти, вони вповні в спромозі стати стрижнем збройних виступів у громадянській війні.

Большевикам відомий принцип споруди атомової бомби, але вони ще не в силі продукувати її індустрійним шляхом. Тим неменше вони вже приступили до будови трьох великанських заводів у східнім Сибірі в надії, до року чи півтора зачати там

продукцію цих бомб. Не так атомової бомби як нового винаходу, нової атомової зброї побоюються большевики, яка, відповідно примінена, може знищити цілі зложа земної нафти, якщо вони в сусістві моря, як приміром в Баку над Каспієм. Очевидно, знищенні нафтових злож зробило б ілюзоричною тривимірну війну. Для оминення цеї небезпеки совітський ген. штаб приступив до будови гігантої металевої сіті вздовж каспійського побережя, щоби протидіяти радіоактивному діянню цих бомб.

Багато кращими успіхами натомість, можуть похвалитися большевики в ділянці ракетної зброї. Всі свої зусилля зосередили вони в продукції воздушних стрілен, кермованих з віддалі і у досвідній базі в Сибірі недалеко Камчатки мали досягнути окремих успіхів. Їм вдається на віддалі двох тисяч кілометрів попадати до цілі з точністю не цілих 10 кілометрів. Совітське головне командування є цього погляду, що чим на дальшу мету відсунена буде війна, тим більші будуть вигляди для них, що вони її виграють. Тому Кремль рішений — якщо лише вдасться — покищо не встрявати у війну в найблищому часі. Не дивлячися на це, ген. штаб червоної армії вже має виготовлені воєнні пляни, яких провідною думкою є, що доля чергової світової війни вирішиться мабуть на Далеко - східних побоєвищах.

Совітський ген. штаб предбачає три головні фази в третій світовій війні. В першій фазі предбачена ним обсада червоною армією цілої західної Європи. Большеики мають намір осягнути ту ціль впродовж трьох тижнів силами, що їх мають тепер у мирний час. Другою фазою буде офензива проти північної Африки через Еспанію і Середземне море. Рівночасно піде їх могутня офензива проти Суеського каналу через Персію, Ірак, Сирію і Палестину. Цю другу фазу задумують большевики закінчити до трьох місяців. Для досягнення тої цілі вистарчить їм 100 дивізій, з чого 50 дивізій малиб дати спільно Болгарія, Югославія і Чехословаччина. По закінченні цеї фази Середземне Море було б невтралізоване і Совітам оставало б тільки зорганізувати оборону європейського побережя, щоб приступити до третьої фази, яка розігряється на Далекім Сході. Туди скермовані будуть поважні большевицькі сили, щоби дати рішальний бій в Китаю. Для цього вислано буде щонайменше 300 дивізій, не числячи китайських комуністів, як помічні сили. Большеики надіються скінчити війну в Азії впродовж двох літ. По заняттю Китаю

Хай живе єдність...

(Панамериканська Українська Конференція в Нью - Йорку)

Дня 18 листопада почалася в Нью - Йорку перша Панамериканська Українська Конференція, у якій взяли участь : С. Шумейко, Д. Галичин, проф. Грановський, Л. Добрянський, Б. Катамай, О. Лотоцька, др. Л. Мишуга, Е. Піддубчишин, Е. Рогач, др. Л. Цегельський, проф. М. Чубатий, від Українського Конгресового Комітету Америки, о. др. В. Кушнір, о. С. В. Савчук, др. Т. Дацьків, інж. В. Коссар від Комітету Українців Канади, о. М. Іванів, ЧСВВ, та І. Горачук від Товариства Прихильників Української Культури в Бразилії, І. Грекорашук та посол А. Білопольський від Репрезентативного Комітету Українців Аргентини, Параґваю та Уругваю, та з Європи інж. Д. Андрієвський від Координаційного Українського Комітету. Голова ЦПУЕ — Василь Мудрий на Конференцію прибути не міг.

Конференцію відкрив Степан Шумейко, голова УКК Америки. Він підкреслив незвичайно велику вагу того моменту, де може перший раз від початків нашої скитальщини сідають за спільним столом представники так великої кількості українських емігрантів, щоб радити над долею рідного краю та шукати засобів і доріг для нашої остаточної мети, якою є Самостійна Соборна Українська Держава.

Відтак вибрано президію, у яку увійшли : о. др. Кушнір (голова), О. Лотоцька, І. Горачук, та І. Грекорашук (заступники), і Е. Піддубчишин та В. Гультай (секретарі).

Слідують звіти представників поодиноких країн. Вони підкреслюють труднощі, звя-

зані з працею українських емігрантських організацій для видвигнення української проблеми в поодиноких країнах, з другої сторони звертають увагу на повагу хвилі величезну відповідальність нашої еміграції за долю і будучість нашого краю.

Цілий ряд проблем порушено в рефератах, що їх виголосили : проф. М. Чубатий „Українська справа сьогодні”, о. С. В. Савчук „Основи суспільної економії”, др. Дацьків „Наші політичні засади”, др. Л. Мишуга — „Панамерикансько - українська допомога визвольним змаганням українського народу”, інж. В. Коссар — „Проблема одного українського представництва поза межами України” та др. Л. Цегельський — „Допомога і оборона української еміграції” в Європі”. Інж. Д. Андрієвський, представник КУК, подав інформації про положення нашої еміграції в Європі. Реферати ці були до певної міри платформою для дальших нарад і рішень Конференції.

Дальше Конференція ухвалила цілий ряд резолюцій, які є висловом 4-го денних нарад. В першій з них представники американських українців передають гарячий привіт українському народові, його геройській Повстанчій Армії та команді УПА. Відтак встановлено „Панамериканську Українську Конференцію” як постійну репрезентацію українців півн. та півд. Америки, якої завданням є координувати і репрезентувати назовні акцію українців американських країв в справі визвольних змагань українського народу”.

Для практичного переведення в життя постанов Конференції вибрано Секретаріят Панамериканської Української Конференції в якого склад увійшли : др. В. Кушнір (Канада) голова, др. Л. Цегельський (ЗДА) — заступник, Д. Галичин (ЗДА) скарбник, І. Горачук (Бразилія) та І. Грекорашук (Аргентина) члени. Справу вибору генерального секретаря, який мавби бути керівником канцелярії екзекутиви, відложено на пізніше. Відповідного кандидата на цей пост має висунути УКК Америки і подати членами Конференції до затвердження. Місцем осідку Генерального секретаріату будуть ЗДА, а його бюджет встановлено на 10.000 доларів.

Дня 21-го листопада, після ухвалення „Відозви до українців”, громадян країн Північної і Південної Америки, та до вирваних лютим ворогом з Рідної Землі і розкиданих

запропонує С.С.С.Р. С.Ш.П.А. компромісовий мир пляном поділу світа на дві зони :sovіtську і американську. До совітської зони впливу належали б : Європа,кромі Англії, північна Африка, Близький і Середній Схід, Китай. До американської зони впливу належали б : Індія, Іndo - Китай, Індонезія, Японія, південна Америка, Англія з її колоніями.

Причини, чому Совіти не виступили проти англо - саксонського світа з війною мабуть не в атомовій бомбі. З огляду на величезні простори вони її не дуже то й боятьсяся. Найбільшою загрозою для них, це можливість недостачі нафти, і цю небезпеку хочуть вони зменшити можливо доброю підготовкою до війни.

лихую долею по всьому світі українських скитальців Конференцію закрито.

„Хай живе єдність! Хай живе УПА!” Під такими кличами відбулися маніфестації українців в Нью-Йорку (дня 22 листопада) та Філадельфії (23 листопада), про які американська „Свобода” пише:

„В Нью-Йорку Маніфестація відбулася ввечорі в Купер Юніон і тривала біля двох годин, її відкрив голова УКК, Степан Шумейко, нею проводив касієр цього ж Комітету, Дмитро Галичин, а з промовами виступили: о. д-р Василь Кушнір (Канада), інж. Володимир Коссар (Канада), професор Колумбійського університету і автор „Ди Сторі оф ді Юкрейн”, Кларенс А. Маннінг; о. Микола Іванів, ЧСВВ (Бразилія); інж. Дмитро Андрієвський (Бельгія); Ілля Горачук (Бразилія); Іван Грегоращук (Аргентина); консул Андрій Білопольський (Аргентина) та д-р В. Шандор з Карпатської України.

Степан Шумейко, відкриваючи Маніфестацію, насамперед представив приявних делегатів на Панамериканську Українську Конференцію, що зайняла місця на сцені та яких приявні вітали довгими оплесками. Зясувавши коротко перебіг та вислід Конференції, ціллю якої було головно піддержати мирові зусилля американських країн зі Злученими Державами на чолі, та допомогти визвольним змаганням Українського Народу, він говорив: Перша Панамериканська Українська Конференція, одною з цілей якої було створення спільногого фронту українців американських країн, є тільки дальшим кроком на шляху до створення одного спільногого світового фронту українців та включення його в загальну боротьбу демократичного світу за мир, свободу і справедливість і тим самим за визволення України та українського народу зпід російсько-більшевицької тиранії. Бесідник вірить, що та-кий фронт буде створений і ці цілі будуть досягнені. В дальшому С. Шумейко перечитав листа від сенатора Г. А. Смита з Нью Джерзі, в якому він виявляє своє одушевлення українськими скитальниками, яких він відвідав в одному таборі в Німеччині. Вони за ніщо в світі не вернуться до Сovетів, але пішком підуть у вільну Україну, стверджує сенатор Смит...

...досі ще, виходило б, не було такої важливої події, щоб звела на спільні наради представників українців з усіх американських країн, як це сталося тепер. Бесідник різними цитатами з преси коротко зясував теперішнє положення в світі, зокрема положення українського народу, що без сумніву переживає найгрізнишу добу своєї історії. Де сягає влада Сталіна, там гасне

світло Свободи — говорив бесідник — а від злочинів Кремля кровю спливає українська земля і український народ. Рятувати Свободу, рятувати Україну — це й було ціллю Конференції. Україна спливає кровю, але її імя щораз більше вибивається на перше місце в боротьбі за свободу, завдяки геройчним подвигам її безсмертних Лицарів з Української Повстанської Армії”.

••

Коментарі до Панамериканської Української Конференції, зайві. Її значіння для нас і наших визвольних змагань переломове. Треба сподіватися, що вона не лишиться без наслідків для справи нашого обєднання в Європі, для справи, яка все ще залишається відкритою, якої завершення з такою нетерпеливістю виждає український загал.

НОВА УПРАВА ЦПУЕ

В днях 14, 15 і 16 листопада, на II-гому З'їзді ЦПУЕ в Ділінгені (а властиво на другій частині цього ще в травні започаткованого З'їзду) вибрано нову управу ЦПУЕ.

До нової управи ввійшли:

Голова ЦПУЕ — ред. Василь Мудрий; заступник голови — проф. Михайло Ветухів; заступник голови — о. др. Іван Гриньох; головний секретар — Д-р Никифор Гірняк.

Референти :

1. Організаційний — Д-р Степан Галамай;
2. правної охорони — д-р Степан Вітвицький;
3. культури та освіти — проф. Леонід Білецький;
4. суспільної опіки — проф. Іван Розгін;
5. організації праці та господарства — ред. Микола Степаненко;
6. інформації — ред. Зенон Пеленський;
7. для справ переселення — д-р Роман Глинка;
8. організації жіноцтва — Ірина Павликовська;
9. організації молоді — мгр. Ярослава Рак;
10. фінансів — проф. Іван Замша.

Голови англійського та французького зональних ПУЕ входять до складу Управи ЦПУЕ, на основі статуту ЦПУЕ без вибору, як заступники голови.

Заступники Управи ЦПУЕ :

1. Д-р Микола Ценко;
2. д-р Яків Маковецький;
3. інж. Атанас Мілянич.

З'їзд цей, це спроба сил між прихильниками КУК-у та групи Бандери. Жодна з тих груп не здобула рішаючої переваги, і тому як теж завдяки високо-громадській поставі деяких учасників, до розбиття з'їзду не дійшло й уложено компромісову листу.

Діллігенський З'їзд треба без сумніву занотувати як позитивний крок на дорозі до нашого політичного замирення.

НАЙВИЩИЙ ЧАС

Українським питанням вільнодумаючий світ починає чим раз то більше цікавиться. На сторінках західноевропейської і американської преси чим раз то частіше можна читати звідомлення про Україну, її змагання за незалежність і тим самим за впорядкування европейського сходу, і врешті про чинну боротьбу українського народу за свої ідеали. УПА це вже не фашистівські бандити з перед уchorа, а синонім хоробрості й геройства. Вона являється під сучасну пору наглядним і яскравим запереченням цього всього, що червона Москва називає свободою, демократією і правом на самовизначення народів.

Ми творимо сьогодні найчисленнішу політичну еміграцію, яка де небудь і коли небудь мала місце. Ми вислали за кордон наших найчільніших політиків, громадських діячів і науковців. Однака дотепер, здається, ми ще не запримітили, що прибуття Миколайчука до Лондону англійський парламент привітав оплесками, що представники двомільйонних балтійських держав конферують з державними мужами потуг заходу. Наші політики натомість змушені їздити третьою клясою, осо-бових поїздів, а коли треба змінити місце побуту, не залишається нічого іншого, як зелена границя. Світ респектує українську проблему, респектує подвиги Української Повстанської Армії, респектує все, тільки не респектує нас, українців. Це звичайно аномалія більших маштабів, однака наразі не маємо, здається, найменшого права нарікати на світ. Таке право мали б ми тоді, коли б зробили це, що нас належить.

А ми? Хто нас властиво репрезентує перед світом?

Нашу політику репрезентує сьогодні наше духовенство, громадські установи, поодинокі приватні особи і всі, тільки не ті, що тим повинні б займатися. Вони без сумніву могли б робити це багато краще, як хто інший, однака за кожним з них стоять не весь український думаючий світ, а поодинокі групи.

I тому світ нам не довіряє і довіряти нам не може. Світ привик до якоїсь ієархії суспільного і політичного життя, і до певних принципів у політиці, до яких ми, здається, ще не діросли, яких ми й до тепер, здається, не в силі зрозуміти. Під сучасну пору маємо приблизно чотири чинники, які нас репрезентують. Ними є УНР, УГВР, КУК і гетьманчик Данило. Кожний з них чотирьох чинників заявляє, що він є єдиний, який на легальний, або фактичний основі має право репрезентувати українську національну політику, як цілість. У висліді такого роду заяви викидують, мабуть до коша, а меморіали, об'єднаних комітетів Америки розглядається і полагоджується. А втім виглядає так, немов би ми взагалі не мали ніякого авторитетного чинника, який міг бы говорити за нас на міжнародному форумі світової політики.

Чи можемо вимагати від чужинців, щоб вони вирішили, хто з нас найбільше боровся, хто з нас найбільш легальний, хто з нас має найкращу будущину, хто з нас у таборових виборах здобував найбільший відсоток мандатів. Ні. Того вони мабуть не вирішать, а залишать для вирішення нам. А покищо вони мабуть воліють інформуватися про нас у тих, яким вони довіряють.

Сьогодні для кожного пересічного українця справа цілком ясна, що ми без єдиної політичної репрезентації обйтися не можемо, що справа ця мусить бути в найкоротшому часі завершена, бо від неї у найбільшій мірі залежить наше майбутнє. Однака, коли про цю справу дискутується в

пресі чи її обговорюють компетентні чинники наших політичних груп, тоді, здається, про який денебудь оптимізм не може бути й мови. Всілякого роду пропозиції з одної і другої сторони це, здається, у більшій мірі пропагандивні жести, мовляв і ми хочемо консолідації, ніж дійсно добра воля і шире бажання піти одні другим на уступки, без яких якнебудь політична репрезентація неможлива. Коли однака говорити про якнебудь уступки, тоді треба жадати їх перш за все від групи Бандери, репрезентованої тепер УГВР.

Нема ніякої потреби вигрібати тепер стари жалі і болі, однака причини, для яких ця група вважає за відповідне триматись лінії т. зв. „бліскучого відокремлення“ не такі то важні і принципові, щоб не можна було попри них перейти до порядку діенного.

Коли преса ОУН-С. Бандери нарешті, головно після появи улівців на терені американської окупованої зони, перестала називати УПА свою власністю, тоді вона з другої сторони й надалі не перестає на основі своїх старих заслуг жадати вирішального становища в нашому суспільно-політичному житті. Таку поставу підсилили усіхіни при таборових виборах у Баварії, а перш за все грубе недоцінення інших суспільно-політичних груп. Не можемо не признати ОУН С. Б. великій жертвенності, якою вона відзначалася під час німецької окупації, однака з другого боку аж неприємно і часто з обуренням приходиться читати і слухати неправдиве чи перекручено висвітлення недавнього минулого, де приблизно всі групи й люди з другого табору, як не колябанти, то вже принаймні опортуністи, які нібито сиділи за запіком тоді, коли інші боролися.

Життя, а навіть найновіші вибори у таборах Німеччини показали, що такі засоби для підтримування своєї популярності нікя не увінчалися успіхами. Нарешті наш загал довідався, що й інші групи понесли під час останньої війни великі жертви, і то хто знає, чи не більші, як група ОУН С. Б.

Так само і тепер група Бандери не одинока, яка підтримує звязок з краєм і бореться активно проти червоного окупанта. На всякий випадок заслуги групи Бандери не такі великі, щоб могли вправдати її політичну лінію під сучасну пору. Ця лінія не дозволяє нам рушити вперед, паралізує наш розвиток внутрі й назовні.

Немає сумніву, що кожна політична група має право брати за поширення своїх політичних впливів у даній спільноті, однака не за всюку ціну, тим більше не за ціну нашої будучини.

І врешті, що обіцяє собі група Бандери, ведучи під сучасну пору політику відокремлення?

Мабуть необмежену владу у неіснуючій українській державі. Чи це взагалі доцільно, при такій великій невідомій, якою є під сучасну пору Радянська Україна, при тих до речі, слабих кадрах, якими розпоряджає група Бандери і на кінець при тій політичній ситуації, яка навіть по звильненні наших земель від червонії окупації ледве чи дозволить на українське гуляйполе, де можна б когось заскакувати, де можна б щось захоплювати.

В нічніх інших руках, як тільки в руках групи Бандери лежить сьогодні справа нашого єдиного політичного репрезентативного тіла.

Коли вона знову відмовиться від участі в цьому, тоді не треба дивуватися, коли український світ назве її розбивачем української єдності.

Найвищий час, щоб група Бандери зрозуміла повагу хвилі.

БОРИС КАЖАН

На маргінесі «Intermarium»

Число народів, що у другій світовій війні втратили самостійність більше за число тих, що здобули її після першої. Втрата самостійності не була звязана з приналежністю до цього чи іншого з ворожих таборів, а просто з фактом, що Червона Армія дійшла до Берліна.

Та надовго до кінця останньої війни у тверезих громадських діячів націй, що лежать між Німеччиною та Росією почало вироблятися пере-коання: державна сувереність традиційного типу можлива лише на просторах забезпечених достатнім людським потенціалом, сировиною та індустрією. Проба сил показала, що жоден з цих народів не має таких передумов для утримання самостійності. Зрозуміння власної слабості, викликане руйною цих держав, народило думку про згуртування частю розсварених народів середньої та східної Європи для оборони перед Німеччиною і Росією у федерацію швайцарського, або американського типу. Був і другий чинник: переважання, що шовіністична політика панівних націй у багатонаціональних поверсальських державах (Чехословаччина, Польща, Югославія) була причиною їх внутрішнього розслаблення. Організаційним виразником цієї настанови є тепер „Середньо-европейські федеральні клуби“. Нараховується їх чотири: в Лондоні (найстарший заснований в 1944 р.), Парижі, Римі, Брюсселі. Українці заступлені лише в перших двох, в Римі є „український обсерватор“. Хоч назвою клуби однакові і часто всі підписані під деклараціями про положення на середуших та східних європейських землях, проте діють вони рівнобіжно і різняться між собою національним складом і наявністю конституційними засновками. Лондонський клуб згуртовує представників естонців, літвінів, латвійців, білорусів, поляків, українців, чехів, словаків, австрійців; у римському осередку (це виникає з його географічного положення) презентовані крім цього ще альбанці, болгари, хорвати, мадяри, румуни, серби, словінці, за те нема австрійців.

Назва «*Intermarium*» що дають часто цьому рухові, створеному мабуть у Римі; вона має нагадувати про 3 моря, Адрійське, Балтійське і Чорне, що обминають береги проектованого державного об'єднання.

Репрезентанти римського клубу висловлюються за конфедерацією, як маймутньою формою цього союзу народів; вони думають про нього, як про союз тісно повязаних, але традиційно суверенних держав, щось на зразок поширеної і зміцненої міжвоєнної Малої Антанти. Лондонський клуб обстоює федерацію, державну форму подібну на швайцарський «Bund».

З „Заяви про мету конституції“ можна довідатися, що в середньо-европейській федерації кожний народ затримає повне право до збереження своєї національної окремішності, до розвитку національної культури і до виховання молодого покоління в своїм дусі. Усі внутрішні справи, навіть економічні і суспільні, залежатимуть від волі кожного народу, якщо вона буде в згоді з федеральною конституцією.

Центральна влада забезпечить ці права окремим членам, що матимуть усі одну спільну закордонну політику і спільне військо. Внутрішній порядок спирається на „засади християнського милосердя і загальній справедливості“.

Такі проекти (самі автори „Заяви“ стверджують, „наші внески не нові і не революційні“) повинні, здавалося б, наблизити наші клуби до подібних західноєвропейських рухів, що повстають з іні-

ціятиви окремих діячів (Черчілевої організації З'єднаних Штатів Європи чи організації Ван Зелянда).

Але клубам відмовлено вислати навіть обсерваторів на конференцію федералістів, що відбулася недавно в «Montreux». Кінцева теза тієї конференції була: „коли треба, то й без Сходу, але тільки проти Сходу“.

Терпеливі рибалки все задивлені на поплавки по той бік залізної заслони. Зате клуби повязують надії з заснованім у С.Ш.А. „Союзом Американців середньо- та східно-европейського походження“. Голова Союзу конгресмен Юрчак (словак) приїздить незабаром до Європи.

Діяльність клубів спрямована у найбільшій мірі на „будження сумління світу“. Відбувається це за допомогою меморандумів до окремих делегацій О.Н. конгресів організованих спільно з групами прихильними до поневолених народів (Шотландська і Британська Ліги для оборони європейської свободи), більш загальних публікацій („до народів обох Америк“). Одним з останніх проявів лондонського клубу була заява, що висловлювала стурбовання долею інтернованих членів УПА.

В меморандумі висланому з нагоди останньої сесії ООД доказана неможливість розірвати залізну завісу самими тільки економічними засобами; шкідливість існування „сфер впливів“; конечність обмежити „антієвропейські московські впливи до границі властивої Росії“.

Підписані представники всіх 4 клубів і 16 націй заявляють про свої стремління „інтегрувати простір між Німеччиною і властивою Росією у спільноту середньоєвропейських народів, що спирається на спільні економічні, суспільні, історичні та культурні традиції“.

На цей меморандум зразу ж відповіло, обіяснюючи його „докладно простудіювати“ 10 делегацій, м. ін. делегат Великобританії. Це поважна зміна від часів конференції Montreux.

На секторі устійнення відносин між окремими членами федерації та її внутрішньої побудови, федералісти не зайдли ще далі. Цей стан примушує обсерватора зупинитися на деяких засновках, що на них спираються зусилля федеральних клубів. Плянованій союзний державі бракує поки що позитивного змісту: вона тільки протинімецька і противосковська. Вона має бути спроможна на поставу, що на неї (як показав вислід війни) не може собі розумно дозволити жоден з окремих її членів. Це є мабуть перенесення на федерацію індивідуальних мрій про абсолютну сувереність. Проте варто подумати чи при дальшому існуванні в світі засади повної сувереності, навіть ця змінена федерація зможе протиставитись Німеччині і Росії.

Далі: західні граници федерації мають покриватися з західніми границиами теперішньої Польщі і Чехословаччини. Треба боятися, що у майбутньому конфлікті, де Німеччина буде потрібна, справу її східних границь перерішать у її користь. Це може зрештою статися й раніше.

Тоді, в відворотному процесі взаємного попинання на схід, мала б на приклад у дечому зменшитись теперішня зичливість польської еміграції до українців. Все це вказує на труднощі, що на них натрапляє кожна федерація концепція, коли старається впорядкувати лише якусь обмежений територію, заховуючи давно поставу до зовнішнього світу і не визволяється рішуче від привиду сувереності окремих членів.

Передісторія Лондонського Федерального Клубу може правити за приклад, як важко перестати

вважати федерацію за „гіршу розвязку” від суверенности та, як така постановка примушує бігти у хвості подій. В 1941 році існувало там порозуміння чеських, словацьких, румунських та українських діячів. Поляки, тоді ще „лицарський союзник” тримались здалеку від таких неофіційних починів. В 1942 році повстив чесько-польсько- словацький клуб без участі українців. Поширення клубу та включення українців і білорусів наступило тільки в 1944 р. У справі впорядкування внутрішніх границь федерації ще не устійнені навіть засадничі вихідні точки, та тут важко обвинувачувати федералістів. Етнографічна засада, непорушна від 19 століття, як гасло поневолених народів, що стремилися до свободи, втратила своє давнезначення тоді, коли переселяють цілі „бунтівничі” республіки. Тому деято з федералістів висовує „цивілізаційні граници”, як нову засаду поділу. Це добрий принцип та непридатний для внутрішнього розмежування федерації. Українці — члени Лондонського Клубу обстоюють етнографічний принцип розмежування. Окремі члени клубів виступають, як виразники частин супільної опінії своїх народів, а не як делегати офіційних еміграційних чинників. Тимто не можна обйтися без загадки про персональний склад цих клубів.

У Лондонський Клуб з польського боку входять представники R.C.S. (Суспільно-Християнського Руху, нової групи, подібної на французький M.R.P.), пілсудчиків (прихильників українсько-польської розвязки з 1920 року), навіть ендеції (польських націоналістів школи Р. Дмовського). Ян Залескі, секретар клубу є членом виконавчого комітету R.C.S. У президії Ян Лукасевич, бувший польський амбасадор в Англії. Від українців у клубах виступають прихильники уряду УНР (В. Соловій, член управи — Лондон; О. Шульгин — Париж). Чехів заступає в Лондоні Карель Льюхер і генерал Прхала (голова клубу). Він чи не одинокий з чеських діячів, що в березні 1939 р. емігрував у знак протесту — один із перших емігрантів другої світової війни. П. Придавок, лондонський кореспондент католицької словацької преси з перед війни є словацьким членом управи клубу. Поляки мабуть досі найсильніше підpirають роботу федералістів. Проте цікаво відмітити, що польська еміграційна лівниця не бере участі приналімі в лондонському клубі. Українець знайде тут особливу причину до зацікавлення, бо лівниця (демократична концентрація) є якраз одиночкою крило польської еміграції, що засадничо заявило згоду на можливу зміну східніх границь Польщі.

Кожна федерація концепція терпить на приході суперечності; що більше стреміння до збереження суверенности в давньому стилі, то вони більш наявні і гальмуючі. Такі засади, як право кожного народу до виховання молоді у своєму дусі, або влаштування по вподобі внутрішніх супільних і економічних відносин треба погодити з конечністю втворити всефедераціальну свідомість і плянування господарства у всефедераційних масштабах. Як виглядає вужча справа польсько-українських відносин, коли члени обох еміграцій дискутують над федеральними проблемами? Українці часто висовують чітке визначення майбутніх польсько-українських границь, як передумову для співпраці. Поляки звичайно вказують на те, що граничні справи це останній етап розмов і його повинно попередити обговорення інших питань, зокрема економічних і устроєвих. Як сперечатися за границі поки не відомо чи українцям взагалі припадуть до вподобі самі засади федерації?

З другої сторони навіщо тратити час на опрацювання плянів експлуатації бориславського басей-

ну, коли „влада” над ним може опинитись в неукраїнських руках?

Тут для обох сторін небезпека застягти в сліпій вулиці. Становище польських еміграційних кол досить делікатне: вони не можуть прилюдно ревізувати границю з 1939 року, бо ці границі одна з головних оправдань існування польського еміграційного уряду. Кожна ревізіонистична заява зразу ж (кажуть вони) була б використана більшовиками. Українсько-польські підносини між війнами вистачають для пояснень постави українських груп. Проте ніхто не повинен наїво припускати, що якнебудь еміграційні гарантії і резигнації устяться перед подіями, що відбуваються в самих країнах; трівкою може бути психічна поставка вироблені між діячами обох націй. Тимто можна безпечно починати контакти без „граничних договорів”, якщо хтось переконаний, що такі контакти корисна річ. Для осянгання успіхів члени клубів повинні виразніше ніж досі виступати, як представники опінії своїх середовищ, а не окремих „офіційних” центрів. У самому плянуванні треба б стреміти до таких вислівів, щоб справа границь стала другорядною. Це стане можливе, коли зусилля зтимуть не в напрямку збереження максимуму традиційної суверенности, а в напрямку значного її зменшення, яке подиктує речеві вимоги, ідеологічні засновки федералістів і прилюдна опінія народів — членів плянованої федерації. На які ж безпосередні практичні наслідки цієї діяльності еміграційних груп можна надіятись?

Поляки, чехи й словаки припускають, що акція клубів знаходить відгомін в Польщі і Чехословаччині. Еміграційні публікації доходять поки що до цих країн. Поляки і ці, що „будуть нову Польщу” розуміють, як дуже зменшилась спроможність польського народу прияти „великодержавну” поставу. Часткова втрата суверенности їм уже не новина; таким чином існує ґрунт для стисливого звязку з партнерами симпатичнішими за Росією. Зокрема, кажуть поляки, варто виступити з позитивною програмою що до польсько-українських відносин, бо польська „безпека” актуалізувала цю справу в протиукраїнському дусі, під час акції проти УПА. Чехи й словаки давні, хоч не завжди вдалі, практики федеральної проблеми. Це, що робить ген. Прхала, не може бути байдуже в Чехословаччині, бо радіо Прага досить часто сповіщає про арешти між „прхалівськими змовниками”.

Коли йдеться про пропагування справи „поневолених народів” у західному світі, положення клубів досить вигідне. Вони можуть стояти поряд з іншими організаціями, що тепер у моді федералістів.

Менш засиджені на міжнародній арені народи — члени клубів можуть користати з надбань більш авансованих партнерів (особливо поляки мають ще сильну позицію, що виробили собі, як союзники за роки війни).

У вужчих рямцях діяльність клубів може зближити між собою окрім еміграції і скріпити спільноту з nedolenих. Це все скромне.

А в тім робота клубів заслуговує (з українського боку на прихильне зацікавлення). Якщо всі їхні зусилля врятувати житті жоча б десяtkovі чехів, поляків, українців, що, переконані федеральною пропагандою не схочуть взаємно себе нищити, коли для цього знову появиться об'єктивна нагода — то це буде таке оправдання діяльності федералістів, яким не всі зможуть похвалитись, коли їх спитають, як провели своє еміграційне дозвілля.

Московський „Соціалізм”

М. НОВОТВОРСЬКИЙ.

Доводити, що сучасні представники від-
вічного московського імперіалізму, больше-
вики, під сучасну пору, не є й не можуть
бути соціалістами, може видаватися на пер-
ший погляд смішним намаганням довести
річ, ніби ясну і зрозумілу для всіх і кожного.

На превеликий жаль, так воно не є. Не
лише переважна більшість чужинців, а й
самі українці з їхньою пресою на чужині,
уважають у багатьох випадках большеви-
ків не московсько - імперіалістичною верхів-
кою, а інтернаціональною, суспільно - полі-
тичною групою, носіями „світової револю-
ції”, говорять, про „червону”, отже со-
ціалістичну Москву, піддаються московській
пропаганді і лучать та мішають большеви-
ків з марксистами, гадають, що там ще
панує „ідеологія” марксизму - ленінізму, що
московські можновладці кермуються цею
матеріалістичною ідеологією.

Коли ж навіть українці, можновладців
Кремля, що перебувають понад два віки в
московській неволі, можуть уважати соціалі-
стами, то не треба ні трохи дивуватися,
що все ще міліони робітництва в ріжних
державах не лише вірють, що большевики
є соціалістами, а й пристають масово до
комуністичних партій, кермованих Москвою.
Відповіальність за це сумне і небезпечне
явище паде на соціалістичні партії
різних країн, які подекуди все ще співпра-
цюють з комуністичними експозитурами
московського уряду, впроваджують їх таким
чином до робітничих мас та деморалізують
робітництво. Отруйні їх впливи, отже мос-
ковського уряду, дуже значні і в професій-
нім русі, навіть і в ЗДА, в світових орга-
нізаціях молоді, жіноцтва, в інтелектуаль-
них організаціях різних країн. в цілім житті
культурного людства.

Коли ж московські впливи поза межами
СССР тримаються й розвиваються на на-
скрізь хибнім переконанні міліонів осіб, що
большевики є соціалістами, тоді зруйнувати
це переконання значило б зруйнувати в
цілім світі в значній мірі й основу москов-
ських впливів, потужності московського
імперіалізму. Завдання це з багатьох при-
чин дуже тяжке, але й цілком можливе.

Перед війною і протягом її, а навіть і
понад рік по завішенні зброї, доводити,
що большевики не є ніякими соціалістами,
а лише московськими імперіалістами, було
б незручно з тої простої причини, що не-
безпека німецького імперіалізму заслонюва-
ла московську небезпеку. Визнати тоді большевиків не соціалістами, а звичайними ім-

періялістами, значило б знесилювати тих,
на поміч яких числилося у війні проти Ні-
меччини. Це було б недоцільним. Та й які
ж демократи визнають себе охоче союзни-
ками імперіялістів?

Саме завішення зброї не змінило ще
поважно цього стану речей. Лишилася ще
примара відродження німецької потуги і
була спроба співпрацювати з Москвою при
відбудові зруйнованої Європи, що загро-
жуvala економічною кризою і Америці. Але
небагато більше року треба було для того,
щоб страх з одного та ілюзії з другого
боку в значній мірі розвіялись. Витворилося
таким чином поле, на якім можна принаймні
роздратувати, з деякими виглядами на успіх,
боротьбу проти хибного переконання бага-
тьох, що большевики є соціалістами.

Сьогодні вже можемо нотувати потішаючі
факти, що й між соціалістами в Європі
починається і зростає свого роду отвере-
зіння у відношенні до московських „соціа-
лістів”, і комунізму взагалі. Зростає число
її значення тих соціалістичних творити ви-
борчі блоку з комуністами та остають в
коаліційних урядах по викиненні комуні-
стичних міністрів. Відмовляються уперто
ї британські лейбористи приняти комуні-
стів до своєї організації. Що комуні - большевики не є ніякими соціалістами, дійшли
європейські соціалісти в кожному разі до
поважного сумніву.

З другого боку є ще багато елементів
типу Сіліякуса, Ненні і т. і., які підтриму-
ють безоглядно соціалістичну демагогію
большевиків і цілу акцію московського ім-
періялізму в Європі і цілім світі. Але на
превеликий жаль і наскрізь розважні соція-
лісти, яких глибоко обурюють тоталітарні
методи московської влади в окупованих
країнах, не мають „мужності зробити на-
лежні висновки з цих фактів, чіпляються
за рештки нічим неоправданих ілюзій, і
виступають в конкретній питаннях як об-
ронці компромісних рішень, як посеред-
ники між „капіталістичними“ ЗДА і „со-
ціалістичним“ ССР.

Вони бояться зробити останні висновки
з факту, що московські „соціалісти“ свою
окупаційною політикою спричинили не ли-
ше у великій мірі сучасну господарську кри-
зу Європи, але й свідомо та систематично
її загострюють.

Намагання, зясувати європейським соціа-
лістам, що сьогоднішні большевики з соціа-
лізмом нічого спільногого не мають, зустрі-
чає передусім на методологічні труднощі.

Треба довести людям, які мислять суспільницькими категоріями тезу, що большевики не можуть бути соціалістами з тої простоти причини, що вони є московськими імперіалістами. Можна це осягнути лише наводячи об'єктивні факти і аргументи. Ідею соціалізму та світової пролетарської революції, інтерпретовану зрештою дуже різно й різними напрямками марксизму в Європі, експопропріюють сьогоднішні большевики передусім для обґрунтування новітнього московського месіянізму „першенства” й провідної ролі „великаво рускаво” народу в невпинно поширюваних межах ССР. Поза межами його „легітимує” ця ідея комуністичних агентів московського імперіалізму в цілім світі як представників інтернаціонального революційного руху, відтягає увагу „буржуазних” урядів від значно „скромнішої”, але дуже конкретної кривавої акції московського уряду в сусідніх країнах, та служить знаряддям безконечних московських вимушень на всіх інтернаціональних зборах.

Коли ще десяток років тому міг існувати якийсь сумнів відносно соціально - політичної істоти большевизму, то вже приготування до війни, сама війна та брутальний, буйний розвиток московського імперіалізму по війні, довели понад кожний сумнів, що це таке сьогоднішній совітський соціалізм.

Необхідність відживити традиції та змобілізувати всі сили відвічного московського хижацтва для нового наступу на Європу примусили московських можновладців скинути ціле соціалістичне закаптурення, не потрібне ані для порозуміння з Гітлером, ані для наступної війни, разом з демократичними державами, проти нього. Кремль сягнув, не криючись, до найглибших історичних джерел московського хижацтва, викликаючи, ніколи фактично незабутніх, духів Івана Лютого, Петра I, Катерини II. навіть разом з геніяльним „колонізатором України Потемкіним, в пресі, літературі, радіовій пропаганді. Він ідеалізує сьогодні не лише різних Суворових і Кутузових, з й нужденних вояків типу Брусілова, генерала замордованого большевиками ж Миколи II., проголошує „справедливим” кожне московське колишнє хижацтво лише тому, що воно було московським і стелило шлях до дальнього московського походу на Європу.

Московський „соціалізм” було затоплено безнадійно черговими хвилями московського „патріотизму”, панславізму і православ’я, що мають бути знаряддям московського імперіалізму. „Соціалізм” своє завдання в межах ССР виконав і зробився звичайним засобом імперіалістичної політики Кремля. Але його обтяжено старими завданнями в окупованих країнах „нової демократії”, де

переводиться прискореним темпом старими, хоч і удосконаленими методами, московські пляни поневолення дальших країн і нових народів.

При цій нагоді виявився дуже замітний і характеристичний факт, що навіть сам московський уряд дуже розчарувався в „соціалізмі”, заступаючи його в новоокупованих державах різними „фронтами”, звичайно демократичними, лише з незначними до-мішками „соціалізму”.

На кінець, коли б московський „соціалізм” був найбільш ідеальним, чужі нації ССР відкинули б його лише тому, що він походить від чужонаціонального, зненавидженого, окупаційного режиму. Коли потреби розвитку виробничих сил ССР для озброєння червоної армії вимусили запровадження НЕП-у, вона могла втриматись лише кілька років, бо зміцнення національних господарств та злагоднення політичного режиму викликали такі відсередні рухи на землях поневолених націй, а особливо на Україні, що Кремль мусів якнайскорше вернутися до найлютішого режиму воєнного комунізму.

ОГЛЯД МІЖНАРОДНОГО ЖИТТЯ

По трьох тижнях важких зусиль, взаємних переконувань, демагогічних промов, конференція в Лондоні покінчилася безуспішно. Остання надія, перед остаточним поділом світу на два табори, збанкрутівала. Це, чого не бажав західний світ, а чого бажали москалі, стало доконаним фактом. З цим двоподілом, хоч - не хоч західний світ мусить числитися й відповідно діяти. Рятовання світового миру збанкрутувало й він опирається відтепер тільки на збройній силі. Не має сумніву, що оба табори почнуть замість загального розброєння, всебічне воєнне удосконалення. Це не значить, що завтра — війна. Однака всякий озброєний мир доводить неминуче до війни.

Світ позільна пізнає, що таке московський імперіалізм. Напевно студіюватиме методи й тактику того імперіалізму, щоб з більшим успіхом протиставитися. Московський імперіалізм успів з цілого ряду малих державок у Європі створити своїх відданих попіхачів, яких апетити уміло їх шучно викликає щоб у відповідному йому по-трібному менті запалити в тій, чи іншій місцевості Європи вогонь. Так робив німецький націонал-соціалізм. Першою жертвою націонал-соціалізму був мадярський напад на Карпатську Україну. Коли Австрію та Чехословаччину заняли німці без бою, маленька Карпатська Україна була першою, що протиставилася збройно німецькому імперіалізму, попіхачем якого була Мадярщина.

Нині, коли вже цілий ряд держав улягло московському імперіалізму й завтра по його наказу готові счинити новий світовий вогонь, єдина Україна не здається, а безустанно і збройно бореться. І як в 1918 - 19 р. цей бій не тільки нерівний, але й не знаходить потрібної підтримки з боку тих, що ставляться проти московського імперіалізму. Багато пише чужинна преса про важкі бої УПА, подивляє їхній геройзм, стверджує, що Україна не хоче залишатися в московській неволі, але на жаль, цей зовнішній світ не приходить нашій УПА з потрібною допомогою.

Я. СТОБАР

Демократія в Україні

В наші дні, серед великого попутання понять, дуже тяжко писати про демократію, бо сам вираз втратив чіткість і в нього вкладається найбільш ріжноманітний, часто цілком суперечний зміст. Досить вказати на факт, що большевики називають свій режим також демократичним та ще й кажуть, що він є найбільш модерний, поступовий, отже „найдемократичніший”. Чи ж не є тут разча винущія суперечність?

В такій ситуації звернемось до етимологічного сенсу слова. Воно значить: правління, при якому народ (демос) має владу, і є сувереном. Отже цей зміст можна висловити поукраїнським словом „народоправство” чи „народовласттє”. Але і тут можуть бути розходження в питанні, коли і як народ має дійсну владу. Бо ж часто чинники, які виступають в імені народа не лише не рахуються з воєю його, але тут воюють грубо насилують. Чи не так є з большевиками?

Щоби обмежити спірні питання, ми будемо називати демократією такий соціально-політичний режим, чи державний лад, при якому народ має найбільше права голосу і може впливати на встановлення законів та на їх практичне застосування екзекутивою участь, але вільна і дійсна, у виборах до законодавчих установ і відповідальність уряду перед ними уважатимемо основною ознакою демократичного устрою в даній державі.

До повноти додамо що під демократією соціальну уважаємо такий стан річей, коли кожний громадянин має однакове право на працю і забезпечення, а під демократією економічною, коли приватна ініціатива має необмежене поле попису.

Треба ствердити, що демократія, як політична, так особливо соціальна та економічна, має в різних народів і в різних історичних доках, відмінний характер, так би мовити питоменні стилі. Те саме можна сказати і про соціалізм, ба навіть про релігію. Цікаві вказівки в тому напрямі відносно соціалізму можна знайти в бельгійського автора Де Ман, а відносно релігії, справа здається загальною відома.

Пригладаючись різним добам та країнам, де панувала демократія, треба ствердити, що ця остання приходить до життя в двох випадках: в суспільстві примітивному, яке доперва зачинає кристалізуватися іде спільні справи рішаються народними зборами, або в суспільстві політично зрілому після режимів аристократичного, олігархічного, монархічного і т. і. до голосу приходять маси. Отже демократія буває або початком або закінченням певних суспільних процесів.

Звертаючись до минулого, знаходимо дуже характерний приклад демократії в давній Греції, спеціально в Атенах. В V ст. перед Р. Х. в наслідок перемоги демократичної партії над консервативною в Атенах встановився новий лад під проводом речників народних мас Ефіяльта та Періклія. Це було завершенням певних перетворень грецького суспільства яке відійшло вже від політичного примітивізму перейшло через режими монархічний, аристократичний, та олігархічний. Так сталося, що доба демократії в Греції була „золотим віком”, коли її культура і цивілізація дійшли до своєго вершка. Але в той сам час це був початок політичного занепаду Греції. В наслідок війни демократичних Атен з аристократичною Спартою розбилася єдність грецького народу. Услід за тим в IV ст. прийшло панування македонця Олександра

Великого, коли про демократію говорити не доводиться, а ще пізніше за войовання Греції Римом і постепенне завмирання її політичного і культурного генія.

Другий приклад демократії не менш яскравий дає історія Риму. І тут після часів монархії від VIII ст. відтак від VI ст. аристократичної республіки, десь в II ст. перед Р. Х. приходить доба сильних народних рухів проти влади Сенату, що був в руках земельних власників. На чолі народів мас стають такі трибуни, як брати Гракхи або полководець Маріюс. Найниша римського народу „плебеї”, цебто ремісники, торговці, міщани, доходять до голосу, дістають заступництво в Сенаті, та навіть право „вета” при вирішуванні важливих державних справ.

Близьче нас стоїть демократія, яка вийшла з Великої Французької Революції кінця XVIII ст. І тут також доба демократії була завершенням довгого історичного процесу, під час якого, під владою „шіснадцяти Людовиків” зродилася французька нація.

„Старий режим” було ліквідовано силами і заходами „третього стану”, себто французького міщанства, яке виступило проти панування аристократії та вищого духовенства під гаслами „свобода, рівність і братерство”. В тих гаслах цілий стиль французької демократії.

В усіх трьох випадках виразно виступає той факт, що демократія приходить тоді, коли моральна сила і авторитет провідної верстви (земельної аристократії), евпатридів в Греції, „патріціїв” в Римі, шляхти у Франції) ослаблюються, рівночасно престиж державних установ, що вона їх зорганізувала (архонта в Атенах, Сенат в Римі і монархія у Франції) підупадає і внутрішній зміст принципів, покладених в основу тих установ (самоуправа міста — держави в Греції, гідність римського громадянина в Римі і вірність королеві у Франції) вивітрюється. Тоді старі поняття падають і на їх місце приходить період хитань і шукань, який дуже часто закінчується чужим завоюванням, чи поворотом до вже раз перейдених політичних і соціальних форм.

При світлі цих прикладів з чужинної історії погляньмо на нашу українську минувщину.

Примітивна демократія „початку”, коли щойно творилися зав'язки суспільства в Україні, певно існувала в наших предків Словян в перед приходом туди варягів. Ця „демократія” була мабуть дуже безформна і не мала стислої організації. Справи рішались народними зборами, „вічами”. Щойно нормани дали нам політичну організацію, створивши провідну верству і настановивши князів. Та й за часів Київської Руси залишилися рештки демократії в формі віч. Чи ця установа, яка часом проганяла князів і запрошувала до себе інших, не є до певної міри причиною, що в Україні не розвинувся в повні феодальний порядок і лишився в стані зарідку? По інших країнах, як от у Франції та в Англії, феодальний лад перейшов шляхом природного процесу в монархію, при якій потворились сильні держави та зложились потужні нації. У нас це нажаль не сталося. Приклад Москівщини, куди втікали князі з України, що не хотіли зносити прим вічової демократії і де повстало під твердою рукою деспотів сильне Московське царство а пізніше Російська Імперія, це характеристика державно-творчих процесів Україні того часу.

Ще більше виразні форми демократії знаходимо в Україні XVI і XVII ст. за часів Козаччини.

В початках козацькі рухи мають зміст чисто соціальний. Вони були реакцією на феодально-шляхетський режим, встановлений в Україні поляками. Польща насала на Україну своїх магнатів, орендарів, які викликали спротив місцевого українського населення. Сама не скристалізувавши в сильну монархію (виборність королів), та виплекавши в себе узаконену анархію, (право вета шляхти), Польща не могла стати тим формуючим чинником, який міг би поділити на український народ, викресавши в него державно-творчу силу.

Козацькі рухи були отже з одного боку плодом одного, чужого Україні суспільно-політичного процесу в Польщі, а з другого боку було воно початком чисто українського процесу кристалізації нового українського суспільства.

Козацтво стало основним ядром того успільства, яке, перебувши татарські навали з іх нищінням провідної верстви та відітхнувші трохи під владою Литовських Князів, почало перешкоджуватись всередині. Кристалізація його йшла під гаслом „без холопа і без пана” зі змаганнями до уроної і нездійсненої рівності. Козацька демократія мала всі прикмети примітивної демократії, демократії початку і не могла бути сильною та політично стійкою. Для того українське суспільство повинно було перейти спершу ріжні етапи внутрішньої організації, та суспільної структури. Лише під впливом таких визначних одиниць, якою був напр. гетьман Сагайдачний, воно виробилося під національним, головно культурним і релігійним оглядом. Щойно за гетьмана Хмельницького, який так би мовити узаконив в козацтві шляхетську верству, до загадних чинників долучився політичний момент.

Та вихідні тенденції козацтва, якими його натхнула Польща своїм соціальним та політичним гнітом, як теж прикмети примітивної демократії уходників, довго не переводилися в українськім суспільстві. Авторитет провідної верстви, пошана до влади, зрозуміння до державності, ніколи, за винятком короткого часу гетьманування Хмельницького і почасти Мазепи, не були прикметами українців козацької доби. Огнищем примітивного демократизму, який виключає стислу і сильну організацію, завжди була Запорозька Січ. І наскільки у інших народів на початку їх суспільного організування вибраного провідника підносили на щиті, то на Запоріжжю нововибраного кошового обкідали болотом. Кошовий отаман мав владу лише на час походу. Це заперечення повноти влади провідника перенеслося і на гетьманів. І даремно Богдан намагався скріпити гетьманську владу, зробивши її дідичною. Його намагання зустріло незрозуміння навіть серед його найближчого оточення. Виговського умираючий гетьман казав закувати в кайдани, коли він не хотів визнати Юрка Хмельниченка за наступника гетьмана. В нашій народній поезії повно ворожості до „дуків”, „кармазинників”, взагалі до загосподарених козаків а ідеалом її є козак — нетяга. Старшина, яка з часом стала творити вищу клясу, не відограла в нас ролі формуючого чинника, яким була земельна аристократія по інших країнах.

На цих традиціях, соціальних і ідейних, пов'язаних з козаччиною, зачинається наново формуватися українське суспільство в XIX ст. перебувши чергову добу занепаду по втраті козацької держави та денационалізації старшинства, яке зробилось „дворянством” і пішло служити російській державі. Відродження XIX ст. сходить в часі з французькою революцією. І тут українські демократичні традиції переплітаються з впливами французької демократії. Українська нація, стратив-

ши свою вищу верству, перебуває в стані каліцтва. Вона зведена до одного класу, а саме селян - хліборобів. Цей факт лише підсилює два попередні чинники, традицію і сторонні впливи. Ці впливи йдуть головно через Москву і гливаються в формі народництва.

Українські національно наставлені кола XIX ст. пересякнені демократичними ідеями. Вони бачуть минуле і сучасність крізь призму тих ідей. Вони ідеалізують не лише козаччину, запорізьку Січ, а навіть Гайдамаччину (Шевченко), яка була позбавлена не тільки державної але й національної ідеї.

„Народ”, маса обожуються і є, що від нього, в яких би то примітивних, архаїчних, антидержавних формах воно не виявлялося уважається законом, наказом, прикладом до наслідування.

В соціально-політичних прямуваннях та шуканнях українські освічені круги схиляються по рабські перед гаслами французької революції, вірючи наївно, що в них розкрито секрет ідеального, поступового, модерного суспільства. Республіканство робиться аксіомою, проти якої не можна виступати, не наражаючи себе на закид в назадництві і доперва Липинський зважився у нас на „блюзінський” акт, коли підкреслював важливість і конечність певних суспільних структур, переної суспільної структури.

Ідея рівності, безкласовості, розподілу землі без викупу, народоправство, пятичленна формула виборів, зрештою Народня Республіка, все це з репертуару українського патріота початку XIX ст. а також часів революції 17 року. Ісповідування цих ідей йде в парі з легковажніям державної ідеї і її практичних вимов, як от національне військо, конечність боротьби з зовнішнім ворогом. Думалося, що демократ з демократом, а тим більш соціаліст з соціалістом двох ріжніх народів все договоряться і тут нема місця для старих, непроступових способів вирішування національних спорів силою зброй. В практиці цей демократизм виявляється в доволі не оригінальному, бо запозиченому у большевиків, способі позбавлення суспільних груп вище за рівень „фельдчера” (права голосу в національно-державних силах) вибори до Трудового Конгресу, що заступив Українську Центральну Раду, як парламент). Виявляється він також в появі цілої хмари військових ватажків, які не визнають ні Центральної Ради, ні Директорії, ні гол. Отамана (Зеленій, Григорів, Махно і т. д.). Це отаманство виростає з Запорозької Січі і повязане генетично з кошовими Сірками.

Так виглядала демократія в Україні недавньо минулого і такі її наслідки. Ті наслідки в сучасному у нас перед очима і кожний може їх постеграти без близьких пояснень.

Ми тримаємося тої думки, що в кожнім суспільстві діють певні закони розвою, певні форми його духового і матеріального життя. В нім лежить ніби готовий план соціального ладу і державного устрою, до яких він змагає стихійно, інстинктивно.

Тому й соціальні і суспільно-політичні устрої треба достосувати до внутрішньої природи інстинкту нації. Розкрити питоменості тої природи, злагуті її розвоєві тенденції — в тім, полягає найбільша штука державних мужів та реформаторів. І тут треба остерігатися, щоби не взяти випадкові, переходові явища, за органічні і тривали. Треба зважати на те, що поруч внутрішнього закону в еволюції народу грає роль також середовище і що сторонні впливи можуть відводити націю на менш біль довгий час від її питомого шляху. Так напр. на нашу думку було з Україною під польським, а пізніше під московським пануванням.

Незапереченим фактом є, що український народ в силу історичних обставин в сучасний момент має суспільну структуру, яку не можна означати інакше, як демократичною. Старі вищі верстви — шляхта та дворянство — були відчужені народній масі. Українцями лишився тільки „демос” Советський режим з його несамовитою системою нищення культурно вищих і провідних верств ще більш знівелював структурально українське суспільство. Цей факт не можна ані заперечити ані легковажити. З ним треба рахуватися і тільки дійсний стан брати за вихідну точку для укладання плянів на майбутнє. Та було би помилкою уважати, що це, що є, має зостатись на все. І наколи справді український народ має свої питоміння законі розвою, він рано чи пізно вийде з сучасного стану, ще зложився під впливом ба навіть тиском і насильством зовнішніх чинників. При цьому ми також поділяємо думку Липинського, що українському народові є питомий певний аристократизм, зrozуміння до провідної ролі вибраних, кращих, до влади вроджених.

Ми світоглядово стоїмо на тих позиціях, що суспільство не може і не повинно бути безклясовим, що зрівняння соціальне і політичне не може вдергатись. І чи не найкращий доказ тому всьому бачимо у ССРС, де, не зважаючи на всі рогачки, знов виробляються суспільні групи різni своїми функціями, правом і обов'язками. Для нас суспільне зріжничковання є законом, проти якого безсилі всі теорії. Отже і український народ буде колись складатись з ріжких суспільних груп і чим скорше ті групи виробляться та оформляться, тим ліпше для здоров'я нації. А тому примітивна демократія з її рівністю мусить зникнути і бути заступлена більш складною соціальною і політичною структурою. Консервувати її штучно, культивувати сучасне каліцтво, покликуючись на давнє чи недавнє минуле, було б марним а то і шкідливим. А таму і наші змагання мусять йти в напрямі сприяння найскоршої кристалізації в українському народі ріжких груп, станів і верств. Для того політичний устрій в майбутній українській національній державі повинен відповісти же тільки уподобанням народу, але також його потребам. Ці уподобання однак є річю перевходовою, як є переходовою мода і багато важнішими є органічні потреби. Було б нерозумно встановляти в Україні надто великі обмеження, які перешкоджали суспільному зріжничкуванню, переростанні одних осіб чи груп іншими, здібнішими працьовитішими. З огляду на вище зазначене звихнення треба навпаки, спеціальні заходів, щоби помогти розвоєві творчих, суспільно корисних сил.

Але ментальність українського народу, не виключаючи і його освічені верстви, відзначається певними характеристичними рисами, що виплекало блукання на хибних шляхах примітивного демократизму. У нас нема ясного зрозуміння до проблеми влади, пошанівки до авторитету, моральної і суспільної дисципліни. Тому політичний лад в Україні мусить бути такий, щоби справив хиби нашого „демократизму”, які демократичними методами в нашему розумінні перебороти годі. Демократія зправила приходить по періодах буйного розвою, збагачення, а тому її дехто зве „режимом ви-

гідності”. Вона є вказана в часі відпружження. Чи ці умовини відповідають нашим національним обставинам? Адже ми мусимо зачинати все зпочатку, мусимо напруживати, концентрувати наші сили, щоби вдергатись при житті, як нація, щоби врешті здигнути нашу державу.

Одна річ, коли нація є вже устаткована, а інша коли вона твориться чи перетворюється. В двох випадках потрібні відмінні режими. В Англії, де є сильний суспільний кістяк, де є вироблена провідна верства зложена головно зі старої аристократії, яка нині кермує здебільше промисловістю, де нищі кляси, приходячи до голосу, користають науки і досвіду вищих, багато менше небезпекою практикувати демократію. В Україні не тільки нема виробленої провідної верстви, але й всі інші групи, не виключаючи робітництва, є звихнені советським режимом. В таких умовах є дуже ризиковано виносити владу на вулицю, де кожний може її схопити і не вміючи нею орудувати, легко може її надужити на шкоду нації і собі самому. Коли би автор цих рядків був англійцем, він радо став би в ряди демократів. Як українець він того зробити не вважає доцільним.

Засадничо ми вповні погоджуємося з формулою демократії, яку нам довелося почути з уст одного англійця. „Демократія”, казав він, „це є влада більшості, яка не надуває її, щоби гнобити меншість”. В Англії це виходить дуже просто і натурально. Заходить питання, як не зробити в Україні. Полишити суспільним і політичним чинникам вільну руку для політичної гри, як це робиться в Англії, у нас є доволі ризиковано. Деякі поняття, які англієць має в крові, як лояльність супроти противника, вщепляються в українську психіку тільки з великими трудощами. А без них та вільна гра допроваджує, як це ми бачимо щоденно в нашій дійсності, до загрозливих явищ. Тому ми є сторонниками такого ладу і режиму в Україні, який обмежував би ту гру і тим зрівноважував би наші національні хиби. І то без огляду, чи той лад і режим заслуговує на модну назву „демократії” чи ні.

Проти Національного розбрату

Д. А.

Наколи політичні зріжничкування на партії є явищем нормальним, яке має місце у всіх народів то, і змагання між партіями за ідеї і за впливи є також нормальними. Та часом ті змагання переходять межі і набирають характеру напастування та доводять до відсуджування своєму противнику національної гідності і роблять українських патріотів агентами ворожих сил. Тоді починається хоробливе явище, яке загрожує розкладом нашої спільноти.

Таке хоробливе явище можна відчути в поході деяких середовищ проти українських соціалістів. Нота нетерпимості до соціалістів, як до таких, помітна в однім листі групи гетьманців видрукуванім давніше в одному нашему часописі, є вона і в листі кол. співучасників видавництва „Наше Життя” друкованім в „Українській Трибуці” ч. 70. А вже цілком виразно, те явище виступає в праці Турчина, коли він пише: „Доцьогочасний досвід виказує, що всі марксистські соціалістичні партії є нічим іншим, як передшкіллям комуністичної партії... Є оправданім шукати потенціяльних сектотів, як і вже діючих агентів СОО серед соціалістів ріжних відтинків від долини до гори... Це ті самі люди, що матеріально завинили Крути і Базар та під найріжнішими претекстами вислугувались окупантам”.

Подібне ставлення і розвязування питання українського соціалізму є зasadничо неправильне і практично небезпечне. В статті А. Животка, наведений в попереднім числі „Тризуба” вказано на історичні факти, з яких видно поважні заслуги окремих українських соціалістів перед українським народом. В іншому місці ми вказали на прогріхи соціалістів в часи революції 1917-1918 р. Та від тих часів українські соціалісти виразно еволюціонували в бік національного способу думання та набули державницького наставлення. Заперечувати їх патріотизм були би направду нісенітніцею. Автім ця їх еволюція не є випадком і не є відірваним явищем.

Наколи нині Соціалістичний Інтернаціонал фактично не існує, то це є вислідком в першій мірі національного ферменту в ріжних соціалістичних партіях світу. Світовий соціалізм дедалі більше відходить від Маркса, якого бодай на словах тримаються, як „п'янний плота”, комуністи. На наших очах відбувається чітке розмежування між соціалістами і комуністами. І не даром конференція у Варшаві, що заложила „Комінформ” проголосила непримірумі війну проти правих соціалістів типу Блюма, Бевіна, Шумахера. Дотепер „братья” партія стає для комуністів „ворогом ч. 1”. По всіх країнах соціалісти дедалі твердіше протиставляться комуністам і між ними ніякого союзу вже бути не може. Перед лицем такого стану річей годі закидати українським соціалістам, що вони провадять маси до комунізму. Треба мати трохи відчуття розвоєвих тенденцій.

Знаємо, що серед деяких відламів, а скоріше осіб з українського соціалістичного руху, є небезпечні зображення і має рацию Б. Озерський, коли поборює їх в „Українській Трибуні”. Ми самі є далекі від соціалістичного способу думання, але не хочемо воювати з вітряками і тим збільшувати недал в нашім національнім Житті. Бачимо бо, що соціалізм при владі терпить поразку за поразкою (Франція, Англія, Австралія) в площині ідеологічній і практичній. Вже нема небезпеки, що він захопить нашу майбутню державу і зведе її на манівці. Але з другого боку бачимо, що багато з соціалістичних ідей, які перед кількома

десяtkами років здавались ересями, увійшли в життя і себе оправдали. В той сам час багато дотепер чужих йому ідей переняв соціалізм від інших ідеологій. І так відбувається виміна вартостей. І так соціалісти від ідеї диктатури пролетаріату прийшли до ідеї співпраці з іншими „буржуазними” ба навіть „реакційними” угрупуваннями. В таких обставинах походить деяких українських середовищ проти соціалізму і соціалістів видається нам нічим іншим, як пересадою в міжпартийні боротьби. Це виразно виявляється у виступах одної групи, що часом зве себе націоналістичною, проти другої, яка шукаючи сама тебе, хоче опертися на соціалізмові. Слушно чи неслушно перша чується найбільш загроженою в своїх впливах на маси з боку другої. І справді ми є свідками переходу ряду осіб з одного табору до другого. Отже до закидів в адресі соціалістів зі сторони згаданої групи треба ставитись дуже критично. Йдеться бо не так про боротьбу ідей, а в кожнім разі не лише про неї, як про боротьбу конкурентів.

Противники соціалістів шукають і часом знаходить союзників де лише можна — навіть серед чужинців.

За приклад нехай послужить Бельгія. Тут речники згаданої групи взялися за пропаганду синдикалізму між українськими робітниками. Маючи до діла з синдикатом соціалістичним і соціал-християнським, вони поставили ставку на цей останній, чого не роблять інші національні організації, зберігаючи однакові відносини з обома і лишаючи своїм землякам вільний вибір, та опікуючись всіма синдикованими. Заявивши себе більшими католиками, як сам Папа, наші земляки пятнують приналежність до Соціалістичного Синдикату і осуджують всякого, хто дбає про охорону інтересів українських робітників і їх національної гідності в Соціалістичному Синдикаті, уважаючи це за підпірання цього останнього. При тому не вагаються настроювати чужинців — католиків проти тих своїх земляків, що шукають підтримки в соціалістичному синдикаті, встремляючи тим у ворогування двох бельгійських синдикатів між собою.

Нам не випадає втрутатись у внутрішні відносини чужинців і відповіальні наші чинники не потребують займати становища в боротьбі двох синдикатів. Наша національна рација вимагає здобувати позиції скрізь, де можна. Автім обидва синдикати співпрацюють в бельгійській Федерації Праці, так само як партії, за якими стоять — Соціалістична і Соціал-Християнська — співпрацюють в спільнім уряді на чолі з соціалістом Примєр-Міністром Спак. Ця їх співпраця відбувається під знаком декларації, яку свого часу зложив п. Спак, заявляючи, що він вірить в синтез християнських засад, які лежать в основі європейської цивілізації, і соціалістичних ідей. І це не є лише фраза, але вияв еволюції, яку відбув і відбуває бельгійський соціалізм, як і інші.

Здавалось би, що саме на бельгійському землі можна навчитися, на чужинних прикладах, солідарності у внутрішньо-національних відносинах. В дійсності ж наші земляки навязують скоріше до внутрішніх бельгійських суперечностей, і вносять в наші відносини новий фермент роздору.

Це тільки кілька прикладів і міркувань, щоби показати наслідки неперебірчової кампанії і походу проти українського соціалізму. Вони лише збільшують наше внутрішнє розбиття і чинять шкоду українській національно-державницькій справі.

ВІСТИ ЗВІДУСІЛЬ

ДО УКРАЇНЦІВ ПО УСЬОМУ СВІТІ

ВІДОЗА

Панамериканської Української Конференції

Ми, представники Українців обох американських континентів, від північних прерій Канади аж до південних степів Аргентини, зійшлися перший раз в історії на Спільну Раду, щоб як громадяни своїх країн та Українці родом щиро і кріпко, як брат братови, подати собі руки та, зединені серцем і думками, зеднити теж наші сили і всеціло віддати їх на службу нашим країнам та на допомогу і оборону нашої спільної Матері - України.

В ці грізні часи, коли Український Народ, вже стільки разів плюндрований і нищений імперіалістичними ворогами, та який склав найбільші жертви в боротьбі проти націстсько-гітлерівської Німеччини та дав великий вклад в перемогу над нею і сьогодні знову переживає найстрашніше лихоліття своєї історії в неволі большевицько-сталинської Москви, коли той сам тоталітарний, російський ворог загрожує теж нашим американським країнам і коли над поділеним на два ворожі табори світом знову зависла страшна загроза воєнного катаклізму, ми, представники Українців Злучених Держав Америки, Канади, Бразилії та Аргентини, Парагваю і Уругваю, взвісмо Вас:

Високо держімо прapor нашої американської свободи та згуртуймо всії свої сили і не жаліймо ані труду ані жертв в змаганні допомогти здобути і закріпити цю свободу теж для нашого многострадального і героїчного Українського Народу;

Стіймо на сторожі доброго українського імені та постійно голосім всьому світові Правду України, що є нашою правдою;

Зберігаймо нашу українську традицію і українську культуру збагачуюмо ними культурні скарби нації наших американських країн, бо тим допоможемо Україні і Українському Народові;

Кріпко стіймо при нашій батьківській вірі і наших українських церковних обрядах, шануючи віру й обряди інших наших співгромадян;

Постійно скріплюймо нашу працю на всіх ділянках нашого громадянського життя, поширюймо і поглиблюймо її, бо по наших ділах нас судитимуть;

Єднаймо свої сили, викиньмо з наших сердечъ та забудьмо всяку злобу і пересуди, усуємо всякий розбрать і незгоду зпоміж нас та поведімо, безпощадну боротьбу проти тих, хто їх поширює, станьмо всі як один до праці і боротьби за ідеали свободи наших американських країн та за кращу долю Українського Народу. В єдиності сила, що допоможе нам дійти до мети на добро і славу України.

Наши Брати і Сестри, силою вирвані з Рідної Землі та розкидані по всьому світі!

У Вашім горю прийміть вислови глибокого спочуття у Ваших терпіннях та подиву і найбільшого признання за Ваш незломний дух, від Ваших рідних братів і сестер в далеких американських країнах, що радіють радощами та сумують смутком всього великого Українського Народу. Нехай і в майбутньому Ваші терпіння не затемнятимо Вам ясного зору та високої мети. Вам, більше ніж кому, треба зеднити свої сили, бо проти Вас насамперед звернені головні удары ворогів Українського Народу. Тільки обєднано і спільними силами ми всі разом зможемо відбити ворожий наступ та здобути волю Україні, для якої Ви готові вмерти, принявши найбільші муки. Обєднані переможете, а з Вами і ввесь Український

Народ. Ми докладемо усіх зусиль, щоб Вам в цьому допомогти.

Усі спільно ми заявляємо наш нерозривний духовий зв'язок з усім Українським Народом, з яким ми теж завжди готові ділити долю і недолю. Висловлюємо найбільший подив і признання нашим Братам і Сестрам на Рідній Українській Землі, що в нерівній боротьбі за свою честь і свободу не гнуться, хоча падають. Ми пишаємося, що можемо називати себе українським іменем.

Наш найбільший подив і признання та вдячність належать незрівнаним Лицарям з героїчної Української Повстанської Армії, що є найкращим виavом вікових змагань Українського Народу до свободи, волі і правди.

Нехай живе великий і героїчний Український Народ!

Нехай живе Українська Повстанча Армія!

Нехай живе єдність і братерство Українців по всьому світі!

Нью Йорк, 21 листопада 1947..

УНДО ВІДНОВЛЯЄ СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ.

Дня 25 жовтня 1947 р. відбулося в Авсбурзі зібрання невеликого числа колишніх членів УНДО під проводом п. В. Мудрого. Після короткої наради вирішено відновити на еміграції діяльність УНДО та вибрано тимчасову управу партії на чолі з В. Мудрим, Ю. Павликівським та др. О. Марітчаком. Делеговано теж відпоручників УНДО до Координаційного Українського Комітету і до Комітету для створення українського національного центру.

ПЕСИМИСТИЧНИЙ ВІДГУК СВІТУ

(УБІ) „Відновлення” діяльності комінтерну коментують чужоземні часописи, як початок „політичної війни советів проти ЗДА”. Цим актом остаточно виконано провалля поміж двома світами.

Однією з цілей цього проголошення є підпорядкувати диктату Москви досі „самостійно” діючі компартії в Франції та Італії.

Проголошення викликало гостру реакцію серед соціалістичних кіл світу. Соціалісти Франції гостро виступали проти участі французьких комуністів у цій нараді.

ПОДІЛ ПАЛЕСТИНИ

Загальне Зібрання Об'єднаних Націй затвердило плян поділу Палестини на дві незалежні держави: жидівську й арабську. Представники 33-х держав голосували за цим рішенням, 13 голосувало проти, а 11 здержалось.

Після голосування, представники арабських держав заявили, що вони не визнають рішення про поділ Палестини і на знак протесту залишили залю нарад.

Для переведення рішення вибрано окрему комісію, що займеться адміністрацією Палестини від часу відходу Британських військ до проголошення незалежності.

Представники арабських держав категорично заявили, що вони не будуть співпрацювати з цією комісією.

380 АРЕШТІВ В СЛОВАЧЧИНІ

(УБІ) В опублікованому комуніке внутрішнього міністерства повідомляється про перегляд справ 380 заарештованих у зв'язку з змовою.

ГОЛОСИ ПРЕСИ

„НАШ КЛИЧ” ч. 37 (Буенос Айрес) містить знаменну статтю Е. Онацького „Перед Конгресом” з якої слідно, що питання українського спільнотного фронту й між українцями Аргентини стало актуальним.

„Вороги української національної ідеї, вороги справжньої української державності, ті, що впродовж довгих років сіяли в українському тутешньому громадянстві розбрат та взаємне недовір'я, не могли примиритися з думкою, що українські національні організації таки все ясніше розуміють потребу винновення тут, як і в Європі, єдиного національного фронту, і залишивши на боці старі порахунки” зайдуться таки нарешті коло спільнотного діла для переведення в життя спільнотної святої ідеї. Йдучи за старим правилом хижої імперіалістичної політики, що наказувала: „Ділі і пануй!” вороги українського державного й національного відродження зробили все можливе, щоб розбити українську єдність...

— I в цей трагічний час, коли воєнні й політичні засоби аж трьох держав, на чолі з могутнім Сovieцьким Союзом змобілізовані для розбиття геройчної УПА й винищенню всяких спроб збройного, чи навіть пасивного спротиву хижій, загарбницькій політиці московського червоного імперіалізму, на нас всіх лежить святий, невідкличний обов'язок — створити міцний національний фронт, що перед усім чужинецьким світом тримав би ясно й недвозначно прapor української національної та державної незалежності.

... По всіх усюдах, де знаходиться, живе й працює чесний „гідний український патріот” знаходиться фронт боротьби за Україну проти московського червоного імперіалізму. Змінiamo його нашою працею! Поневолена Україна прагне визволення від червоного гнобителя, — і ми мусимо всі прийти її на допомогу, працюючи всіма силами для створення Самостійної, Соборної, дійсно вільної Української Держави”.

„УКРАЇНСКА ТРИБУНА” ч. 88. Чим раз далі, тим більше помічається в нашему політичному світі тенденцію наших політичних груп, декларувати й окреслювати своє становище. І ось в продовженні підписаної Романом Рахманним статті „Мета і межа” (У. Т. ч. 88), автор цитує звернення УГВР і подає свої коментарі і висновки:

„Чи УГВР є партією? — Ні. У її широкому зверненні з червня 1944 р. читаємо: „1) Ціллю і завданням УГВР є обєднати і координувати дії всіх самостійницьких вільних сил українського народу на всіх землях України і поза ними для національно-вільної боротьби...” І даліше „4) Репрезентувати як верховний всеукраїнський центр сучасну політичну боротьбу українського народу в краю і закордоном”. Чи УГВР заперечує існування і творення партій? Наплаки! В принципах діяльності УГВР читаємо: „УГВР об'єднує всі провідні політичні елементи незалежно від їх ідейно-світоглядової та політичної групової приналежності, які стоять на gruntu політичної суверенності Української Держави та політичної незалежності українських вільних прапорів” (Т. З.).

Чи в УГВР є напр. соціалісти? — Так! Але як особи, які були активні тоді в революційній боротьбі та які заступають соціалістичну програму, а не партію, бо такої в рр. 1939 - 1944 в Україні не було і досі немає.

Чи УГВР застерігає собі монополь на владу в майбутній українській державі? Ніяким чином! „УГВР ставить собі за завдання керувати всією національно-вільною боротьбою українського народу аж до здобуття державності і створення органів незалежної державної влади в Україні. (Т. З.)...

Отже — УГВР не є партією „жодної різниці між партіями не творить, від участі у вільної боротьбі” та згодом у виконуванні влади їх не відштовхує! ...”

Стільки автор. Речі ці назагал не нові, тим разом тільки трохи більш виразні. Іх тенденція, представити УГВР як якийсь всенародний політичний і військовий авторитет, при цьому безпартійний. Чи це суб'єктивне бажання автора, щоб УГВР дійсно таким авторитетом була, чи тільки один з засобів пропагандивної штуки — не знаємо. Українська публична опінія сьогодні мабуть не сумнівається, що УГВР, це експозитура одної нашої політичної групи, а саме групи Бандери, або, якщо хто хоче, виключно на групі Бандери спирається УГВР. Цитувати всілякого рода декларації в стилі вище наведених, не має цілі, там само, як не має ціли, скажім, для червоного Кремля переконувати нас, Українців, що ми, на основіsovітської конституції, на власне бажання кожної хвилини можемо виступити зі Sov. Союзу. Якщо б УГВР була аполітичною, тоді вона не далаб своєго „пляцет” на методи, якими послуговувалися її функціонари в перших повоєнних місяцях, щоб захопити виключно у свої руки ціле наше суспільне життя на еміграції, при чому її „безпартійність” та „льояльність” до інших політичних груп знайшла свій якнайбільш яскравий вислів. Зрештою справі ці досить ясні, щоб треба було над ними довше зупинятися.

Цікавіше є, що УГВР хоче „Репрезентувати як верховний всеукраїнський центр сучасну політичну боротьбу українського народу в краю і закордоном”.

Тут нам тільки цікаво, чи шановний автор завдав собі питання, як би це виглядало, колиє таке завдання поставила собі кожна наша політична група? А що УГВР хоче задержати таке своє становище тільки „до створення державності”, тоді це тільки „грушки на вербі” з нашої народної мудрості.

„УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ” ч. 78. знову забирають голос до питання єдиного нашого політичного центру в статті „За єдину політичну репрезентацію”. Автор Б. Сивенко пише:

„В той час, як праця культурницьких організацій, установ і товариств розгорнулася у нас досить широко і плідно, може похвалитися тут і там чималими успіхами, — наші політичні організації і угрупування за ці два з половиною роки майже зовсім не наблизилися до головної мети — цілеспрямованої консолідації, не підійшли щільно до розв'язання найважливішої національно-політичної проблеми створення тут, за кордоном, єдиного, загальнонаціонального продукту і єдиної державно-політичної репрезентації національної, воюючої України...

Головна причина цього всього, на нашу думку, в неспівірніх і безпідставних претенсіях наших сучасних політичних угрупувань. Кожне з них, являючи собою лише частину загального, біль-менш тонкий струм-

у загальному процесі національно - політичної думки на еміграції, вважає себе проте покликаним заступати всю націю! Послухати зокрема кожне з наших угрупувань, то почуєш не менш, не більш, як те, що лише воно, наче той біблійний Мойсей, здобуде вам землю обітовану — Самостійну Соборну Українську Державу. — Наша концепція національно - політичної боротьби і визволення єдина має рацію, вона єдина виведе український народ з поневолення і зліднів — навіпередки заявляє чи не можна політична група. І визнаючи ідею єдиної політичної репрезентації, на практиці роблять усе для того, щоб її, цієї єдиної репрезентації не було".

"УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ" ч. 79 приносять до певної міри програмову статтю їх головного редактора, І. Багряного п. н. "Так тримати". Навяzuючи до заповідженого американським губернатром Німеччини ген. Клеєм, антикомуністичної кампанії, І. Багряний стверджує правильність шляху, який його часопис вибрав ще рік тому і який буде йти далі. На цьому Богряний однаке не зупиняється, і під кінець пробує

"всежтаки відповісти" соціалісти ми (цебто УДРП, якої органом „У.В.", прим. наша) чи ні, оскільки це питання ставлять перед нами руба. Ба, не тільки ставлять, а й намагаються ширяти каміння і лякати всіх цією „страшною" наліпкою на нас. Поперше ми не боїмося ані каміння, ані слова „соціалізм", а подруге — той лад, який ми обстоювали й обстоюємо, ніяк не вкладається в звичайне поняття „соціалізм", хиба що вдається це поняття змодифікувати. До того часу ми воліємо вживати більш точного і вірного означення — революційна демократія. І нарешті, — потретє — щоб довго не морочити голови, даємо на розсуд кожному подумати й відповісти, як назвати такий лад, якийби : а) — виключав реставрацію експлуататорської системи часів панування всяких Ельворті, Кенігів, Бродських тощо на Україні, б) — виключав би повернення панування чужого (і свого) поміщицтва на українській землі, і в) — так само виключав тоталітарний комуністичний ще й окупантійський режим з усіма його колгоспними й радгоспними каторгами. А натомість включав б все те, про що була мова вище і найперше — розвязуючи питання соціальної упорядкованості, стоявши на засаді передачі всієї землі українському трудовому селянству у власність з необмеженим правом вибору форм трудового землекористування. Якщо це є соціалізм, тоді значить ми соціалісти і просимо взяти це до відома. Якщо це не соціалізм, то теж просимо взяти це до відома!

Це малаб бути відповідь на питання, що його собі ставить Богряний : „соціалісти ми, чи ні". Відповідь ця, приходить з жалем ствердити, не дає ніякого пункту опертя, на основі якого читаць мігбі ствердити, чи середовище, від якого говорить Богряний, соціалісти, чи ні. З одної сторони цілком невиразний натяк у формі „ми не боїмося ані каміння, ані слова „соціалізм", з другої ж, „ми воліємо вживати більш точного і вірного означення — революційна демократія", при чому поняття „революційна демократія" без соціально-політичної програми ані „точне" ані „вірне". Всьому можна вмістити чи не всі ідеологічні на-

прямки від найбільш правих починаючи, на найбільш лівих — кінчаючи. На кінець Богряний пропонує самому читачеві вирішити, хто він і його середовище. „Лад", за який ніби бореться його середовище, це виключення а) чужих нам людей, б) чужого і (скобках) свого поміщицтва і в тоталітарного й комуністичного режиму, і включення боротьби, проти комунізму і реакції, соціального порядку і наділення селян землею. Наведені пункти а), б) і в) не становлять ніякої характеристики, яка могла б відрізнисти одне суспільно-політичне середовище від другого. Вони є в програмі кожної нашої національно - думаючої політичної групи. Одинока заввага, до речі в скобках, про „лад", що виключає наших поміщиків, могла б вказувати на це, що Богряний заступає концепцію соціалістичну і з тієї причини розмір земельних приділів, що їх мали б дістати наші селяни, міг би, у логічній консеквенції іти тільки до цієї граници, де починається поняття „поміщик". Добре було б, щоб у таких справах висловлюватися точніше.

З глибоким сумом подаємо до відома, що дnia 30 жовтня ц. р. помер несподівано в Авгзбурзі один з найвизначіших українських поетів

бл. п. ЮРІЙ КЛЕН

Редакція.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ І КУПУЙТЕ МІСЯЧНИК

„ТРИЗУБ”

який інформує читача і формує його думку

видав Дм. Андрієвський.

Редакція Колегія

Писати до Редакції в адресі:

Redaction «Le Trident», B. R. 32 Ixelles 4. Bruxelles

Гроши в Бельгії висилати на поштове кonto

Dm. Andriewsky № 1362.29

ЦІНА поодинокого числа :

Бельгія — 10 фр.; Франція — 25 фр.; Англія — 1 ш. 3 п.; Америка — 25 центів.

З огляду на труднощі пересилання грошей з одної країни до іншої, Адміністрація просить передплатників й відборців „Тризубу" поза Бельгії складати належності :

ФРАНЦІЯ : Mr KNYSZ, 1, rue Max Blondat, Boulogne (Seine), France.

АНГЛІЯ : Ukrainian Relief Bureau,

218 Sussex Gardens, Paddington, London W. 2.

ІТАЛІЯ : Sen. FEDORONCZUK, Via Nemorense 100, int. 22, Rome, Italia.

ЗДАМЕРИКА : Mr BARAN Mich., 2235 W. Jowa, Chicago, III. U. S. A.

Щодо Канади, Аргентини, Бразилії, Швеції, Туреччини, Єгипту, Палестини, Ірану, Китаю і інших країн то перебуваючих там відборців проситься тим часом задержати належність у себе, пізніше буде подано спосіб розрахунку. В Німеччині розрахунок переводиться з тими установами, від яких дістається часопис.

Адміністрація „Тризуб"

The Trident

ТРИЗУБ

Le Trident

Орган національно-державної думки.

Всежтаки крок вперед

Воєнні роки, що недавно пройшли, відбилися у великій мірі негативно на способі нашого політичного думання. Строгі воєнні закони а головно скрайно - вороже відношення німецьких окупантів до нас не дозволяли навіть мріяти про якийнебудь свободний вияв власних переконань. Після початкових, відносно дуже коротких проблісків вільного слова, наступила й загально запанувала так звана офіційна публична опінія.

Що робили наші політичні групи взагалі? Яке їх відношення до діючих на наших землях сил? Яка їхня роль в тодішній ситуації? Які їхні політичні концепції у тодішніх часах і на будучість?

Питання ці були актуальні і український загал чекав на відповідь від компетентних чинників у тих справах, від своїх політичних груп. Однака відповідати на ці питання не було можна. Звичайно тільки члени наших підпільних організацій були відносно добре і широко інформовані, український загал мусів задовольнятися „усною пропагандою”, в найліпшому випадку летючками.

Щастя чи нещастя хотіло, що якраз в тому часі група націоналістів відломилася від ОУН і не перебираючи в середниках, робила спроби зайняти в українському суспільно - політичному світі це місце, яке мала до тепер ОУН. Факт цей мав незвичайно великий вплив на спосіб формування нашої публичної опінії, бо крім перешкод зовнішнього характеру, справа здобуття для себе симпатій загалу стала „на вістрі меча”. Тоді теж перестало існувати все це, що зветься „відповіальністю слова”, „фер плей”, громадською етикою і т. п.

Дискусія і насвітлення наших незвичайно пекучих внутрішньо — і зовнішньо — політичних питань залежали виключно від індивідуального почуття відповіальності. Почуття якожнебудь відповіальності у багатьох випадках перестало взагалі існувати, і яканебудь уява про нашу, головно внутрішньо - політичну дійсність, залежала виключно від індивідуальної спроможності, питання ці критично розцінювати.

В такий спосіб накопичилася в нас ціла низка проблем, які чекали дискусії і розв'язки. Зроблено чайже під час війни багато політичних потягнень внутрішнього та зовнішнього характеру, яких тоді не можна було дискутувати, було багато спірних і то нераз дуже спірних квестій, а ще більше обвинувачень і жалів.

Це все з початком нашої еміграції почало виладовуватися, однака воля слова, що нам її принесли аліянтські побідники, здавалася ще більше пригожою для анонімної, безвідповіальної публіцистичної анархії.

Та вже незабаром розпочалася велика конфронтація. Конфронтація минулого, сучасного і можна сказати — грядучого. Український еміграційний загал почав довідуватися багато більше, як для цього була змога під час війни, він почав також і те, про що було годі, чи соромно говорити в безпосередньому обличчі ворога. Дальше, хто хотів вже тепер щонебудь сказати, цей мусів числитися з дискусією і критикою. Поволі почала відживати публична опінія. Вона в нас в багато меншій мірі була гнучка і вироблена, як деінде, однака вона відзначається питомим, нам, українцям, здоровим розумом, „хлопською філософією”. І вона почала змушувати тих, кому на ній залежало, з нею рахуватися, а ці, що до неї зверталися за попертвам, мусіли брати під увагу не тільки „скількість”, але і „якість”. Мусіли вони це робити ще й тому, бо знова почали відживати поняття „відповіальнosti за слова”, „громадської етики і моралі”, „гієрархія вартостей”.

Сьогодні наш загал починає не тількиглядіти на це „хто говорить”, але й „що говорить”. Починає в нас витворюватися атмосфера, у якій слово також і без підтримки кулака може мати свою вартість.

Це все ще в нас слабке і щойно тільки починається, однака це вже великий крок вперед. Поволі починаємо витворювати об'єктивні дані та того, щоби могти дещо передумати, та зрозуміти, що ми ще не цілком дозріли до розв'язування тих питань які нас чекають, а до яких ми ставимося з легковажною зрозумілістю.

30 літ

„Український Народе !

Твоєю силою, волею, словом — утворилася на українській землі Вільна Українська Народня Республіка, здійснилася давня мрія Твоїх батьків, борців за волю і право робочого люду!.. Від нині, Українська - Народня Республіка стає самостійною від нікого незалежною, вільною, суверенною Державою Українського Народу... (з IV Універсалу Української Центральної Ради).

Уступи ці, як і цілий четвертий Універсал, мають для нас подвійне значення. Коли ми оком історика розглядаємо нашу внутрішньо - політичну ситуацію, яка створила цей Універсал, тоді його оцінка не така проста й не така легка. Вона пов'язана з цілою низкою важливих проблем, з яких деякі ще й сьогодні актуальні, з яких деякі, могли спричинити не тільки радість, але й глибокий смуток.

Однак сьогодні, в тридцяті роковини проголошення Української Державності, IV Універсал має для нас одне значення. Він є для нас символом волі українського народу жити самостійними життям. Сьогодні ми знаємо, й беремо на увагу тільки те, що тридцять літ тому, помимо вікового гнету та спроб денационалізації, на Україні найшлися творчі сили, що створили IV Універсал, що розбудили дух української нації, який не давав себе обманути всілякого рода пануючими тоді космополітичними правдами, який виповняв серця кращих синів української землі — борців за наші власні права, за нашу ворогами потоптану національну гордість, за Українську Державу.

Співтворці великого акту 22. січня 1918 р. пішли в окопи, щоб боронити свій край та свої ідеали перед ворожим імперіалізмом і там, під градом куль, в багнетних сутичках, в твердих днях голоду і пошестей, ідея української нації була завершена".... Українська Армія виявила величезне зусилля, стійкість і героїзм та любов до Рідного Краю...

„Можна сміло запевняти, що ніодна з європейських армій, при таких важких умовах, в яких опинилася наша армія на Україні, не могла битись так уперто і з таким захопленням” (ген. Капустянський).

Українська Армія перестала існувати, однак залишилися її вояки, а з ними ідея боротьби за українську націю та тверда віра в нашу будучність. На цій ідеї виховуються щораз то нові кадри молодих борців, готових може на ще більші зусилля,

як їх батьки. Українська молодь зі запалом гуртується довкруги бувших вояків Української Армії і чим раз далі, тим більше гурт цей росте. Під їхнім проводом протягом тридцять років ведеться завзята боротьба проти окупантів, яка відбувається широким відгомоном по всій Україні, яка підносить теж національну свідомість українського народу. В боротьбі цій паде багато старших вояків Української Армії й разом з ними чільні представники нової української молоді.

Приходить ще одна вогнева проба, що захопила і наш край. В тій ми не були офіційними партнерами, однаке в ній зроджена у вояцьких окопах України вісімнадцятих років ідея боротьби за нашу державність здала свій повний іспит. Цілий український загал стає до боротьби за свою національну честь. Він дає доказ тим самим, своєї національної зрілості, він підкресляє і освячує ті жертви, які український народ поніс тридцять років тому в обороні четвертого Універсалу. Українська Повстанська Армія, яка ще до тепер в лісах Полісся і Волині та в закамарках Карпат залишилася при зброї, це не якась планова мілітарна акція, але це цілком природний та спонтанний вияв нашої сили й волі, це теж наявний доказ для цілого світу, що ми не на кінці, а на початку нашого життя.

Сьогодні стоймо напередодні подій, які може вперше в історії людства можна міряти світовими маштабами. Не має ніякого сумніву, що в тих великих рішеннях, які прийдуть скоріше чи пізніше на порядок дня, ми можемо відіграти багато більшу роль як ті, що ще вчора були сильні та говорили з нами з такою погордою та зарозумілістю. Однаке не має теж ніякого сумніву, що найбільшу частину нашої долі вирішать не обставини, а вирішимо ми самі. Чи ми на ті велиki події приготовані, чи ні, чи ми потрафимо використати обставини і навіть ними керувати, — це якраз ті питання, над якими український загал саме дискутує, які він хоче саме розв'язати.

Але сьогодні, в тридцяті роковини четвертого універсалу, ми можемо сказати одне: український народ не буде більше залишуватися над різнородними космополітичними „правдами“ з часів перед 30-ти роками, він творить сьогодні націю в повному розумінні того слова. Тому теж слова четвертого Універсалу стали для нас символом, тому теж з такою пошаною клонимо голови перед духом їхніх оборонців.

ДВАДЦЯТИРІЧЧЯ ПРОВОДУ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

У листопаді 1927 р. відбулася I. Конференція Українських націоналістів, що в ній брали участь члени „Української Військової Організації“ (УВО), „Союзу націоналістичної Молоді“ (Львів), „Легії Українських націоналістів“ (Подебради), „Групи національної Молоді“ (Прага) та поодиноких націоналістів із краю та еміграційних осередків.

Основний розгляд тодішнього українського націоналістичного руху виявив, що він носив стихійний характер, бо поодинокі націоналістичні угруповання існували побіч себе і діяли без спільногоплану, без одного проводу, навіть без зв'язку між собою, а поодинокі націоналісти працювали в ріжких, часто дуже віддалених ідеологічно орієнтованих формах, а самочинно, так сказати б з долини, рівночасно на ріжких територіях, взагалі всюди так, де пereбуває більший гурт українського населення. Другий знак, це постійне поширювання цього руху; націоналістичний елемент постійно міцнішає та стає що раз більш активним у тому часі, коли на політично-партийному полі всюди помітний щораз більший занепад і стагнація. Дальший знак, це ідеологічний характер дотеперішніх націоналістичних організацій, що був диктований потребою дня в першій стадії їх розвитку.

А до часу створення такої організації, ситуація вимагала опанування стихійного руху та координаторства, ріжких його виявів. Конференція покликана до життя перший Провод Українських націоналістів, до якого вийшли: полк. Євген Коновалець, як голова, Володимир Мартинець, як секретар і референт преси та пропаганди, інж. Дмитро Андрієвський, як ідеологічний референт, та міністр Костянтин Слюсарський, як політичний референт.

Найближчим завданням Проводу мало бути сформулювання ідеологічної бази та розроблення структури й намічення плану діяльності майбутньої організації, як також підготовка Конгресу Українських націоналістів, що мав би остаточно усталити ідеологічні позиції українського націоналізму, ствердити факт виникнення єдиної організації українських націоналістів, встановити її структуру та покликати до життя постійний провод.

1. Конференція Українських націоналістів винадала відозву до громадянства, а провод у своєму офіціозі „Розбудова нації“ дав ширші інформації про праці 1. Конференції й про тодішній стан націоналістичного руху. Із цим нам потрібно хочастиною познайомитися.

Потреба створення окремої націоналістичної організації відчувалася вже давно. Перші спроби, чи точніше проекти, вийшли ще з рядів Січового Стрілецтва, при чому з'єднання націоналістичних елементів мало провестися в формі ордену; тільки завдяки воєннім хуртовинам цього проекту не здійснено. Далішою спробою, вже після світової війни, було заснування політичної партії „Заграва“ в Галичині; однак цей почин закінчився безуспішно з причин чисто льокального характеру. Однак це не припинило дальших спроб до наявдніння найвідповідніших форм для організованого прояву українського націоналізму. І так на еміграції (ЧСР і Австрія) повстають ідеологічні гуртки націоналістів при станових студентських організаціях, під назвою „Групи національної молоді“. Також націоналістичні елементи засновують „Легію Українських націоналістів“ (в ЧСР), організацію політичну, однак не партійну. В інших країнах націоналістичні елементи гуртується у формі військових товариств (Стрілецькі Громади в Америці й Європі та інші військові організації в краю й на еміграції), студентських „бурешеншфтів“ (Данциг) чи студентських або інших товариств ідеологічного характеру (Групи нац. молоді краю; Союз нац. Організацій у Львові; ріжні студентські товариства в

Румунії, Німеччині та інших країнах). Однак націоналістичний елемент не обмежився на цьому; він втискається в ріжні українські національні партії, в ріжного рода товариства й установи, намагаючись цим способом поширити клічі українського націоналізму й знайти поле для своєї діяльності та для впливу в суспільному житті.

Отже націоналістичний елемент проявляється всюди, як у краю, так і на еміграції, та в найріжнородніших формах, а характеристичним для цього руху є наступні моменти. Поперше, це рух стихійний: бо як поодинокі особи, так і націоналістичні організації творяться і працюють не за наказом згори і за пляном якогось центру, а самочинно, так сказати б з долини, рівночасно на ріжких територіях, взагалі всюди так, де пereбуває більший гурт українського населення. Другий знак, це постійне поширювання цього руху; націоналістичний елемент постійно міцнішає та стає що раз більш активним у тому часі, коли на політично-партийному полі всюди помітний щораз більший занепад і стагнація. Дальший знак, це ідеологічний характер дотеперішніх націоналістичних організацій, що був диктований потребою дня в першій стадії їх розвитку.

Але з часом, у міру розвитку націоналістичних ідей, зросту націоналістичних організацій та скріплення нац. елементів, заходить потреба деякої зміни дотеперішнього характеру націоналістичного руху. Дотеперішні ідеологічні рамки стають тісні. Відчувається загальна потреба, щоб український націоналізм став уже тепер реальним, а самотійним чинником політичного життя і то у всієї українській мірі, а не плектався в хвості ріжких партій чи обмежував себе до вузьких рамок. Перед українським націоналізмом стала проблема одного проводу, тісного зв'язку між усими, по ріжких землях російськими націоналістичними організаціями, єдиного плану та опанування націоналістичного руху. Все це було сподівано з шуканням нової форми організації націоналістичного руху. Дотеперішні форми показалися на будуче невідповідними. Ішло про наїдення форми, що з одного боку відповідала б понадклясовому характерові українського націоналізму, а з другого забезпечила найуспішніший його розвиток та виповнення його основних завдань.

І залишиться надзвичайно маркантним фактом в історії націоналістичного руху, що ріжні націоналістичні організації та поодинокі націоналісти піднесли самочинно та рівночасно домагання створення єдині націоналістичної організації. Годі перечисляти всі проекти, називати організації їх особи та передавати щий поступ праці, що відбулася впродовж півтора року до часу 1. Конференції. Тільки коротко треба зазначити, що велику роль у підготовчій праці відіграла Прага, де від довшого часу існували дві націоналістичні організації („Легія“ та „Група Нац. Молоді“), де видавано два націоналістичні журнали та де започатковано зближення націоналістичних елементів скоріше, ніж де-інде. Тут переведено об'єднання обох згаданих організацій в „Союз Українських націоналістів“, що мав після притягнення решти націоналістичних організацій вирости у велику політичну формацию. Та в часі творення цього, у висліді нових проектів щодо єдиної організації націоналістів, Союз звертає цілу увагу на підготову конгресу українських націоналістів.

Один із етапів цієї підготови, що в ній брав участь „Союз Українських націоналістів“, була

Що сказав ген. Маршал і чого він не договорив

Остання спроба домовитися між західними потугами і СССРом не вдалася. Лондонська конференція кінчилася без жодних позитивних наслідків і її відкладено без речення. А в тім, такій кінець її був наперед передбачений і, певно всі її учасники до цього були приготовані. За цим промовляє сам її хід і досвід.

В своїй промові до американського народу, ген. Маршал одверто і не загортуючи в дипломатичні папірці, вяснив причину розбиття конференції. Вину за це він зложив всеціло на Молотова. Він вказав, що совєтський міністр використовував міжнародні збори, як трибуну для пропаганди і не шукав жодного порозуміння, або полагодження буде якої справи. Головною метою молотовської пропаганди була дискредитація в очах світової опінії західних потуг. Для того він вживав неправильних чисел. Другою метою було зірвати плян Маршала, що змагає до врятування Європи від сьогоднішньої катастрофи. В справі Німеччини Молотов, домагаючись центрального уряду, говорив лише те, що могло бути приемним для німецького уха".

Того було забагато ген. Маршалові і він рішив вибити з під ніг Молотова трибуну для пропаганди. В досить несподіваний для інших учасників конференції спосіб він запропонував її замкнення. Це заскочило Молотова і кажуть, що на одному принятті він казав своїм співробітникам по російськи: „це страшне".

В своїй промові, ген. Маршал заповів, що американський уряд подасть до загального відома точні числа, що стосуються політики західних потуг і політики Советів проти Німеччини. Але він не казав, яка буде далі та політика ЗДА сутичка проти Советів. Одначе ясно, що та політика зазнає радикальної зміни.

Найбільш правдоподібно, що в наслідок розбиття Лондонської конференції повстане, коли не формально, то практично союз західних потуг себто ЗДА, Великої Британії, Франції. Першим кроком до того буде злиття трьох окупаційних зон, чого не виключає і французький міністр закордонних справ Бідо.

Не маловажним фактом є це, що зірвання переговорів між чотирма потугами збіглося в часі з заломленням наступу комуністів на Францію.

саме 1. Конференція Українських Націоналістів. Отже Конференція мала широке психологічне підґрунтя, була завершенням певної стадії розвитку націоналістичних груп та випливом певного процесу, що відбувався тоді в українському політичному житті.

Конференція мала, як першу й головну ціль, відповісти на питання: чи є необхідне творити нову єдину всеукраїнську націоналістичну організацію та чи є для цього відповідний час і відповідні психологічні та матеріальні передумови. Всі учасники Конференції відповіли на це питання позитивно. Тим самим визначене перше найближче завдання для націоналістичного руху: оформлення в єдину монолітну організацію. В цьому порядку мала розвиватися діяльність усіх націоналістичних організацій, а то шляхом підготовлення націоналістичних елементів до прийняття їх співпраці в майбутньою організацію, взаємного наближення існуючих організацій і співпраці з їх проводом аж до підпорядкування себе юному включно.

А приблизно рік пізніше відбувся Конгрес Українських Націоналістів і створено О.У.Н.

Спроби захопити там владу показали, що комуністи тратять гонити в Західній Європі, що вони є слабішими, як можна було побоюватись.

Лишається ще не вирішеною справа їх наступу на Італію, але і тут комуністи у відступі. Серед цих обставин виглядає, що ЗДА переходить у наступ проти Советів на міжнародному полі. Виглядає, що вони беруться до засобів, якими досі послуговувались виключно Совети, а саме до політичного підриву совєтських позицій. В тій цілі проводиться політичний вишкіл американських жовнірів у Європі. І не без значення є нарікання польських просовітських властей, що, мовляв, у Польщі збільшилася кількість чужоземних агентів і розвідників. Вже не від учорацького дня діє „Голос Америки", який в різних мовах подає відомості, особливо цікаві для горожан СССРу. В радіовіддачах ЗДА знайшла відгук і Пан-Американська Конференція Українців, що недавно відбулася в Нью-Йорку. Це управлює думати, що серед різних мов „Голосу Америки" колись знайдеться й українська мова. Дотепер ЗДА ставились, коли не байдуже, то в кожному разі стримано до визвольних змагань поневолених Москвою народів. Часами такі починання, як „Міжнародний Селянський Союз" зложений з лідерів селянських партій південно-східної Європи (Македонія, Хорватія, Болгарія, Румунія і Польща) находили признання американських політичних кол, то відтепер можна сподіватися, що подібне признання знайдуть і починання країн, що включені в СССР. Про це нічого не говорив ген. Маршал. А в тім, чи треба слів там, де говорять досить промовисто факти? Та чи мова досить є зрозуміла для українських комітетів? І чи зуміють вони поробити з них належні висновки?

Це під теперішню пору найважніше.

Дм. Андрієвський.

В. ПОЛІЩУК

Дві дати

День 22 січня увійшов блискучою сторінкою у велику книгу буття українського народу двома знаменними подіями. Того дня відбулися дві епохальні події в новітній історії України.

В одвічній боротьбі українського народу „за свою волю, і правду і силу у власній хаті!" четвертим Універсалом Української Центральної Ради проголошено 22 січня 1918 р. Вільну Незалежну, Суверенну Українську Державу. Того ж дня в січні 1919 р. відбулося урочисте об'єднання всіх українських земель у єдину Соборну Українську Державу.

Сьогодні, в річницю знаменних дат, звертаємося думками в недавнє минуле. Хочемо вшанувати українську державну традицію. Своїми думками висвітлити значення цих історичних подій.

В революційних бурях 1917 р. розвалилася знавиджена російська імперія. Пробуджений до нового життя, український народ відразу заявив про свою волю і право на незалежність від Московщини та державне існування. Він заходився на руїнах царату творити підвальні своєї власної держави.

Національно-державна творчість українців була настільки могутньою, що незабаром постала Українська Народна Республіка. Формально вона була

проголошена 20 листопада 1917 р. третім універсалом Центральної Ради.

Тимчасом у Московщині відбувся жовтневий переворот. Владу захопили більшевики. Над Україною нависла загроза нового поневолення її одвічним ворогом. Орди червоних посунули знову на нашу землю. Сюди їх гнала імперіалістична захланість. Большевицька Московщина не хотіла лишитися без українського хліба й металю, без донецького палива, без виходу через українські землі до Чорного моря.

Фальшуючи волю українського народу, більшевицька Москва організувала в Харкові маріонетковий комуністичний уряд і розпочала війну проти української держави. Загони бувшого царського полковника Муравйова рушили на Україну встановлювати багнетами совєтську владу. Свої мети кремлівські володарі домагалися зализом і кров'ю, брехливими гаслами самовизначення українського народу аж до відокремлення й облудними обіцянками землі і фабрик трудящим.

Під час першої більшевицької навали зазнала Україна страшних жертв. Крім масового замордування юнаків, головно студентів вищих шкіл, після відомого бою під Крутами, в багатьох містечках, куди приходили більшевики, вони не тільки нищили українські „Просвіти”, бібліотеки, школи, але й заарештовували й тисячами розстрілювали людей, що говорили по українськи, або мали які-небудь посвідки, писані українською мовою.

В таких умовах український народ всупереч ворожим домаганням здійснив своє право на самовизначення. Проголошення четвертим універсалом самостійності української держави відбулося 22 січня 1918 на історичному засіданні Малої Ради за проводом М. Грушевського, де ухвалено четвертий універсал. Державний акт починався такими уроочистими словами:

„Народі України, Твоєю силою, волею, словом стала на землі Українській Вільна Українська Народна Республіка. Справдилась колишня мрія батьків Твоїх, борців за вольності і права трудящих”. А далі: „Од нині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною суверенною Державою Українського Народу”.

Проголошення самостійності України було тріумфом відродженої української нації. Всупереч несамовитому „не било, нет і бить не може”, український народ, якому в російській імперії відмовляли права на самостійне існування, якому навіть не дозволяли писати і друкувати по - своєму, творити національну культуру, збудував Суверенну Українську Державу, став українською нацією”.

Так український народ здійснив своє право на самовизначення, на незалежне існування. Те, за що протягом століть боролися, гинули незчисленні покоління українського народу, здійснилося, стало фактом. „Акт Центральної Ради відновив загублену в історичній мандрівці українського народу українську державну традицію, і на полуночному сході Європи заіснувала, як два з половиною століття тому, українська держава. Як і тоді, за часів Хмельницького, так і тепер, нову державу створила могутня стихія народного руху до національного і соціального визволення.

З яким піднесенням вітали універсал представники українського народу, як заповняли залі Педагогічного музею в Києві, де голова Центральної Ради М. Грушевський оголосив цей документ, читаємо в „Історії України” М. Дорошенка:

„Коли Грушевський оголосив: „од нині Україна стає самостійною, ні від кого незалежною...” залі вибухла громом оплесків і вигуків „Слава”, які стократ лунають у залі, аж стіни дрижать.

*Нашим співробітникам,
читачам і прихильникам бажаємо
в Новому Році багато щастя й
кращої долі.*

РЕДАКЦІЯ

Кілька разів читання припиняється овациями, особливо при словах, що „Генеральний Секретарят переименовується на Раду Народних Міністрів, та що Україна повинна бути очищена від насланіх з Петербурга насильників”.

♦♦

Через рік, 22 січня 1919 р. в Києві відбувся історичний акт об'єднання українських земель в Едину Соборну Українську Державу. Коли почала розпадатися Австро - Угорщина, представники Галицької, Буковинської і Закарпатської України, об'єднані в Українську Раду, 18 жовтня 1918 р. декларували і проголосили утворення української держави, пізніше названої Західно - Українською Народною Республікою. Тоді ж виникло питання про об'єднання Галицької Держави з Великою Україною.

Дня 3 січня 1919 р. уряд Західно - Української Республіки урочисто заявив про волю до об'єднання Галицької з Придніпрянською Українською Республікою і вислав до Києва Делегацію представників Галичини, Буковини і Закарпаття.

Святочне проголошення акту соборності відбулося на Софійському майдані в Києві в присутності війська і десятків тисяч людей. Привітавши делегацію, голова Директорії В. Винниченко прочитав універсал: „В імені Української Народної Республіки проголошує Директорія Української Народної Республіки велику подію в історії нашої української землі. Дня 3 січня 1919 р., в місті Станиславові Українська Національна Рада Західної Української Народної Республіки, як представниця волі усіх українців Австро - Угорщини і як найвищий законодатний їх орган свідомо проголосила з'єднання Західної Української Народної Республіки з Українською Придніпрянською Народною Республікою в одну суверенну Народну Республіку. Від нині воєдно зливаються століттями відрівнані одна від одної частини єдиної України, Західна Українська Народна Республіка (Галичина, Буковина, Угорська Україна) і Наддніпрянської Великої України. Здійснилися віковічні мрії, якими жили і за які вмирали країці сини України. Від нині є Єдина, Незалежна Українська Республіка”.

♦♦

Тепер український народ продовжує ту боротьбу за здійснення своєї національної мети, які він розпочав давно і не припиняв протягом більшевицького панування. Як і 30 років тому, він сьогодні змагається за знищенння більшевизму і створення на всіх українських землях від Закарпаття по Кубань вільної, незалежної, суверенної, соборної української Держави.

Фернанд БОДВЕН
проф. Лювенського Університету.

Грошова реформа в ССР Чи поклін свободному господарству?

Реформа що її недавно проголошено в ССР, притягнула до себе увагу цілого світу. Її пепер водять тепер в життя: грошовий устрій ССР підлягає змінам, а водночас вводиться нова політику цін. Хоч наші інформації в цій справі лиши часткові, то в них досить матеріалу для пояснюванняного коментаря. Він може кинути промінь світла на минулі та грядущі події.

Вже від декількох тижнів було відомо що у совітській грошевій системі панує деякий неспокій. Розказували, що населення кинулося у крамниці розкуповувати все, ніби передбачувало якусь неокреслену подію. Сьогодні справа вияснилась. Чутки були не без основ, бо совітський уряд рішився на економічні переміни різкого характеру. Нам не достає ще подробиць, але можна вже висунути досить правдоподібні гіпотези, спираючись на перші інформації совітських урядових чинників.

Війна, як здається, привела в Росії до подібних економічних і грошових наслідків як у так званих капіталістичних країнах. З них інфляція найбільше кидиться у вічі; вона відіграла свою традиційну роль про фінансуванні коштів війни. Було вже відомо, що в Росії заробітня плата є тепер в п'ятеро більша, як перед дев'ятьма роками. Мало правдоподібне що дійсна купуальна спроможність трувлячих є більша як перед війною; тому треба було припустити що ціни були зросли у цьому самочинні рівнотечі, якщо не більше. Вихолить, що самовладний режим не зумів протиставитись згічайним в таких обставинах реакціям, що проявився у сильнішій навіть мірі як у Англії, або Сполучених Державах.

Воно праправда, що ССР зазнав жахливих втрат під час трагічних років війни, і що напад на європейську частину його території викликав глибоку дезорганізацію. Росія виходить з війни з поважними втратами. Там нараховують 17.000.000 по-ляглих, а знищення від воєнних дій вимагатимуть довгих років відбудови. Нічого дивного, якщо все це відзеркалюється в грошовій ситуації що могла бути ще більш захітною як є сьогодні.

Чи операція що відбувається у нас на очах слід вважати за девалюацію? На перший погляд ні, бо ж офіційна вартість гроша остается не-зміненою (курс карбованця дорівнює 8,26 бельг. фр.). Та по суті за незміненою назвою ховатиметься віднині гріш „обрізаний“ на 9/10, бо якщо йдеється про банкноти, обмін відбуватиметься у відношенні 10 за 1. Складані на банковому конті гроші не підлягатимуть також велику „обрізанню“, (їх зменшать тільки наполовину). Отже доведеться мабуть рахуватися з меншим співчинником девалюації, як цей, що треба б було прийняти на підставі відношень при обміні банкнот. Але з якого б боку ми не розглядали цю проблему, її девалюаційний характер зовсім очевидний.

Влада передбачила звільнення від обміну сум, що не перевищують певної висоти: вклади у банках, або в ощадках менші за 3.000 рублів не підлягають обмінові. Але це досить низька границя, бо як здається, середній місячний заробіток виносить тепер 1000 крб. Це так, як би в Бельгії рішено звільнити від обміну капітал до 10.000 фр. По суті, ампутація є майже загальна.

Є ще одна цікавіша річ, що докладніше з'ясовує девалюаційний характер явища. Всі державні позики підлягають цій самій зasadі. Обмін відбуватиметься у відношенні 3.000 крб. давньої позики за 1000 нових карбованців. Це рішення

без сумніву диктоване міркуванням, що більшість позик, які зараз в обігу, випущені після початку війни, себто у валюті що втратила була вже поважну частину своєї купуальної спроможності. Але чи треба вважати вжиті заходи за шкідливі для російського господарства? Така настанова була б на нашу думку хибна.

Очевидно девалюація що відбувається в широкому маштабі показує, що російське господарство після закінчення війни, не в ліпшому положенні як господарство інших її учасників. **Диктаторський режим не зумів передшкодити розвиткові звичайних економічних реакцій.** Він не зумів навіть (як кажуть офіційні совітські звідомлення) перешкодити повстанню чорної біржі, накопиченню незаконних заробітків та спекуляції. (Підкresлення наше. Ред.). Та ми на заході це все вже припускали. Коли ж ідеться про решту явищ, то теперішня реформа в Росії виглядає перш за все на оздоровлення, чи пак установлення нормальної грошової системи. Наскільки можна бачити приглядуючись здалека, операція ведеться з рішучістю та зручністю, за звичайною допомогою пропаганди. Прото в цьому криється щось більше як грошева реформа. **Ми тут маємо до діла з поверненням до системи децін діють як механізм - регулятор розподілу продуктів.** (Підкр. Ред.). І дійсно сповіщають, що на майбутнє скасується карткова система. Шо, коли зважати, що в Росії як і в інших країнах тепер недостачі є рівнозначне з установленням системи „змагань з нагодами“.

Але скасування карткової системи не означає „повернення достатку“. Воно приведе тільки (це конечні висновок) до обмеження попиту через зменшення купуальної спроможності. Ціна віднайде свою роль, яву відогравала в класичній економії. У цьому відношенні Росія вказує дорогу багатьом капіталістичним країнам.

Більшовицька пропаганда очевидно передбачила, що все це викличе некорисні реакції, що споживач буде розчапований, якщо кінець карткової системи не означатиме зросту кількості продуктів на столі в його родині. Пропаганда заявляє, що жертва з боку мас трудящих не була дотготивала і що вона буде швидко і у великій мірі компенсована падінням цін. Отже не має мови про безпосереднє поліпшення життєвого рівня. Проте, на нашу думку, совітська пропаганда не зовсім помиляється і посередньо це рішення приведе до піднесення життєвого рівня. Штучний механізм карткової системи і всяке регулювання що силується заступити механізм цін, творять ряд пепон, що обнижують рівень життя в країні.

Іншою сторінкою реформи є скасування подвійного ринку, що існував в Росії. На звичайні пайки була офіційна ціна, незвичайно низька. Споживач, що розпоряджав потрібними засобами мав змогу докуповувати додаткові продукти у великих крамницях, або кооперативах. Та на цьому так званому вільному ринкові ціни були втрое, а то й у десятеро вищі. Це мало такий наслідок, що користь із високих заробітних плат оберталася у великій мірі в нівець. Відтепер буде тільки один ринок і високі заробітні плати не будуть ампутовані згаданим уже способом. Таким чином по-мітно зростає зрізничковання у заробітках що ще раніше вражало заграничних обсерваторів.

Якщо порівняти ці інформації з іншими, що дійшли до нас нещодавно (а саме, що приватна власність може тепер обійтися не тільки вкладами і державні процентові папери, але й житлом),

СОЦІАЛІЗМ НА РОЗПУТТІ

Дискусія над питанням соціалізму як такого під сучасну пору набрала незвичайної гостроти і то не тільки в теоретичній площині, але й під оглядом практичним. Коли ще до першої світової війни, при всіляких політичних комбінаціях, першу роля відігравало чисте відношення сил поодиноких господарських і мілітарних потуг, тоді, сьогодні ніхто й не дивується сваркам державних мужів на інтернаціональному формі за проблеми ідеологічного характеру а за проблеми так чи інакше інтерпретованого соціалізму зокрема. Виглядало так, немовби ми маємо бути свідками великого рішення. Рішення про роля, чи може й долю соціалізму в будучих державно-правних, економічних, і в соціальних формах поодиноких народів, чи може й цілого світу.

Одною з основних причин такого ходу справи, на нашу думку, це факт, що соціалізм давно вже вийшов з теоретичної „спекуляції“ і має за собою дуже поважні практичні спроби і згодом існування політичної потуги, на ньому в перший, чи другій мір — спертої, цебто, не тільки прецеденс, але й політичний чинник на службі соціалістичного світогляду (як це нам принаймні цілій час дають до зрозуміння).

Цілком „явно і славно“ говориться сьогодні про добу соціалізму, яка приходить на місце вже пережитого, й до нічого не здатного індивідуалістично - ліберального капіталізму. З другої сторони в самому соціалізмі великий поділ приблизно на два табори, які себе чим раз гостріше поборюють, даючи при цьому інтересантам індивідуалістично - ліберального напряму сильні атути в руки. При цьому поняття соціалізму „східного“ й „західного“ приирає чимраз то більш конкретні форми та, можна сказати, дістало вже „право горожанства“.

Коли до питання соціалізму приглянутися біжче, тоді треба ствердити, що воно аж ніяк не представляє собою чогось виразно сформульованого. Противно, під поняттям „соціалізм“, можна підтягнути багато речей соціальної, філософічної, економічної, етичної і т. п. натури. Всежтаки є певні моменти зasadничого характеру, які до тепер своєї актуальності не затратили.

І так під ідеологічним оглядом від практичних початків повстання соціалізму питання соціальної справедливості відіграє основну роль. Не маємо заміру тут займатися біжче поняттям соціальної справедливості в соціально - філософічний, етичний, чи релігійній площині. Нам більш цікаві ті зasadничі питання економічного порядку,

які є в першій мірі причиною ворогування двох соціалізмів нашого часу, хоча ідеологічною зброєю вони (главно одна з них) в дуже великий мірі користуються.

Від самого початку соціалістичні теоретики та різні соціалістичні середовища висували певні засадничі домагання, чи подали певні концепції за все економічного порядку, які мали б бути середником для цього, щоб досягнути цього ідеалу соціальної справедливості. Ходило перш за все про усунення тих приходів, які не були вислідом праці. Власник більшої кількості землі, чи більшої скількості капіталу без ніякої праці має великі прибутки у формі ренти, чи відсотків, які звичайно переважають заробітну платню фабричного робітника. Кромі цього підприємцеві приносить його підприємство великі зиски. З другої сторони заробітна плата робітника, після пануючої тоді теорії, не може піднести вище тої вартості, якої треба, щоб закупити певну скількість найбільш потрібних продуктів (харчевих) для втримання працездатності робітника. Отже цілком яскраві моменти соціальної несправедливості головно для тих, що є під тим оглядом упосліджені. Крім цього, господарські кризи, що цілу масу робітників періодично викидають на брук та засуджують їх на головову смерть. Це все приніс ліберально - капіталістичний лад і його треба замінити ладом соціалістичним, або приспішити його прихід. Маркс дає тим проблемам наукове обосновання, цебто науково старається доказати, що в капіталістичній господарській структурі, підприємець визискує робітника, коли каже йому працювати, пр. 8 годин, (отже 2 години праці мандрують до кишені підприємця), конкуренція доводить до концентрації підприємств в руках тільки невеликої скількості людей, отже світ автоматично прямує до соціалізму, а кумуляція капіталу в небагатьох руках ожебрачує чим раз то більше людей, які не в силі витримати конкуренції.

Супроти цього домагання соціалістів видаються цілком вправдані, коли вони жадають: усунення ренти та відсотків, чи створення такої господарської структури, де б ті чинники перестали існувати чи діяти, щоб не було доходів без праці, бо чайже на їхню думку, вартість певного продукту рівняється вартості вложені в нього праці. Відтак у консеквенції, усунення державно - правного устрою, що визнає право власності, дозволяє егзистувати капіталістам та землевласникам, що мають в своїх руках ті середники продукції, без яких ніяке виробництво неможливе, які на основі самої інституції „власності“ з одної сторони, без праці мають великі доходи з другої, мають змогу, як власники підприємств, визискувати робітника, який при існуванні вільної конкуренції нічого іншого собою не представляє, як тільки звичайний товар на ринку. З тої причини всі середники продукції мусять перенести самі робітники, щоб плоди їхньої праці могли бути їхніми функціонарими, робітничим урядом, „справедливо“ розділені. Тоді без сумніву зникає вільна конкуренція а громадяни мають право вільно розпоряджати тільки предметами, щоденного вживання (комунізм і цю функцію передає державі).

Такий економічний порядок, як вірять соціалістичні теоретики, передусім Маркс, сам від себе прийде на заміну капіталізму, однаке, його прихід можна теж приспішити, як є для цього нагода, революцією, чи генеральним страйком. Для цього стала в пригоді ворожнеча між робітницею та капіталістичною класою, яка зрештою,

динки, предмети мистецкої вартості, самоцінні, меблі, при чому все це переходить на спадковім засаді без яких небуде спадкових податків. коли йдеться при прямих нащадків), то не можна не бути враженим таким розвитком відносин.

Зрозуміло, що Совіти доходять до цього всього не з любові до класичної економіки чи до традиційних правних засад. Вони тільки збагнули, що такий режим відповідає загальним інтересам, доброму функціонуванню економіки і суспільному поступові. (Підкр. наше. Ред.

Тут, обсерватори, не вагаючись висловити падоксу, могли б твердити, що Совіти заслужено можна поставить за приклад, бо вони дають повчальну лекцію багатьом так званим „капіталістичним“ країнам.

(Переклад з «La Libre Belgique» з дня 21.12.37)

на думку Маркса, не тільки під сучасну пору, але й в минулому була тим чинником, що тільки на його основі можна нашу історію інтерпретувати.

Ці загальні зауваги конечні, щоб принаймні приблизно здати собі справу, на яких позиціях стоїть сьогоднішній соціалістичний світ а головно щоб краще можна було зясувати собі причини ворожнечі між соціалізмами східним та західними. Від теоретичних міркувань Маркса та інших соціалістичних теоретиків до сьогодні пройшло багато часу, теоретичні домагання соціалістів мали змогу пройти життєву школу й багато з них виказалися вправді можливими для переведення в практику, але соціальне становище робітника не тільки не покращало, але стало багато гіршим.

Основним і бездискусійним аксіомом в тому напрямі є факт, що ренти й відсотків цебто платні за користування землею і капіталом не можна в ніякий спосіб усунути. Вони існують в кожному економічному ладі отже також і в ладі соціалістичному, де середники продукції перебирає держава взагалі, чи держава робітника зокрема. Соціалізація середників продукції допроваджує тільки до того, що рента й відсотки, як теж чистий зиск підприємця, попадають в руки держави і вона має завдання їх „справедливо” розділити. І тут ціла суть справи. Соціалізація зносить вільну конкуренцію, отже цей автоматичний чинник на ринку, що описував вартість товарів, висоту ренти, відсотків та заробітної платні. Колиб ціну за згадані фактори можна було об'єктивно вимірюти, тоді було все впорядку. Однака чого зробити не можна. Теза, якої соціалізм досить довго тримався, мовляв про вартість певного добра рішає скількість праці потрібної для його продукції, беззастережно впала. В кожному продукті є не тільки елемент праці, але теж землю і капітал, які для кожної продукції потрібні і за які треба також і в соціалістичній державі платити дальше про вартість кожного продукту, як теж праці, рішає питання, наскільки, чи в якій мірі він для нас придатний і в якій скількості він є до нашої розпорядимости. Явища, які бачить кожний ляік в щоденному житті. В такому разі коли вільна конкуренція відпадає, яким мірлом встановляти вартість тих річей, на основі якої „справедливості” має держава розподілювати соціальні продукти між своїх громадян? Коли піти за порадою Маркса, тоді кваліфікована праця, це тільки мультиплікум праці стандаризованої, отже кваліфікований робітник за всім годин праці діставби квиток, що він, скажім, працював 14 годин. Якщо в тому випадку ходило про 10, чи 20 робітників, тоді ще все в порядку. Як однака найти „справедливу” тарифу платні для міліонів робітників?

Соціалізм ніякої розв’язки в тому напрямі не знайшов і тому жадання, усунути при помочі соціалізації незароблений прихід, не має ніяких основ бути в цілості переведеним в життя, не має ніяких основ допровадити до якоїсь кращої „справедливості”.

Дальшим основним моментом, звязаним зі соціалізацією, це справа заспокоювання попиту за товарами. При існуванні вільної конкуренції, підприємець незвичайно уважно слідкує, чого на ринку брак, щоб зараз же виповнити прогалину, бож це у його власному інтересі, бо він на цьому може заробити. Відомо чайже, що чим менше певної сорти товару на ринку, тим вищу ціну готові на нього платити покупці. В той спосіб всі бажання попиту є заспокоєні, а кромі цього чим раз більше вчора ще люксусових товарів стає товарами дешевого вживку. Отже з одної сторони найкраще заспокоювання попиту, з другої, приватна ініціатива, хоч і з егоїстичних мотивів, все ж-

таки, стає рушієм розвою техніки й цивілізації, піднесення життєвого стандарту.

В соціалістичній державі продавець, це звичайний державний урядовець, який розділює не це, за чим питаютъ покупці, тільки це, що йому з державного підприємства прислали. Тут покупець не може жадати такого товару, який йому подобається, він мусить купувати це, що певний керівник якоїсь керівництво бранжи вважає за віджовідне випродукувати. Не диво, коли в СРСР Союзі в одних періодах бракує черевиків, в других штанів, в третій годинників і т. д. Знова насувається питання, в який спосіб доля, чи життєвий стандарт робітника покращав? Про якенбудь покращання не має мови, натомість наступає законне явище примусу заспокоювати свої потреби так, як це планує держава.

З тим звязане теж питання, чи дісно при помочі соціалізації середників продукції можна досягнути кращого заспокоєння запотребувань, як це може мати місце, коли приватні ініціативи та вільний конкуренції приймани до певної міри залишається свободою?

Практика виказала, що ні. З приватно-економічної точки погляду приватні підприємства виказалися багато більш продуктивні, як підприємства державні. Отже й тут це саме питання. Пощо вводити соціалізацію? Хіба на те, щоб робітничий уряд мав сatisfaction здійснення своїх, і своїх мандантів ідеологічних принципів. Це без сумніву не означає, що є певні роди підприємств, от хочби залізниці, пошти, телеграфи і т. п., де їх соціалізація являється цілком оправданою.

Інша справа, що багато домагань соціалістичного світу були оправдані. Найважніші з них, це піднесення робітника з ролі „товару” на ринку, до позему партнера, це обов’язок для держави, дбати за безробітних, можливість контролювати й регулювати ціни, недопускати до шкідливої конкуренції й надто великої акумуляції капіталу, залишаючи прийманіше в основному вільну конкуренцію та приватну ініціативу. Не диво, що жадання ці в культурних державах вже давно виповнені і то з великою користю для робітників. Життя виказало теж, що ворожнеча між робітниками й капіталістичною класою, ворожнеча понаднаціональна, що змушувала світовий пролетаріят класові інтереси поставити вище національних, не тає самозрозуміла річ, як це може видавалося Маркові. Малу прібку вирішення тої проблеми дали нам обі світові війни, а евентуальна третя світова війна вирішить її мабудь, раз на все. Тут тільки характеристичне, що соціалісти заходу чимраз частіше вживають аргумент патріотичного характеру у боротьбі з комуністами.

Не можна теж не підмітити двоподіл між самими робітниками на робітничий „пролетаріят”, та робітничу аристократію! Послідня у великий мірі причинилася до цього, що сьогоднішній соціалістичний світ заходу мабудь раз на все зірвав з революційними методами проводити в практику свої ідеї і постулати. Також у найчастіших випадках високо освічені провідники робітничих професійних спілок формулюють свої жадання до урядів не тільки з огляду на свої „теплі місця”, але в першій мірі оглядуючись на економічні закономірності, хоч вони з іхніми ідеологічними принципами не все в згоді. Сьогодня західний соціалістичний світ вагається, чи його старий ідеал, знесення приватної власності середників продукції, а в парі з тим знесення того основного барометра мірила вартостей яким є в більшій чи меншій мірі вільний ринок, принесе робітничій класі соціальну справедливість, зокрема піднесення життєвого стандарту. Рішення те, здається, чим раз то більше схиляється на право. Чим раз то виразніше чується голоси, які хочуть соціалізацію тільки

БОРИС КАЖАН

СЬОГОДНІШНЯ АНГЛІЯ

(Деякі завваги)

„Працюй або бідуй” — закликають в Лондоні урядові афіші великих розмірів. Людям, що їхня пайка дорівнює лише 2.700 кальоріям денно, не легко з радістю відгукнутись на цей заклик. Проте ніхто ще мабуть не нашов спосіб виходу з теперішнього положення. Хіба що додаткові гасла як ось це, що його кидає на плакаті намальована жінка вказуючи пальцем на прохожих: „Я працюю добровольцем в текстильній промисловості — а ти де?”

Чужинець на острові зразу помічає, що опинився в розгарі бою за річ, що її найважче відректися: за утримання дотеперішнього життєвого рівня, населення. Суперництво між обидвома парламентарними партіями є тільки одним із аспектів цієї боротьби. Кожна зі сторін обвиняє противника за труднощі в яких тепер знаходитьсь імперія. Кожна запевняє, що в неї рецепт ледви чи не на вичарування наново золотої вікторіянської доби. Автім, майже всім в Англії ясно, що відносний добробут минулого століття не вернеться.

Чому довелось в Англії підняті бій за підвищення продукції? Бо треба експортовувати — пояснюють загалові урядові публікації. А чому? Щоб прогодувати населення острова. Господарський розвиток решти світу, промислове усамостійнення доміній, обидві світові війни, втрати інвестицій і ринків збути у Східній Європі — усі ці події залишили лише одне головне й надійне джерело заплати за харч для населення і утримання велико-державного становища Англії: працю мешканців острова і використання усіх засобів послабленої імперії.

Минув не тільки час, коли Англія була банкіром світу, але й час, коли вона була його найбагатішим рантьє. Цей другий період тривав доволі довго. За всю історію Англії в останніх 100 роках говорить пророчисто факт, що Лондон за архітектурою будинків, де поміщуються урядові і приватні установи — найпередовіше місто другої половини 19-го століття. (Факт, що один з наймодерніших будинків в Strand'і це Australia House і дім збудований урядом Нової Південної Валії вказує не тільки на спаяність Імперії).

Наслідків розвитку подій за останні десятиліття жоден уряд не в силі змінити; за те в 1945 році треба було вибрати доцільний спосіб господарювання існуючими засобами. Виборці дали відповідь зрозумілу в ситуації де недостаток: вони висловилися за пляновим господарством і висунули

ключевих підприємств та найбільш основних, у продукції вирішальних сировіт, щоб життєві джерела народної господарки не були кермовані приватними інтересами поодиноких малих груп. Рівночасно ці голоси вважають повну соціалізацію, зі взглядів вище наведених, недоцільною й тому пропонують залишити і приватну ініціативу, у формі середніх, здорових підприємств, і вільний ринок, як без сумніву найкращий регулятор цін, а тим самим продажі і попиту. Якщо соціалізм піде у тому напрямі, а є поважні моменти, які вказують на це, що він туди йде, тоді він мабуть і на називу соціалізму стратить право.

Цілком не диво, що східні соціалізм, репрезентований Стовітським Союзом, у боротьбі зі соціалістами заходу та капіталістами, бере собі на поміч моменти ідеологічного характеру в перший черві. Виглядало б так, немовби практичними справами цілком не треба було займатися. Адже соціа-

Партію Праці. Середній Англієць чекав нетерпляче післявоєнного відпружнення — і більшого добробуту.

Уряд почував себе зв'язаним не тільки економічними міркуваннями, але соціалістичними передконаннями і класичними вимогами демократії. Тут причина ряду суперечностей, що поруч із неминучими правами загального зубожіння світу, привели до часткового послаблення його позиції. Шахтар — читач згаданого у вступі гасла, знав напевно, що не хоче бідувати; трохи важче було його переконати в конечності посиленої праці. Засада „повного затруднення” усунула один із рушіїв, що казали робітників працювати з найбільшою напругою: страх перед безробіттям. „Харчеві субсидії” діють так, що з краєвиду шахти зникли жінки й діти, що їх голод давніше гнав носити вугілля в мішечках. Недостача предметів широкої потреби зменшила вартість заробітної платні. До цього можна докинути переходовий чинник — неохоту демобілізованих мас міняти дешевий комфорт кантини на хідник застарілої кopalині. І так англійське вугілля, „чорна валюта” перед 1939 роком, майже зчезла з післявоєнних ринків. Тепер навіть середній англієць нераз мерзне біля свого „каміна”.

„Сталінська” відповідь на подібне явище заздалегідь відома: „добровільне” ударництво і не менш добровільні масові „командировки”. Відповідь прихильників т.зв. приватної ініціативи можна було вичитати в пресі перед 3-ма місяцями: створення в інших галузях промисловості резервуару безробітних, які потім „природньо” всякули б наприклад у шахти.

Здавалося, що урядові праці не залишилося іншого способу як побожне переконування шахтарів. Свідомо створювання безробіття це смерть для всякого більш чи менш соціалістичного уряду, а примусове скерування робітників з менш до більш суттєвих галузів промисловості суперечило б засадам особистої свободи, що відносно легко було зберігати коли було можна спиратись на праці неанглійців. Ставши віч у віч з проблемою заходити англійські маси до більшого зусилля, уряд поки що не може дати їм безпосередньої нагороди за нього у формі споживчих вартостей; ідеологічні засновки не дозволяють йому вживати способів що їх досі успішно застосували на ході — канчуга й шантажування голodom.

„Переконування” назагал вдалося, шахтарі (щоб остатиця при цьому прикладі) насправді добровільно погодилися працювати зайвий день у тижні

лістичні ідеали практично в СССР знайшли своє здійснення й завершення і там робітнича клас „на небувало високому життєвому поземі” та незвичайно задоволена зі „справедливого” розподілу дібр. Ці речі треба тільки час до часу подавати до відома й тим, які ще такої державної - правної і економічної структури не зазнали, щоб чим скоріше пішли в їх сліди. Отже ці речі, це щось безспірного, це „дати”. Крім цього обіцянка комуністичного завершення не перестала бути актуальною. Тому носії східного соціалізму не вважають за відповідне займатися практичними справами й вони далі кладуть найбільший натиск на боротьбу клас в ім'я соціальної справедливості, якої приміром для заходу все ще лишається велика невідома — СССР. Цю невідому старається західний світ, так капіталістичний як і соціалістичний, дещо пропіврити.

і тому добування вугілля стало зростає. Тепер займається виключно експортовою продукцією 1.700.000 робітників, тобто на 700.000 більше як в 1939 р. Все ж таки остается ясним, що своє становище уряд завдає лише вірності робітництва і добрій волі „посередніх голосів”.

Оживлена дискусія довкола справи націоналізації ведеться з боку консерватистів до певної міри „про запас”.

Приступаючи до неї легко забути, що уряд планує націоналізувати лише 20% усієї промисловості. Це значить, що в продукційній політиці він мусить брати на увагу приватні підприємства, тому йому важко вийти назустріч усім бажанням профспілок.

Свобода для Індії стояла в програмі Партиї Праці більш як 10 років. Цю зasadу середній англієць приймав не тільки з огляду на її моральну красу, але й на неминучість її здійснення. Проте її закономірним наслідком було відокремлення Бурми. Певний частині виборців така пильність могла показатися трохи перебільшеною. Ім здавалось, що вони лише розуміють Черчіля, який репрезентує давню імперіальну поставу. На багацько з цих труднощів уряд мав теоретичну відповідь: можна б притягнути більшу кількість вуглекопів і підвищити їх продуктивність, коли б змодернізувати копальні і створити там ліпші умови праці, коштом тимчасового обниження матеріального рівня населення. Нажаль вже надто важко пов'язати кінець з кінцем і в останньому бюджеті уряд зменшив на 200 міл. фунтів плян інвестицій, щоб заспокоїти пекучі потреби споживачів. Це опізновимент, коли Англія зможе стати на (на цей раз власні) ноги. За останній рік пресу найбільше займала ділема: чи приказати ризку демобілізацію, ослабити до решти військовополітичне положення Англії, але збільшити робітничу армію і продукцію на зовнішні і внутрішні потреби, чи утримати армію, з нею позицію Англії на близькому Сході, але обходитьсь без найлонових панчіх? Уряд пішов на компроміс, якого виразником є м. ін. самостійна Палестина.

Іншим компромісовим рішенням уряду було відкладення націоналізації сталової промисловості до майбутньої сесії парламенту. Націоналізацію відкладено, щоб не вводити в 1948 році додаткових клопотів зв'язаніх завжди з переорганізовуванням промислу. Перемогли чисто емпіричні міркування. Партия праці зрештою „не визнає“ марксизму а свою соціалістичну постанову пояснює етичними мотивами та вимогами здорового розуму. Взагалі Англії не дуже зрозуміла т. зв. безкомпромісівість і думання доктринальними протиріччами. Мабудь не лише вимоги симетричності справили, що в Національній Галерії Портретів Кромвель висить напроти Карла I-ого, а у Вестмінстерськім абатстві Яків I, син Марії Стюарт, з одного боку каплиці поставив пам'ятника своїй матері, а з другого — її вбивниці, королеві Єлизаветі, що після неї вступила на престіл. Тому й сьогодні не тільки справа чолового „відходу від соціалістичної лінії“ мала вплив на загальні настрої (мовляв, коли немає планування, то вже ліпший Черчіль). Проте навіть в Англії потрібна чітка програма, навіть тут захоплює розгін і навіть тут діє „закон поляризації голосів“: наприклад ліберали, що вперто кандидували в листопадових додаткових виборах всюди рішуче попривалювалися.

Так чи інакше, політика уряду зуміла лише запобігти руйні, а тимчасом англійські жінки ходили в грубих пончоах і діставали смішну пайку шинки в тиждень.

Літом 1947 року у консервативній пресі появилися перші згадки про доцільність створення коаліційного уряду. Коли в листопаді Партия Праці

втратила більше як 680 місць у загальних виборах до міських управ, згадки ці притихли, а лідер опозиції Черчіль заявив, про конечність розписати нові вибори. Теперішній уряд не піде на жодну з цих вимог. Коаліцію йому відраджує примара Мекдональда, що під час господарчої кризи 1931 року наслідком подібного кроку втратив підпору майже цілого парламентарного представництва лейбурсістів і засудив себе на виключення з партії. Етлі добре пам'ятає цю дату, бо якраз у наслідок розколу Мекдональда він сам став заступником лідера опозиції, але якої зменшеної! Після нових виборів у цьому ж 1931 році, скількість послів лейбурсістів спала з 288 на 54! Мекдональд остався прем'єром — консервативного уряду, щоб в 1935 році віддати керування Болдвінові із за „поганого стану здоров'я“.

Аналізуючи далі висліди додаткових виборів, праві органи преси стверджують, що Партия Праці все ще успішна, а поважний орган фінансових кругів „Економіст“ вважає, що причина руху вправо є у великій мірі обумовлена браком позитивної програми в опозиції.

У своїй „індустріальній хартії“, що обімає в більшіх пунктах їхню виборну програму, консерватисти заявляють, що треба поперше: позбутись соціалістів; подруге: утримати зasadничий рівень життя і тому утримати контроль конечні для досягнення цієї мети; потрете: „взвілити народ з пут“ у найширшому розумінні цього вислову; почетверте: утримати набувальну спроможність фунта; попяте: утримати братерські відносини з США; пошесте: консолідувати відносини між членами Британської Спільноти Народів та Імперії. Четвертий пункт заявляє ще, що треба зменшити урядові видатки до висоти 500 міл. фунтів. Конкретно це значить: або зменшення харчевих субсидій (тепер біля 400 міл. фунтів), що тримають ціни продуктів на низькому рівні, або зменшення видатків на армію. Але ясно, що Черчіль не відречеться плянів скріплення Імперії. Цей брак позитивної програми викликаний мабуть не стільки браком темпераменту чи уяви у здібних провідників опозиції, як теперішнім загальними положенням і неминучістю контролю, коли обмаль дібр і коли хочуть усіх ними наділити. Тут одно з важливих джерел сили теперішнього уряду. Навіть правий „Спектатор“ добаває порятунок у „поступовій консервативній партії“. Тимчасом урядові інформатори заповідають піднесення продукції вугілля у 1948 році на 14 міліонів тон (тобто 7% продукції 1947 року). В 1948 році Велика Британія має експортувати 14 міліонів тон вугілля а в 1950 р. 50 міліонів, отже стільки що й перед війною. Проте в близькому майбутньому перед Англією ще важкі дні і здається англійська прилюдна опіня буде мусити вибирати між опозицією без виразної програми та урядом без потрібної рішучості. На компромісівість можна собі дозволити тоді, коли є багато часу і майже необмежені засоби. Одного й другого тепер англійцям не достає. На щастя їхня традиційність особливого характеру: коли треба, вони рішаються швидко і правильно. Пам'ятник Ньютонові (шоб знов згадати Вестмінстерське Абатство, де він похованний), поставлено дуже швидко після його смерті. А побіч старинних укріплень Доверу струнко вистрілюють в небо вежі радару, пильні і звернені в бік континенту.

Усі більші бої в парламенті відбуваються за внутрішньополітичні справи. Як воно не дивно, навіть що сьогодні вузьке пасмо каналу відділює англійців від континентальних турбот. Для середнього англійця брак пального до авта цікавіша проблема, як процес Петкова. Престіл, що на ньому сідали під час коронації усі англійські королі починаючи з Едварда VII, відбувався

В. ГАЙДА

Ще до визвольної боротьби ОУН під німецькою окупацією

Перша світова війна, а згодом Визвольна Боротьба 1917-20 років виказали цілий ряд особливих духових, соціальних та geopolітичних прикмет українського простору. Вже тоді показалося, що геній українського життя дає буйні парості національного відродження та зі страшної темряви національної катастрофи може піднімати мільйони на найбільше очайдушні та геройські чини. Але вже тоді теж виявилось, що впорядкувати визволені сили є незвичайно важко. Бєличезні внутрішні й зовнішні перешкоди стають як лінії будування українського державного храму, який вимагає власної конструкції, що була б пристосованою до рідного ґрунту та власних будівничих, які носили у собі розвязку на всі складні питання українського простору. Чергування епох і форм відродженої Української Держави, які були висловом ріжних державно-політических концепцій виказали, що ні догматичний соціалізм, ні штучно прищеплена демократія, ні насаджений монархізм не зможуть бути адекватними висловами для існуючих потреб.

Мов у калейдоскопі тисячами ріжних барв заграла українська земля під осліплюючими блискавками другої світової війни. І на наших очах, в українських степах зустрінулися не тільки два зовнішні світи, але й всі світа й тіні української землі.

Вже в перших місяцях німецько-большевицької війни підтвердилася правда, що Україна є невміруючою. В обличчі двох могутніх ворогів на чолі українського революційного й економічного життя

станули люди, які рішені були використати нагоду для добра свого народу. Там, де новий ворог думав, що має до діла з мертвою пустелю, побачив скоро стійкових українського життя. На допомогу українським автохтонним силам Наддніпрянщини прийшли кадри українських націоналістів - революціонерів Буковини, Закарпаття, Галичини, західної Волині та української еміграції з Європи.

Хто в 1941-ому році бачив сотні українських революціонерів, які нелегально пробивалися сотні кілометрів крізь ворожі застави, які серед голоду й холоду жили у вирі революційної праці й які так мужньо гинули в чорних возах смерті. Льохах Гестапо та над чорними братніми могилами від вогню кулеметів, той знає ту силу, яка піднімає кожночасно Україну з лётаргу. Хто пережив масову демонстрацію українських селян, робітників та інтелігенції в двадцять річницю розстрілу героїв Базару, той мусить знати, що Україна є тим особлива, що в неї в подертих селянських і робітничих одягах ходять дійсні герої і що вона в переломових хвилинах дає їх зі своєго лона тисячами. Так було в 1917-20 рр., так було протягом двадцяти років важкої боротьби, так сталося в 1941 р., а згодом в 1942 р., коли оформлювалася Українська Революційна Армія — українські партизани.

Сьогодні ще з ріжних причин, а в першу чергу через нахил деяких політичних середовищ дивиться на все крізь власні вузько-партийні окуляри й відкидати чи заперечувати все, що не вони

наючи від Едварда I (кінець 13 століття) а кінчаючи на Юрієві VI-тому, можна оглядати ще сьогодні. Але це почуття безпеки і пересвідчення про непохитність Англії зникає зо свідомості широких кругів. На думку деяких brutalних обсерваторів, Англія завдає своє відносно корисне положення фактів, що вона за слаба на те, щоб бути предметом торгу між США і ССР. Ще під час війни Рузвельт договорювався зі Stalinom понад головою Черчіля. Тепер подібна річ немислимі. Середній англієць відчуває, що історія вирішила вже справу, чи бути чи не бути Англії переможцем на випадок нової світової війни. Тому він над усе бажає миру. З другого боку йому нелегко погодитися з новим положенням і (коли він прихильник Черчіля) він уявляє собі Велику Британію як провідника західноєвропейської федерації, а коли він соціаліст, то схиляється бачити в Англії осередок, що згортовуватиме довкола себе соціалістичні сили в Європі. Обидва вони розуміють, що Англії потрібний впорядкований експортово-імпортний простір, інакше недоцільні заклики до збільшення продукції, коли за деякий час нікому буде купувати англійські товари. Тут генеза цієї віри в „третю силу“ що зможе закріпитися, як буфер між ворожими блоками, та ще й у надії, що ця „сила“ зможе відвернути третю світову війну. Англійська середня людина відчуває влучним інстинктом що прийдешня війна незалежно від її висліду загрозить існуванні Імперії. Якщо середній англієць перестав бути прихильником «арреавемент», то це не тільки з традиційної симпатії до „битого“, а й тому, що не вірить, щоб ця політика збільшувала шанси миру. Коли б ССР „направду“ скотів обмежитися своїми дотеперішніми завоюваннями, англійська громадська оцінка мабудь не дуже б за них сперечалася. Якщо це припущення правдиве, то наші автори меморандумів до Черчіля і

Юрія VI-го повинні б озброїтись у терпеливість ще хоча б на рік.

„Пацифізм“ 1938 року виникав скоріше з недоцінення німецької небезпеки і громадська опіня, рішуче засуджуючи диктатури, випереджуvala погляди тодішніх урядових кругів. Миролюбність 1947 року є проявом мовчазного припущення, що положення дуже поважне. Ось чому громадська опіня нерадо дивиться майбутньому ввічі, вряди - годи схиляє до ілюзій і не завжди дотримує кроку розвиткові поглядів верхівки.

Цією неохотою зробити невідкличні кроки (щоб вони не були кроками до майбутньої війни) треба пояснювати стреміння утримати добре зносини з ССР. Але англійське громадянство, хоч поволі, проте вперто і чесно приходить до висновків, що іншим давно здавались очевидними. В 1945 році воно пояснювало собі поведінку ССР застережливістю по суті хорошого, але недовірчого і дикого кревного - хутірянина, якого треба тільки прilaскати в сім'ї народів, щоб запанував „мир і тишина“. В 1946 р. „розшифровували“ Сovітів за рецептром: правда що вони досить сумнівних чеснот люди, але їх ми не ліпші. В 1947 році „ставало що раз ясніше, що шанси на успіх концепції „третої сили“ помітно меншать. Рубом стало питання замовчуване досить вперто (як це нам не дивно) не тільки на лівому, але й на правому крилі: по чиому боці стати? Нещодавно прийшла одна відповідь, яку дав Рот. С. Кросман, один з провідників лівого крила в парламентарній фракції Партиї Праці. У грудні 1947 року він написав, відповідаючи на особисту атаку маскованого сталініста Зілімкуса (теж члена парламенту): „Коли є так, як Ви кажете, що ми мусимо стати або російським або американським аванпостом, то нам нічого вибирати: ми станемо американським!“

робили, — не насвітлено ще повністю могутньої хвили національного відродження осінніх місяців 1941 р. А вона в багатьох випадках подібна до бурхливої весни 1917 року й черговий раз підтверджує велику духову силу українського народу.

Другим незвичайно замітним явищем, яке зі всією силою виявилось на українських землях в другій світовій війні, це незвичайно велика складність визвольних змагань. Першими зовнішніми познаками, за якими крилися смертельні небезпеки, був наявний факт розбиття українських політичних сил. Під впливом зовнішніх інтриг та через брак державницького думання, напередодні війни було розбито Організацію Українських Націоналістів, яка на той час була конкретним вивтом українських революційних сил. Інші поодинокі політичні чи громадські середовища вели теж часто відкрито або приховано політику, яка послаблювала нас внутрі й на зовні. І тому в час переломових політичних рішень українство не здобулося на одностайній виступ.

Незвичайно негативно, а зокрема на Наддніпрянщині, відбивався факт фізичного винищування т. зв. бандерівцями провідних членів ОУН. Люди, які пережили важкі роки совєтської окупації, де переслідуваннями були всі, які незалежно від політичних переконань були вороже наставлені до большевицької системи, сподівалися зустрінути суцільний національний фронт, а замість того побачили його розваренім та розбитим. Це відбивалося депримуючо на настроях, а багато слабших елементів відштовхувало від українського національного табору.

Брак внутрішньо-національної єдності відчувався тим більше болюче, що все свідоме українство на Наддніпрянщині опинилося майже від першої хвилини вибуху німецько-большевицької війни під важкими ударами ворожих сил. Спершу руїну залишили по собі відступаючі большевики, що забирали зі собою все, що можна було забрати, а все інше старалися знищити. Сталінські агенти, які залишилися в підпіллі, мали наказ в ріжких місцях пролазити в німецьку систему й при помочі неї ніщити українське національне підпілля (Київ, Базар, Житомир і т. п.). Виразно проти українських національних інтересів пішли також біломосковські круги.

Нічні експлозії, що від них глибоко в запіллі вилитали в повітря ріжні будови, а то й частини міст (Київ) були символом того концентричного наступу з ріжких сторін на все, що мало чи могло мати якесь відношення до української визвольної боротьби. І як недавно большевики, так тепер вже німці нищили українські культурні здобутки, а деякі з них вивозили на захід. В парі з тим йшов шалений наступ німців при помочі большевицьких та біломосковських елементів на всі ділянки українського життя. Зимою 1941-42 року закриті вже були майже всі середні та високі школи, важніші пости загальної адміністрації обсаджено німцями, міста, відтяті майже зовсім від довоzu харчів зі сіл, виставлені були на голodomову смерть.

Німці, так як колись большевики, зруечно використовували для нас невигідну структуру населення українських міст, з великим відсотком чужоnaціонального населення. І цим разом воно подало руку новому окупантам, а не українським революційним силам.

Серед таких важких обставин українське національне життя на Наддніпрянщині опинилося у відступі. Це стосується не тільки до легальних секторів життя, але також до підпілля. Причиною того був перш за все брак відповідних кваліфікованих кадрів, які могли б підняти на свої плечі весь тягар завдань.

Перші твердження німецьких кореспондентів про брак кадрів інтелігенції на Україні відповідало настільки правді, що багато фахівців вислано на заслання на категорійні праці, поважний відсоток захопили зі собою відступаючі частини НКВД, і врешті з огляду на непевне положення багатьох не хотіло брати участі в жадній громадській роботі. Перші кадри місцевих працівників, та тих, які були стягнені з інших теренів, були у великий скількості арештовані чи змушені переїздити в інші місця праці.

Деяка частина позамісцевих кадрів, яка слабо пристосувалася до умов праці на дуже складному ґрунті, не давала задовільних осягів.

І так скоро повстало питання — брак підготованих до громадської та політичної роботи кадрів. І це питання стояло рубом на Наддніпрянщині протягом цілої німецької окупації. До ріжких революційних баз ОУН ійшли з Києва, Харкова, Полтави, Січеслава, Чернігова, Вінниці короткі повідомлення — давайте добрих людей! Давайте таких, які потрапили б щось робити! Але таких було дуже мало, бо добре політично-революційні працівники виростають поволі; а жорстоке знайшла своєго головного речника в особі покійного Ольжича - Кандиби, який був на той час уповноваженим Проводу для Осередків і Східних Земель України. Він стислою й переконливо аргументацією переконав майже всіх присутніх на виришальній раді, що треба дати бій новому окупантові на всіх відтинках національного життя та старатися захопити їх, та ще доки ворог не зорієнтувався в положенні обсадити важніші віддинки громадського життя. Його планом було захопити у сферу визвольної боротьби духовно-культурне, наукове, громадське, економічне та політичне життя, щоб на передбачений ворожий тотальністю наступ відповісти власним тотальним протиступом.

Всупереч сильній критиці треба признати, що тільки концепція, яка давала змогу безпосереднього контакту з широкими народними верствами, могла мати реальні позитивні наслідки. Во заки перейти в підпілля, треба було здобути та оформити для нього кадри. Треба було зрештою використати ті можливості праці, на які кожної хвилини чекали чужонаціональні елементи. На той шлях в перших місяцях німецької окупації стали всі революційні сили України.

Іншу тактику заняли тільки ті, які нічого не робили, й тому перед ними не стояли жодні складні питання й вони постали в них щойно далеко на еміграції.

Досвід виказав, що всюди там, де революційні сили перебрали у свої руки формування цілості національного життя, дуже скоро пришло до буйного національного відродження, але й втрати в людях внаслідок частинного розконспірування були великі. В інших районах, як напр. Одесі, Первомайську, тощо, де через брак людей українське революційне життя пішло зразу в підпілля, не було протягом цілого часу німецької окупації майже жадних виявів українського національного життя і дуже часто траплялося, щоб серед ворожих чужонаціональних елементів були нищені навіть найглибше законспіровані підпільні.

В 1942, 1943 і 1944 році українське політичне життя на Наддніпрянщині перейшло з глибоке підпілля, але воно цілий час жило тими силами, які зрушенні були в першому періоді. Українське підпільне життя на тих теренах відзеркалювало у собі великий поривання української людини з одної сторони, складність умов, та брак відповідних матеріальних та людських резервів з другої сторони, про що ми згадували вже вище.

Історія і людина

Ю. В.

Історичний шлях українського народу в уяві українського сучасника набирає щораз більше чіткості розвиткової лінії, в якій поодинокі вогнива в'яжуться в цілість життєвого руху із власним осередком внутрішньої динаміки. Наява достатніх реальних даних історичного досвіду виправдує сучасні спроби наукової синтези, що її метою є відтворити образ минувшини і читати із нього, немов із розкритої книги, змістовну розповідь про багату чергу дій, які вилонюються із себе ладом органічної закономірності та доповнюються в цілість великої суспільного твору життя. Він оживлений спільним мотивом рідності, доступної для взгляду і сприйняття інтуїцією дослідника, який тому тільки спроможен на крутих шляхах і глибоких проваллях історії впімати образово **рух і тягість живої індивідуальності**, що він здійснить сприйняття його внутрішньо, як душевно з ним споріднений.

Дух української історії відслонюється в свідомості сучасного покоління не в одноразовій постаті представного восіблення, символу чи вартости, але він унагляджується в ріжких виявах життєвого багатства невмірщим первнем суттєвою одною завсідги собі подібним і для внутрішнього ока наявним. У зусильних намаганнях і пошуках за ним способом строгої логічної конструкції **пошукувана сутність** буде завсідги химерною теоремою, яка при всякий розв'язці дасте не більше, ніж мертву схему, безбарвний обрис, формальний знак. Дослідчий розшук за передустановленим визначінням духа, який саме повинен представити завершену і зрозумілу дійсність, віддає читача від того, чим дух справді є, позбавляючи його постепенно ознак живучості. І якщо вкінці можлива наукова конструкція буде готова, можна через затримання суворої об'єктивності подивляти новий величавий осяг конструктивного мислення, який однаке не буде представляти тієї живої дійсності, що для неї був він задуманий. Сприймання духа національної історії як видно, не передумовлене виключно попередніми осягами історичної науки, але теж **фактом реального існування народу**, який **вимости** свій історичний час субстанцією власного життя, і в той спосіб заповнив означене місце світового простору неповторним і незатертим фактом своєї індивідуальності. Синтетичні конструкції історичної науки можуть бути лише вимогою, або вони вже виступають як чинники спору між поодинокими теоріями і напрямками, проте дух рідної історії давно вже промовляє до душ ріжких слухачів мовою життєво зрозумілою, дарма, що вони цілком не знають формул наукового викладу про нього, ані не думають самі їх творити, чи за ними шукати. Ці застереження не мають наміру оспорити оправданих прямувань історичних наук — найти духа історії в науково - проведений і методично - викладений синтезі процесів історичного життя. Вони тільки зменшують значення наукових дослідів, що власне складають карти історії в суцільну книгу і роблять ось так минувшину доступною сучасності; вони тільки підкреслють істотний момент духовості **всякої національної історії**, яка зasadничо доступна і відчутина для спорідненої з нею інтуїцією сприймаючих минувшину свого народу сучасників, і яка тим повніше виступає в їх наукових побудовах про духа національної історії, чимовсновніше самі вони живуть діями тієї ж рідної бувальщини. Вона проникнена ним, як притаманним собі характером, що дається **відкрити** в ріжких формах минулого

життя, як завсідги повноцінний знаменник і викладник.

Трудність виразового визначення духа життя в аналізі процесів національної історії свідчить саме про його бутеву суверенність, що не піддається абстракції і не входить добутим первнем в основу наукової конструкції. В тому випадку найменш задовільну відповідь дають придумані формули, витворені постаті чи взагалі які небудь інші засоби конкретизації. Докладність і стисливість надто індивідуалізує духа, тоді як він для всієї історично розгорненої дійсності національного життя є зразом — явищем. Звичайно різного рода визначення якусь особливу рису, прикмету чи ознаку генералізують, тому вони переважно однобічні, і треба засвоїти собі цілу низку ріжких визначень, щоб із цього багатого матеріялу добути відчуття його спільної духовості. І в кінці виявиться, що якраз ця спільна духовість найвимовніше окреслюється як сила, спроможна в'язати їх у живу цілість. Тому дух вже цілком виступає у своїй ролі засади життя і як виразник свідомого і творчого існування.

Дух історії живе у книгах українського народу які завсідги доступні рідному читачеві, зокрема коли він спрагнений розгорнути їх для пізнання довершеного та продовжувати писання великого епосу за власним творчим почином. Вони творять для нього, без сумніву, єдиний основний і актуальній твір, якого не заступить йому ніяка інша настільна книга. Кожну він може пильно вивчати та багатитись її цінностями, однак ніяка можлива книга мудрості не подасть йому цього досвіду, на якому він повинен і мусить будувати дім свого життя.

Буття власного народу є одинокою джерельною скарбницєю, що багатша за всі інші, навіть, якщо в ній не найти б ні одного справжнього самоцвіту. Те, чим вона вирівнює, рівноважить і переважає пишноту довкільного світового багатства, міститься **виключно в сій**, як той хрустально власний, своєрідний життєвий досвід редеонаочального буття, без якого не можуть існувати, ні вільно віддихати всі, що виростали із його кореня і виросли міцним галуззям на спільному пні рідного дерева. Його історія писана із первопричинних дій самобутньої стихійності, безпосередності, повної життєвої індивідуальності, неодмінної і незмінної інакше, як творчою жертвою власного життя в її горнілі. У книгу буття власного народу не можна занести готового досвіду, почерпнутого розумом із мудрості чужих книг, нехай і як подібних до неї життєвим змістом. На перешкоді станове дух могутньої особовості, який поставить невчасному реформаторові спротив **своєзаконного** ладу, що велить жити і розвиватись із себе та сприймати із світовово підsonня в **себе** лише те і стільки, скільки прийняти й органічно засвоїти здатна життєва структура національної основи. Наперемінний процес стихійного вияву біологічного голоду і вгортання поживи в існуванні історичних формаций, зрозуміло, безпосередньо недоступний наглядові, тому з погляду їх стійкості буття та неозорних часових просторів ставання, вказане — застерегти за ними твердий априоризм сформованої онтологічної особливості, ніж допускати ненасичений індивідуальним характером нагий життєвий гін, що без розбору приймає і поглощає кожну припадкову поживу. Силу спротиву, відпорності і стійкості згаданих формаций найкраще досвідчають чини, що намагались сило-

міць перетавити їх історично - індивідуальну настанову до життя, змінити законний для них напрям виростання на інший, їм чужий, або попросту затівати зламати їх, чи викорінити цілком із їх материнного ґрунту. Після численних ударів тараном механічної зброї, здебільшого лежало мертвим розчавлене тіло, однак дух не був убитий, але жив впізнано в руїнах пустих селищ і у великих могилах мертвих.

Українська Книга буття проймає рідного читача духом врочистої поваги, що жалібним саваном накрила кожну її карту і сповнила цілість про-відним мотивом трагічної величі історичної долі. Панівний тон тієї книги родиться із її змісту подвіжних зусиль, великих жертв і пропащих можливостей. Якого ж іншого вислідного звучання можна б очікувати на землі, що повсякчас була Марсо-вим полем Сходу і від пам'ятних часів поглиналася в себе людську кров переможених і переможців на те, щоб із кривавого посіву родились потомні племена її завойовників та її оборонців, росли в тіні її бойових традицій, змагалися і цілили долю своїх батьків і дідів. Не диво проте, коли карти нашої завітної книги розписані у своїх основних кольорах землі і крові. Це ж бо український чернозем вкрився густо буквами Кривавої роси і утворив із них суцільний епос багряної Китайки, де-не-де лише перетканий золотим написом на чорному марморі тла, а в ряди -годи оживленій світляним письмом соняшників правд життя. І нічого не, поможе читачеві, коли він, втомлений і-звевірений, закріє очі та захоче одірвати думку від вкритих хрестами могил рідних піль, щоб поглинуть мрію в інши, благословенні сторони великого світу. Чорна Книга буття стоятиме в плесі його свідомості і пам'яті завжди розкритою, червоні мережі земної евангелії ранитимуть його залякану совість докором за намірену хіть зради, а світлі написи зринатимуть на раменах роздоріжних дороговказів похідним світочем і кликатимуть зневірену душу на великий подвиг у не вість майбутнього. Що так записана бувальщина живе і не минає доти, доки її заповітна воля не збудиться воскреслим тілом потомного життя.

Найперше повинність читачів рідної Книги буття говорить про синівську вірність і відвагу — дочитати батьківський літопис до кінця. Ничого не можна із нього відкинути, нічого в ньому покрити забуттям. Історія власного народу є справою серця і совісти, тому замало пізнати її самою думкою і знати про неї тільки предметно. Недобрий і болючий був би звичай входити до рідного храму без почуття належної пошани до всього в ньому сущого. Хазяйнувати в скарбниці минувшини жадібним оком хижака, що шукає в ній дорогоцінних самоцівітів, із яких прагне скласти жадібному самолюбству казкову прикрасу — так чинити міг би хіба чужинець — розбійник, що звик був грабувати королівські могили загинувших чужих племен. А проте, в людській душі прікований живе вічний хижак і грабіжник, який прокидается до виступу і чину, як лиш назріє сприятлива для нього хвилина. Тоді він непогамований, і там, де прокинувся діє насилою і розбоем. Йому байдужі походження й ім'я святощів, що впадуть жертвою його нестяжній жадобі. Нетерпеливий в постійному досяганні мети і нетерпимий до всього, що стоїть впереди його дороги, осатаніло вдаряє навмання і люто проторює собі шлях до задоволення своїх нагальних гонів. Хижакість, як активний стан душі, може мати ріжні вподобання і спрямовання, залежно власне від роду і гостроти її потреб. І в нашому випадку життєвих студій над книгою буття реакція рідного читача висловитись може широким розсягом його душевних настанов, прагнень і задумів. Від самовідреченої безкорисності офірного служіння біля вічного вогнища Бать-

ківщини аж до святотацького руйнування завітних вівтарів у святому храмі, ось дорога довга й багата, як само життя, що на ній може висловитись людська природа мовою преріжних своїх характерів, стилів і метод. І спосіб відношення живої сучасності до рідної історії буде передусім зумовлений душевною структурою і життєвим станом першої, а не, як здавалося б, формується за впливом завершеної дійсності, яка вимагає для себе, як для того, що сталося і минуло, вшанування факту і справедливого до нього підходу.

Життя користується невід'ємним природним привілеєм критика і судді супроти всього, що поступило в стан історичного супочинку. Пере-дусім бачить воно в минувшині самозрозуміло належну собі спадщину що нею може орудувати свободі, безвідповідально і безкарно. Во життя, немов та вередлива дитина, що для своєго самолюбства не знає впину і використовує любов родичів брутально і безоглядно. Із природного права на любов, опіку і корм робить дитина правило безправ'я, сваволі і визиску батьківської доброти, що надужита і зневажта, стається для її виростання нездоровим кліматом, сприяливим розвивати і культывувати противоральні і протисуспільні нахили користолюбності, нахиви, злочинності. Серед таких умов із отої дитини виросте колись повнокровний хижак, який зрозуміє життя як лови у світовому лісі, де на кожному кроці можна вполювати собі цінну здобичу. Також минувшина власного роду буде йому свободіним полем, на якому його самоволя станеться одиноким правом, тимбльше, що поле історії безпосередньо боронитися само не може. Почуття безкарності посилює виродні здобичницькі нахили до рівня деспотичної сваволі і розбою. Він не тільки вважатиме історію предків своєю не-оспорною духовою власністю, але поводитиметься у тій великій скарбниці як лютий здобичник, що правом завойовницького меча остаточно перерішив її долю. Непомірно гірше для неї, коли подібне чинить її кровний нащадок, який правом природного перевесу одиноко управлений і морально зобов'язаний її імені боронити, нею жити і з її скарбів творити свою будучність. Во хижий відродок — нелюд не тільки привласнить собі добро нерукотворного храму Батьківщини, він зробиться його оцінником і суддею, та без відклику вирікатиме, що в ньому ще пожитичне, а що безвартісне і зайве. А під кінець руїнних ловів за скарбами бувальщини він викликне призирно, що в підземелях рідної історії нічого вартісного не найшов, тому тепер, огорчений вбожеством спадщини і розчарований бездарністю батьків, він стане заходитись біля будови нового корабля, що під його іменем даста початок новій плавбі „оновленого“ ним роду.

Хижакість невговтаність кочовиків у гонитві за здобичею сама від себе не припиняється і діє доти, доки її не загнудає ладовий устрій, органічно витворений з органічних засновок історичного буття, що є структурним первнем кожного живого народу, як це переконливо стверджує факт його існування у світі. Книги його буття — не якась підроблена література, але це повноцінний оригінал живого часу, сповнений тілом, кровю і духом так достатньо і вимовно, що він заявився живою індивідуальністю на картах світової історії. Читати ті виняткового значення Книги можна лише внутрішніми голосами життя, сприймати прочитане — єдино душою, судити синівською відданістю вдяки і пошані, а цінувати їх можна лише як безумовне і нічим незамінне добро, що його треба берегти власним творчим зусиллям у подібний спосіб, як воно творилося колись подвижним життям предків.

(Продовження буде)

ГОЛОСИ ПРЕСИ

НЕДІЛЯ ч. 101 помістила листа бувшого вояка УПА. З огляду на його цікаві спростування, передаємо його в цілості:

ПОВСТАНЕЦЬ ПРО КНИЖКУ ЛЕБЕДЯ

Шановний Пане Редакторе!

Перечитавши в „Неділі” статтю п. з. „УПА і еміграція” і статті на таку ж тему по інших газетах, а зокрема в „Українській Трибуні”, як старий упівець, вважаю своїм обов’язком написати дещо її від себе. Я родом з Волині, із самої колиски нашого повстання, старий член організації ОУН. В УПА був я до 22 лютого 1944 року. Перечитав тепер книжку „УПА”, написану Миколою Лебедем, видання Пресового Бюро УГВР 1946 р. Хоч не належу до великих діячів, проте будував „збройні варстти”, про які Лебедь пише на 29 сторінці, і вважаю, що маю право дещо сказати і спростувати.

Вся праця Лебедя повна перекрученіх фактів. В цій книжці є світлини гармат, монтованих моїми руками. В книжці є між іншим ілюстрація „Відділ кінночників УПА — Північ”. Цей відділ організував мій покійний брат (псевдо „Боруля”), що належав до ОУН Мельника. Далі є світлина, що показує кінну стежу села Волковия з грудня 1943 року. Організував її мій товариш Андрій Трачук (псевдо „Крук”), що був теж прихильником Мельника. Гіперце все називається роботою „бандерівців”. На сторінках 42-43 вписано багато неправди про отамана Боровця, а зокрема про його рідно, що жила в Тучинському районі. Через два тижні після того, як вбили дружину отамана Боровця, розповідає мені мій сусід Іван Мерета (псевдо „Неплюй”), що він мав нагоду бачити „як вікінчили жінку Бульби. Подібно „вікінчими” Василя Штуля, якого плащ (чорний і переплетений сірими нитками) носив пізніше один з учасників злочину. На стор. 43 Лебедь пише: „Були спроби диверсії. Повстає партійний відділ з ініціативи людей принадлежних до групи Мельника. Коли його акція почала зводитися до переловлювання зв’язків УПА ширення анархії, він був також розбросний”.

Все це неправда. Волинь симпатизувала відділам ОУН Мельника і Боровця - Бульби. Останні були краще озброєні і мали кращі склади, бо, між іншим, здобули в містечку Вишнівці на Крем’янеччині друкарські ротаційні машини, великий запас шкіри на взуття, 60 мішків цукру, а мали вже дві гармати, 5 важких кулеметів і на кожних вояків один легкий кулемет. Бандерівські 10 вояків були тоді бідні і разом з узбеками та татарами, не мали ще чим розброїти наших відділів. Тоді підступом „попільчими” в нашого штабу 30.000 набоїв і зничили другого ж дня прийшли... нас розброяювати. Командант нашого загону (псевдо „Хрін”) дав наказ скласти зброю, щоб уникнути братовбивчої війни, а потім спільними силами виступати проти ворога. За це він був убитий підступно в лісі; його правдиве прізвище Медвецький з Крем’янця. Так за-прізвище Медвецький з Крем’янця. Так за- прізвище Медвецький з Крем’янця. Так за- прізвище Медвецький з Крем’янця. Так за-

брата Бондаруки з Верби, Смоляр з Дитиння, а згодом десятки і сотки інших. Пливла рікою братня українська кров, а Волинь прокляла тих, що піднесли руку на побратимів.

Я, звичайний повстанець, міг би сам написати удвоє більшу історію, аніж та, яку написав пан Лебедь, але в тій написаний мною „історії” були б трохи інші факти і вже цілком інакше їхнє висвітлення. Шкодую, що не маю відповідної освіти, а,крім того, ще й зайнятий щоденною працею.

З правдивою пошаною.

Павло К.

ВІД РЕДАКЦІЇ. Прізвище автора і адреса його відомі. Не публікуємо їх з огляду на безпеку колишнього повстанця.

„УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ” ч. 87 в статті Ю. Дивинча „Республіка, гетьманщина, „вождизм” і еміграційний уряд” роблять у сторону ОУН (М) маркантну заявку:

„Головні претенденти на роль такого центру, на роль еміграційного уряду є при УНР, гетьманці, ОУН СБ(УГВР). Правда, і ОУН(М), своїм неясним дотеперішнім становленням до УНР творила із себе цей четвертий пункт. Але саме ця неясність не виключає приєднання ОУН(М) до УНР, і дозволяє цю ослаблену партію не тлумачити як четвертого претендента на роль еміграційного уряду”.

Завважа ця робить враження, немовби ОУН (М) тільки з огляду на свою слабість не мала претенсій на створення якогось „своєго” уряду. Коли розцінювати силу ОУН(М) в нашій суспільно-політичній дійсності, тоді мабуть і „У. В.” в душі признали б рацію, що для тієї групи не було б таким важким проблемом створити ще один фіктивний „уряд”. Натомість український загал позитивно знає, що якраз ОУН (М) виступила з ідеєю політичного замирення і консолідації нашого суспільно-політичного життя і цю ідею незвично енергійно підтримувала. Без рішучої постави ОУН (М) цитована стаття „У. В.” була під сьогоднішню пору неактуальна. Коли додумуватися, про критерії оцінки наших поодиноких політичних груп взагалі, а „ослабленої” партії ОУН (М) зокрема, тоді приходиться до висновків, що ця послідня мабуть багато краще замінувалаб „У. В.”, колиби її члени, за прикладом інших, вибили колись редакторам „УВ”шиби.

„НАША ДУМКА” ч. 15 у статті Д. Квітки п. н. „Другий Зізд ЦПУЕ” шукає за глибшими причинами щасливого покінчення II-го Загального Зізу ЦПУЕ.

Голова табору в Діллінгені, прощаючи Зізду сказав, що на Зізді народилася нова нова дитина, ім’я якій... згода. Але доки голова табору вимовив слова „згода”, то один, огорчений вислідом нарад бандерівць, назвав цей вислід саркастично „КУК”. І дійсно: те, що сталося в Діллінгені на громадському полі, можна порівняти тільки з тим, що сталося більше як рік тому назад на політичному полі і що носить назву Координаційний Комітет. Іншими словами: в Діллінгені договорилися діючі в українському житті політичні чинники іти рука-в-руку на громадському

полі. В середовищі бандерівців ця ідея непопулярна. Чей же найголосніший речник цього руху, п. Зенон Пеленський, висміював, де тільки міг і як тільки міг ідею КУК-у. Люди й політичні чинники, які нашли спільному в КУК-у були охрещені ним ім'ям „мертві душі”, тому він проголосив „бліскуче відокремлення” від них. А тут приходиться йти на „коаліцію” з ними — і то не в ролі „найсильнішого”, але одного з рівнорядних чинників — і співпрацювати з „мертвими душами”, які в дійсності виказалися близкучим партнерами.

На З'їзді в Діллінгені народився новий КУК. Непопулярна ідея для бандерівців, чи там угаревівців, але проте іншого виходу не було, якщо відкидалося думку розбиття З'їзду. Опанувати його вже не було сили — тим більше, що й нові висліди виборів по таборах не дають уже 87 % для „найсильнішого”. І час не працює для бандерівців. Упорядкована еміграція не є добрим тереном для революційної техніки, так як не будуть ним і рідні землі в упорядкованих умовах. На місце революційної техніки мусить прийти революційна ідея, а бандерівці її поки що не мають. Має її хтось інший. Тому з цим „іншим” треба шукати спільнотою мови.

„УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИК” ч. 50 містить до певної міри офіційну статтю гетьманського середовища пера дра Івана Чипченка п. н. „Союз Гетьманців - Державників, порівнюючи з іншими угрупуваннями на еміграції” в якій між іншим читаємо таке :

„Коли в більш менш спокійний час всі партії Польщі гризлися поміж собою, то, коли для Польщі й польського народу прийшла чорна година, ці партії монолітно поєднали свою працю. В нас навпаки : коли в роках 1941-43 два вороги перегрязали собі горло за володіння Україною, в нас теж розпочалася трагічна братобівбічна бійка. Дві одноіменні партії — ОУН-бандерівців та ОУН - мельниківців — підливали в своїй власній крові, що спускали одні другим за „право будувати” Україновку Державу. А Німці йшли з певною метою, що ніякої Укр. Держави бути не може, а Укр. Землі мусять стати „живетим простором” Німців. Так само й тепер : нас на еміграції кілька соток тисяч, а маємо аж 10 партій, та ще й громадська інституція Центральне Представництво Укр. Еміграції, Україн. Центральний Комітет намагається, або, вірніше, втрачається в політичне життя. Деякі партії, як напр. партія ОУН бандерівців в своїй програмі ставить собі за мету : „ОУН поборює інші партії” (?!). Так і тепер ця трагедія продовжується. Хоч формально всі партії, крім ОУН - бандерівців, обєдналися в КУК, але ж нема там дійсного обєднання, деякі партії намагаються використати це обєднання, приміром один із „видних провідників” ОУН - мельниківців, п. Ф. Кордуба заявив : „решта (крім ОУН - мельник.) то є старі склерозники, в КУК - у ОУН - мельн. задають тон”.

В далішому тязі автор запевняє, що СГД, мала й буде мати в українському народі найбільше симпатій та що гетьманська Україна в будущності

це вже справа цілком перерішена. Як воно буде так, чи ні, це не таке важне, щочується в нас на кожному кроці. Однаке не маловажне є, яким способом п. др. Чинченко бувший професор університету, речник середовища, яке все ж таки займає в нас поважну позицію, приходить до твердження, що „мельниківці” комусь з українців з „конкурентійних” зглядів спускали кров чи переглизали горло? Про це читаємо вперше від того часу, коли взагалі про такі речі можна свободно писати. І тут приходить запит : чи можна писати та чи редакція може пропускати такі речі, які з об'єктивною правдою нічого спільногоне мають а які мабуть призначенні тільки на це, щоб у відносно мало поінформованій канадській еміграції піднести престіж своєї групи?

А якщо шан. автор дійсно аж так мало поінформований, тоді все ж таки буlob добре спитати своїх товаришів по переконанні хочби у Баварії. Вони не могли б мабудь промовчати, що „мельниківці” не „спускали”, а спливали кров'ю. І не вина втому „мельниківці”, що не всім групам, навіть найбільш крикливим, не вистарчило відваги, щоб вийти поза обсяг Львова і на наvantажених автаках чи на возах зі соломою прокрадатися в Винницю, Житомир, щоб там влоювати нашим землякам віру у нашу кращу долю, і щоб там по геройськи гинути.

Словя п. Ф. Кордуби нічим не різняться від саме обговорюваного цитату шан. автора. Іншими словами не можна припускати, щоби думки чи виступи поодиноких людей були офіційним становищем політичних груп до яких вони належать.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ І КУПУЙТЕ МІСЯЧНИК

„ТРИЗУБ”

який інформує читача і формує його думку

видає Дм. Андрієвський.

Редактє Колегія

Писати до Редакції в адресі :

Redaction «Le Trident», B. P. 32 Ixelles 4. Bruxelles

Гроші в Бельгії висилати на поштове конто

Dm. Andriewsky № 1362.29

ЦІНА поодинокого числа :

Бельгія — 10 фр.; Франція — 25 фр.; Англія — 1 ш. 3 п.; Америка — 25 центів.

З огляду на труднощі пересилання грошей з одної країни до іншої, Адміністрація просить передплатників й відборців „Тризубу” поза Бельгіє складати належності :

ФРАНЦІЯ : Mr KNYSZ, 1, rue Max Blondat, Boulogne (Seine), France.

АНГЛІЯ : Ukrainian Relief Bureau, 218 Sussex Gardens, Paddington, London W. 2.

ІТАЛІЯ : Sen. FEDORONCZUK, Via Nemorense 100, int. 22, Rome, Italia.

ЗДАМЕРИКА : Mr BARAN Mich., 2235 W. Jowa, Chicago, III. U. S. A.

Щодо Канади, Аргентини, Бразилії, Швеції, Туреччини, Єгипту, Палестини, Ірану, Китаю і інших країн то перебуваючих там відборців проситься тим часом задержати належність у себе, пізніше буде подано спосіб розрахунку. В Німеччині розрахунок переводиться з тими установами, від яких дістається часопис.

Адміністрація „Тризуб”

The Trident

ТРИЗУД

Le Trident

Орган національно-державної думки.

Жахлива конкуренція

Почалося здається, від зрадників і перекінчиків. Подумайте, в очі говорять про Україну, про святу боротьбу за неї, про жертви і героїство, а поза очі найдокладніші списки, цілі архіви передають одні НКВД, другі — Гестапо. Так вони нас обдурюють а з нами і цілий народ. Геть з ними, ганьба їм, і т. п. Якось нашлися протиаргументи, і речі почали тратити свою актуальність. На чергу пришло багато інших справ і врешті еміграція. І тут щойно „жахлива конкуренція” почала діяти в повній силі. Тут комітет, там комітет, тут часопис, там часопис, тут Цесус, там ЦЕсус, тут Ліга, там Товариство, тут СУЖ, там НДОУЖ, тут УПА, там УНРА і т. д. і т. д.

Засада дня: „голос народу, голос Божий”. Нехай би цей народ і не був у спроможності відрізнювати демагогію від доцільності, все ж таки покликатися на нього, значить мати рацію. А щоб могти на нього покликатися, отже щоб мати рацію, треба йому подобатися і то подобатися за всяку ціну. Без огляду на це, чи це, що подобається є корисне, чи ні, головне що воно найширшому загалові припадає до смаку. Частина нашої преси якийсь час не подавала вісток про УПА, гадаючи, що тим самим вона негує бандерівців. Коли ж нарешті додумалася, що УПА не є бандерівська, а українська, тоді стало запізно і надігнати було важко.

В чому суть? Звичайно в конкуренції. І то не в конкуренції доцільності, а в конкуренції зальотів до народної маси.

„Зальоти” ті не були ще такі страшні, коли наша українська „маса” могла розрізняти між вчора й нині, коли б вона могла подумати про „завтра”. Того не має і тому „ліцитація” в нас прибирає чим раз тим більше трагікомічні форми й розміри. Не згадаєте тільки в одному числі про УПА, так зараз вам посипеться ось тут вони, пацифісти, опортуністи, зрадники українського народу, який під нашим проводом проливає кров. І вони мають ще якісь претенсії? Геть з брудними лапами.

Про якунебудь критику нашої повстанської боротьби нема навіть і мови. В бага-

тьох народів це річ цілком звичайна, бо попри пошану і подиву для кожного борця з окрема, відомим є, що боротьба може бути доцільна і недоцільна, що можуть бути такі чи інші форми цієї боротьби. В нас щось подібного все щось неймовірне. Це прямо безпосередня служба в НКВД. І тому може ніколи ще наші герої не були таким дешевим предметом на ринку партійної конкуренції.

Найновіша мода сьогоднішнього дня, це в kraju mi. Ми самі, одні одинокі і ніхто більше. І яке право на ліжко біля печі в таборі маєте ви, коли за нами мандат цілесінького українського народу? Хочете доказів? Просимо. І сипляться докази, свідчення очевидців, краєві видання, в яких ціле українське життя тільки під „нашим” проводом, і т. д., і т. д. Занепокоєні, що може дійсно український народ став тепер якимсь „... івським” народом, а ви ще тримаетесь старої назви, ідете до очевидців, які щойно перейшли кордон і питаете, хто там тепер в kraju? Здивовані люди відповідають, що ані „наших” ані „ваших” там не має, а є звичайні українці, як вчора, сто і тисячу років тому. Однака зараз, як тільки подасьте цю річ до відома, оставляєте. Виказуєтесь, що люди, з якими ви балакали, це ніякі упівці, це обманці, яких „тамті” підмовили, щоби тутешній загал впровадити в блуд. А завтра? Ви здивуєтесь. Кожний український селянин зможе вибрати собі ту землю, яку він схоче, стільки, скільки він схоче і там, де він схоче, а кожний робітник стане директором підприємства. Більше ніхто. Зрештою це вповні вистарчає, щоби дістати мандат. І „розпалена до вогню маса вийде на вулицю”, а на її чолі будемо „ми”.

Тому радимо „вам”, коли тамті подають одного свідка, ви подавайте десять, коли тамті цитують один краєвий часопис, то ви цитуйте цілу пресу, коли тамті подають вістку, що здобули Перемишль, ви повідоміть наш загал, що ви є в Києві або Москві. Гарантуюмо вам, що й не оглянетесь, як український загал, баварських тaborів наділить вас 99 % голосів. Кажете, вам це не випадає? Хочете бути безіменними героями? Тоді перестаньте бути політиками.

М. МЕЛЬНИК

ДО ПИТАННЯ НАШОГО ЦЕНТРУ

Тільки на перший погляд питання нашого політичного центру могло видаєтися нескомпліковане і просте. Сторонній обсерватор прямо дивується, що після двох, чи навіть більше років нічого конкретного ми до тепер не досягнули і стоймо все ще приблизно на тому самому місці. Однак коли приглянутися справі біжче, тоді можна завважити, що вона не така то й проста.

Не проста вона перш за все тому, що наші поодинокі політичні угруповання ставлять надто багато умовин, і від їх сповнення узалежнюють своє приступлення і співпрацю в нашему спільному політичному центрі. Дальше, поодинокі наші політичні групи дуже сильно розходяться у класифікації важності поодиноких принципів, на яких мавби бути побудований наш політичний центр і врешті велика сила формальностей так зв. парламентарного порядку, де інде цілком прості, в нас незвичайно скомпліковані і трудні.

Всежтаки, найважнішим є принципи, яких боронять поодинокі групи і яких не все можна усунути засобами технічного характеру. Що принципів тих ми досі не вспіли узгіднити, не треба б навіть дивуватися.

Що Англія в обличчі другої світової війни пішла на коаліційний уряд, то це коштувало кілька її коронованих голів. Коли сьогодні ми є свідками зближення соціалістично-блоку і Де-Голістів у Франції для порятунку загроженої вітчини, тоді за це заплатили французи перш за все Вартоломейською Ніччю. Ми натомість надто довгі роки не несли відповідальності за великі рішення, тому ми не можемо класифікувати поодиноких принципів їх важності.

Коли американський державний муж сьогодні вирішує доктрину Трумана, чи плян Маршала, тоді він конкретно відчуває цей величезний тягар, цю величезну відповідальність, які є зв'язані з його „так” або „ні”. Тоді він також може розцінити, куди сягають його власні амбіції, як далеко може йти інтерес його партії і де починається державна рація його нації, якій нераз треба підпорядкувати безоглядно все інше.

В нас дуже частою консеквенцією нашого „так” або „ні” являється — одна чи дві статті в нашему партійному журналі.

Державницького способу думання не можна набути при помочі освіти. Сьогодні без найменших труднощів можемо цитатами, з літератури державних наук чи навіть філософії угрунтовати дві цілком протилежні

тези. І хоч освіта і фаховість є для державного мужа необхідними, тоді все ще залишається найбільше необхідне, в нашему випадку відповідальність за таку чи іншу класифікацію своєї скалі важностей. Ця відповідальність виробляється звичайно досвідом і кров'ю цілих поколінь і тому цілком не диво, коли в нас, як теж і в інших бездержавних народів багато речей робиться „з легким серцем”. Здається, треба б нам бути великих сердець і великої любові до рідного краю, щоб можна було хочби частинно заступити це, чого ми не перебрали в спадщині від наших батьків.

Тому теж питання нашого спільногого центру таке важке, але не безнадійне.

Великої ваги набрала в нас дискусія над питанням, чи нам ор'єнтуватися на наші власні сили, чи на добру волю тих, які в будущині будуть впорядковувати слав'янський схід. Одна екстремістична тенденція заявляється за розв'язкою в першій площині (хоч у великій мірі з пропагандивних міркувань), друга знову навпаки. Видеться нам, що це питання таких гострих протилежностей не зносить. Тяжко уявити собі, щоб у сучасній політичній консталіції ми могли тільки нашими власними силами збурити схід і відбудувати нашу державу.

Проте наша внутрішня сила і наша активна постава до йдучих подій є всілякою передумовою до наших успіхів. Дуже сумніваємося, чи найдеться хтось, хто хотів би рахуватися з нами, як з реальним політичним чинником, тільки на основі гарних статей, меморандумів і запевнень. Не забуваймо, що ми є й далі об'єктом заінтересувань наших найближчих сусідів, яким вдалося до тепер без найменших труднощів ліквідувати всі наші „паперові” заходи, які не були підперті конкретними виявами, цебто наявними доказами нашого існування, нашого права на державне життя, нашої сили. Таких виявів нікому не вдається затерти чи сфалшувати. Однака з другої сторони вияви ці можуть у величезній мірі стратити на вартості, якщо ми їх не потрапимо на зовні належно використати. І тут теж треба пам'ятати, що до тепер майже ніодин з державних мужів, які мали або мають вирішальний спосіб „до говорення” у найважніших справах, можна сказати, світу, — не вважали за відповідне навіть на маргінесі взяти в якийнебудь рахунок українську проблему. Це ніяка вигадка, а таки правда, документально за свідчена. І тому, коли говоримо колинебудь

про значіння нашої репрезентації на зовні, тоді цієї правди не можна забувати, так само, як і не можна забувати тієї, на заході поширеної самозрозуміlosti, з якою трактується білу Росію, Польщу, чи хочби, Литву, Латвію, Естонію і т. п. Іншими словами, коли нам вдома видається, що ми сильні й велиki, тоді це ще далеко не означає, що нас такими бачить світ, на якому, нам буде дуже залежати.

Справа доцільності нашого спільногополітичного центру зайдла вже доволі далеко, та зволікання з остаточними рішеннями вказує, що деякі наші політичні середовища не взажалиб надто великою трагедією для нас, якщоб переговори розбилися. На нашу думку трагедія була б, і то дуже велика.

Не має причини вичисляти різноманітних завдань, задля яких той центр мавби повстati. Варто натомість призадуматися, і то трохи ширше, над одним: коли чужинці хотіли б навіть звернутися до нас у політичній площині, тоді не мають до кого. Зворот цей зійшов у нас тепер до ролі пустої фрази, однаке сьогодні варто більше як коли привернути йому його повне значіння і вартість.

Питання нашого центру натрапляє здається на найбільші труднощі, коли йдеться про його ролю і завдання в краю і тут дотеперішні переговори можуть, чи не скорше розбитися. Так званий „куківський“ табор вважає, що український політичний центр мавби репрезентувати нас на зовні і бути нашим авторитетом теж і в краю, до часу, доки не передасть компетенції новому урядові. В категоричній опозиції до тієї концепції стоїть УГВР, яка хоче обмежити наш Центр до полагоджування закордонних справ, а за собою залишити край, мовляв там так чи так нікого більш немає. Якби там дійсно нікого більше не було, тоді можна було б над тою спраєю принаймні подискутувати, та маємо поважні підстави твердити, що так воно не є. Коли взяти на увагу „сфери впливів“ наших політичних груп на Україні до часу окупації большевиками, тоді можна ствердити, що бандерівці мали велику популярність в Галичині, майже ніякої на Великій Україні та Буковині і не любили їх на Волині. Такий самий стан і в наших таборах у Баварії, де галичане голосують за ними навіть і 70-ти відсотками, натомість відсотки голосів, що їх віддають на їхні листи волиняки, наддніпрянці, чи буковинці поза 10 не переходять. Коли бандерівці роблять натяки, що вже за часів совітської окупації вони поширили своє впливи в краю, то це також можна трактувати як пропагадивний засіб або гіпотезу, якої не можна доказати. Нам дужко в нейповірити хочби й тому, що

найбільша їхніх чільних діячів і величезна скількість так зв. рядовиків вийшла на еміграцію; хтож отже мав ці впливи підтримувати та розширювати? Це тільки замітки до дискусії, що ведеться у всій українській пресі; суть справи лежить не в обороні тих чи інших принципів, а в шуканню можливостей розвязки.

Годі заперечити деякі досягнення УГВР, зокрема на краєвому терені в останніх роках і вигляди на корисну для Батьківщини працю її в певних умовинах на майбутнє, але тяжко подумати, щоб „куківський“ табор, зокрема уряд УНР визнав УГВР урядом, залишаючи за собою функцію репрезентанта українських емігрантів, як цього домагається від українського громадянства УГВР. З тої трудної ситуації треба шукати якось виходу.

Мабуть не багато з нас заявиться проти цього, щоби УГВР увійшла до всеукраїнського революційно-візвольного осередку і присвятила в ньому всю свою увагу чинній візвольній боротьбі нашій. Маючи представників чи відпоручників своїх в У. Н. Раді, рев. візвольний осередок матиме зможу впливати на праці У. Н. Ради і узгіднювати свою чинну акцію з вимогами і рішеннями цеї Ради, як суверенної української установи. В щасливім поділі завдань на краєвім і заграничнім терені, в лояльній співпраці зі собою рев. візвольного осередку і державного центру заключується отже і розвязка. Не за багато в нас кваліфікованих сил на сильний один центр. Існовання кількох осередків може йти лише в користь наших ворогів, і на шкоду нашої Справи.

Як чується, великі труднощі повстають у зв'язку з розподілом місць у Національній Раді, при чому круги УНР обстюють такий розподіл мандатів, щоб запевнити за собою більшість. Питання дуже тяжке, бо не можна знайти ніякої реальної підстави для естановлення „сили“ поодиноких груп, тому прийшлося приняти паритет. Треба сказати, що тут УНР ставить надто великі домагання. В основному всі визнають уряд УНР як легітимний, однаке легітимізм сам ніколи не вистарчає, він мусить спиратися на факторі, що зветься — сила. З тої причини можна б сумніватися щоб ОУН під проводом полк. А. Мельника, яка з УВО протягом 30 років боротьби зробила величезний вклад в наші візвольні змагання і побудову нашої внутрішньої й зовнішньої політики і мимо дошкольних страт в часі другої світової війни чимраз більш поживлює свою діяльність, погодилася бути тільки дорадчим голосом уряду УНР і тільки виконавцем його доручень. З другої сторони тяжко допустити можливість, щоб уряд УНР став інструментом в руках поодиноких груп,

тому прив'язування надто великої ваги до строгого аритметичного розподілу мандатів видається мало доцільним і мало корисним. Більш уваги натомість треба присвятити правильникові, після якого мали б западати рішення. Суть такого правильника полягалав би в тому, що він сегрегувавби всілякого рода проблеми після їх важності. Ухвали в справах засадничих вимагали б якщо не одноголосної згоди всіх партнерів то такої більшості голосів, яка не дозволяла б другу сторону переголосовувати.

Є ще багато інших способів, що б у формальній площині найти розв'язку, додігну всім нашим політичним групам, але всякою передумовою консолідації а відтак ефективної праці є зрозуміння поваги сучасної ситуації, в якій ми ще й дотепер цілковіто розпорощені. Дальший стан діяння на власну руку кожного нашого політичного чинника зокрема буде чимраз то більше впевнювати могутніх того світа, що нас поважно трактувати не можна. Наші сусіди будуть це переконання тільки підсилювати і воно й далі при цьому лишиться, що українці, як заявив один церковний достойник, це народ, який має всюди тільки ворогів і сам не знає чого хоче. У висліді не треба буде дивуватися, коли рішення про нас будуть западати над нашими головами а нашою одинокою можливістю буде вислати якийсь меморіял. Так само до краю не можемо прийти такі розсварені як були перед і в часі другої світової війни чи як є тепер, щоби повторювати баварських практик, зі скаргами одні на других перед чужинцями та запевнюванням про наші поодинокі рації. Берім примір від народів з тисячелітніми державними традиціями, які резигнують з багатьох важких партійних принципів, коли батьківщина в небезпеці.

Навіть і політика вимагає знання

Містимо характеристичний уривок листа одного українського громадянина з Шангаю до редакції "Тризуба".

„З Брюсюлю якийсь М. В. (23, рю де ль'Ен-дістрі) надіслав мені 20 примірників меморандума УГВР, маючи на меті поширити пропаганду на Китай. Однак ці пропагандисти забули або просто не знають, що такі меморандуми, в яких Манджурія фігурує як окрема держава, ділатимут на Китайців таксамо, як на нас ділала б пропаганда, в якій Галичину чи Закарпаття відділовалося б від решти України. Адже для Китайців Манджурія це тільки північно - східня провінція Китаю. Потім на мою думку недоцільним, а навіть ризиковним і шкідливим є звязувати український визвольний рух і українське ім'я з тими всіми невідомими, що фігурують в меморандумі. Український визвольний рух та українське ім'я світові уже досить відомі і навіщо наражати їх на небезпеку та викликати підозріння і недовірія..."

Американські Українці Й ДОПОМОГА УПА

Від керівника одного з відділів Організації Державного Відродження України ми отримали відпис звернення Голови Центр. Управи ОДВУ, проф. Олександра Неприцького - Грановського, до членів Центр. Управи й керівників відділів ОДВУ. З уваги на актуальність порушень у цьому зверненні проблем, містимо його в скороченні. Треба при цьому відмітити, що ОДВУ за весь час свого існування на території ЗДА незвичайно активно підтримувала матеріально і морально українську визвольну справу. Нічого дивного, що на неї спрямовані були найсильніші атаки большевицьких агентів і їхніх приплеметачів у Америці, які навіть під час війни зробили були перед американським урядом донос на ОДВУ і її провідних діячів, обвинувачуючи їх у агентурній роботі на користь Німеччини. Однак ці намагання скомпромітували ОДВУ перед американською владою й суспільством та привести до її ліквідації не дали наслідків, бо вже навіть велика кількість добровольців до американської армії з рядів членства ОДВУ заперечувала наклеп про її агентурність. Після війни ОДВУ знов почала розгортати свою діяльність, гуртуючи в своїх рядах найбільш патріотичну й жертвенну частину американських українців. Довголітній голова Центральної Управи ОДВУ проф. Олександр Неприцький - Грановський — це заслужений український вчений і громадський діяч, професор Міннесотського університету.

У своєму зверненні проф. Неприцький - Грановський пише, що поява частин Української Повстанської Армії на Заході даст змогу вяснити справжнє обличчя УПА, створення якої окремі політичні партії на еміграції в роздутій до неможливості пропаганді намагалися представляти як виключну свою заслугу. ОДВУ займала до цих спорів між партіями байдуже становище, не маючи змоги перевірити на місці дійсний стан справи. Не маючи точного огляду дійсності на українських землях, треба не піддаватися легковірності і не дати „повести себе в безодню анархії людям, що стараються розбити нашу працю і єдність”.

В інтересі большевиків та засліплених партійників було зводити до партійності геройчні змагання українського народу".

Боротьбу Української Повстанської Армії представлялося в Америці в невластивому світлі, бо інформації про неї в американській пресі є здебільшого інформацією партійного характеру, або походить з уст чи преси ворожих українцям чинників. „Суматоху збільшує факт, що представляти УПА взялися цілі об'єднання партійно - групового характеру, які подібно роблять на цьому несогірші інтереси, збираючи гроші та розвиваючи до неможливих розмірів пропаганду... Кров наших братів, що проливається річками в краю, стала предметом бесовісного торту, спорів і калькуляцій".

Треба відмежуватися від такого способу трактування визвольної боротьби. Збройна боротьба в Україні є спільним чином десятків тисяч українців, які в обороні своїх родин і осель, в обороні себе самих взялися за зброю. Цей героїзм треба без всяких тенденцій підносити перед чужинцями і українським громадянством. Треба простягти руку братерської допомоги — і фізичної і моральної — українським повстанцям.

Наклепницькими є поголоски, начебто сам голова Центр. Управи ОДВУ, її члени й редакційна колегія її органу „Україна" виступали проти УПА. Навпаки. Однак пошана до лицарів визвольної боротьби не означає ще, що треба щанувати тих,

(Продовження на 15 ст.)

ІХНЄ ТРИДЦЯТЬРІЧЧЯ

В січні місяці ц. р. московські ставленники — „уряд УССР” та партійна верхівка — взялися урочисто відсвяткувати тридцять — літній ювілей встановлення своєї влади на українській землі.

Нам точніше невідомо, чи дістали вони з Москви від самого Сталіна доручення святкувати, чи ця ідея була винаходом Хрущова і його найближчих дорадників. Відомо тільки, що з двадцятьма днями січня заметушилися раптом у Києві художники — плакатороби, скульптори — ремісники. Більше як 50 чоловік їх було мобілізовано на „прикарщування” вулиць, майданів гаслами, портретами, статуями.

24. січня, на передодні свята, до Києва прибув „сам” Молотов. І розуміється, була урочиста зустріч на зал. станції Розуміється, говорили промовці, і, розуміється, говорили вони казенними словами все те, що звичайно говориться на советському мітінгу у кожнім закутку „советської родини”. „Національна особливість” мітінгу полягала в тому, що тут не забуто про „націоналістичні банди”, кинуто ще раз болотом на великих лицарів визвольної боротьби. Виступав і „сам”. Передавав привіт від Сталіна, особливо „вірним соратникам”. Тому що приїзд Молотова був сенсацією, юбра плескала більше й охочіше, ніж те робить з обов’язку на кожнім мітінгу. Розуміється були і старателі, російські патріоти і советські достойники, якими лестив приїзд іхнього В’ячеслава Михайловича і які вітали його широ і захоплено.

Як зграя вороняча, злетілися з ріжних „республік” ССР партійні вельможі. Увечері того ж дня з великою помповою відбулася ювілейна сесія Верховного Совета УССР.

За столом поезії широкі відгодовані фізіономії Мельникова, Хрущова... За ними кілька вартових на струнку з червоними пррапорами, у складках яких виблискують гасла, писані російською мовою... Понурим символом віє від цієї картини... Оплески, овациї, щірі і захоплені... Це радість тих, що панують і поневолюють. Але за цією радістю і захопленням підсвідомо ховається і щось інше. В промовах чутно тривогу перед закутим велетнем, українським народом. І це надає святові особливого тонасу: відбувається бенкет на вулькані, і бенкетуючі немов відчувають, що вулькан може вибухнути і затопити їх своєю лявіною.

Другого дня відбулася військова парада і т. зв. народна демонстрація. Методами парт. — і профдисциплін зізгано на цю демонстрацію до 300.000 людей. По обіді відбуто урочисте відкриття пам’ятника Ватутіну, російському генералові, що згинув на Україні під час війни від кулі українського партизана. З це на його пам’ятнику прикреплено напис українською мовою: „Генералові Ватутіну від українського народу”. Закладено також пам’ятник Щорсові, московському запорданцеві, що перший зорганізував з національних зрадників полки, які руйнували молоду Українську Народну Республіку в 1919 р. і прокладали шлях російсько-советському імперіалізму. Все було, як на кожному порядному офіційному святі в ССР. Все було за штампом. Пишна ілюмінàція. Богняні фаерверки. Тридцять гарматних сальв. Прожектори, що освітлюють червоний пррапор із сильветками советських божищ — Леніна і Сталіна, оркестри... все було, чого вимагає азія́тська пишнота а ля Кремль. Були навіть натовпи людей на вулицях і майданах, що, втомлені постійною каторжною працею, скористалися з несподіваного „свята”, вийшли на вулицю подихати свіжим повітрям і здебільшого з байдужою цікавістю спостерігали за всіма святковими „кунштюками”.

Не було лише одного — щирої народної радості.

„Свято” відбулося лише в найбільших центрах України. Святкували там, де було наказано святкувати. І це найпромовистіше свідчить про „народний” характер свята.

•••

Про що вони, більші й менші сатрапи - унтера Сталіна — „дядьки отечества чужого”, говорили й писали під час свого свята тридцяльття?

Коли говорили про тих землячків, що запроціали свою душу й тіло московському молохові, то декого з них, у дні ювілею мучило сумління, а може і примари замучених за Україну іхніх колишніх товаришів не давали їм спати. Бо от, наприклад, Тичина написав страшенно марудний святковий вірш, від якого несе такою прозаичною мізерією і казенциною, що відчуваєш, пітта не одну годину просидів над ним і не одну чорнильну пляму зронив на папір, поки витиснув із себе:

Грими, тридцяльття,
У срібні голоси!
Правдиве в нас обличчя
І сповнене краси.
Багатства на сторіччя —
Чого лиш попроси.

Так, дійсно! Словами Шевченка можна б було продовжити:

У нас же й світа як на те —
Одна Сибір неісходима,
А тюрм! А людю! Що й лічіть!

Сучасний „тупорілий віршомаз”, як назвав би його Шевченко, провадить далі:

Радянська Україна —
Як самоцвіт сія.

Ви бачите читачу, яка блискуча „поетична свіжість” порівнень? Додайте до цього ще і те, що Павло Григорович, пишучи строфу про „самоцвіт”, як початківець — школя загубив ритм віршу — і ви розумієте, з яким почуттям сидів він за письмовим столом, виконуючи партійне замовлення.

Нічим не краще і у Сюсюри:

Любити вітчизну, любити завжди
Поля її росні, зелені сади
І їй не жаліти за дні молоді
Ні крові у битві, ні поту в труді.

Хто чув на селі, як сторож, бувало, калатав у калатало, сіючи у нічному повітрі розмірені сухі і беззмістовні звуки, той відчув співзвучність віршу Сюсюри із тим порожнім ритмічним калатанням.

Так відгукнулися на свято ті, що у жилах іхніх тече українська кров, але що мозок свій продали не так за лакомства нещасні, як через свою безхарактерність — бож і вони могли спробувати вирватися з кліщів советської системи, як зробив це А. Любченко.

Тридцяльття викликало ряд привітань і побажань від Квіслінгів „союзних” республік і особливо від „старших братів” у Москві. У привітанні від Верховного Совета РСФСР українських большевиків поплескано по плечі за те, що „советська Україна стала крупною зерновою базою Советського Союзу”, а український народ здобувся на похвалу за те, що українські хлібороби в минулому році „достроково виконали державний

план хлібозаготівель". Справжні хазяї України радіють. Вони провадять свої господарські калькуляції і, подзвонюючи золотими червінцями, здобутими з поту і крові українських людей, не можуть приховати користолюбного цинізму своєї радості. Інакше виглядають привіти „платонічного" характеру. Ось Федір Гладков на сторінках „Літературної Газети" вітак:

„Давно я звик стежити за українською літературою і любити її". Він звик стежити і звик любити. Чи можна вигадати фразу більше бездушну і дерев'яну, як це висловлення любові? Коли звернемося до урядових промов, то перше, що впадає в очі — це запобігання прихильності в українського народу, поєднаних із шахрайськими спробами затуманити і вбити в ньому усвідомлення своїх власних інтересів. З трибуни сесії Верховного Совета Нікіта Хрущов каже: „Ми, українці" ... він, чистокровний росіянин, зараховує себе до українців, щоб мати якісні підстави говорити в імені українського народу: „український народ завжди був, є і буде вірний великому ділові Леніна - Сталіна".

Це саме запобігання прихильності в українських трудящих чуємо і у промові Молотова, коли він вітає український народ, поздоровляє його зі святом. І так само, як у Хрущова, тут же вплітаються запевнення: „Як ніколи, глибоким совєтським патріотизмом переняті маси українського народу і славна українська молодь", „Советська Україна передуває на вірному і надійному шляху. Найголовніше в тому, що нині це вже добре усвідомлюють широкі маси українського народу".

Шаман робить заклинання, приймаючи бажане собі за дійсне. Спритний політик — зух знає, що уперте впевнене наголошування якогось твердження може впливати на багатьох як сугестія, гіпноз. Саме у ролі гіпнотизерів, що шукають оперта в магії слова, виступали советські політики на святі. Український народ хочуть запевнити, що він справді має в советській системі національно - державні осяги. „Проходили століття за століттями, а український народ залишився роз'єднаним. Здавалось, безнадійні мрії українців про воз'єднання свого народу. Однак з того часу, як советський Союз зміцнів і дістив змогу предявити права українського народу на утворення советської держави для всіх українців, мрія українців про національне воззеднання здійснилась".

Коли читаєш ці рядки, то приходиш до висновку, що ніякі імперіалісти не спромоглися цинічніше, і брутальніше використовувати найсвятіші національні почуття для своїх брудних цілей, як це роблять большевики. Кожний, хто пам'ятає передвоєнну дійсність, знає, що соборницькі стрімління наддніпрянців тоді викорінювано поліційно, як „буржуазний забобон". І лише, коли виникла можливість імперіалістичної експансії, згадали нашу ідею соборності, щоб нею приглушити антибільшевицькі стримління західних українців та виправдати виступ проти Польщі шляхетними мотивами перед світовою опією. А коли прийшов час політичних торгів із Польщею, тоді не завважалися віддати віковічні українські землі — Холмщину, Лемківщину, Поляння, полякам на поталу, помогли Польщі опанувати те, що самі полякі не в сили були опанувати протягом тисячоліття. І хіба не кпиною з ідеї соборності є те, що українські райони, цілі області — Кубань, українські частини Вороніжчини, Курщини, — належать до РСФСР і там провадиться всіма засобами викорінювання навіть самої української мови?

Російським імперіалістам і їхнім агентам за всяку ціну потрібно довести, що Україна самостійно від Росії не може існувати.

Тому Молотов каже: „Український народ любить і пишається советською батьківщиною, він

знає, що Україна як вільна і суверенна держава можлива тільки в складі Союзу ССР".

Ювілейна сесія Верховного Совета УССР у своєму вітанні „великому Сталіну" кидає ствердження, що його підхоплять льої — історики і будуть на всі лади фальшувати минуле України: „На всіх етапах своєї історії Україна відчуvalа багатирську підтримку і рятівну поміч свого старшого брата — великого російського народу". („Правда", 1948, ч. 26). І, розуміється, нічого не кажуть ці Квіслінги, ні їхні хазяї про той довгий, як безконечність, історичний ланцюг страждань українського народу від цієї помочі: Ні про нищільні походи Андрія Боголюбського на Київ, ні про те,

Як Батурин славний —
Москва вночі запалила,
Чичеля убила
І малого і старого в Сейму потопила..

Ці і тисячі тисяч інших фактів московської „помочі" мають бути замасковані у нашій історії так, щоб не можна було зрозуміти, защо наші предки як казав знов таки Шевченко, „скородили списами московські ребра".

Заслуга українського народу, на думку Молотова, полягає в тому, що український народ **перший** пішов слідом за Росією на шлях советської державності. Що український народ більше, ніж усі інші народи разом взяті, поклав жертв у боротьбі проти цієї державності, про цей факт Молотов „скромно умалчує", кажучи фразеологією советських журналістів. Тільки з російсько - більшевицькою окупациєю України почавши справжній період розцвіту українського народу, його культури, мистецства і науки цинічно блюзініртъ дальше Молотов.

Ми вже казали: не тільки радість панування була внутрішнім мотором свята, тривога моторошним поглядом починає зазирати в душі можновладців. Вони бояться втратити Україну. Тому в привітальній адресі Сталінові від Верховного Совета УССР читаємо твердження, що у війні розгромлено не тільки німців, але й українських націоналістів. У промові Хрущова головне — це гістеричне завивання проти українського націоналізму. Старання очорнити націоналізм, як, мовляв концепцію людоненависництва — цьому приділено добру половину промови Хрущова. Він поборює наш націоналізм, понаклепницькому змішуючи його з шовінізмом. Свято їхнього тридцятиліття — це спроба віддати данину „національній формі" з тим, щоб ударити по національному змісту всього українського життя.

Жертвенна діяльність організованих сил націоналізму протягом останніх семи років не мінула марно. З крові зтортурованих в застінках Гестапо і НКВД героїв стала наочно сліпучо - чиста правда українського націоналізму. І вона сьогодні будить приспані душі кращих українських людей, тих, що мають мужність бути чесними. І вже ніякі помпезні свята, ніякі облуди не здушать цього процесу.

КОМБАТАНТИ!

УЧАСНИКИ ВІЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ!

Вступайте в члени
„Товариства Бувших Українських Вояків в Бельгії"
Відділи Брюсель, Лієж, Серенг, Шарлеруа.

Пишіть на адресу:

Union des Anciens Combattants Ukrainiens
en Belgique

2, rue de l'Université, Liège.

АНДРІЙ ЧОТИРЕНКО

, Прародідівський дух”

Чистісінський клопіт большевикам з отим пра-
прадідівським духом. Уже понад тридцять років
виганяють вони його з українців, удумухуючи в
них московське повітря, однаке він, отої пра-
прадідівський дух, і донині живе й діє. Та мало
було б дива, коли б прародідівський дух жив
лише в серцях большевикам зненавиджених „пет-
люрівців”, „буржуазних націоналістів” та „укра-
їнсько - німецьких націоналістів”, а то ж він, як
самі большевики стверджують, живе і в серцях
так званого „сталінського племені”.

Дмитрові Остапенкові на початку другої сві-
тової війни було всього сімнадцять років. Він — „дитина сталінської епохи”. Пішовши добро-
вільно на фронт, Остапенко проходить з боями
донські степи, бере участь у „визволенні” України,
в одному бою він знищив 13 ворожих танків і,
нарешті, потрапив до рідного села. Що ж, дас
силу цій „дитині сталінської епохи” воювати з
німцями, знищити 13 танків? Карл Маркс? Енгельс?
Ленін? Сталін? Хрущов? Комсомол? Колхоз? А ось послухайте:

„Співуча Україна збуджувала в серцях муж-
ність і високі почування... прародідівських ін-
стинкт: жадоба життя, сильна нездолання, міцно-
премічно охопила обох” (братів Остапенків —
А. Ч.).

Так змальовує причину героїзму сімнадцяти-
літнього Остапенка український підсоветський письменник Гринько в своєму нарисі „Тринадцять”. А ось що пише з цього приводу рецензент Юрій Кобиляцький у журналі „Дніпро”:

„Значить його герой бігав у перший клас, коли справляли 7-8 річницю Жовтня. Це дитя нашої епохи. В нього нічого нема від минулого. Він того прародідівського духу і не чув... Чого ж не сказати про нашу систему виховання: виховався ж герой у нашій радянській школі, може перед очима його ввижався учитель радянський, чи хтось з товаришів? Чому не сказати, може Чапаєв?...”

Одне слово, що хочете — нехай би навіть московський лапоть став тому Остапенкові перед очима, аби тільки не образ України, аби тільки не образ його предків, чий дух став джерелом героїзму сімнадцятілітнього юнака.

Термін „співуча Україна”, „прапрадідівський дух” — це хуторянство, провінціалізм, що гранічить з національною обмеженістю”.

Такими словами закінчує рецензент свій розгляд Гринькового нарису „Тринадцять”. Звісно, якби таке тільки з самим Гриньком, Юрій Кобиляцький може б і не турбувався, а то він тут же починає розглядати надіс іншого автора — Сторожука — про комсомолку Лялю Убийкову, що загинула в катівні гестапо. Перед розстрілом Ляля згадує про свого ровесника, дев'ятнадцятілітнього хлопця (теж „дитя сталінської епохи”), як про героя, що може визволити її з гестапо. Хто ж виховав у ньому цей героїзм? Карл Маркс? Енгельс? Ленін? Сталін? Хрущов? Комсомол? Із слів самої Лялі Убийковів довідуємося:

„Як почне, бувало, називати себе нашадком Григорія Сковороди або Івана Котляревського, Панаса Мирного або Миколи Гоголя”.

Тут уже Юрій Кобиляцький аж волосся на голові собі рве. Чи ж видано, чи чувано, щоб Григорій Сковорода, чи Еней, чи, скажемо, Тарас Бульба готовили советського юнака до героїчних боїв? Та що про це говорить — комсомолка Ляля Убийкова, герой Вітчизняної війни, що мужньо вмирає в німецькій катівні. Ні, цього

і „Московське повітря”

ніколи не могло бути! Тим то Юрій Кобиляцький поспішає:

„... мужності і віданості батьківщині вчили його наша радянська система освіти й виховання, наші радянські вчителі; наша комсомольська організація”.

Отож, на думку Кобиляцького, вся духовість сучасного українського покоління живе виключно московсько - большевицьким повітрям, що його большевики так старанно удумухують в душу української молоді.

Щоправда, ці „недоліки” в Гриньковому та Сторожуковому нарисах можна було б виправдати незрілістю, а отже й невправністю молодих авторів, що, зрештою, ѹ робить Юрій Кобиляцький. Ще можна б кваліфікувати авторів, як людей, що, зважаючи на свій молодий вік, підпали під вплив „буржуазних націоналістів”. Можна б було, кажемо, виправдати і Гринька і Сторожука. Але ось перед нами лежить книжка нарисів та оповідань під назвою „Атака на Ворсклу”. Написав її не якийсь невідомий досі молодий автор, — написала її сорокаletня людина, досвідчений письменник, член комуністичної партії, десять років тому битий за „троцькізм”, а сьогодні — кілька разів орденосець, лауреат сталінської премії і, крім усього, не українець, а жид з національності — Леонід Первомайський. В одному із оповідань під назвою „Життя” Первомайський розповідає про „сталінську дружбу народів, про двох побратимів на війні — льотчика” Михайла Дзюбу і розвідника Юсупа Рахімова, який врятував йому життя”. І все було б добре, і все було б гаразд, якби Первомайський був без „прапрадідівського духу”, про що пише тепер уже інший рецензент — якийсь Василь Півторадні — в тому ж таки журналі „Дніпро” таке:

„А коли герой начинає співати, то обов'язково наслідує жартівливу пісню „свого праща” — запорізького козака Ничипора Дзюбу, якої той поль любляв співати, повіртаючись з далекого походу на вогненнорудому коні своєму:

„Коли б мені зранку
Горіочки склянку,
Тютюну та люльку,
Дівчину Ганульку”.

Дивна людина цей Леонід Первомайський. Невже він досі ще не знає, що всі совєтські герої повинні співати виключно „пісень про Сталіна”? А ще лауреат сталінської премії.

Далі цей самий Василь Півторадні наводить цілу низку „традиційних”, як він каже, образів у книжці Первомайського — „кургани, повні вікової драмоти”, „останки вірних козаків, що захищали степ від несподіваного ворога” і т. д. — нарешті констатує:

„Неприємне враження справляє на читача штучне порівняння радянського війна Олексія Штепи з „молодим козаком”, „кісті від кости козацького племені”, штучне називання дороги, якою іхав командир ескадрону Порфирій Туренко „давньою тропою, по якій проходили його славні прадіди — вільні козаки”.

Ми певні, що коли б Леонід Первомайський був з роду не жид, а українець, цей Василь Півторадні обов'язково пошив би його в „буржуазні націоналісти”, а так він тільки жалкує, що автор вдається до „реставрації традиційних образів”. Зате, відзначаючи позитивне в книжці

М. ПРУТИЧ

,Найбільша брехня ХХ-го століття: Україна“

(Теми до надуми)

В червні 1939 р., отже в час, коли на політичному обрії Європи вже зовсім виразно зарисовувалось мариво другої світової війни, в Парижі з'явилися дві публікації у французькій мові про Україну. Під заголовком „Україна — від початків до Сталіна“, з'явилися тоді в місячнику «Le Document» довша стаття французького публіциста Бенуа - Мешена. Рівночасно з'явився в формі брошурки під заг. „Найбільша брехня ХХ-го століття: Україна“, памфлет „малороса“ Василя Шульгина, одного з корифеїв чорносотенного імперіалізму. З окрема остання публікація, може ще й сьогодні зацікавити українського читача, тому що вона є вірним відзеркаленням ментальності тих російських емігрантських кругів, що, уважаючи себе носіями національної Росії, рішені, на випадок зміни ситуації в Східній Європі, недопустити за ніяку ціну до ліквідації російської імперії. Памфлет В. Шульгина є яскравим доказом на те, що деякі круги російської еміграції, не лише нічого не навчилися за минулі тридцять років, але що живуть вони ще й сьогодні духом „валуевського“ та „ємського“ указів, духом „єдиної - неділимої“.

„УКРАЇНА, ХИМЕРА ЧИ ДІЙСНІСТЬ“?

Таке питання ставить собі Бенуа - Мешен, починаючи свою довідку про Україну («L'Ukraine des origines à Staline»).

Що таке в дійсності Україна, цей край, що ні ім'я, ні кордони його не зазначені на мапах Європи? Хто такі — українці, що про них говорять нам деякі подорожні: численніші ніж поляки, мужніші та культурніші ніж румуни, лояльніші в відношенні до їхніх національних стремлінь ніж самі чехи, які творять найбільш романтичну націю Європи — націю, що про неї ніхто не знає?

І автор продовжує: „Питаймо про це росіян — прихильників царя чи Сталіна — поляків, румунів, мадярів. Вони нам відповідатимуть пристрасним тоном: „Увага! Ви на фальшивій дорозі. Україна не існує. Це химера духа, фікція, створена з різних частин облудними пропагандами“. Питаймо членів української еміграції у Франції, Німеччині, Англії, США. Вони скажуть нам і з ще більшим запалом: „Мучеництво України — це один з найстрашніших злочинів історії. Так довго я Україна в неволі, мир буде лише обманою. Яка тайна криється за цими відповідями, що так собі противорічать“?

Ось питання, що стояло (і стоїть до тепер) перед кожним західним европейцем, який має нараду довідатися про Україну не лише від її істо-

Леоніда Первомайського, рецензент з особливим старанням випинає ось такі, прикладом, місця:

„Письменник вміє почути „шипіння гарячих осоколків у воді, підкреслити чудесну деталь — московське повітря — повітря Вітчизни — в

„четирох скатах фронтової автомашини“.

Оточ маємо: московське повітря — синонім повітря Вітчизни і навпаки. Коротко, ясно і зрозуміло! Тільки в одному помилуються обидва рецензенти: праця дівський дух є незмінний дух, що живить цілі покоління українського народу, а московське повітря — це змінна категорія, яка міняється залежно від „метеорологічних умов.“

річних ворогів, але й від її власних синів. Політичні круги Західної Європи не завжди стараються формувати свій погляд відносно проблем Східної Європи на основі об'єктивних і багатосторонніх джерел. Поодинокі особистості, а нераз навіть і цілі середовища, підлягаючи однобічним впливам, свідомо або й несвідомо піддержують ті елементи, що, після розвалу большевизму, хотіли б стати вірними сторожами московської „тюрми народів“.

ТОВАРИСТВО ПРИЯТЕЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ РОСІЇ

В 1938 р. постав в Парижі комітет, що приняв назву „Товариство Приятелів Національної Росії“. В склад почесної президії цього Т-ва входило десять визначних французьких особистостей, а саме: дружини маршалів Жофра й Фоша, два послі й бувши міністри, два амбасадори, один генерал, два члени Французької Академії та почесний голова синдикату паризької преси. Президентом Т-ва був сенатор Анрі Лемері, а між п'ятьма віцепрезидентами знаходилося одного генерала, одного сенатора та одного посла, тодішнього президента соціальної республіканської партії. Товариство (ТПНР) мало ще двох генеральних секретарів. Один з них, Моріс Венсан, був головним редактором журналу «L'Indépendant». Другий генеральний секретар, Арсен Гулевич — це одинокий росіянин в управі ТПНР. Він, очевидно, не міг залімати у французькому державно-громадському житті жодної функції і тому представляє себе скромно як «homme de lettres», себто як літерат.

З короткої нотатки, що її підписала управа ТПНР, довідуючися, що Товариство Приятелів Національної Росії, без огляду на свої скромні засоби, осягнуло, завдяки безупинній праці, такі результати:

1) створення сталого центру „точних“ інформацій про Росію;

2) публікація статей, інтерв'ю, комунікатів та ін., що наспівлюють „справжнє“ положення в СССР, „дійсні“ стремлення російського народу, німецькі наміри відносно Росії та зв'язки, що єднані французьку націю з російською;

3) видання різних брошур, з метою поборювати акцію комуністичних організацій, що їх тоді піддержував Комінтерн;

4) влаштування кількох конференцій національного та міжнародного характеру, які управа ТПНР уважала як першу ініціативу для зближення Франції до майбутньої Національної Росії. Питання, це на думку управи ТПНР, мало в першу чергу, зацікавити тих французів, що під фінансовим огляdom були звязані з Росією, однак певну вагу мали мати теж економічні питання загального характеру;

5) створення секцій на провінції, що мали активно протидіяти комуністичній пропаганді.

Дальші цілі Товариства Приятелів Національної Росії окреслені дослівно так:

„Збільшити наші засоби діяння, забезпечити нашим ідеям якнайбільше розповсюдження, піддержувати в ефективній спосіб національних росіян, що зовсім природно призначенні бути відновителями їхньої Вітчизни, підготувати разом із ними

відбудову національної Росії, вільної, могутньої й щасливої, ось цілі, що їх ставимо собі в 1939 р.!".

„НАЙБІЛЬША БРЕХНЯ ХХ -ого СТОЛІТТЯ”

Для розповсюдження своїх ідей, Товариство Приятелів Национальної Росії видавало окремий бюллетень „Від минувшини до будучності Росії”, „Росія і Франція”, „ССР і Национальна Росія” — ось заголовки перших трьох чисел бюллетеню ТПНР. Четверте число, присвячене Україні; — це брошурка В. Шульгина, про яку ми згадували на вступі. Памфлетний характер цієї брошури проявляється вже в самому заголовку. „Теорії” В. Шульгина не відержують елементарної історичної критики і тому полемізувати з автором було б зовсім зайво. Цей „шедевр” україножерної пропаганди російських „публіцистів” витягаємо з забуття лише à titre de curiosité. Брошурка В. Шульгина цікава тим, що автор її, стаючи в обороні російських імперіялістичних інтересів, прикривається плащом „малороса”, що хоче бачити „свій народ” звільненим від рабства „українського сепаратизму”. Автор брошури „Найбільша брехня ХХ -ого століття: Україна” ділить „українських сепаратистів” (яких він називає також „україноманами”) на три категорії, а саме:

1) на чесних, але обмежених (це мали б бути ті, що їх обдурюють);

2) на поінформованих але нечесних (це ті, що обдурюють обмежених), та

3) на інформованих і чесних (це „маніаки схизми”, що обдурюють самі себе).

До цих останніх, ніби, звертається В. Шульгин у своїй брошурці.

Зокрема випроваджує його з рівніваги праця А. Чигирина, що з'явилася в 1937 р. п. заг. „Українське питання”, у відповідь на інсінуації „Національного Союзу Нового Російського Покоління”.

ШУЛЬГИН КОНТРА ШУЛЬГИН

Для нас нещікаві поодинокі тези, що їх розвиває В. Шульгин в полеміці проти А. Чигирина. Це ряд явних перекручень та парадоксальних тверджень, що не відержують критики не лише під історичним, але й під формально - логічним кутом. Висновки, що до них доходить В. Шульгин, не грішать особливою оригінальністю. Видумана польськими, поставлена на ноги німцями і зміцнена большевиками. Україна, це нішо інше як польсько-німецько - большевицька інтрига. Ось „квінтесенція” теорії В. Шульгина, що в такий спосіб здобуває собі право називатися, подібно до свого „твору” — найбільшим брехуном ХХ-ого століття. Та раз він почав розрахунок із „українськими сепаратистами”, Василь Шульгин мусить розрахуватись також із своїм племінником Олександром Шульгіном. Бувший міністр закордонних справ Української Народної Республіки закінчує одну з своїх статей в франц. мові, заявляючи, що Україна хоче бути незалежною і, що в цій точці, вона ніколи і перед ніким не уступиться. Свому племінникові - сепаратистові В. Шульгин з цього ніяк простити не може і він поспішає з відповіддю.

„МАЛОРОС” В. ШУЛЬГИН В ОБОРОНІ „ЄДИНОЇ · НЕДЛІМОЇ”

„З тією виразністю, що обов'язує вас („українських сепаратистів” — прим. М. П.) віддаватись від решти російського народу, ми (себто „малороси” типу В. Шульгина — прим. М. П.) хочемо зберегти нашу сімейну єдність. Ми хочемо зберегти єдність як запоруку нашої (!) національної сили. Ми хочемо боротись за все те, що може

допомогти населенню південної Росії (!), ступити вперед на шляху матеріальної та моральної культури, різної від культури північної, оскільки таке щось існує.

У відповідний момент, ми будемо, одже, старатись одержати всякого роду „автономії” (сам В. Ш. ставить це слово в лапки — прим. М. П.). так адміністративні, як і в формі найширшого самоуправління. Однак, слід добре затягнути собі одну річ : ми не відступимо ніколи й нікому єдності російського народу”.

Коментарі до тиради „малороса” В. Шульгина, на нашу думку, зайві.

„ЄДНІСТЬ РОСІЙСЬКОГО НАРОДУ І РОСІЙСЬКОГО ІМЕНІ”

Та на тому ще не кінець. Впертий „малорос” впавши в екстазу московської мегаломанії, перетворюється з оборонця неподільної російської імперії, в апостола всесвітського світового месіянізму. Він продовжує : „Ми не можемо уступити і ми не зробимо цього в питанні єдності російського народу і ми не зрезигнуємо з того, що є, понад усе, п висловом : єдність російського імені. Єдність управління російської землі, може, навпаки, під тиском непоборимих обставин, бути тимчасово перервана. Так, за часів Денікіна та Врангеля „біла територія” творила під назвою „Збройні Сили Південної Росії” державу (!), не лише незалежну від червоної Москви, але ще й у війні з цією. В сучасну пору, можна собі уявити положення, в якому південна частина російського народу (!) могла б, перед північною частиною, визволитись від влади Сталіна, тирана всієї Росії. Якщо, однак, Південь має щастя (!) залишитись російським по імені та по свідомості, він вживатиме всі свої сили для того, щоби визволити також Північ : бо, розділені, Північ та Південь за мало могутні для тих проблем, що перед ними ставить історія. Лише тісно з'єднані зможуть росіяни з Півночі й ті з Півдня виконати свою спільну світову роль”.

МОСКВА — КОШМАР ХХ -ого СТОЛІТТЯ

Східня й Середня Європа зараз відчуває „світову рою” російського народу на власній шкурі. Західня Європа, а за нею й цілі цивілізований світ, цю рою чимраз ліпше починають пізнати. Однак, всякі Шульгіни й Чухнови, своєю „публіцистичною” діяльністю, не перестають завзято боронити концепції російської імперії та намагатися всіми силами здискредитувати в очах західного світу визвольні змагання поневолених Москвою народів.

Коли взяти під увагу добре зв'язки деяких російських політичних груп на еміграції з провідними кругами потуг заходу, тоді можна усвідомити собі ту небезпеку, що її представляють для нашої визвольної справи кандидати на большевицьких спадкоємців, білі рятівники російської імперії. Відкрити очі світові на факт, що російський імперіялізм, у всіх його формах, є основою перешкодою тривкого світового миру — це одне з головних завдань революційно - визвольного фронту поневолених народів Східної й Середньої Європи.

...а завтра де Голь

Містимо цікаві та актуальні міркування співробітника швейцарської „Вельтвохе” Ф. Боди („ді Вельтвохе” ч. 746) про становище і можливості де Голя в сучасній політичній ситуації Франції.

Від побіди голівської „зброноти” у французьких муніципальних виборах минуло більше як три місяці. Рамадіє, завзятий „зволікач”, уступив, Леон Блюм, духовий батько „Третьої сили”, зразу не досягнув потрібної скількості голосів, щоб могти створити новий уряд, і вслід за величими партійними стратегами прийшов уряд фахівців, фінансових і експертів, який звів разом кілька найбільш шанованих і здібних постать Франції для непопулярної буючої і драстичної політики щадності і девалюації. Але ані такий авторитетний технократ, як Жюль Мот, ні великий банкір Рене Маер, ні сумлінний, сухий бюровик уроженець Альзасії міністр - президент Роберт Шуман, не спромоглися змобілізувати глибшої сили, яка спонукала б людські пристрасті на добровільні жертви і підчинення їхній розумній і тверезій політиці. Міністри ці творять уряд „золотої середини”, а фах цей ділає, як дотеп історії, що саме він, найбільш неромантичний зі всіх урядів, має офіційно святкувати століття „Паризької Революції”, яка змела тодішню „золоту середину” і закінчилася романтичною авантурою другого Бонапартизму.

Люї Філіп, король міщан, коротко перед революцією, що його повалила, сказав зрезигновано своєму міністрові Гізо: „Ми мусили б революційний дух поборювати у глибині сердець, бо там він сидить, але щоб прогнати демонів, треба нам пророка”.

Не тільки цьому середовищу попереднього століття, але теж „Третій Силі” з 1948 р. можна б зробити такий напис. А перед кількома днями писав Леон Блюм, якому ще найкраще підходить роль пророка, в „Попюлар” що ситуація Республіки не менше загрожена тепер, як в листопаді, що „Третя Сила” поза партійні аванпости не обхопила народ в цілій його глибині, що вона не є ніяким рухом, ніяким предметом віри. В дійсності: всі частинні вибори підтвердили, що ні комуністи ні голісти не стратили свої впливи на виборців. Між тими двома стійкими і сьогодні частинно невидимими блоками „змілюється” дальше безпощадно видима і правляча частина Четвертої Республіки немов між могутніми млинськими каменями.

Комунисти дозволили себе усунути з уряду, з міських рад, з виришальних парламентарних позицій, з тяжким серцем приняли роздвоєння зв'язку професійних спілок, яке було спричинене їхнім терором проти всіх противників грудневого страйку, однаке мимо цього не перестали бути силою в державі і народі. Можна їх звати „п'ятою коленою”, агентами чужини і ворогами національних інтересів, мимо цього вони мають спроможність при своєму возі втримати третину французьких виборців, при чому рівночасно розбудовують у своїй накопичений ізоляції підземний апарат, що його вже Віши — держава Петена не могла зломити, і який чується вже досить сильним для боротьби проти якоїнебудь іншої диктатури. Вони сьогодні могли б собі дозволити на це, що б врятувати Четверту Республіку перед тою корпоративно - авторитетною державною системою, яку теж і сьогодні більшість французів зносила б тільки в найгіршому випадку і дуже нерадо — але вони про це таксамо мало думають, як колись

про рятування Ваймарської Республіки. Коли сьогодні де Голь намагається здобути кругло 20 посольських голосів, при помочі яких він може спонукати парламент до власного розв’язання і нових виборів, тоді він розчислює на це, що комуністи будуть віддавати свої голоси не для ратунку парламентарної республіки, а для її упадку. В той спосіб ідуть рука в руку великі вороги завтрашньої розправи, що б в постіху розторочити з’єднуючі і посередні сили, які стоять між ними, все, що є демократично пливке і не закостеніло в бльоках.

Та не комуністи, а де Голь є на черзі і виглядає так, що Москва хотіла б зимнокровно похертити французькою партією, щоб тільки дати доказ, що західня Європа не може протиставити Сходу ніякої правдивої демократії, а тільки чисто авторитативні режими правих. Тоді без сумніву буде багато легше признати східнім демократам монополь правдивих демократій.

Де Голь є на черзі і тому, що читається про нього тепер дуже мало, тимбільше впадає в очі, як загально в Парижі числяться з можливістю його приходу, ще в літі до влади, в той час коли теперішній уряд чим раз більш свідомий своєго провізоричного характеру. Тоді, коли де Голь від часу листопадової побіди промовляє, то це йому тільки скоріше пошкодило: його шорстке салдатське домагання, щоб парламент поповнив самовільство, його програмова січнева промова в Ліль, яку робітнича публіка приняла з льодовим холодом. Але назагал він дуже мало говорив, а його мовчанка виходить йому так само на користь, як ця підземна праця розвідки, підриву і проникання, яку він в міжчасі провадив далі.

Факт, що він усунувся в село Кольомбей, рідкість його публічних виступів і його здібність тижнями й місяцями мовчати і чекати — це все де Голь глибоко продумав і то від багатьох років. „Нішо так не змінє аворитету, як мовчанка...”, між мовчанкою і приказом існує певна конечна зв’язь. Тому що все що від вождя походить, переноситься на окружнення, тому він створює спокій та увагу вже тільки через те, що він мовчить”, так пише полковник де Голь у своїй перед шістнадцятими роками виданій книжечці, до цього одночасне додає: „Систематична стриманість вождя робить тільки тоді враження, як довго відчувається за нею вою чину і пристрасть”, і далі: „грач мусить виявитися найбільше зимнокровним якраз тоді, коли його ставка найбільша”.

Що за мовчанкою де Голя стойть „найвища ставка”, — получена з волею чину і пристрастью, про це ніхто не сумнівається. І навіть повна отвертість, з якою він у своїх від тоді часто перевиданих працях висловлює своє амбітне бажання сили і вождівства, у більшій мірі фасцинує як відпинає — так, як Гітлерові це шкодило, виложити масам зовсім отверто у „Майн Кампф” всі тріски демагогічного здобування і знасилювання мас. Мовчанка де Голя спричинила, що в моменті, коли комуністи чимраз більше вrostали в ролю страхіття - марева зі здобуттям більшості — безмежно зростав страх перед їх діяльністю, паралельний страх перед голізмом став слабшим. Тому, що це не є властиво „народній злив” ані ніякий інший настрай поборювання, диктатури чи знасилювання, що тепер панує у французькому народі, а тільки шукання охорони перед, у певному моменті, найбільшою загрозою й нахабністю, повздерливість Р. П. Ф., дотеперішнє внимання всіх яких заколотів і різних виступів які могли б

нагадувати фашистівські масові заворушення, запевнили де Голеві вирішальний атут. Шепоти багатьох уміркованих, які пробують переконати себе і інших, що генерал їх чайже потребує і буде засягати іншої ради, стали знову голоснішими і більш переконливими. Понад тим всім може де Голь з цілковитим спокоєм сказати, що він тому не винен, коли „експеримент Рене Маєр” заведе, коли б навіть правильно подумані податкові і фінансові реформи мусили через партійний систем і нездекларованість парламентаристів, як теж через інтриги партійних стратегів, провалитися. Він сам не зробив урядові ніякі тоуднощі і коли його преса в такий самий демагогічний спосіб як і комуністична, бажає збити капітал зі всього рода невдоволення, тоді де Голь тут особисто ні - причому. Цей режим, в якому приклонники планової і ліберальної господарки не погодилися на якусь дійсну подуману політику, в якому соціялісти висловлювалися за забльокуванням всіх банкнот і драстичною санациєю гроша, а Рене Маєр проводить програму, що лучить максимум непопулярності з мінімальними принаймні середніми виглядами на здійснення, не є попри де Голя і комуністів життєвим.

Однаке його трагедія полягає в тому, що економічна мудрість змушує до речей, які соціально і політично ділають як „обух”: наложити на селян перший раз податки, з півтора мільйона патентованих купців частично спихати в руїну, середньому станові дати відчути цілий тягар французького зубожіння — це все може бути економічно Конечно і навіть здорове. Для партій, які залежать від виборців і збірних інтересів, які вже так чи так спираються на дуже вузькі бази голів, є такі речі на довшу мету неможливі до переведення. До того уряд спирається на коаліції католиків і соціялістів — цебто партій, яких найвищі гарнітури вправді себе розуміють, однаке іхня правдива сила на провінції полягає в тому, що одні гуртується довкруги вчителя, інші довкруги священника, та що вони в ім'я антиклерикалізму або католицизму ведуть в безпереривних тертях проти себе боротьбу. Щойно недавно виказалося в Бретоні, що теж і соціялісти голосують радше за неклерикальними голістами як за листою офіційно отриманого республиканського народного руху.

Була одна ділянка в якій „Третя Сила” надіється на здобутки і престіжевий зрист: закордонна політика, де генерал де Голь під час своєго урядування не залишив найкращих спогадів. Але міністром закордонних справ є все ще невідомий Жорж Бідо, одна з найбільш безбарвних постатей, які дихали колинебудь в Ке д'Орсей і напевно співвинний в тому, що закордонна політика у французькій свідомості відограє таку по-дивуздно малу роль — треба тільки бачити з якою мудрою парламентарією бездушністю прочиту він монотонно свої реторичні принципові об'явлення, щоб знати, чому закордонна політика не могла стати тим атутом „Третої Сили”, яким вона можливо й могла б бути в руках модерного Бріян, сьогоднішнього Епіо чи Леона Блюма.

Тому теж і в цій ділянці не піднявся ніякий голос, який міг би стати голоснішим, як мовчанка де Голя. А в міжчасі голівське з'єднання було неменше бездільне ніж протягом шести місяців між його оснуванням і побідою в муніципальних виборах, під час яких про нього також не можна було почути більше. Вишкіл і зміцнення кадрів, здобуття несподівано великого числа індустрійних робітників, які однаке дістали пораду тимчасом залишилися у комуністами веденому звязку конфесійних спілок СЖТ, розбудова Другого Бюро, інформаційної служби, цього на взір армії організованого руху. Інформаційна служба і заłożення

актів було вже одними з головних занять голівського вождівського штабу в Лондоні і в Алжирі. Одною з причин уступлення де Голя з уряду був напевно факт, що він, попри інші особисті середники влади, стратив теж безпосередній вплив на цю тайну службу; в якій він добавчє інструмент влади першорядної ваги. Тиха праця між послами, які ще підтримують уряд, але вагаються і є готові, під умовою запевнення ім'їх місць в нових виборах, перейти до голівської „інтергруп партемант” належить під сучасну хвилину до найважнішої політичної частини цеї терпеливої праці за кулісами. Позиції на периферії, цебто приміром в кольоніях, в німецькій зоні, є так чи так в основному запевнені; тому цілком логічно підривна робота концентрується на центральну позицію республіки, на демократичну більшість у парламенті.

Генерал не спішиться. Ще заки багаті жнива і „американська допомога створяє основу „господарського чуда”, треба б переняти завдання володіти змученою і в найбільшій мірі неспокійною Францією, що де Голя ніяк не манить. Однаке що стоятиме йому на перешкоді в день, коли нагода буде йому самому видаватися принаїдною щоб долю взяти у свої руки, як він це у одній книжці висловив? Хіба досить поширені антилітаризм, загальне прив'язання до республіки, комунізм який за демократією і пальцем не кивне, кілька лівих груп, що бавляться словом „революція” — отже самі такі сили, які хіба згодом можуть з'явитися як опозиція, однаке поза тим нічого такого, що могло б у вирішальному моменті поставити рішучий спротив.

Без сумніву, історичний хід подій може притрати інший оборот. Ріст і упадок Другої Республіки не мусить бути по малій мірі наслідуваній, зі столітнім відступом, Четвертою Республікою. А поза тим ще не є цілком певне, яку внутрішню і зовнішню політичну ролю відіграє голізм при владі (при цьому можна радше думати про Салязара, як про Муссоліні). Але одно є певне: ті сили, які сьогодні ще можуть втримати в Франції демократичну державу, є по лівій стороні незвичайно послаблені комуністичним „сепаратизмом”, знову посередині вони радше ще „більш захищані і непопулярні, як було тодішнє „жюст мілє”, яке було усунено революцією в Парижі перед сто роками в лютому 1848 р.

ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В БЕЛЬГІЇ!

„Комітет Допомоги Українському Студентству „КодУС” в Бельгії звертається отсм до Українського Громадянства з закликом включитися активно в допомогову акцію для українського студенства.

Головним завданням теперішньої української еміграції є подбати про високовартісний доріст для нашої інтелігенції і через то втримати високий рівень незалежної української науки. Наше суспільство вловні розуміє значення твої проблеми та на терені Німеччини, Австрії, Франції за посередництвом КодУС-у допомагає в студіях нашій високошкільній молоді.

Дия 14-го березня ц. р. заснувався рівномож в Бельгії „КодУС”, як громадська харитативна установа, в склад якої входять представники всіх українських установ, що цікавляться питанням допомоги для українського студенства. Серед нас в Бельгії є багато студентів, які з причини браку фондів не можуть продовжувати своїх студій. Щільно „КодУС-у” є уможливити цим студентам середні умовини життя, щоб вони могли вловні присвятитися іншій науковій праці.

Comité Ukrainien d'Aide aux Etudiants en Belgique

« КОДУС »
24, avenue Livingstone, Bruxelles, 4.

Ю. МИКОЛА

Україна в боротьбі

БОЛЬШЕВИЗМ І УКРАЇНСЬКИЙ ПОВСТАНЧИЙ РУХ

Вертаючись у 1943 - 44 р. на залишенну німцями територію України, большевики зустріли те, чого вони найбільше боялися й проти чого безуспішно боролися на протязі більше 20 років. Це було прородженням серед українських мас прагнення до соціальної і національної свободи, що виявилось в ліквідації всіх форм большевицької господарської та політичної системи й щонайважливіше — в явній збройній боротьбі повстанських сил у ім'я вільної української державності.

Тому нічого дивного, що нове закріпачення України відбувалося на різних українських землях по-різному. Тоді як на Східній і Центральній Україні большевики почали відразу відновляти зрушену війною колгоспну систему й усі інші форми господарського та політичного життя у передвоєнних, а то й ще гостріших формах, то на Західно-Українських Землях вони, залишивши на початках спільні форми життя майже недоторкненими, свої перший і головний удар спрямували проти революційно-визвольного руху.

Лише одне було спільне в діяльності большевиків на всіх українських теренах, а це — широке розгорнення сітки НКВД і негайна відбудова в першу чергу... в'язниць.

Не припадковим є це, що напр. в Тернополі, що був цілком знищений під час бойових дій, одним з перших будинків був відбудований будинок в'язниці. Школи й лікарні ще довго після того не мали приміщення. Подібне діялось по всій Україні.

На зліквідування повстанського руху, большевики кинули всі засоби. До досить нерівної боротьби проти себе стануло дві сили: з одного боку велика матеріальна сила большевиків, — з другого боку — повстанці. Один з колишніх учасників повстання так характеризує те співідношення сил на фронти революційної боротьби українського народу:

„По боці большевиків багатотисячні загони НКВД, різні військові спедвідділи, вишколені й призначенні до боротьби з партизанами, цілі дивізії військ Ч. А. разом з усією їх технікою, керовані досвідченими генералами. По боці українського революційного підпілля — кілька десятків тисяч української найбільш патріотичної молоді, яка ще вчора сиділа по школах, за книжками, кілька десятків тисяч повстанців, озброєні лише крісами, гранатами, пістолями. Кілька десятків тисяч повстанців, яких командирі в основний свой масі ще лише вчора були гімназистами, селянами, робітниками і здобули свої кваліфікації не у військових школах, а у вогні безпосередньої боротьби; партизанські загони без баз, без постачання, без тилу — і все це в умовах, коли закінчилася війна і ворог має незв'язані руки, все це при відсутності будь-якої, найменшої допомоги з зовні. Нервість сил величезна. Єдиний еквівалент усіх переваг, які мав по-своєму боці ворог, — це фанатична віра українських повстанців у правоту справи, за яку вони боряться”.

Большевики, знаючи добре з попередньої практики, насікли сильний є той еквівалент віри в правоту справи по стороні повстанців, попробували з початку знищити ту віру шляхом різного роду пропагандивних листівок. Всім тим, що зголосяться з „повинною” обіцяно прощання і влаштування на працю.

Ці заклики мали свою притягаючу силу для багатьох тих повстанців, які в загальному порівні сти-

хії в 1943 р. опинилися в лісі і які, не будучи духовно приготовлені до важких умов партизанської боротьби, зокрема з большевиками. Вони послухали закликів і пішли з „повинною” до большевиків. Всіх їх у більший чи менший мір зустрінула незавидима доля: це арештування і розстріл або заслання до концтабору.

Поминаючи всі від'ємні наслідки, які тягнув за собою такий вихід з лісу, треба ствердити, що цей „вихід з лісу” мав і свої додатні сторони: У повстанських рядах залишилися тільки ті, які справді відриклися самих себе в ім'я ідеї. Таке очищення від баласту давало, переорганізованим у малі дієві групи, повстанцям оперативну пружність і рухливість.

Большевики („уряд” УРСР) потім ще повторювали свої „звернення” до „учасників банд”, обіцяючи амнестію тим „обдуренім”, які до даного речень зголосяться зі зброєю на НКВД і віддадуть всіх знаних їм політичних співпрацівників, усі знані їм військові підлільні таємниці та будуть співпрацювати з НКВД.

Вже це вказує на те, що про якусь амнестію в загальному прийнятому в світі розумінні того слова не може бути мови. Зараз після того, як деякі слабші одиниці зголосилися на НКВД, преса почала домагатися „пильності”. НКВД послухало цісі „громадської думки” і більшість зголошених арештовано і вислано на Сибір.

Так сталося напр. 27.V.1946 р. в Степанському районі (Рівненської області), де НКВД під покришкою мобілізації арештувало всіх тих, що зголосилися з „покаянням”. 10.XII.1945 р. в с. Озеряни (Рівненська область) НКВД арештувало колишнього повстанця Колоду, який зголосився кілька тижнів перед тим „по амнестію”.

„Амнестії і звернення не зуміли ліквідувати повстанського руху і большевики примушенні були шукати інших засобів. Ми вже згадували („За Самостійність”, ч. 11-12, 1947) про деякі з тих засобів, що мали на меті знищити фізичну силу повстання; широко-закріплені військові дії з пристосуванням найmodернішої воєнної техніки, випалювання лісів і підлісних осель, господарська блокада, бактеріологічні засоби й індивідуальний фізичний терор і жорстокості.

Почавші від осені 1946 р. на всій території України, охопленій українським визвольно-революційним рухом, большевики почали розміщувати військові залоги силою від 20 - 200 чоловік (залежно від стратегічного значення пункту). В січні 1946 р. вже майже в кожному селі стояли такі залоги. Вся територія, зайнята військом, перетворилася в один військовий табір. Про розмір її характер таких облав може свідчити наступний наказ полк. НКВД Щербіни про весняну облаву на Гуцульщині 1945 р.:

1) В усі населені пункти району виставити військові гарнізони... 3) З 15 квітня ц. р. і до особливого розпорядження заборонити всім без винятку громадянам пересуватися у межах районів з одного населеного пункту до другого без спеціального на те дозволу військових начальників, розміщених у населених пунктах. 4) Усіх громадян, що без вищезгаданого дозволу пересуватимуться по районах, негайно арештувати і відстavляти у в'язниці. 6) Всі громадяни, у яких ховаються бандити, і ті, що ухиляються від мобілізації до Червоної Армії, негайно мусять заявити про це військовому начальникові; в против-

ному разі їх при виявленні у них тих, що ховаються, негайно арештувати, а їхні сім'ї вивезти на виселення. 7) Всі військові начальники мусять провести ретельний обшук усіх будівель, городів та місцевостей у всій районах, щоб виявити та арештувати бандитів, які ховаються, іх посібників і тих, що ухиляються від мобілізації до Червоної Армії. Осіб, які чинитимуть опір, знищити. 8) Членів родин тих осіб, які ховаються від радиянської влади, негайно вивозити в районний центр, на збрійний пункт, для дальнього виселення їх".

СТРАХ ПЕРЕД ЛЕГЕНДОЮ УКРАИНСЬКОЇ ВІЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ

Сьогодні ще завчасно писати історію большевицьких воєнних операцій. Одне можна ствердити, що большевикам не вдалося зліквідувати повстання.

Крім того лише фізична ліквідація повстанського руху має невигідну для окупанта сторону: Убитий на полі боротьби повстанець на завжди залишається героєм в очах симпатизуючого йому населення й ніколи не виключена можливість, що на місце одного впавшого героя, з'являться інші.

Большевики це добре усвідомляли собі. Тому теж уся їхня пропагандистська машина була поставлена на те, щоб скомпромітувати в очах українських народних мас цей рух в історичному минулому і в сучасну пору зокрема. У таємній резолюції пленуму волинського облкому КП(б)У з 4 жовтня 1944 р. читаємо в цій справі таке:

"...Невпинно нагадувати (населенню України — Ю.М.) про те, що... симони петлюри, коно-вальці, закликали на Україну німецьких імперіалістів для того, щоб поневолити український народ, віддати його на поталу німецьким капіталістам. Про те, що всілякі бандери, мельники... оунівці підтримують німецьких фашистів і допомагають заклятим ворогам українського народу — німцям душити і нищити український народ.

В масово-політичній роботі необхідно викривати провокаційність і брехливість гласа українсько-німецьких націоналістів „за вільну й незалежну Україну". Необхідно роз'яснювати населенню, що... український народ під керівництвом большевицької партії вже завоював свою волю і суверенні права, об'єднав свої землі в едину велику і суверенну державу, а українсько-німецькі націоналісти, бандери, мельники і оунівці — ведуть боротьбу з українським народом не за "вільну і незалежну Україну", а за Україну куркулів і капіталістів..."

У висвітленні історії України треба рішуче поборювати спроби націоналістичної фальсифікації історії... плямувати і викривляти зрадницьку антинародну діяльність Мазепи, Дорошенка й інших запроданців.

Пленум облкому КП(б)У звертає увагу партійних організацій на те, масово-політична робота серед населення повинна бути скерована на розклад націоналістичних банд, на виховання населення в ненависті до німецько-українських бандитів, заличення всього населення до активної і рішучої боротьби з бандитами". (Підкреслення наші).

Наведені резолюції найкраще з'ясовують головний напрямок морального поборювання українського повстанського руху. Тому теж, зловивши якогось повстанця, НКВД старається всякими тортурами змусити його зрадити військові й підпільні таємниці, видавати місця постійних повстанських відділів, подавати відомості про всіх відомих командирів і товаришів, про повстанські харчеві магазини і склади зброй, про всіх тих громадян, які співпрацюють з повстанцями. Це все має на меті щось більше, як тільки здобуття відомостей для майбутніх військових операцій. Іде про те, щоб захистити взаємне довір'я серед самих повстанців і довір'я до них населення.

Доведені нераз тортурами до такого заломання повстанці, усвідомивши весь трагізм свого становища й свою ганебну роль, часто в хвилині розпуки виривали зброю з рук енкаведистів і стрілялися, перерізували собі горло або артерії, або в інший спосіб поповнювали самогубство.

У советській місцевій пресі часто появляються „покаянні листи" колишніх повстанців, у яких вони каються за свої „помилки", засуджують увесь повстанський рух і, звичайно, дякують большевицькій владі. Такі листи пишуться полоненими повстанцями під примусом НКВД.

Так поступили большевики, напр. у випадку одного з повстанських командирів, Рудого. Рудий, хворий на тиф, попав у большевицьку засідку. Через якийсь час з'явилися листівки з підписаною, нібито, Рудим заявою, в якій він кається в своїх помилках і провинах перед большевицькою владою. Найцікавіше, однак, у заяви Рудого було те, що він, мовляв, допоміг большевикам зловити комandanта УПА — Північ, Клима Савуру. Ця заява виразно була ображована большевиками на те, щоб посіяти в рядах проводу і членів повстанського руху взаємне недовір'я, не говорячи вже про компромітацію повстанського командування перед населенням.

Большевицька пропаганда часто використовує імена українських повстанців і революціонерів для сблазнення повстанців і населення, видаючи в іх імені листовки. У такий спосіб большевики використали напр. ім'я видатних діячів українського революційного руху Дороша і пор. Зміюки — сина сотн. Дмитра Вітовського.

АГЕНТИ І СЕКСОТИ

Чи не найбільшою зброєю большевиків у боротьбі з їхніми противниками є широко розгорнена агентурна сітка. Большевики розбудували її до крайніх меж, офіційно підтримуючи навіть форму нового советського „героїзму" — донощицтва. Всі ті, що жили в советській системі, знають десятки випадків, коли друг доносив на друга, діти на батьків, чоловік на жінку і жінка на чоловіка.

Систему агентури попробували большевики застосувати і в боротьбі з українським повстанським рухом. Вже в часах німецької окупації на Україні залишилося багато большевицьких агентів, які працювали в гестапо або намагалися пролізти в ряди українського повстанського руху. Зокрема ці останні мали за завдання: а) доконувати зрадницьких атентатів на видніших провідників і діячів українського підпілля; б) постачати НКВД матеріали про діяльність українського підпілля; в) саботувати роботу, не виконувати наказів, зокрема тоді, коли агент займає якесь керівне становище; г) скеровувати роботу на невідповідний шлях; д) ініціювати непотрібні бої, з метою винищування повстанських сил і стягання репресій на українське населення; е) ініціювати політичні виступи, що компромітували б революційний рух; є) викликувати непорозуміння в підпіллі й недовір'я серед його учасників; ж) розбудувати широку сітку внутрішніх агентів серед українського підпілля; з) поширювати дефективні настрої серед підпільників і повстанців.

Коли взяти під увагу обставини, в яких організувався повстанський рух, його масовість у перших роках існування, то зрозумілім стає, що багато таких агентів пролізли в ряди українського повстанського руху й наробили там деякої шкоди. Щойно згодом, коли життя й умови боротьби під большевицькою окупацією примусили перевести широку реорганізацію повстанських частин, вдалося очистити повстанський рух від насління агентів. В загальному, поза малими ударами, большевицькій агентурній сітці не вдалося виконати її завдання — розкласти і знищити повстанський рух.

Для агентурної роботи в рядах повстанців большевики стараються використовувати найчастіше

т. зв. „дезертирів” зsovетської армії, або полонених повстанців. Ось нпр. один зі зловлених повстанцями агентів НКВД зізнає:

„... Останній я служив у саперській роті в м. Ковель. Звідти лейтенант НКВД Міщенко вислав мене в терен із завданням розвідати, де перебувають повстанці. Цю розвідку я мав перевести на терені районів Камінь - Коширськ - Ковель. Коли б мене під час цього переловили повстанці, я мав удавати дезертира з Червоної Армії, приєднатися до них, здобути собі іх довіру, розвідати місця повстанських постій, псевда командирів, у відповідній момент украсти торбу командира, втекти і зголоситися до найближчих органів НКВД... Висилаючи мене, лейтенант Міщенко сказав, що коли я попаду в руки повстанців і не вернусь до НКВД, то він вивезе і знищить мою родину, а мене самого постарається вбити...”

Для поборення повстанського руху почали большевики відразу після приходу організувати широку сітку сексотів серед населення. Сексоти зобов'язані збирати відомості про всіх людей свого оточення, про місце постоїв, зв'язки, порушування, озброєння, псевда і правдиві прізвища, пляновані акції, сковища постянців і т. д. Крім того мають ширити різні брехливі, компромітуючі український революційний рух вістки.

Однак підшукання серед місцевого населення сексотів, що погодилися б працювати за юдин гріш, не було для большевиків такою легкою справою. Тому большевики вирішили здобути таких сексотів шляхом терору. На протязі 1944 - 1946 рр. майже в кожному селі НКВД перевело масові арештування поголовно всього населення від 15-річних хлопців і дівчат до сивоволосих бабунь і дідів. Всім арештованим, погрожуючи побоями, конфіскацією майна, позбавленням праці або висилкою, НКВД підсувало до підписання заяву про співпрацю з НКВД в характері сексота. Бували випадки, що люди, дозведені до крайності, поповнювали самогубства. Ось що, нпр. оповідає один селянин з Луцького району.

„Мене арештували ще з 5 іншими односельчанами. Я не зінав з початку, в чому річ, чому мене якраз закликано на НКВД. Коли мене привели до будинку НКВД, я побачив, що там уже чекає на допит більше односельчан. Дочекався я своєї черги. Розмова почалася від персональних даних. Відтак випитувано мене про мою сім'ю, родину, соціальний стан і т. д. Далі начальник НКВД пропонує мені співпрацю з НКВД, за що, розуміється, обіцяє матеріальну допомогу та винагороду радянської влади. Енкаведист продовжував далі. „Будете нам доносити, коли й до кого у вашому селі заходить повстанці, розвідувати, в кого вони мають свої криївки, хто їм допомагає харчами та в інших справах, хто з селян співпрацює з повстанцями, або постійно - з ними перебуває. А якщо, може, боїтесь, що хтось не довідався про те, що ви співпрацюєте з НКВД, то ми вмімо зробити так, що ніхто в тому кінця не діде. Ви до нас самі заходить не потребуєте. Шо там будете мати, то перекажете через свою родину чи кревних із другого села, або ми закличемо в район на НКВД кільканадцять таких осіб, які з нами не співпрацюють, і в тому числі закличемо вас, так, що ніхто не довідається в чому річ. А якщо будемо в селі і схочемо до вас зайти, то ми перед тим відвідаємо багато інших господарчів, так, що тут ніхто не підозріватиме”. Я почав відмовлятися, показуючи йому свої палици, на які опираюся, тверджу, що і по хаті не можу перейти, а не то що ходити по селі та збирати вістки. Але енкаведист і слухати не хоче й підсуває мені підписати заяву про те, що я погоджуєсь працювати. Коли я далі підмовлявся, енкаведист накинувся на мене з найбруднішою лайкою, погрожуючи, що накаже мене арештувати й знищити, бо я є ворогом совєтської влади. „Можете й

застрілити мене, але я нічого не можу робити”, кажу йому. Розсердившись, енкаведист наказав відвести мене до лвоху, замкнув на ключ і пішов сам геть. Я мерз там аж до ночі (це було взимі). Думав, що може вже не випустята додому. Але ввечері енкаведист закликав мене знову до канцелярії та знову почав від того самого. Я таки не згодився. Тоді енкаведист почав грозити мені, що знищить мене разом з родиною та вишиле мене туди, де мої батьки (батьків моїх вивезли большевики на Сибір в 1940 р.). Я вже мовчав. Енкаведист мені підсуває знову ті самі папері до підписання. Я таки не згодився підписати. Тоді він написав іншу заяву, в якій говорилося, що я не визнаю совєтської влади, не підпорядковуюся їй, не хочу з нею співпрацювати, і ту заяву дає мені знову до підписання. Я й цього не підписав, відпиравчись тим, що совєтську владу визнаю, проляв за неї на фронті свою кров і тепер нездужаю навіть ходити, а не то що виконувати таку роботу. Енкаведист знову почав класти і гримати на мене, дабачити, що я таки ні на що не згоджується, і заявляє, що, коли я розкажу комусь про те, що мені говорили на НКВД, то дістану 10 років тюрем. При тому каже, що як до мене зайдуть повстанці, то я маю про це повідомити НКВД.

Бербування сексотів відбувається серед усіх верств суспільства. Зокрема масові арештування переводило і переводить НКВД серед молодих дівчат. Малих школярів енкаведисти заманюють до співпраці різними солодощами, грішми, а то й погрозами.

ЕНКАВЕДИСТИ З ТРИЗУБЦЯМИ НА ШАПКАХ

В кінотеатрі по всій Україні висвітлюють часто фільми про бої совєтських військ з українськими партизанами. На них видно, як по кількох стрілах повстанці кидають зброю, підносять руки уверх і йдуть усі в полон. Щоб убити в населенні віру в успішність повстанської боротьби, большевики передягають частини НКВД на повстанців і зводять з ними „бій”, в якому цілі „повстанські” сотні йдуть у полон.

Однак є ще інша мета творення таких „повстанських” відділів. Большевики залюбки організують такі відділи, щоб 1) замасковано вдиратися в підпілля і тут уже в коротких боях нищити його учасників; 2) під маскою українських повстанців культывувати бандитизм, щоб у цей та інший способ компромітувати революційну боротьбу, наставляти українське населення проти революційного руху; 3) поширювати брехливі відомості про окремих революціонерів, сіяти недовір'я між учасниками підпілля і змущувати їх у цей спосіб до самовиництвування.

Намагаючись роздобути зв'язки, енкаведисти часто передягаються на повстанців, на шапках обов'язково чіпляють тризубці.

Щоб скомпромітувати український повстанський рух, ці большевицькі „повстанці” поводяться з населенням навмисне брутально.

19.XI.1945 р. в с. Кійданів, Тернопільської області, передягнені на повстанців большевики ограбували й побили багато селян. Один із побитих пізнав у тих, що його били, енкаведистів з райцентру.

На протязі грудня 1945 р. на терені районів Рокитно, Межиріч, Гоща, Корец — Рівненської області оперувала під маскою повстанської частини большевицька група, яка дощенту пограбувала населення тих околиць.

27.I.1946 р. в с. Березовиця Велика (Микулинський район, Тернопільська область) передягнені большевики арештували дівчину Рогату Анну, побили її на „слідстві” і скатовану кинули в поблизькому каменоломі. На другу ніч її знов по-

били й залишили з зав'язаними очима на замерзлій ріці. А 1.II.1946 р. в с. Мишковичі того ж району така сама група „повстанців“ - енкаведистів арештувала Вербило Ксеню Й., побивши, кинула її в річку.

Такі створені большевиками провокативні групи оперують нераз досить довго, дотримуючись цілком партизанської тактики: ведуть себе конспіративно, рідко заходять до сіл, уникають зустрічі з людьми, залишаються в корчі, наслідуючи до найменших деталів побут українських повстанців. Говорять виключно українською мовою. Іхнє завдання в лісі — робити засідки на лісових стежках, просіках, контактувати з окремими повстанськими групами, щоб іх пізніше знищити.

В Козинському районі, Рівненської області на весну 1946 р. довгий час діяла така провокативна група. Виступаючи під маскою повстанців, вона арештовувала ряд осіб, яких підозрівали у звязках з повстанцями, і, відвівши в ліс, побоями старалася видобути від них інформації про повстанців.

БРАТ ПРОТИ БРАТА

Для витворення ще більшої прірви між повстанцями й населенням, большевики почали організовувати т. зв. „вивищуючі батальйони“ („істребітельні отряди“), або інакше „стрибків“.

Спочатку НКВД пробувало організовувати ці відділи для боротьби з повстанцями з добровольців. Ale ніхто з населення не піддавався різним намовам і обіцянкам. Тоді большевики почали організовувати „стрибків“ примусово, головним чином з демобілізованих з червоної армії та хлопців допризвного віку.

Коли ж і це не помагало і молодь віддавала зброю назад, тоді большевики вжили терору. В с. Рідків, Козинського району, Рівненської області, НКВД арештувало чоловіків, які відмовилися взяти зброю, і відіславо їх до райцентр, де після тортуру арештовані погодилися підписати заяви, що вони „добровільно“ беруть зброю.

У місяцях вересні - жовтні 1945 р. в кількох селах Селищанського району, Волинської області, большевики арештували всю чоловічу молодь за те, що вона не хотіла вступити в міліцію.

У с. Довжиця, Колківського району, Волинської області молодому хлопцеві, який не хотів вступити в „стрибки“ енкаведисти поклали на спину дошку й били по спині доти, поки він не згодився взяти зброю.

В Ратненському районі, Волинської області, тих, які не хотіли вступати в „стрибки“, НКВД морило голodom, виганяло з тюрми на мороз і там їх тримало годинами, аж поки хтось не згодився підписати заяву про „добровільне“ вступлення до „стрибків“.

У с. Сітяне б. Куртиліс Ратненського району, НКВД, щоб змусити молодих хлопців вступити в „стрибки“, палило їм під голими ногами солому.

Збиті, скатовані люди підписували врешті заяву, що такий то „...зобов'язуюся РО НКВД в тому, що зі зброяєю в руках буду вести боротьбу проти УПА-банд та їх помічників аж до повного їх знищення, не жалючи своїх сил, а якщо буде потрібно, віддам своє життя за нашу Советську Вітчизну“....

Аналізуючи всі наведені большевицькі методи боротьби з українським визвольним рухом, приходиться тільки з подивом і пошаною віднести до героїзму тих, які навіть серед таких обставин ось вже чотири роки зі зброяєю в руках встоють проти всіх наступів фізичної сили і ганебного підступу ворога. Разом з тим треба подивляти відпору силу українського населення, яке не піддається всім большевицьким провокаціям, дає їм відсіч і не зрікається тих ідеалів, за які боряться в лісах і підпіллі лицарі великої Ідеї Українського Національного Визволення.

Американські Українці й допомога УПА

(Продовження з 4-ої ст.)

які не зазнали трудів партизанської боротьби і є лише сірими політичними емігрантами.

Крім того в останніх роках визвольної боротьби України є моменти, які треба нап'ятнувати як звичайні кримінальні злочини. Такими злочинами є негідні українців убивства членів Організації Українських Націоналістів, що відбувалися від 1941 року, як вбивство сотн. Омеляна Сеника - Грибівського, полк. інж. Миколи Сіборського, полк. Романа Сушка і цілого ряду інших провідних українських націоналістів.

„Ті всі криваві жертви, ті всі наші неповинній непотрібні могили є справою політичного середовища, що ним проводить Степан Бандера і яке остаточно оформилося під назвою Українська Головна Визвольна Рада“.

„Створення УПА не є справою Степана Бандери ані його товаришів... УПА створив її перший командант і основоположник отаман Тарас Бульба - Боровець, і початок її сягає 1941 року.

„Правда УПА мала дуже трудні і прикрі моменти в своєму розвитку... УПА, що була під проводом отамана Тараса Бульби - Боровця, була зліквидована, розбита і перестріляна відділами Миколи Лебедя. На Волині, що є колискою УПА, розгорнулася кривава братовбивча війна, в якій члени Служби Безпеки Миколи Лебедя переходили межі середньовічного садизму. Зрозуміло, що ми ці речі називаємо злочином. Українська Повстанська Армія була відтак піддана внутрішньому теророві, що його застосував Микола Лебедь... Накінець УПА визволилася від партійних клішів, що стискали її за горло. Сам Микола Лебедь виїхав закордон і сьогодні є міністром закордонних справ УГВР, та ж зробив цілий ряд інших достойників з цього табору...“

„Сам редактор „Української Трибуни“, офіціозу бандерівської партії ред. Зенон Пеленський заявляє цілком відповідально, що його сторонники досягають на скітальщині до 70 %. Ми переконуємося про це і в Америці, де чимраз більше приїжджає молодих і здорових людей, що... замість піти по лицарськи у бій за Україну,... приїжджають масово до Америки, щоб переконувати нас про свою фанатичну відданість і жертвенність для українського визволення...“

„Боротьба за волю України не є сьогодні справою партій чи справою якихсь класів, бо це большевицький спосіб думання. Боротьбу України підтримують сьогодні всі українці без різниці політичних переконань... На землях України наступило автоматичне поєднання всіх українців...“

Треба напружити всі сили й подвоїти жертвенність для повстанців. Однак жертви не повиннійти в руки людей, що подають себе за представників. Немає певності, що зібрані гроші дійсно йдуть на допомогу повстанцям, бо з преси й листів стало відомо, що повстанці тих грошей не дістали. Від допомогової акції треба відсунути людей, які не мають довірі і права проводити таку акцію.

Зокрема проф. Грановський намічає поробити заходи, щоб безпосередньо зв'язатися з повстанцями, які пробувають на Захід, повести пропагандивну акцію для роз'яснення цілів і ідеї української визвольної боротьби, повести акцію серед українців ЗДА в напрямку збільшення матеріальної й моральної та п'ятивічної допомоги повстанцям, вплинути на українську пресу ЗДА й Канади, щоб вона правильно інформувала про боротьбу УПА, і врешті перестерегти відділи ОДВУ та її членів перед пропагандивним наступом вузькопартійних кіл, що намагаються здеморалізувати й розкладти цю організацію. (УБІ).

ГОЛОСИ ПРЕСИ

„Українська Трибуна” ч. 15 містить характеристичний „Лист до Редакції „Української Трибуни””.

“ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ „УКРАЇНСЬКОЇ ТРИБУНИ””

Як старшина УПА звертаюсь до Вас із проханням помістити мою заяву в своєму часописі.

В мої руки попав журнал „За Самостійність” — орган ОУН (полк. Мельника) ч. 11-12 1947 і 1-2 1948 р., в яких перечитуючи статтю „Україна в боротьбі” п. Ю. Миколи, стрінувся я з моїми матеріалами про терор большевіків над нашим народом та революційно-збройними кадрами ОУН і УПА, які я особисто приніс з Краю. Тому, що мою річ друкують люди без дозволу й до того її фальсифікують, моїм обов’язком є стати в оборону правди.

За наказом команди УПА закерзонського краю виrushив я з групою людей в пропагандивний рейд в Західну Європу. Щоб українці на еміграції та світ могли мати точний образ нашої боротьби та подій, що мають місце за „залізною куртиною”, взяв я із собою багато краївих матеріалів, головно видань УГВР, Проводу революційної ОУН, та мої власні, які я опрацював, будучи в Краю.

Дорогу мав я важку. Сталі сутички з ворогами, проривання через окруження забрали мені всіх моїх друзів, а я сам, ранений в бою, добився щасливо, при Божій помочі, до Лінцу. Мимо всього краївську літературу (щось із 5 кг.) завжди ніс біля себе й охороняв її як дорогоцінність. Дорогою цю літературу та документи боротьби, статистики, звіти, фільми, забрали мені американці, однак частину заховав я та приніс аж до Мюнхену.

З Лінцу доставлено мене до Зальцбургу, а звідси до Мюнхену, де 7.XI 1947 р. запроваджено на одну адресу і тут зказано мені, що я опинився на зв’язку організації полк. Мельника, а потім поставлено пропозицію записатись в члени цієї організації. Слідуючого дня відставлені мене до табору Крайбург.

Спітав би я пана Ю., чому він перекручує правдиві факти боротьби, чому не подає точно того, що діється в Краю, хто кермус боротьбою, а перекручує все на своє копито? Чи не тому, що йому важко погодитися з фактом, що боротьбою в Краю керує УГВР і політична організація ОУН під проводом Ст. Бандери?

Читаючи мої рядки, подумає хтось, що вояк УПА займається партійними сварами, яких на еміграції і так надто багато. Та на думці того не маю. Ходить мені лише про те, щоб стати в боротьбі правди, в обороні цієї дійсності, яка засновувала на землях, і не можу дозволити на те, щоб правдиві факти були перекручувані та затаювані.

25.I.48 р. сотн. УПА М.”

Чи сотн. УПА М. займається партійними справами чи ні, залежить від суб’єктивної оцінки, та „Українській Трибуні” тим разом не пощастило. Офіцер УПА, за наказом команди УПА закерзонського краю”, цебто підсовітської території, виїзує в пропагандивний рейд на захід. По дорозі попадає на організаційний зв'язок не бандерівців а мельниківців, які доставляють його до Мюнхену і т. д. Цікаво тільки, що команда УПА, підпорядкована всеціло, як безпереривно заявляє „У. Т.”, УГВР і ОУНСБ, висилаючи своєго старшину на пропагандивний рейд, не передала йому ніодної адреси закордонного представництва УГВР чи закордонного представництва ОУН СБ в Мюнхені?

Діяльність ОУН на теренах Польщі

В червні - липні 1947 р. в околицях Котовіце - Глівіце розкидано летючки ОУН. Це викликало велике зацікавлення серед польського населення тих околиць. Газета „Дзенік Заходні” перестерігає що „українські банди” зачинають свою „підривну” роботу в центральній Польщі. Органи безпеки цю справу затушували. (УБІ).

Польські військові відділи, що оперували проти українських партизан в околиці Тудорковичі - Угринів (колишня Сокальщина), відкрили сковорів ОУН, в якому знайшли бльочки бойового фонду й літературу ОУН. Це спровітило сильне враження на польське населення й вояків, тому що і бльочки і література були виготовлені в друкарнях. Серед поляків пішла поголоска, що українські націоналісти напевно співпрацюють з американцями, які своїми літаками перекидають все потрібне націоналістам у запілля.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ І КУПУЙТЕ МІСЯЧНИК

„ТРИЗУБ”

який інформує читача і формує його думку

видавє Дм. Андрієвський.

Редактор Колегія

Писати до Редакції в адресі:

Redaction «Le Trident», B. P. 32 Ixelles 4. Bruxelles

Гроші в Бельгії висилати на поштове конто
Dm. Andriewsky № 1362.29

ЦІНА поодинокого числа:

Бельгія — 10 фр.; Франція — 50 фр. фр.; Англія — 1 ш. 3 п.; Америка — 25 центів.

З огляду на труднощі пересилання грошей з одної країни до іншої, Адміністрація просить передплатників й відборців „Тризубу” поза Бельгії складати належності:

ФРАНЦІЯ: Mr KNYSZ, 1, rue Max Blondat,
Boulogne (Seine), France.

АНГЛІЯ: Ukrainian Relief Bureau,
218 Sussex Gardens, Paddington, London W. 2.

ІТАЛІЯ: Sen. FEDORONCZUK, Via Nemorense 100,
int. 22, Rome, Italia.

ЗДАМЕРИКА: Mr BARAN Mich., 2235 W. Iowa,
Chicago, III. U. S. A.

КАНАДА: Cooper. «KALYNA»
872 Mainstr., Winnipeg, Man., Canada.

Щодо Аргентини, Бразилії, Швеції, Туреччини, Єгипту, Палестини, Ірану, Китаю і інших країн то перебуваючих там відборців проситься тим часом задержати належність у себе, пізніше буде подано спосіб розрахунку. В Німеччині розрахунок переводиться з тими установами, від яких дістається часопис.

Адміністрація просить наших Читачів поспішити з відновленням переплати по 3, 6 чи 12 місяці і зробити це завчасу, щоб не було задержки в висиланні журналу.

Адміністрація „Тризуб”

The Trident

ТРИЗУД

Le Trident

ОГАНІ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ.

Насамперед замирення.

Від певного часу йде чутка, що консолідаційна акція серед української політичної еміграції в Європі добігає кінця і має вигляди на успіх. Про це повідомляли, правда дуже скupo, часописи і це підтверджують авторитетні особи. Коли пишемо ці рядки, ще не знаємо, яку форму має прибрати догода між політичними чинниками і які практичні цілі вона переслідує. Отже не можемо говорити про формальний бік справи, хаба лише про моральний, який не менш важний за там той.

Щоби порозуміння мало позитивні наслідки і було тривале, треба щоби воно було шире. То не значить, що догода має відразу зробити з вчораšніх противників інтимних друзів. То значить, що догода повинна бути принята всіма контрагентами без задньої думки і умови її строго дотримані. Хай її предмет буде скромний, поставлена ціль вузча, але та ціль повинна виконуватись спільними силами в лояльній співпраці всіма учасниками догоди.

Треба здавати собі справу, що в наявних обставинах годі порозумітися на всіх точках нашої проблематики, навіть в засягу еміграційного життя. Поза догодою лишиться немало справ загально - національного значення, але всі вони мусуть бути полагоджувані, чи то збирними зусиллями чи то заходами окремих груп, в спосіб зкоординований. Власне в тій цілі має повстать центральне тіло, яке мало би регулювати наші внутрішні відносини і провадити українську справу перед чужинними чинниками. Наразі мова про Національну Раду, яка би мала свій виконний орган.

Дотепер було так, що в українській національній таборі на вигнанню, під обстрілом ворожих сил і перед лицем чужинного світу, провадилася горожанська війна, яка нас виснажувала і компромітувала. В таких умовах годі поважно думати про успіх на зовнішньому фронті. В таких умовах навіть смерть для нас не може бути почесною. Порозуміння мусить покласти тому кінець, мусить принести нам замирення

внутрі, мусить роззброїти нас духово, кожного супроти свого сусіда і земляка. І так має повстати суцільний український фронт.

Замирення ще не зробить з нас янголів і людські хиби та брак політичного вишколення дальше покутуватимуть між нашим громадянством. Але треба за всяку ціну покинути систему будувати силу одної партії на ненависті до другої і її членів. Треба покинути методи взаємного понижування і очернювання. Намагаючись знищити морально свого противника, ми тим самим обкідаємо болотом цілу нашу спільноту, чи то еміграційну чи то національну, отже самих себе. А тому менше злоби, менше наклепів, а більше стриманості і контролю на собою.

Мусимо здати собі справу, що наші спільні завдання вимагають великих засобів, моральних і матеріальних, розумових і організаційних. Тих засобів не посідає в достаточній мірі ні одна група і засоби цілої нашої еміграції не є завеликі, навіть коли їх всі зложити докупи. А хто думає, що він чи його група, є в стані зробити все своїми власними силами, той виявляє повну несвідомість і незрозуміння тих справ, до яких береться. Тож більше уваги до спроможностей всіх груп.

Ніяке порозуміння чи догода не може усунути зріжничкування нашого громадянства по лініях ідеологічній, програмовій, тактичній. Поділ на групи залишиться і внутрішні змагання провадитимуться далі. І це нормально і це корисно. Але ті змагання мусуть підлягати, як в спорті, певним правилам, опертим на громадській етиці і політичній рації. Мусимо навчитись грati чесно, без підступів, без насильства, як грають англійці. Тому якнайменше між нами конспірації, що збуджує підозріння, сіє взаємодовір'я і тим затроює наші внутрішні відносини.

Очікуючи на офіційне підтвердження чуток про порозуміння і на проголошення Національної Ради, мусимо приготовитись духово до нового етапу на нашім шляху до визволення і державності.

Огляд міжнародних подій

Загальне положення в світі за останній місяць було таке, що можна було очікувати найгіршого. Дата виборів в Італії, 18 квітня, могла стати фатальною. Перемога „народного блоку“ під проводом комуністів могла віддати легально державну владу в руки п'ятої колони, а в кожнім разі осмілити її на захоплення тої влади шляхом насильства. Годі не помітити, що в різких кінцях світу пороблено приготування до виступу комуністичних елементів і що советські потягнення були пристосовані до тієї дати.

Вже від довшого часу в Німеччині провадиться гра, що має за ціль виперти союзників з Берліну та Відня. Для того Совети обтяли всі способи комунікації через советську зону навколо столиць. Поведено наступ на позиції союзників в Палестині, в Кореї, в Манджурії. В передбаченню пан-американської Конференції, на якій малось повзяти рішення щодо самооборони всіх американських держав проти наступу Советів, по всій Америці змобілізовано п'яті колони. Вони то в квітні підняли заворушення в Коста-Ріка, в Парагваю, в Мексику, Бразилії. Але найвиразніше виявила себе п'ята колона в Колумбії, де відбувалась Конференція.

В час, коли в столиці Колумбії, Багота, зійшлися представники 25 американських країн, на вулиці вбито міністра. Це було сігналом, щоби юрма повела наступ на будинок, в якім засідала конференція. Був момент, коли здавалось, що конференція буде зірвана, що дипломати мусять розійтись з нічим. Це було би політично невдачою і моральною компромітацією. Та недаром між дипломатами знаходився вояк, ген. Маршал, завдяки відвазі і рішучості якого наради продовжились і покінчилися нормально відповідними постановами, зверненими головно проти большевиків.

♦♦♦

Останні тижні принесли європейським народам більше віри в себе. Вони вже давніше усвідомили смертельну небезпеку, яка висить над ними в разі вимаршу Советів на захід. Але донедавна вони боялися сказати собі правду та ще на голос. Вислід італійських виборів осмілив їх і спонукав до організування самооборони. Вже давніше повстало економічний блок трьох держав Бенелюкс (Бельгія, Голландія і Люксембург). Він оформився в політичний союз і то на ширшу скляю, бо за участю також Англії та Франції. П'ятирічний союз є провідним чинником в економічному блоку шістьнадцяти держав зах. Європи, пов'язаних пляном Маршала. По італійських виборах пішла мова про включення в союз і Італії. Скандинавські держави, спонукані приступити до нього, вагаються ще й дотепер. Лишається поза зах. європейським блоком і Іспанія, яку навіть поставлено поза рамки пляну Маршала. Але це лише передхodовий етап в формуванню зах. європейського блоку.

Від деякого часу розпочато переговори в справі доповнення економічного та політичного союзу ще й військовим. Іде мова про забезпечення союзові військової помочі з боку ЗДА. Дедалі виразніше стає, що в разі війни з Советами оборонна лінія мусить бути організована в самій Європі, між Штетіном а Тріестом, а не на Піренеях та в північній Африці, як то собі уявляють деякі американці. Саме теперішній міністр війни ЗДА, Форесталь є тієї думки, що треба боронити Європу і Європа мусить боронитись проти наступу зі сходу. В противіні разі перемога над Советами коштуватиме значно більших жертв.

Ніби відповідником до цих військових концепцій в Європі став рух за консолідацію відносин серед європейських народів. Ідея єдності Європи давня. За час між двома війнами головним речником її був граф Куденгове - Калерджі. Вона набрала ще більшої сили, коли за неї висловився „батько пепемоги“ Чірчіль. Повстало кілька товариств, які стали її пропагувати. І так дійшло до міжнародної організації „За єдність Європи“. Вона то скликала на 8-10 травня б. р. Конгрес в Газі, що відбувся при участі 700 гостей, серед яких видно було інтелектуальну сметанку Європи. Конгрес мав великий розголос і може стати зворотним моментом в житті європейських народів.

Дарма, що він не мав офіційного характеру. дарма, що його постанови не мають обов'язуючої сили. Його головна вага полягає в тім, що він в цей критичний момент унагляднив єдність і солідарність народів Європи. Це може мати далекий вислід в практичній політиці. Пропагуючи ідею унії чи федерації народів, він в своїх постановах вказав той шлях, яким треба йти в діянях політичній, господарській і культурній. Тим шляхом має бути: скликання європейських зборів, зложених з представників окремих народів - держав з добровільне зれчення окремими народами частини їх суверенності на користь європейської спільноти, покликаної до життя всеєвропейського суду і т. д.

Можливість силового зудару з Советами втворює дуже пригожу атмосферу для плекання подібних ідей ба навіть для переведення їх в життя.

•••

Цілий світ є в стані так зв. „війни на холодно“, яку розпочали Совети і яка може одного дня обернутись у „війну на гаряче“.

Чи готовуть Совети війну несправді чи лише блофують, вони потребують вийти з суточок і направити свої політичні позиції в міжнародній житті, або скласти відповідальність за стан напруження на кого іншого.

Власне в цій цілі стараються вони використати виступ американського амбасадора в Москві, який 4 травня мав розмову з Молотовим і ніби передав йому вербальну ноту. Як виглядає, в тій ноті сказано, що було би помилкою думати, „ніби ЗДА не протиставляється з повною енергією поступовому опануванню одної країни другою“ або думати, що внутрішні справи чи господарські труднощі „можуть ослабити рішеність ЗДА дати попертту справі, які вони уважають за справедливу“. Отже виглядає, що завданням ноти було попередити Совети проти нерозважливих вчинків. Але в тій же ноті говориться, про бажаність встановлення між ЗДА і СССР „розумних і чесних відносин“.

Молотов ухопився за ці останні слова, щоби витовмачити ноту, як пропозицію розпочати переговори. Він розголосив цілу справу по радіо і по радіо запропонував конференцію між двома державами. З того приводу комуністична преса в цілому світі вчинила великий галас, декламуючи про миролюбність Советів. В той сам час виявилось, що ні Англія ні Франція не були поінформовані про заходи американського амбасадора в Москві і побоюються, що би порозуміння між двома потугами не сталося їхнім коштом. Ген. Маршал є дуже немило вражений цілою справою і заявляє, що він і на думці не мав пропонувати СССР якісні переговори. В кожнім разі всі три міністри закордонних справ, ЗДА, Англії і Франції твердять, що їх політика не зазнає пляків змін.

Полк. Е. Коновалець - ОУН

Дм. АНДРІЄВСЬКИЙ

1938

1948

Замордування полк. Е. Коновалця в Ротердамі 1938 р. було не лише людською трагедією, а також, і в першій мірі, політичною подією першорядної важливи. Це була одна з близькавиць на небі міжнародної політики, які віщували другу світову війну. Тим актом вороги України намагалися відвернути від себе небезпеку, що й становив і становить далі український націоналістичний рух, визвольна акція українських патріотів, змагання всіх українців відірватися від Росії і здвигнути свою незалежну державу.

Полк. Е. Коновалець був вже в ту пору історичною фігурою, тим центром,коло якого по смерті Гол. Отамана С. Петлюри кристалізувалась українська політична думка і організувалася українська визвольна акція.

Історичною фігурою став Полк. Е. Коновалець ще в часи української революції, коли зорганізував і очолив Січових Стрільців, які зробилися стрижнем національної армії Української Народної Республіки, що боролася проти московсько-большевицької навали в р.р. 1918-20.

Вже в 1920 р. починає він нову акцію, яка має на меті дальнюю боротьбу за визволення України. Вже тоді збирає він своїх боєвих товаришів, щоби кувати нову зброю. З них складається Українську Військову Організацію (УВО), що стає підпільною армією українського народу. Повних десять років ця формaciя бореться на рідних землях з наслідниками, які силою, під-

ступом і інтригами посіли українські землі і поневолили український народ.

Та не ці військові акції, які в 1938 вже відішли в історію, спричинили замах на полк. Е. Коновалця, який коштував йому життя. Вбивниками не керувало почуття пінсті, але почуття страху. В р. 1938 не було рациї вбивати коменданта Січових Стрільців, ані провідника Української Військової Організації, які вже не існували. Але була рация вдарити в голову нової формациї, яка стала небезпечною для наїздників і тою формациєю була Організація Українських Націоналістів (ОУН), на чолі якої він стояв. Це ж він керував акцією авангарду українських патріотів, що провадили безнастанині наступи на ідеологічні і політичні позиції ворога в Україні.

❖

Ціляючи в полк. Е. Коновалця, вороги України цілили в ОУН і під цим оглядом вони не помиллялись. Бо вже від десяти років особа полковника зіллялась з організацією, якої він був основоположником, головою і душою. Повних десять років жив він життям тої організації, як і вона жила його думкою, його замірами і його планими. Навіть зовнішні факти його життя за ці десять років вповні покриваються з життям ОУН. А тому ми не вагаємося ставити знак рівняння між ним і вію.

І звертаючись до минулого, нам тяжко виріжнити точно, де кінчалися справи Полковника і де зачиналися справи організації.

Процес кристалізації української націоналістичної думки почався десь в двадцятих роках. Тоді то повстали такі гурти, як „Група Української Національної Молоді” в Празі, яка видавала від 1924 р. свій місячник „Національна Думка”, а також „Легія Українських Націоналістів” в Підебрадах. Власне ця остання на чолі з Сціборським виступила в 1926 р. по смерті Гол. Отамана С. Петлюри з намаганнями об'єднати навколо пам'яті цього останнього цілу українську політичну еміграцію. Молодші учасники визвольних змагань шукали виходу з тієї сліпої вулиці, в яку зайшла еміграція по невдачі першого зりву, переверяли методи визвольних змагань, осуджуючи партійні межусобиці, і проповідували спільній фронт проти ворога.

Полк. Е. Коновалець вичув велику правду в тих шуканнях. Стоючи на чолі УВО, він чуйно прислухався до політичних думок, які куртували серед старших і молодших ветеранів визвольної боротьби, що купчилися в Відні, Празі, Парижі і т. д. Він бачив, що переводиться переоцінка цінностей і що вона є на місці і на часі. Готовувався до нового наступу, треба було переглянути політичні позиції. Безвиглядність і невдача заходів Легії об'єднані політичні чинники по смерті Гол. Отамана показали, що партійні кола не можуть отримати зногоу зектярства і що політичне українське поле мусить бути основно переоране новим ідеологічним плугом.

З другого боку практика УВО доводила, що одних чисто технічних революційних засобів не вистарчить, щоби доконати визвольної акції. До них потрібно ще і політичного знаряддя, яким Українська Військова Організація не була. Жертви крові не виплачуються, наколи вони не капіталізуються вправною політикою. І так полк. Е. Коновалець прийшов до висновку, що поряд УВО треба ще мати політичну організацію, яка була би духовно споріднена військовій. Обніти обидві ділянки та сама формaciя не може. Між існуючими партіями жадна не надавалася, щоби бути відповідником для УВО. Тож треба було таку створити. На р. 1927 назбиралось вже досить моральних і психологичних підстав, щоби таку нову формaciю ставити. Треба лише той матеріал зібрати, усистематизувати, а головно звести до гурту людський матеріал.

На весні 1927 р. автор цих рядків гостив у себе висланця полк. Е. Коновалця, про якого чув давнівще і зінав з його діяльності по студентських гуртках. З розмови виявилось, що думки, які я висловив був в статтях, друкованих минулого року в часописі „Тризуб” в Парижі, знаходили признання і в Празі і Відні. Мені запропоновано співробітництво в „Національній Думці”, видаваній тою самою особою, яка видавала і орган УВО „Сурма”. Одною з перших моїх статей для „Національної Думки” була стаття під наголовком „Розбудова Нації”, яку передруковали і інші часописи. І так почався мій зв'язок з націоналістичними колами Чехословаччини, а тим самим і з полк. Е. Коновалцем.

Рік 1927 пройшов в гарячковій виміні думок з ріжкими особами, які голосилися до спільного „Вірую”. І вже в листопаді того ж року дійшло до Конференції Українських Націоналістів, яку скликано за ініціативою Полковника, в місці його осідку. Як сказано в заклику тій Конференції, рух українських націоналістів набрав вже тоді такого розмаху і глибини, що повставала потреба оформити його в одну Організацію. Полишаючи це оформлення на пізніше Конференція зложила Програму Українських Націоналістів, якому підпорядку-

валися всі на той час існуючі націоналістичні гуртки в Європі, як різно окремі особи. Конференція рішила видавати журнал під назвою „Розбудова Нації” та скликати у відповідний момент Конгрес Українських Націоналістів. Журнал був призначений стати лабораторією ідеологічних шукань і мав завдання підбудувати основи програми націоналістів.

При нагоді конференції довелося мені пізнати полк. Е. Коновалця та його найближніх співробітників та однодумців. Вже тоді стало очевидним, що його дім, його оточення, його життя є пов'язані щільно з акцією, яку він провадив. Річ ясна, що особа Полковника, який відразу став на чолі новоствореного Проводу, буде центральною фігурою започаткованої справи. Його довірені в акції УВО зробилися його помічниками в новоствореній організації поруч з провідними людьми інших середовищ. Вже тоді особа ідеолога українського націоналізму Др. Донцова, який в 1926 р. видав свою книгу „Націоналізм” не входила в рахубу щодо дальшої організації націоналістичної думки а особливо націоналістичного руху. На це були поважні причини обективного і суб'єктивного характеру. До Др. Донцова націоналісти ставились з належною пошаною, але приняти його в цілому не могли, як рівно не могли обмежитися юм одним. Саме в статті „Моя відповідь”, підписаній автором цих рядків і определеній в „Розбудові Нації” за рік 1928, устійно відношення націоналістів водночас до Д. Донцова, С. Петлюри і В. Липинського, яких визнано однаково за „дороговкази” в думанню і чинності українських націоналістів.

Рік 1928 був для націоналістів роком сильної внутрішньої праці, ідеологічної і організаційної. Тим шляхом приготовано скликання Першого Конгресу Українських Націоналістів, який відбувся в січні 1929 р. На нім оформлено остаточно ідеологія та позиції, устійно програма і статут, заложено Організацію Українських Націоналістів та вибрано Провід. На чолі ОУН, чи скоріше Проводу став натурально полк. Е. Коновалець. Це було завершенням перейденого підготовчого шляху і початком нового етапу в розвою націоналістичного руху. Зачавшися водночас в краю, в середовищі УВО і серед еміграції, він був вислідом глибоких процесів серед українського народу, бодай той його частини, яка могла менш більш свободно думати, рухатись і діяти. Дальші події показали, що Конгрес правильно схопив розвоєві тенденції українського національного руху і націоналістична ідея та організація стали його новим мотором і базою.

••

По Конгресі націоналістичний рух набирає ще більшого розгону і глибини. Він вже очікував європейський терен, як в рідній краю так і на вигманні. Знаходить він відгук і поза межами Європи. В двадцятих роках, коли лише зачинався рух, до Америки виїхало немало бувших учасників визвольних змагань. Виїхали вони в тім самім наставленні, з тим самим досвідом революційних подій та збройного зриву, з тим самим рішенням далі боротися за Україну, які кермували і основоположниками ОУН. Щоправда обставини американського життя скоро примусили їх вростати в місцевий ґрунт, але не могли затерти загадок про „старий край” та затамувати любов до нього. Більше того, віддаливши від України вони не полишили думки нести поміч своєму народові в його боротьбі за визволення. Тож нічого дивного, що гасла висунені націоналістами в Європі, відразу знайшли широкий відгомін і серед українців в Америці, особливо серед учасників недавньої боротьби.

Вже 1929 р. вибирається полк. Е. Коновалець за море. Там здібає він своїх старих товаришів

по зброї, колишніх стрільців. Там пізнає він давніших емігрантів з України, з якими не все знаходить спільну мову. Брак досвіду і переживань революційних часів у давніх емігрантів не можуть улекти взаємне зрозуміння між ними в Полковником. Тим не менш перебування полк. Е. Коновалця з ЗДА та в Канаді залишає там глибокий слід. Вони сприяє тому, що націоналістична думка закорінюється в широких колах українського громадянства Америки, бо це ні в чім не перечить їх новим зобовязанням перед новоприбраною батьківчиною, як не перечило американським Ірландцям журутися своїм „зеленим островом”. А тому не дивно, наколи в тридцятих роках повстають одна по одній формаций, що прибирають назви „Організація Державного Відродження України” (ОДВУ) в ЗДАмерики, також „Стрілецька Громада” та „Українське Національне Обєднання” в Канаді, які стають на ідеологічні позиції українського націоналізму.

В тоцітих роках націоналісти беруться до практично - політичної акції, зручно використовуючи події і обставини. В ті часи полк. Е. Коновалець переноситься на сталій побут до Желеви і там він може легко стежити за міжнародним життям та достосовуватись до нього. В той сам час Полковник тримає руку на живчику організаційного життя і вирівнює ріжні схилення та полагоджує труднощі, розбудовуючи апарат ОУН, та побільшуєши її кадри. Не устає і теоретична та ідеологічна праця, яка провадиться навколо „Розбудови Нації”, що виходить в Празі. По ріжких країнах повстають нові націоналістичні органи, для яких РН є лібі дороговказом. В них, в краю і вигнанні, розробляється і популяризується ідея націоналізму. Досить згадати „Самостійну Думку”, що виходять в Чернівцях, „Український Голос” з Перемишля, чи „Українське Слово” з Парижу.

Як і треба було сподіватися, націоналістичний пух не раз і досить гостро стирається з послідовниками тих „дорогоказів”, які були вияснені в „Моїй відповіді”. Речники його не раз виступають проти середовищ, які монополізують спадщину Гол. От. С. Петлюри і то головно проти їх орієнтації на тужинні ворожі чинники, які вони підібрали від Покійного, але яку націоналісти відкинули. Не раз доходить до полеміки і з Д. Лопісовим, хоч треба признати, що та полеміка має скоріше особистий характер, нічого не вносячи до ідеологічного багажу націоналізма. Прихильники Липинського, йдучи за прикладом свого вчителя, ставляться до націоналізму з застереженням, не добаваючи, як націоналізм користає з науки їх ідеолога. Щодо соціалістичного табору, то тут нема жадної точки стиності ані зачіпки між ним і націоналізмом, і нема про що дискутувати, наколи то не буде ідея „Ліги Сходу Європи” М. Шаповалі, яка в соціалістичній концепції не є присміва для націоналістів.

Ці зутички націоналістів з іншими партіями українського політичного світу були нормальними і корисними. Спроби націоналістів дійти до обединення і координації з іншими партіями по смерті Гол. От. С. Петлюри показали, що ідея національної солідарності не є ще дозріла серед українців. Треба було створити таку ідеологічну базу, на якій би могла було оверти національний фронт. Всяка нова ідея ти організація, щоби злайти себе, мусить відіхнути від свого середовища. Не могло бути інакше і з націоналізмом. Доперва оформившись, має він орати облоги політичної свідомості українців, щоби вцепити їм ідею національної солідарності. Як показали пізніші події, це завдання вдалося виконати, але лише почасті. В той час, як інші партії зазнали вплив націоналістичної ідеї і практики, серед самих членів ОУН знайшлися елементи, які не могли засвоїти собі

основну думку всякого націоналізму, а саме, що нація є організмом, в якім на ріжні функції повинні бути ріжні органи солідарні між собою.

Не все було гладко і внутрі організації. ОУН мусіла перебрати до певної міри спадщину УВО. Але на початках небуло мови про знесення цієї організації і про перебрання цілої спадщини. Думалося, що дві організації існуватимуть разом і діятимуть рівнобіжно. Але елементи, що доперва включилися в визвольну акцію і дістались до краєвого проводу ОУН хотіли використати спадщину УВО і перебрати всі функції і завдання її. Почалась затяжна боротьба за стан посідання на революційні терені Зах. Земель. На тім грунті виникли конфлікти, які завдавали немало кілопотів Полковникові. Іх доводилось лагодити на численних конференціях, які відбувалися або в краю, куди Полковник висилав своїх відпоручників, або за кордоном, куди прибували речники Краєвої Екзекутиви. Кінчилось тим, що нова організація (ОУН) з часом перебрала всі завдання старої (УВО) на себе. Є підстави думати, що полк. Е. Коновалець не раз мусів жалувати що так сталося, але він не міг, будучи за кордоном, запобігти цій розв'язці.

На організаційних конференціях провадились ловгі і часом запальні дискусії щодо так зв. органічного сектора, як рівно щодо практичного застосування ідеї національної солідарності. Чи мав полк. Е. Коновалець свою думку в тих справах, голі сказать, однак, бувши зручним тактиком, він старався помирити супротивні позиції. Йшлося про те, чи націоналістичний рух мусить обмежитись одною революційною акцією, чи також опанувати всі ділянки національного життя і давати їм свою печать. Проти такої другої постановки справи були насамперед легальні партії на Зах. Землях, які застерігали собі той сектор. Проти неї були також „техніки” революції в самій ОУН, які не розуміли досить глибоко ідеї національної революції і зводили її до спорадичних актів, зривів і переворотів. Та силою фактів націоналізм впливав також на культурну продукцію, як рівно на економічне життя (кооперація, Промисловій банк). Немалі суперечки викликала поставка Краєвої Екзекутиви в справі свята: „Українська Молодь Христові”, що відбулось в Львові в 1933 р. Красні провідники поставились до того почину — заманіфестувати перед світом єдність українського народу під Польщею — негативно лише тому, що той почин належав легальним чинникам і на нім вони могли здобути політичний капітал для себе. Однак не вважаючи на їх спротив свято відбулося, бо загал оцінив його вагу і не пішов за Екзекутивою.

Та сама внутрішня логіка життя примусила націоналістів до іншої маніфестації національної солідарності та до співпраці з іншими утвореннями. І тут особисті впливи полк. Е. Коновалця відотглали рішальну роль. Маємо на увазі акцію проваджену націоналістами на терені Ліги Націй, як рівно на терені міжнародної політики в справі пасифікації, поговеденої Поляками в Галичині в 1930 р. та в справі голоду, організованого Советами на Україні в 1933 р. Обидві акції провадилися за участю офіційних представників українського політичного світу під Польщею. Але вони в великій мірі були переведені силами і заходами ОУН, яка вищукала потрібні звязки між чужинцями, постачила належні матеріали, напів виступала одверто в своїм імені.

Співпраця галицьких політиків з ОУН спиралась на довірю цілого українського громадянства до особи полк. Е. Коновалця. Його роля під час визвольних змагань, а також широкий розголос, інтенсивна праця ОУН, на чолі якої він стояв, давала йому величезний особистий авторитет. Самі легальні бачили, що їх робота може мати глибшу

вагу і вигляди на успіх лише в разі одночасної революційної активності українців. Вона бо тримала увагу чужинного світу в напрузі. Перед лицем незаперечених успіхів, головно під оглядом пропаганди, навіть скрайні противники націоналістичної організації в краю не відважувались виступати проти політики і тактики полк. Е. Коновалця.

♦♦♦

Женевський період життя полк. Е. Коновалця мусів покінчитись посиленою акцією проти нього з боку ворожих чинників, яким були ненаруку переводжені на міжнародній терені акції ОУН. Вони робили все, що було в іх силі, аби унеможливити перебування Полковника на швайцарському терені. А тому він мусів осені 1936 року покинути Женеву і перенестися до Риму та звідтам керувати працею ОУН. Віддалення Полковника від українських земель, від країн найбільшого скupчення організаційних кадрів на чужині не могло не відбитись на життю і діяльності організації. Треба було пильнувати відносини внутрі ОУН. І щоби це робити, мусів він багато подорожувати і тому майже завжди був в дорозі.

Ми вже згадували про деякі розбіжності в лоні організації, для полегшення яких треба було багато такту і пильності. Полковник мав особливу здібність маневрувати і годити суперечності. Не все, що робилося в краю, мало його попередню апробату і трафлялось не раз, що його ставлено перед досягненням фактам. Навмисне не згадую про ріжні акції переводжені в краю, бо на це ще не прийшов час, а також тому, що працюючи в зовсім іншій ділянці, я не завжди був докладно в курсі справ. Я згадав про деякі події в краю, поскільку вони мали відношення до загальної лінії організації і поскільку мені доводилось забирати до них становище. Знаємо однак, що Полковник мусів часом пересувати з краю закордон особи, які на його думку впливали відемно на хід подій і на краєві кадри організації. З деякими мені довелося зходитися і їм приглядатися.

Пригадую собі мою останню зустріч з п. Габрушевичем, якого я знову з організаційними конференціями, і який десь в 1934 прибув на стаїй побут з Львова за кордон. Це був, як він сам казав, фанатик перманентної революції і маючи неабиякий вплив на студентське середовище, що купчилось в Академичнім Домі в Львові, завдавав своїми теоріями немалі клопоти Голові Проводу. Наша зустріч під час Олімпійських Ігриш в Німеччині полишила у мене доволі прикре враження, головно тому, що Габрушевич намагався захистити у мене довіря до Голови Проводу, оскаржуючи його в тім, що він не доцінював заслуги його і його львівських однодумців. Не менш прикро враження зробила на мене розмова з Р. Ярим. Цей беручи сторону „краєвиків“ виразно підсичував неприязнє відношення їх до Полковника. Пізніці події в повні виявили тенденції Р. Ярого, який відограв сумну роль в справі розколу в ОУН. Та це були лише симптоми того, що назрівало в лоні організації.

Від деякого часу полк. Е. Коновалець пильно займався справами Східних Земель. Він був доручив членові ОУН Мітринзі студіювати східно-українські проблеми і спеціально проблему робітничу. Він також пильно шукав всяких способів пов'язатись з українцями під Советами. Видно робив це в передбаченню грядучих подій, які вибухли вже по його смерті, але які не лишились без впливу на його життя. Ця увага Полковника до В. України ще більше звернула увагу тамошніх можновладців і вони намагалися застрашити Полковника, даючи йому ріжними способами до пізнання, що це йому може коштувати життя. Але такі застрашування не могли відвернутися Полков-

нику від того, що вінуважав своїм обов'язком і він далі провадив свою працю та шукав зв'язків.

Кількома наворотами підсилали ворожі сили своїх агентів, щоби вони увійшли в середовище націоналістів. Знаємо кілька випадків, коли незручні агенти були здемасковані а в кожнім разі ім дано відсіч і вони мусіли зникати. Але нарешті знайшовся один, якому в 1933 р. удалося в ті круги увійти. Був це колишній січовий стрілець, який по революції залишився на Східних Землях, там оженився і мешкав, як советський громадянин, працюючи раз при якомусь театрі, а раз при економічній установі. По убивстві Кірова він ніби мусів тікати закордон, бо йому ніби грозила кара за якусь підпільну роботу чи за саботаж економічних плянів. Передіставши тайно під покладом советського корабля до однієї західно-європейської країни, він ніби випадково дістася до українців - націоналістів. Ті приймають його, як збегця з советського раю, і помагають чим можуть. Він знав колись самого полк. Коновалця, і цей останній запитаний про гостя, пригадує собі його з війська і пригадує не з гіршого боку. Тож по належній перевірці фактів Полковник при якійсь нагоді зустрічається з своїм колишнім товарищем по зброй. Той товариш не мав сказати нічого важнішого. Зрештою по певнім часі він повідомив своїх знайомих націоналістів, що небезпека для нього вже минула і він може без великого ризика вертати на Совукаїну. Його ніхто не затримував і він десь зник в р. 1934.

По відзді гостя про нього мало хто думав. Аж одного дня в 1935 р. прийшла звістка з однієї сумежної Совєтської країни, що гість знов виричв і хотів би бачити когось зі своїх знайомих. По наказу полк. Е. Коновалця один член ОУН та і другий виїхали до тієї країни. Виявилось, що гість вже не сам, але вінявився з однією своїм однодумцем, таким же українським патріотом, як і він. Цей останній заявив, що він хотів би залишитися закордоном і в разі потреби встановити зв'язок між націоналістами по обох боках советського кордону. Був це молодий чоловік, ніби духовний вихованок кол. стрільця, доволі розвинений і презентувався доволі добре. Оповідав про стан річей в Україні південної перевірено вже відомості. За згодою Полковника молодого гостя залишено закордоном, пізніше перевезено до іншої країни, де його піддано обсерваторії і де він переходив свого рода перевіховання чи перевишкил в середовищі молодих націоналістів.

По упливі кількох місяців полк. Коновалець побачився з гостем в р. 1936. Він умовився з ним про ріжні справи і гість покинув закордон та вернув на Україну. Про нього нічого не було чути аж до осені 1937 р. Тоді він прибув до одного портового міста Європи кіби як радіотелефоніст на сов. пароплаві і вимагав побачення з Полковником. Та цей на побачення не прибув, але вислав свого відпоручника. В той сам час, коли радіотелефоніст чекав на побачення, сталася подія, яка звернула на себе загальну увагу. В Парижі зник провідник більш росіян ген. Мілер. Чи не та сама доля чекала і полк. Коновалця, наколи би він прибув на побачення? Цим разом він врятувався може завдяки якомусь випадкові. Нажаль того випадку не трапилося, коли він ішов на інше побачення до Роттердаму в 1938 р. Там на нього чекав молодий вихованок кол. стрільця, який дав йому пакунок з бомбою. З тої подорожі до Роттердаму Полковник вже не вернувся. Так поляг Голова Проводу Українських Націоналістів шукав звязків з своїм однодумцями на Східних Землях України.

Інж. С. Ю. Пр.

Післявоєнна відбудова промисловості України

Звідомлення советської преси порівняльно часто сповіщають про ріжні досягнення у відбудові промисловості України, але на ділі справа виглядає куди інакше. І дійсно, коли проаналізувати основно звідомлення відповідних міністерств та главків і матеріали, публіковані в советській періодичній та неперіодичній пресі, тоді бачимо невеселі і занепокоючий образ дійсності.

Советські відомості не послуговуються майже ніколи цифровими даними. На це не дозволяє нечисте сумління та типова для СССР шпіонажна манія. Московські фальсифікатори видумали новий метод виконання пляну: в %. Откажеться напр. що міністерство місцевої промисловості УССР випустило в 1946 р. на 46 % більше товарів ширвжитку, як у попередньому році. Коли ж заглянути в звідомлення того 1945 р., тоді доведеться знову, що план продукції по товарам ширвжитку виконано на 76 %. Значить знову якісь проценти від незнаної, неспрецизованої вартості. Який же цей план, яка це, вже не говоримо якісно, але якісно, продукція, які конкретні, числа — про це в СССР мовчать мовами в воді в рот набрали. За тими ж процентами криється по суті причина недоліків нашого народу під московсько-соєтською окупациєю. Народне прислів'я говорить, що правда вилізе все на верх неначе шило з мішка, так і докладне обознайомлення із справою відбудови в УССР дозволяє пізнати дійсний стан промисловості України в післявоєнному періоді.

В основному промисловість України спирається на вугільній та металевій базі, далі на енергетичному та транспортному господарстві. Окрему галузь нашого народного господарства являє собою харчева, шкіряна та текстильна промисловості, які спираються на колосальному багатстві сільського-господарської продукції України. Не від речі буде тут підкреслити, що такими прекрасними передумовинами величезного розвитку промисловості, які є в Україні, розпоряджає мало котра країна світу. Війна 1941 - 45 рр. завдала жахливої руїни народному господарству України. Злосливи демонтаж відступаючих большевиків, а передусім німецькі божевілля плянового нищення кожного підприємства під час їхньої втечі з України вимагають довгіх років відбудови. Така ж відбудова вимагає знову особливої енергії, коштів, великої кількості кваліфікованих робітників а також ясного пляну.

Незабаром минаємо п'ять років, як більшівіцька влада, проганяючи силами українських дивізій німців з Донбасу, наново окупувала Україну. Вздовж саме цих п'яти років можна було зробити в діянні відбудови нашої промисловості куди більше, як досі зроблено. Не підлягає жадному сумніву, що український народ горіє бажанням якнайшвидше досягти хоча б довоєнного рівня продукції. Українські робітники, техніки, інженери дають доказ цього гарячого бажання щоденно важкою працею, яка відбувається в жахливих умовинах, яких не може собі навіть уявити пересічна людина з-поза меж СССР. Не зважаючи на величезні втрати в людях, які принесла остання війна Україні, саме завдяки спеціальній, нечувано жорстокій і ехидній політиці московського воєнного командування, ми розпоряджаємо вже сьогодні і належною енергією і кваліфікованими робітниками, потрібними до відбудови. Але важка економічна окупація і експлуатація України Москвою, може ще важча та болючіша у своїх наслідках за нестерпний національний гніт, не дозволяє використати повністю ані енергії та запал до праці, ані знання українських працівників. Плян відбудови

промисловості України накреслюється та затверджується не в Київі, але в Москві, якщо ж йдеться про кошти, тоді Київ мусить також задовільнитися тільки милостинею Москви. Як боляче, коли подумати, що беручи на увагу народне багатство обох країн, роля повинна бути обернена. Советська московська влада навіть душить саме бажання та енергію відбудувати якогоді швидше рідний край. „Ти не повинен хотіти відбудовувати промисловість України“ кажуть московські агітатори українським робітникам, а також селянам, яких масово виганяється із сіл до міст на роботу, „ти повинен куди більше хотіти відбудовувати промисловість цілої „великої Родині“, бо ж вона с тобі батьківщиною, а не Україна“ і от десятки й сотні тисяч особливо пильних та здібних українських висококваліфікованих робітників мандрують у Сталінград чи інший Горкій а передусім у особливо зараз гостро індустриалізований області Кузбасу, Караганди, Північного та Середуцького Сибіру і Далекого Сходу. А в заміну за це, в „допомогу від братнього народу“ сунуть на багату Україну нескінчені валки „істинно руских“ некваліфікованих робітників та голодних колгоспників.

Втішаючись такою „допомогою“ ЦК ВКП(б) і „лично т. Сталіна“ відбудова промисловості України поступає крайнє нездовільними темпами. Це треба віднести в першу чергу до найважливіших діянь нашого народного господарства, до вугільної, металургійної та енергетичної промисловості. Із 306 основних шахт Донбасу, які діяли в 1941 р. відбудовано до кінця 1945 р. — 123, а до кінця 1947 р. не ціліх 200. Значить темпи відбудови повільнішають, бо за дворіччя 1943 — 45 відбудовано 123 шахти, а за таке ж дворіччя 1945 - 47 тільки 77. Це з'ясовується тим, що під час війни та дальше десь до 1946 р. господарські чинники в Україні мали діяку, хоч і незначну свободу діяння і відбудова, не зважаючи на куди важчі обставини як у другому дворіччі, поступала куди швидше. Від 1946 р. датується зростаюче загострення внутрішнього курсу в СССР, яке визначається м. ін. також дальнім зменшенням компетенцій советських та партійних установ республіканського значення та посиленням диктаторського голосу центру — Москви в економічних питаннях. З цією хвилиною одразу слабне плянова відбудова нових українських вугільних шахт, а натиск переноситься на можливо найповнішу експлуатацію існуючих шахт та на посунену до найдальших меж експлуатацію шахтарів. Москві не залежить на цьому, щоб в Україні існувала потужна індустрія, вона їй потрібна тільки постільки, поскільки вона являтиметься допомічним чинником висмоктання багатств нашої землі та сил нашого народу. Це основна напрямна лінія економічної політики Москви в Україні. Якщо советська пропаганда чваниться колибудь вкимись індустріальними новобудовами на Україні, тоді треба неодмінно пам'ятати, що їх побудовано майже виключно за згаданою вище напрямною. Крім цього треба знати, що більшість великих, промислових підприємств постала на Україні в періоді до 1933 р. отже в часі, коли українські адміністративно-політичні чинники мали ще деякий вплив. Оті підприємства постали не за ініціативою Москви, як зараз подають партійні фальсифікатори історії, але якраз проти волі Москви, на виразне гостре жадання та за підтримкою тогочасних українських радянських урядів Петровського, Чубаря, Любченка. Тих же підприємств, які постали в часі між 1933 та 1940 рр. таки досить малувато, а особливо вражає їхня незначна кількість

та невелика продуктивна потужність, коли порівняти ріст промисловості в цьому самому періоді в інших країнах світу, які розпоряджають на багато меншими природними базами.

Вертаючи до ситуації у вугільній промисловості треба підкреслити, що ще гірше, як зі самою відбудовою шахт, виглядає справа відбудови допоміжних заводів вугільної промисловості, зокрема забагачуючих фабрик. На цьому дуже терпить якість вугілля, в якому відсоток попелу досяг на початку 1948 р. дуже високого рівня, а саме 14,4%, що дуже погано відбувається на якості витоплювання на цьому вуглі чавуну. Таким чином народне господарство України зазнає величезних втрат!

Відбудова металургійної промисловості на-трапляє також на великих труднощі. Наша металургійна промисловість належить до найбільше потужних у світі. Вистане згадати, що один тільки завод у Макіївці до війни виробляв металю значно більше, як усі металургійні заводи Польщі. Мадярщини та Австрії, разом взяті, при чому ці три держави належать до зовсім поважних продуcentів заліза. В Україні існувало до війни 47 доменних печей, які давали 9,5 мільйонів тонн чавуну. Як же виглядає ситуація після війни? На кінець 1946 р. відбудовано 16 доменних печей і 47 сталетопних агрегатів (переважно мартенів), але у вересні 1947 р. цей стан збільшився тільки до числа 23 доменних печей, 51 сталетопних агрегатів і 37 прокатних верстатів. Значить і тут втручання Москви почало давати від 1946 р. свої „результати“. На кінець теперішньої п'ятирічки, в 1950 р. Україна матиме 30 доменних печей і 58 прокатних верстатів; виробництво чавуну виноситься 9,7 мільйонів тонн, а сталі 8,8 мільйонів тонн. Значить, іншими словами, поздовж цих 10 років, з 1940 до 1950 р.р. продукція чавуну в Україні збільшилась ледве з 9,5 на 9,7 мільйонів тонн. Так же мається справа із видобуттям вугілля, воно зросте в згаданому десятиріччі тільки з 80,2 на 86,1 мільйонів тонн, при чому ця остання цифра це лише плян, який у советських умовинах ще не мусить бути конечно виконаний. З цього порівняння говорить щоправда також факт і жахливого знищення України в останній війні, але також не менше крайнє благо-лужне ставлення советської влади до завдань відбудови металургії на Україні. А чайже металургійна промисловість це єдина підстава кожній промисловості взагалі, а залишо та стала це разом із вугіллям щоденний хліб для заводів і фабрик і без них вони не можуть існувати.

Відбудова заводів кольорової металургії поступає ще повільнішими темпами. Алюмінієві заводи в Запоріжжі, Дніпропетровську і Дніпрорудненську находяться у стадії реконструкції і ледве зачали випускати нещодавно частинно продукцію. Так само кульгає ртутний комбінат у Микитівці, заводи магнію, цинку, ферростопів у Придніпровському індустріальному окрузі. В Нікопольському мангановому та Криворіжському залізорудному басейні відбудовано на день 1 січня 1948 р. щойно 47 % шахт, але в більшості заражованих у відбудовані шахтах не має ще механічного устаткування і видобування відбувається примітивними методами.

В дуже критичній ситуації находитися енергетичне господарство України. Добуток нафтової ропи має досягти в Україні в 1950 р. згідно пляну, тільки 325.000 тонн, під час коли не підлягає жадному сумніву, що цю цифру можна б при належному піклуванні значно підвищити, тим більше, що наша нафтопереробна промисловість не знала таких величезних зруйнувань, як інші галузі промисловості. Перебіг будови газопроводу Дашава - Київ, який мав би дати Київу в останньому виконанні 5 мільйонів кубометрів газу що доби, відбувається з недопустимими спізняннями.

Советські чинники „зобов'язались“ довести газопровід до кінця 1948 р. до Києва та газифікувати 22 тисячі мешкань. Але як цей намір можна буде здійснити, коли на 600 км. траси газопроводу укладено в траншеї до дня 1 вересня 1947 р., отже поздовж двох років робіт тільки 30,2 км. пур. Зупиняє роботу недостаток чистильних та ізоляційних машин, бітуму, зварювальних агрегатів. А тимчасом довший та куди коштовніший газопровід Саратов - Москва, віддано ще на початку 1947 р. в користування у привільйованим москвичам. Із усіх електростанцій України тільки електростанції Донбасу дочекались відбудови, поскільки вони забезпечують видобуток та вивіз вугілля з України в Росію. Все ж таки такі потужні ТЕЦ, як у Зуївці, Курахівці та Штерівці не забезпечені ще й досі належною вимірювальною та регуляційною апаратурою. Не мають очевидно цієї апаратури тим більше інші електростанції України, в яких не переводяться важкі аварії. На такій на пр. Херсонській ТЕЦ було вздовж 1947 року 26 аварій, ТЕЦ в місті Осипенко показались уже після майже повнісної відбудови мало що не до вживтя. З технічних недоліків вибухи великі пожари на Чернігівській та Вінницькій ТЕЦ. Таких прикладів можна вичислити багато, вина лежить у цьому, що відбудову переводиться прихапцем, порядком штурмівцінні, не достає найважливіших устаткувань, які виробляються тільки в Москві та Ленінграді та яких українські енергетики так і не можуть дочекатись. В Україні можна кожнотакою такі фабрики побудувати, які б це устаткування виробляли, але московські господарі на це не дозволяють, щоб їх таким чином узаженити Україну від Москви. Просто трагічно відбудовується Дніпрогес. Треба підкреслити, що німці, нещадно зруйнували цей безперечно шедевр інженерської праці. Гребля була в декількох місцях перервана, а з галі машин не лишилось ані сліду (німці вжили 500 тонн вибухових матеріалів!). Советська влада взялась відбудовувати Дніпрогес так, що зогнала із дооколішних сіл усю молодь віком від 17 до 25 років та наставила її до праці при усуванню розвалин та бетонувальних роботах. Ота важка праця серед звалищ була в трьохчетвертих випадків небезпечна для життя тим більше, що працювати довелось некваліфікованим силам, переважно дівчатам, бо хлопців забрано чи не в 100 % в армію. Працюючи наїв'яз у зимових місяцях, по пояс у льодовій воді а то й під водою (водолази) знишили собі здоров'я, дуже багато молоді Дніпропетровської та Запорізької областей, а багато втратило й життя при численних важких аваріях, які товаришать неодмінно советським „стахановським“ методам. Не зважаючи на оті жертви українських відбудівників, змонтовано на Дніпрогесі до початку 1948 р. тільки 2 турбогенератори із усіх 9, наявних у 1941 р. Причина лежить у цьому, що ці турбогенератори виконуються на леніградському заводі „Електросила“ а цей із виконанням замовлень України не поспішає. На Україні існують однаке два заводи величини, які при відповідній організації праці могли б також виконати це замовлення, це Ново-краматорський завод важкого машинобудування та турбогенераторний завод у Харкові. Але ті два заводи були також важко пошкоджені німцями і їх треба було відбудувати, тим часом відбудова машинобудівельної промисловості України поступає ще нездовільніше як металургійної чи енергетичної. Цікаво тут відмітити, що саме згаданий ленінградський завод „Електросила“ пошкоджено також дуже важко під час облоги Ленінграду але Госплан ССРР поспішив очевидно відбудувати його скорше, як машинобудівельні заводи України. Це маркантний приклад дійсного „піклування“ Москви.

(Далі буде)

Віктор НІЗОВІЙ - ЧУМАК

В. У. Н. Р.

Всеукраїнська Національна Рада, яка 22 квітня святкує 4-ту річницю своєго основання, має за собою довгу традицію, яка замикає повних 10 років історії української визвольної боротьби. Її початки сягають до бурхливого для срібної Землі 1938 року, коли Президент Др. Августин Волошин в обличчі називаючих подій відновив діяльність Центральної Української Народної Ради Закарпаття, яка згодом в 1944 році увійшла в склад Всеукраїнської Національної Ради.

І хто не пам'ятає тих незабутніх днів 1938-рока в Карпатській Україні? Відновлення діяльності Народної Ради, створення УНО, Карпатської Січі, створення сойму та уряду Карпатської України, а згодом гордий відхід Січовиків на фронт, щоб боронити перед ворожими націдниками свою батьківщину! Місяці, які в житті народів заступають десятиліття та у великому духовому напрямі перетоплюють народ рабів у гордих лицарів і будівничих власної держави.

Ворожі навали затемнили сонце великої весни Карпатської України. Сотні оборонців Карпатської Держави згинули в героїчних боях, другі сотні пішли у глибоке підпілля, а треті вийшли поза межі своєї вужчої батьківщини, очікуючи нових подій.

Прийшло грізне літо 1941 року. Під гук гармат пробуджуються терени, які закутані були в темну ніч большевицької окупації. Невмирущий гений українського життя вилонює буйні парості та розриває накинені ворогом окови. Відживає серце України — Київ, що його вулиш заповнюються гомоном мелодії великої хвили національного відродження.

Протягом кількох тижнів на Зах. Землях організуються українські народі, середні та високі школи, невстає мережа української адміністрації здвигуються „Просвіти“, „Січ“ наладжується господарське життя, що перебудовується на кооперативних та приватновласницьких засадах. У Київі приступає до праці Всеукраїнська Академія Наук, Університет ім. Св. Володимира, Політехніка та ряд інших учбових закладів. Тут повстають установи центрального характеру, яким підпорядковується добровільно все культурне, громадське та політичне життя Наддніпрянщини.

Від основ відбудоване українське життя йде до своєго вивершення в центральних державно-політических органах. Так у Львові повстаете Українська Національна Рада під кермою відомого політичного діяча Костя Левицького, а згодом Митрополита Андрея Шептицького. В Київі чільні представники різних галузів життя Наддніпрянщини створюють осінню 1941 року Українську Національну Раду, до якої входять теж представники Кубані, Закарпаття та Буковини.

Не довго гомонів Київ відкрито пісню нашо-національного відродження та не довго працювали УНРади в Київі та Львові. Почався шалений терор німецького окупанта, що заганяв все українське життя в тюрми та підпілля. Разом з народом пішли тернистим шляхом обі Національні Ради. Національна Рада в Київі була розв'язана представниками Райхскоміссаріату, Голова кілька-кратно ув'язнений, а щільний ряд видатних членів розстріляних в тюрмах міста Києва. Інші члени Української Національної Ради пішли в підпілля та співпрацювали тісно з українськими революційними силами.

88

Весна 1944 року. Червона большевицька навала, що відтискала цивілізованих варварів на захід,

зупинилася на деякий час на кордонах Галичини. Українське Підкарпаття кишіло від українських повстанських груп і викидало кожного дня десятки зв'язкових Революційного Центру на схід, захід, північ та півден. Йшли останні підготовчі заходи на довгу боротьбу під большевицькою окупацією.

Нашим найбільшим прагненням в той час, попри основну підготовку до нової дійсності, було створити єдиний український політичний центр, який ставби виявом єдності всього українського народу та всіх його політично-революційних сил. Але ці заходи в площині зговорення з другою діючою в Україні українською революційною силою зіставалися безуспішними. Треба було шукати іншого шляху та іншої розв'язки.

У Львові, Самборі та Перемишлі відбувалися довгі зустрічі зв'язкових від різних революційних пунктів всіх українських земель. В той же час велися рівночасно переговори між представниками та уповноваженими Української Національної Ради Києва, Української Національної Ради Львова та Народної Ради Закарпаття в справі створення єдиного політичного центру. На спільному засіданні представників Рад та зв'язкових революційних пунктів рішено приступити до злиття всіх трьох Рад та створити єдину ВСЕУКРАЇНСЬКУ

'ЦІОНАЛЬНУ РАДУ.'

Урочисте підписання протоколу та декларації Всеукраїнської Національної Ради Головою-Ректором київської Політехніки, проф. Величківським та першим Заступником Голови Ради відбулося актом у Храмі св. Юра у Львові. Того самого дня відбувалася остання нарада, де принято постанови щодо дальшої підпільно-революційної боротьби під большевицькою окупацією.

♦

Минуло чотири роки від дня створення Всеукраїнської Національної Ради. Довгі місяці важкої проби в дійсності на рідних землях, що стоять під важким чботом тотально-поліційної системи московського большевизму.

До пройденого належать дні, коли здавалося, що ворогові вдається мимо найбільших заходів обережності знищити представників Всеукраїнської Національної Ради на рідних землях.

Втрати Всеукраїнської Національної Ради в людях за останні чотири роки дошкульні. Больше-викам вдалося підступно прискорити смерть заспівника Голови Всеукраїнської Національної Ради, Митрополита Шептицького та арештувати кілька членів Всеукраїнської Національної Ради, розбити деякі партізанські ядра й організаційні пункти. З групи, яка літом 1944 року відступила на еміграцію, помер в непривітній Німеччині, підкошенний довгим арештом в Гестапо перший Референт Пропаганди Всеукраїнської Національної Ради, відомий письменник Аркадій Любченко.

Вийшовши переможною рукою на рідних землях, Всеукраїнська Національна Рада не дала себе втягнути в міжгрупові свари на еміграції. Вона стала остоною їх. Рівночасно вона не доложила своєї руки до виявлення українського розбиття перед зовнішнім світом, коли різні групи, часом масковані за чужими назвами, висували претенсії на презентацію цілої нації.

Так перед Всеукраїнською Національною Радою залишаються великі можливості як у внутрішньо-українському житті так і зовнішньо-політичному. Перед нею стає велика та відповідальна роль — впорядкувати українське політичне життя на еміграції та провадити плятну працю на міжнародному форумі.

ОРЕСТ ЗИБАЧИНСЬКИЙ

Конфедерація народів інтерконтиненту

На розхрестях проблематики нашої доби повстає питання, які саме політичні форми співжиття та співпраці народів треба нині вважати за реальні і доцільні для великопросторних державних з'єднань.

Політична історія знає три можливості — це унія, федерація і конфедерація. Вони стоять до себе в такому відношенні як — повне зречення зі суверенності в користь нової інтегральної щільності, частинне зречення і співпраця вповні суверенних держав.

Форми політичної унії та федерації, зловживані в історії, були в більшості випадків зведені до фікцій і замаскованих форм імперіалізму. Прикладами цього можуть послужити Чехословаччина й Югославія, а в середньовіччю Ягайлонська Польща та інші, в яких зфедералізовані народи не трактувалися, як рівнорядні партнери. Тому ці форми фактично спорожнилися зі свого правдивого змісту й осталися хіба традиційними шаблонами мислення та замаскованими гаслами нових імперіалізмів у цьому просторі. Укриті в унії та федерації, централізаційні тенденції не виправдали себе в центральній та східній Європі, ні під оглядом політичним, ні господарським. Застосовані поновно за старими зразками вони становлять поважну загрозу нових гострих заколотів в міжнародних стосунках.

Зокрема СССР — це класично замаскована форма російського імперіалізму, який для своїх намагань опанування народами світу послуговується універсальною фразеологією комунізму та фіктивними формами „советської унії“.

Концепція світового уряду, а теж і федерація Пан - Європа, на жаль, стоять до нині на становищі визнання політичного статус-у, тобто, визнають нинішній стан „досягнень“ російсько - большевицького імперіалізму та агресії.

Остається тільки конференція, як едина, реальна платформа міжнародних взаємин у грядучій політичній організації на велику шкалою бо вона, повністю узгляднює життєві інтереси всебічної співпраці та взаємного забезпечення самостійних національних народовладних держав.

Гін до розросту, притаманний всякій людській спільноті, прагнення до творчості і потужності, — це змаг народів за безоглядний розвиток, за повний потенціал свого життя. В динаміці стати субектом криється найглибша істотність людини. В ній вся жага життя і зростання людини і народів.

Всякий гін до розросту, непогамований ні сам у собі, ні ззовні, закономірно приводить до скрайностей імперіалізу та всіх його похідних виявів. Так поставали історіотворчі центри сил, що своїми вартостями і політичними формами таврували поточну добу. Однак усякий імперіалізм в остаточному приводить до змеханізування життя, звиродження його форм. Субект зуживається, вартості проживають, а сили починають недорівнювати викликаним антагоністичним процесам історії. Рушійний субект упадає. Починає процес вихолення і дроблення. Встають нові інтеграційні субекти, або відроджені в боротьбі поневолені народи заповняють життя і простір — собою.

Це в короткому історія всіх імперіалізмів та імперій.

Кожний імперіалізм підпадає законам географічного положення його рушійного субекту. Останній, силою своїх формотворчих даних, намагається в свою чергу перетопити понтенціяли, що

їх уявляє географія, в нову ціль порядку політичного. Для цього він використовує свою питому вагу, свою духовість, всі економічні засоби і зокрема методику правління.

Так водночас із зростанням всякого історіотворчого субекту постає географічно - політичний простір, який разом із його періферіями творить один розвоєвий простір, як історично - проблематичну цілість даної доби.

Старинний Рим, Єгипет, Карthagіна, середньовічні Византія, Туреччина, Еспанія і новочасні Англія, Росія, Франція, Німеччина, Італія, Японія, це стільки ж прикладів рушійних субектів, що діяли в своїх розвоєвих просторах.

Німецький, австрійський і польський розвоєві простори були внутрішньо - континентального порядку. Коли Австрія змагала до опанування центральної Європи, Німеччина завжди змагала і змагатиме до опанування європейського континенту, що було не під силу Польщі, яка натомість змагала до гегемонії на Сході Європи.

Розвоєвий простір не є незмінний. Він змінюється в залежності від динаміки його субекту, він росте, або занепадає.

Рушійні субекти, що розвивалися на грани континентів, привели до повстання розвоєвого простору, порядку інтерконтиненту.

Середземноморя єгиптян, фенікійців, греків, картагійців, римлян, та новітніх Італії й Туреччини, — це типи середземноморського інтерконтиненту.

Англія — „Корабель, що на всіх парусах завжди готовий плисти на повне море“, — створила імперію типу океанічного інтерконтиненту.

Росія, що поступенно змагала до опанування так решти Європи, як і Азії, — створила імперію типу суходольного інтерконтиненту.

Рим, Англія і Москва завжди змагатимуть до організації своїх імперіяльних інтерконтинентів, шляхом іх відтворення, задержання чи перебудови.

Франція і Японія, що теж знаходяться на грани відносин континентів, — змагали до мішаного типу імперій. Це розпорювало їхні сили і нерідко кінчалося розгромом.

Крім Росії, всі ці імперіяльні твори знаходяться в повному процесуальному відстupі зі своїх імперіяльних позицій на позиції фактичних федерацій чи конфедерацій. Це в загальному відповідає основним тенденціям розвитку світу.

Єдина Росія, із своїх імперіяльних позицій суходольного інтерконтиненту — нинішнього фіктивного СССР, разом із його періферіями, — революційним шляхом ідеологічних та внутрішньо - горожанських форм агресії невпинно змагає до імперіяльних форм євразійського інтерконтиненту, трактуючи й останній тільки як чергову відсікінню до змонтування червоної імперії інтерконтиненту світового.

Історично - реакційна роль Москви та міжнародня загроза большевизму — виступають тут у всій своїй наготі.

Всяка розв'язка питання СССР мусить розв'язувати проблематику російсько - большевицького імперіалізму та його нинішнього стану імперіяльного посідання від Балтики й Адріатики до Тихого океану.

Простір між Балтикою й Адріатикою на Заході, Анатолією, Іраном і Китаєм на Півдні, морями Охотським і Беринга на Сході та Білим морем і Ледовим океаном на півночі — це нині один розвоєвий простір суходольного інтерконтиненту.

Московщина розгортала його концентричними хвилями від 1656 р. починаючи, етапами фіктивних гасел „Союзу Трьох Русей” і творив „Єдиної Неділійї Росії” та нинішнього ССР, з периферії включно. Законами інерції вона не може стриматися в своєму великопростірному імперіалізмі — це означало б початок дроблення цього простору аж до його вихідної точки московського князівства. Тому саме існування нинішньої російсько - большевицької імперії звучить — опанування решти Європи й Азії або розвал і атомізація. Коли ж взяти під увагу „універсальний” характер „комуністичного сідла”, що на ньому верхи зійтити нинішня Москва — стає ясно, що російсько - большевицька імперіальна думка, змагаючи до євразійських форм розвитку і стану посідання, трактує і мусить трактувати його тільки як відскінно до створення світового інтерконтиненту. Тому нинішні форми суходольного інтерконтиненту не є остаточні, а тільки зарисовані етапово в головних рисах.

Два чинники цього простору — Німеччина і Московщина, — силою їхнього геополітичного положення та контрапунктових тенденцій їхньої експансивної політики, мусили неминучу зударитися.

Об'єднання Німеччини, започатковане Бісмарком та закінчене Гітлером і повсякчасно визване потугами Заходу, силою питомої ваги та положення Німеччини спрямувало рейки німецького імперіалізму до континентальних форм посідання. Це суперечило обезпечувальній політиці рівноваги сил у Європі так Великої Британії, як і Франції та істотно заперечувало всякі дальші перспективи зросту большевицької Росії.

Нині треба ствердити, що опинившись між німецьким та большевицьким молотом, — Європа не зуміла визволитися з цієї ситуації. Розгром Третього Райху усунув на якийсь час небезпеку германізації Європи і зробив місце для насильних процесів її большевизації. Замісць „пангерманської” — маємо російсько - большевицьку політику витереблювання народів. На місце статус-у німецького націоналсоціалістичного континенту пришли наглядні перспективи статус-у російсько - большевицького інтерконтиненту. Проблематика Європи — далі не розв’язана, світ далі в загрозі.

Було б нерозважно думати, що німецький імперіалізм став історично нереальним чинником. Відродження Німеччини після прогри першої світової війни свідчить про якраз протилежне. Стан психологічного озброєння німецького народу після прогри другої світової війни — це підтверджує. Тому всяка розв’язка проблематики суходольного інтерконтиненту мусить побіч чинника російсько - большевицького великопростірного імперіалізму теж включати евентуальність відродження великопростірного імперіалізму німецького.

Однак геополітичне положення Німеччини давало і дає класичну спроможність її стратегічного оточення. Двократні спроби вирватися з кільця центрально - європейського перстня закінчилися неуспіхом. Цю ізоляцію підготовила і скріпила ідеологічно - політична виключність націонал - соціалізму, який теоретично і практично позбавив себе і перспектив універсальності.

Периферійне геополітичне положення ССР уявляє ці спроможності в неспівмірно меншій мірі. Неefективним є оточення ССР з півночі і сходу — з географічних, а далекого півдня — з політичних причин. Ці спроможності в рішальній мірі уявляють нині тільки Захід і близький Південь. Тому на цих лініях ССР веде від зверх чверть століття запеклу боротьбу агресивними методами своєї ідеології та горожанських воєн, за підмінування та усунення блокадних антибольшевицьких сил і можливостей його ефективного оточення

потугами Заходу. Сьогодні ССР встиг уже просунутися далеко в глиб Європи і Азії.

Це має колosalне значення і вирішний вплив на форми і стиль боротьби з російсько - большевицьким імперіалізмом. Визвольна Революція поневолених народів невпинно поширюється, стаючи центральним явищем світових процесів. Вона починає ваготі й набувати значення однієї з вирішних сил у намаганнях справедливої розв’язки світової проблематики.

Проблематика Свободарної Революції — народів це не є питання усунення большевицького режиму і замінення його іншим. Боротьба йде за усунення російсько - большевицької імперії, за її розчленування і поділ, за створення самостійних соборних національних народовладливих держав народів інтерконтиненту, на своїх національних територіях. Тому визвольна боротьба поневолених большевизмом народів це першочергове, ефективне й надзвичайного визвольно - стратегічного значення внутрішнє оточення Московщини.

Великопростірні форми цієї боротьби вимагають і великопростірної інтерконтинентальної розв’язки. І в процесах визволення мусить вирощуватися і політичні форми нового статус-у самостійного життя народів. Магістралю, що по їй розвивається свободарна революція, — це ідея встановлення нового і справедливого ладу свободи, співпраці і солідаризму народів.

Російсько - большевицький імперіальний інтерконтинент мусить бути перебудований на свободарну конфедерацію народів Інтерконтиненту.

До ньї належали б самостійні національні народовладливі держави: — Україна, Білорусь, Литва, Латвія, Естонія, Фінляндія, Татарія, Сибірська Унія, Туркестан, Козацька Держава, Кавказ, Іран, Туреччина, Польща, Словачина, Чехія, Австрія, Сербія, Хорватія, Словенія, Мадярщина, Румунія, Болгарія, Греція і Альбанія.

Так поставлена Конфедерація Інтерконтиненту матиме, побіч інших, як основні завдання:

1. Взаємне забезпечення народів перед будь-якою внутрішньою чи зовнішньою агресією їхніх самостійних народовладливих держав.

2. Узгіднення фундаментальних життєвих інтересів і встановлення господарської співпраці між народами, що виключатиме визиск народом і приведе до піднесення життєвого рівня найшвидших народів мас.

3. Свобідне витворювання і виміну духових дібр (надбань), що скріпить і скementує пошанування і солідаризму народів.

Концепція Конфедерації народів Інтерконтиненту зовсім не виключає можливостей творення в свою лоні регіональних творів Центральної або Східної Європи чи Північно - Західної Азії. Однак вони можуть мати значення тільки західного чи східного крила одного цілого, що ним на весь час тривання російської та німецької загрози являється конфедерація інтерконтиненту. Бо самі по собі ні одна з таких фрагментарних об’єднань не є в стані успішно противистояти російсько - німецьким кліщам. Найкращою ілюстрацією цього була друга світова війна. Справедливу і реальну розв’язку цього питання встановлює тільки свободарна Конфедерація інтерконтиненту, що є в стані успішно й раз на завжди усунутти так російський як і німецький імперіалізм і звести їх до їхніх національних держав на їхніх національних територіях, що є спільною політичною програмою народів інтерконтиненту та Історичною конечністю сучасності.

За правильну постановку справи

(Лист з Німеччини)

Вже минуло три роки від закінчення другої світової війни, вже й третя світова війна стукає до дверей, а наша чисельна еміграція не тільки й далі сидить на місці в своїй великій масі, але й у своєму політичному розвиткові не зробила майже й кроку вперед. Щоправда, з'явився багато нових політичних груп, відгребано з під руїн старі партії, повторено багато всяких комітетів і комісій, списано вагони паперу й кинено в світ багато прекрасних фраз, але в суті не зроблено майже ні кроку вперед — поминаючи деякі гарні культурні осяги. Притупилася в певній мірі політична боротьба, яка шаліла особливо в перших повоєнних місяцях (уже менше розбитих голов ташиб), але не змінився дух, який заставляв ці речі робити. Те, що було вчора, може дуже легко повторитися сьогодні.

Найбільш притягаючою силою стала сьогодні ідея об'єднання всіх українців в один спільній фронт. Цій ідеї не може в нашему житті сьогодні ніхто протиставитись, хто не хоче стягнути на себе народний гнів і моральне знищенння. Ця ідея прибрала в нашему політичному еміграційному світі назустріч „консолідаційній акції“. Всі хочуть її, всі проповідують її, всі розпинаються за неї. Гасло консолідації стало для нас сьогодні щоденною молитвою. Погляньте на сторінки будької нашої газети, послухайте будяку політичну, чи навіть товарицько-тоастову промову, підслухайте хоч би родинну розмову якоїсь української сім'ї — всюди той самий рефрен: єднаймося, консолідуймося! Маємо одну й ту саму мету, маємо одного й того самого ворога, визнаємо одну й ту саму визвольну ідею, тому одинокий логічний висновок: „єднання“. Це щось таке, як у міжнародному світі ідея демократії. Всі боряться за здійснення засад демократії, яка стала оновленням божком двадцятого століття, але проте чомусь цей світ не може порозумітись. І якщо вибухне нова світова війна, то з обидвох боків буде вона провадитися в ім'я засад демократії, в ім'я свободи народів і людини, в ім'я справедливості й гуманності, в ім'я нового ідеального світового ладу. І якщо так, то чи не буде ця нова війна найбільшим історичним абсурдом? Ні, бо демократія є тільки порожнє гасло, в яке протилежні сторони вкладають свій відмінний зміст.

Так і в нас — на жаль. Всі прагнуть об'єднання, консолідації, але в це гасло вкладаємо ріжкий зміст. Без сумніву, широкі маси українського загалу прагнуть широ об'єднання в один визвольний фронт всіх українських творчих сил, і вони мають правильно оцінку цього поняття. Для них слово об'єднання не втратило своєго доброго, первісного значення. Але не так думають деякі з тих, що стоять на чолі народу. Вони в поняття „об'єднання“ вкладають свій груповий чи часом навіть кліковий зміст. Для нас слово об'єднання в політичному розумінні — а так його напевно розуміє цілий український загал! — означає скupчення довкола одної провідної ідеї всіх українських творчих сил для спільної дії в напрямі узгодленої мети. Натоміс ць наприклад „Час“ повчає нас, що об'єднання чи консолідація — це скupчення довкола найсильнішого... („Консолідація довкола найсильнішого“). Чи не також в „об'єднанні“ кремлівський тиран цілі народи ім'я і навколо „народної демократії“?

А ось „Українська Трибуна“ із 15 березня в статті „До спроби політичної консолідації“, пишучи про сконсолідований уже край зазначає: „Український народ далі політично і збройно бореться з большевицьким імперіялізмом в цілій Україні, під проводом УГВР, авторитет якої на

Батьківщині є найвищий і неподільний, а її владі підлягають штаб УПА і Провід ОУН (С. Б. — прим. ред.)“.

Інша сторона, яка проповідує також об'єднання, консолідацію заявляє: „З моментом примусового виходу на еміграцію державних органів Української Національної (Народної? — прим. ред.) Республіки, його осідок є тимчасово поза українською територією. З того часу він не має вправді атрибутів нормально діючої державної влади, не має армії, поліції, судівництва і не може екзистувати своєї волі у відношенні до громадян України, але, це не значить, що він не є законним українським державним центром“. Тому було б історичним злочином, що був би вписаний на рахунок українських політичних партій, коли б вони дальше приглядалися з боку до тяжких змагань державного центру Української Народної Республіки, та критикували його лише за малу діяльність. Таке становище не гідне політичних мужів. Найвища пора стати всім на шлях співпраці і співвідповідальності на позиціях українського державного правопорядку, щоб пролита кров українських воїків в регулярних і повстанчих арміях, жертва С. Петлюри і мільйони нашого народу не були марновані“. („Національна коаліція“ в „На Чужині“ ч. 9/72 з 28.2). І так далі. Отже знову об'єднання, але на цей раз довкола іншого уряду. Тут символ Петлюри, там символ Бандери. А бандерівці твердять навіть, що „петлюрівці“ уже не знають на Україні, там знають тільки „бандерівці“.

Але в суті чи є це дійсно боротьба за ту саму ідею — ідею об'єднання українських сил в ім'я чогось і для чогось? Ні, це наявна боротьба двох урядів і двох груп, які хочуть репрезентувати ці уряди. Це боротьба за владу в... неіснуючий ще українській державі. Отже під облюдними гаслами „об'єднання“ ведеться з двох сторін бій за монополізацію влади в руках одної групи. Тому ці групи навіть невважають за відповідне вказати нам на ту ідею, в ім'я якої вони домагаються цієї влади. Одні покликуються тільки на свою „легітимність“, а другі на своє теперішнє „фактичне“ виконування „влади“ в Україні. А з боку стойть розп'яття Україна і її поневолений народ..., які не потребують покищо такого чи іншого уряду, але ясної визвольної концепції, одного революційно-визвольного осередку та одного державно-репрезентаційного центру.

Без сумніву, якщо маємо відновити і переорганізувати державно-репрезентаційний центр, то цим центром повинен бути символ останнього законного українського уряду УНР, який вийшов примусово на вигнання, не зреакуючися своїх прерогатив і не визнаючи нового стану в Україні. В цей символ треба влити тільки нової, своєї крові й оперти його на всі діючі українські політичні сили, включно з ОУН (С. Б.) і УГВР, зробити його діючою силою, яка зможе розвинути посилену закордонну акцію в ім'я привернення Україні тих державно-суверених прав, які їй насильно забрав окупант. З другої сторони один революційно-визвольний фронт може повстати в першу чергу через повне порозуміння та узгодження дій всіх визвольно-революційних українських сил, які діють сьогодні, або могли б діяти в майбутньому. Без сумніву, обидва осередки мусять працювати в найтіснішому контакті, координуючи свою працю з точкою зору одної визвольної концепції, одної визвольної політики. Консолідація і координація мусять іти під кутом потреб краю і вічних інтересів української нації.

О. К.

Висліди політичних виборів в Італії

(Допис з Риму)

Висліди італійських політичних виборів, що відбулися 18 квітня, були у великій мірі несподіванкою як для самих італійців, так і для закордону. Особливою несподіванкою була подавляюча перемога християнсько-демократичної партії. Такої перемоги, яку вона віднесла, майже ніхто — включно з її самими провідниками — не сподівався. Вона здобула абсолютну більшість, тобто: 53,5 % важких голосів до палати послів і 54,8 % до сенату. Таким чином на 574 місця у палаті послів для неї припаде 307 і 130 на всіх 237 місць у сенаті. З такою перевагою в обох законодатних органах вона могла б сама, без співчасті інших груп, створити уряд і керувати політикою країни.

Характеристикою італійських виборів є зрист так зв. масових партій і занепад партій малих. Головно мали праві групи вийшли з виборів з повним неуспіхом. Причиною цього, між іншим, було те, що вони розбиті й до виборів йшли з окремими лістами, замісці одним блоком. Вислідом того було розпорощення голосів, улекшуване і самим, досить скомплікованим, виборчим законом, яке (розпорощення голосів) вийшло на користь великим партіям.

На таку велику перемогу християнсько-демократичної партії склалося ряд причин. Головна з них — це страх італійського народу перед комунізмом. Переважаюча більшість італійців були свідомі того, що перемога соціал-комуністичного народно-демократичного фронту означала б большевицьку диктатуру в Італії. Приклади Мадярщини, Румунії й Чехословаччини були для них пересторогою. Найповажнішу протикомуністичну силу і як таку, що з усіх національних партій найбільше шансів мала на перемогу, вони вбачали в християнсько-демократичній партії й на неї голосували, без уваги на свої симпатії чи ні до неї. Важним було за всяку ціну не допустити до перемоги соціал-комуністів і цій конечності виборці підпорядкували навіть свої особисті політичні погляди, що не в усіх були поглядами християнсько-демократичної партії. Таким чином голосували на цю партію приклонники лібералів, соціалістів автономістів, націоналістів, фашистів та інших груп. Можна сміливо твердити, що принаймні 1/3 голосів, тобто понад 4 мільйони на майже 13 мільйонів усіх здобутих християнсько-демократичної партії одержала не від своїх членів і прихильників.

Немало спричинилися до перемоги християнсько-демократичної партії й різні фактори міжнародної політики, як: рішення французького, американського і англійського урядів віддати Італії Тріест, виявлений цими ж урядами намір перевести ревізію італійського мирового договору взагалі, офіційна заява Вашингтону позбавити Італію всякої економічної допомоги на випадок перемоги у виборах соціал-комунізму та інші, — і врешті вміло та відважно проведена мною виборча кампанія. Велика заслуга для успішного переведення цієї кампанії й самої перемоги є шефа уряду Де Гаспері, без сумніву найвидатнішого теперішнього італійського політика і державного мужа. Коли йде про господарську допомогу Америки, то італійці здавали собі справу, що без американського хліба в Італії буде голод, а без американського угілля і нафти промисл і комунікація перестануть функціонувати, з чого слідуватиме безробіття та всі інші й дальші соціальні й економічні консеквенції. Тому і взяли поважно пересторогу американського уряду.

Народно-демократичному фронтові, зложеному з чотирьох груп: комуністичної, соціал-фузіоністичної (Ненні), „християнського“ соціального та так зв. партії праці, італійська публічна руху

опінія передбачувала дещо більший виборчий успіх, ніж той, який він осягнув. А сам фронт, зокрема його провід, був переконаний осягнути як не абсолютну більшість, то принаймні релятивну, тобто вийти з виборів переможцем, як листа, отже бути на першому місці під оглядом числа здобутих голосів. Але розчарувався... Він слідує на другому місці по християнсько-демократичній партії з різницю майже 5 мільйонів голосів менше від неї (фронт здобув лише 8 міл. в порівнанні з майже 13 міл. голосів християнсько-демократичної партії). Заважили на такому висліді вже повище згадувані фактори міжнародної політики, брутальність методів, уживаних фронтом у виборчій кампанії, сильна протикомуністична кампанія всіх національних партій, а головно — протикомуністичні настрої італійського народу. Далі: соціалістичний складник фронту — група Ненні — був послаблений лондонською конференцією соціалістичних партій, яка осудила соціалістів-фузіоністів Ненні й визнала єдино правдивим виразником соціалізму в Італії групу Сарагата і Льомбардо і тим спричинила масовий наплив в її ряди комуністичних елементів. Інші дві групи, співучасники фронту, „християнський“ соціальний рух і партія праці — не мають найменшого впливу в країні. Єдино важним чинником фронту залишаються комуністи, його фактичні організатори. Це видно також з розподілення місць у парламенті: на 182 фронтівських послів у палаті послів 140 призначени комуністам, а тільки 42 іншим учасникам фронту: соціалістам Ненні, партії праці, „християнському“ соціальному рухові й незалежним. Станувши перед фактом такої поразки, в рядах соціалістів Ненні вже почався фермент. Перебуваючи ще в іх представники автономічної тенденції, на чолі з Роміто, домагаються скликання конгресу партії. Не є виключене, що ці елементи злиються з групою Сарагата і разом з нею відбудують єдину італійську соціалістичну партію.

Але факт є фактом, що на 8 мільйонів здобутих фронтом голосів яких 5 і півмільйона були від самих комуністів і їх прихильників. Коли зважити зорганізованість, здисциплінованість і тоталітарний характер комуністичної партії, то ті 5 і півмільйона комуністів представляють неабиякий фактор внутрішнього неспокою в країні. З цього здають собі справу уряд, сама християнсько-демократична партія і ввесь народ. Уряд уже перестеріг італійську публічну опінію, що перемога демократії в виборах не означає цілковите усунення комуністичної небезпеки в Італії й тому він буде чуйний і приготований супроти усякої evenтуальності.

Не зважаючи на свою абсолютно більшість в парламенті, християнсько-демократична партія не є схильна сама творити уряд і брати на себе всю відповідальність за політику країни. Вона бажає співпраці інших груп, в першу чергу тих, що з нею досі в уряді співпрацювали. Справа рішиться після 8 травня, дати скликання зборів парламенту, на яких буде вибраний новий голова держави і після чого створений новий уряд. Але загальна опінія є, що новому урядові дадуть свою співпрацю учасники уряду теперішнього: соціалісти-автономісти, ліберали і республіканці.

Є очевидне, що міжнародне значення італійських виборів надзвичайно велике. Якщо їх висліди були дали перемогу соціал-комунізму, відпорна сила західної Європи супроти московсько-большевицького імперіалізму була б зрушена в своїх основах і людство великим кроком наперед наблизилося б до третього світового конфлікту.

В. Ф. ЧУК.

Із міжнародного життя

КОМУНИКАТ ІНТЕРНАЦІОНАЛУ СВОБОДИ

I. Інтернаціонал Свободи заснований у 1946 р. Перша Підготовча Конференція відбулася дня 12 вересня 1946 р. Друга Уконститууюча Конференція — дня 28 грудня 1946 р. Вона ухвалила щеологічно - політичні основи міжнародного руху свободи, очоленого Інтернаціоналом Свободи. Третя Конференція — дня 30 грудня 1947 р. Вона ухвалила основи політичної концепції Інтернаціоналу Свободи — Конфедерації Народів Інтерконтиненту. Дня 24.IV.1948 р. відбулася Надзвичайна Конференція Інтернаціоналу Свободи, на якій ухвалено новий Статут. Дня 25.IV б. р. відбулися Протестаційні Збори I. С. проти поневолення та експлуатації народів Східної і Центральної Європи та підсортською Азії російським большевизмом.

II. Нинішні члени Інтернаціоналу Свободи:

1. Україна — ред. О. Зибачинський;
2. Білорусь — інж. Горошко;
3. Козакія — інж. Глазков;
4. Кубань — проф. Балабас;
5. Калмкія — др. Балінов;
6. Голгарія — майор Болчев;
7. Вірменія — др. Джалаєян;
8. Азербайджан — др. Ороїс;
9. Північний Кавказ — князь Тамбі;
10. Грузія — др. Кордзая;
11. Туркестан — др. Ахмеджан;
12. Альбанія — член-обсерватор;
13. Румунія — о. Преда;
14. Хорватія — др. Вукович;
15. Словаччина — др. Павчо;
16. Чехія — Вол. Пекельський;
17. Мадярщина — проф. Лазар.

Зі всіх існуючих антибольшевицьких організацій — I. С. є вже нині одною з найсильніших, коли не найсильнішою.

Поляки, серби, балтійці — що не приступили до співпраці. Однак переведені до нині переговори, хоч закінчилися незадовільно, оставили й надалі відкриті двері.

Актуальною починає ставати справа прийняття в члени I. С. німецьких демократів або соціалістів та евентуально поставшу групу російських антиімперіялістів.

ТЕЛЕГРАМА НАДІСЛАНА НА ІМЯ І. Е. АМБАСАДОРА ГЕРНАН САНТА КРУЗ, ПОСТОЙНОГО ПРЕДСТАВНИКА ЧЛІ В ООД.

Ми нище підписані маємо шану подати В. Експеніції наступну резолюцію, ухвалену свободними представниками поневолених народів центральної та східної Європи, зібраними 15 квітня 1948 р. в Лондоні при вул. Екзібішен 55. :

„Ми нищепідписані представники Болгар, Чехів, Естів, Мадярів, Латвійців, Литовців, Поляків, Румунів, Словаків, Українців, Булгарусів, Югословян, себто Сербів, Хорватів і Словінців.

I — вітаємо декларацію, недавно зроблену речниками західних демократій, в зв'язку з нарощуванням советсько - комуністичної імперіялістичної експансії, як рівно змагання Заходу інтегрувати рештки свободії Європи;

2 — протестуємо проти політичного статуту, накиненого народам східної частини Європи способом насильства, хитрошів, зради і організованої змови проти насильницьких режимів, які не могли би ніяк вдергатись, коли би народи тих країн дістали нагоду висловити свою вільну волю;

3 — п'ятннують ці терористичні режими, що безсороносно називають себе народоправними демократіями і в той сам час спирають свою владу не на згоді громадян, але на політичній поліції і на самосудах, цинично називаних народними трибуналами, але позбавлених всякої людської і горожанської правовості, режимів які визискають народи на користь Советсько - комуністичної світової імперії;

5 — підносять своє переконання, що не є можливо врятувати Зах. Європу без попереднього усунення советського панування в Схід. Європі, бо це панування є постійним джерелом неспокою, який унеможливлює західним країнам мати внутрішній мир, так важкий для їх господарської і моральної відбудови. Європа бо не може існувати в стані напів вільним напів невільничим.

Нищепідписані домагаються від Ради Безпеки ствердити, що:

a — четвертий уступ другого розділу Хартії ООД був нераз порушений, безпосередньо чи посередньо Советською Росією через погрози вжити сили проти інших народів;

b — відібраним свободи і політичної незалежності всім народам центральної і східної Європи Советська Росія витворила ситуацію, яка погрожує міжнародній мирові і безпеці, як то означено в розділі 34 Хартії ООД.

З огляду на повише нищепідписані плекають надію, що Рада Безпеки не обмежить своєї акції до розсліду ролі Советської Росії в Чехословаччині, але негайно розслідить подібну чинність Російського комунізму в усіх країнах центральної і східної Європи”.

Нищепідписані мають шану просити В. Експеніценю предложить повищу резолюцію Раді Безпеки.

МЕМОРАНДУМ ЦЕНТРАЛЬНОГО ФЕДЕРАТИВНОГО КЛЮБУ ДО КОНГРЕСУ „ЗА єДНІСТЬ ЄВРОПИ”

До Конгресу, „За єдність Європи”, який відбувся в Газі 8-10 травня Центральний Федеративний Клуб, що має свої відділи в Лондоні, Парижі і Римі вислав меморандум, в якому між іншим читаємо таке:

„Європа може бути об'єднана або, як спільнота вільних народів і вільних людей або, як велетенський концентраційний табір. Ми передбачаємо майбутній зудар двох сил, які змагаються за з'єднення Європи і цілого світу. Одна з них має впасті, а друга переможе. Нема найменших даних ні для компромісу ні для довготривалого поділу Європи на дві частини, одну вільну і другу уярмлену.”

„Під оглядом географії, культури, політики і господарства Європа складається з народів, які спільно належать до християнської цівілізації.

„Лише Західна частина Європи дотепер уникла трагічної долі, яка спіткала решту її в наслідок Тегерану, Ялти і Потсдаму. Теперішня практика застосування організаціями і особами виразу „Європа” лише до тої західної частини є небезпечна для будучності світу.

„Наколи Європа має бути з'єдинена, як спільнота вільних народів, звільнитися не лише ті народи, які втратили свободу в наслідок війни, але також ті, які жили перед тим в рабстві анти-європейського поневолювача (як напр. Українці і Білоруси).

„Лише після їх визволення з під советсько-комуністичного ярма ті народи будуть в стані вислати їх правдивих представників до ради народів. До того часу за їхніх речників треба уважати осіб, що живуть в лоні вільного світу”.

„Теперішні зусилля зконсолідовати і об'єднати Європу можуть мати велику вартість, але лише при умові, що їх метою є оборона того, що ще лишається від вільної Європи і що вони виміряні також на звільненні цілої Європи”.

Меморандум підписали ген. Л. Прхляя, як голова і Я. Залеський, як секретар.

Чи справді большевицька провокація?

Д. А.

Що большевики намагаються внести розклад в ряди української еміграції, це більш, як певно. Те саме вони роблять в середині кожного народу, впроваджуючи в нього свою п'яту колону, якою є комуністичні чи советофільські угрупування і організації. Та їх тактика є відмінна в залежності від обставин. І так, коли стару російську еміграцію не було можна зловити на гачок комуністичної ідеології, вони її злапали на гачок російського патріотизму, горлаючи про подвиги російської Червоної Армії, та закладаючи Союзи Советських Патріотів.

Але звабити українців на советофільство годі, а тому супроти нас треба большевикам застосувати інші методи.

Обовязком українських відповідальних чинників, а також органів преси є викривати ворожі підступи серед нас і попереджати проти них наш загал. Але це треба робити дуже обережно, щоби не стати жертвою психози переслідування і не викликати надмірної підозрілості одного проти другого. Цим ми могли би розложити нас самих.

„Вісті УДК в Бельгії” в чч. 57 та 58 опровергли матеріали, які є ніби витягами з „Протоколу М”, тобто інструкції Москви своїм агентам в Зах. Європі і які ніби вже з'явилися в чужинній пресі. Ми могли перечити появу тих матеріалів деінде і, не маючи інших даних про них, мусимо спиратися на заподаннях „Вістей”. Ці заподання видаються нам трохи дивними і ми маємо сумніви, чи часопис правильно зреферував справу. Нажаль автор заподань майже не наводить тексту інструкції, подаючи лише один уступ з них, що його взято, так само як і наголовки розділів, в знаки наведення, а решту передаючи ніби довільно.

Нас не дивує, коли би в пляні тих інструкцій лежало „підхоплювати дійсні противенства (між українською еміграцією) й, виграючи вміло пристрасті, роздувати їх до білого”, а при тому „звернути увагу на особливості: 1. Схід - Захід, 2. Православіє - Католицизм, 3. Партийні спори”. І цілком слушно автор статті перестерігає українців, або вони не давались на ніякі намови протиставляти себе одному чи угрупованням угрупованню в цих площинах. Хоч мусимо зазначити, що з його довільного представлення справи виходить ніби дійсні історичні факти зріжничування українського народу не мають іншого пражерела, як большевицька провокація, що є хибне.

Певні сумніви в правильності реферування інструкцій Москви співробітником „Вістей” збуджують в нас уступи його статті, де пишеться, що „ворогом ч. 1 для большевиків є бандерівці”. І то тим більше, що в попереднім уступі читаємо: „треба довести до якнайзавзятішої боротьби партій всіх проти всіх і то не за принципи, а власне за першенство”. Тож велике число українських пресових органів та відповідальних людей закидають „боротьбу всіх проти всіх” саме „бандерівцям” і то не безпідставно. Чи ж не вони відкидали всякі спроби консолідації і чи не вони в своїх писаннях і говореннях претендують на першенство (найсильніша партія). Отже або автор неточно передав текст інструкцій, або необачно обтяжив „бандерівців”.

Ще більші сумніви повстають, коли читаємо в статті „Вістей”, що предметом большевицької провокації є „осмішувати акт 30 червня 1941 р.”, або „протинімецькі виступи бандерівців представляти, як дію зовсім когось іншого: Бульби”, або „напади на когось із замітніших політичних не-бандерівців представляти, як акт бандерівського

терору”. Поперше перекладання якихось заслуг в протинімецькій акції з одних українських плечей на другіх большевикам нічим не шкодить, а тому і за-перечування цілої акції Бульби, як то робить Лебідь в своїй книзі „УНА”, не може бути віднесенено на рахунок большевицької провокації, хіба на рахунок особистих чи групових амбіцій. А подруге критичне ставлення українців до нерозважливих по-тягнень, як от згаданий Акт, в ніким разі не лежить в інтересі большевиків. А також не є в іх інтересі пятнування таких сумнівних проявів серед українців, як побиття ред. Багряного, бо це лише уздоровлює наші відносини, запобігаючи їх повторенню.

А вже зовсім неймовірним нам видається по-ставка Москви, як її представляє автор статті в „Віснях” супроти УПА. Що в інтересах большевиків лежить „заперечування існування УПА” з цим радо годимось. А тому нам стає ніяково, коли ми пригадуємо безпідставні закиди однодумців автора в адресі редакції „Вістей” з року 1946 чи в адресі „Свободи”, що видається в ЗДА, ніби вони замовчували дії УПА. Дарма, що такі закиди є звичайною вигадкою, їх можна почути і помини. Виглядає так, що ті панове ширять фальшиві відомості, щоби представити своїх противників, як свідомих чи несвідомих виконавців інструкцій Москви.

Чи не ті самі тенденції виявляє автор, коли пише, що Москва також велить „вихвалювати геройські подвиги УПА а заперечувати її політичне оличчя... а тому завжто заперечувати існування Української Визвольної Головної Ради, як політичного проводу УПА” або „прихильникам УГВР встановити вимогу: хай УГВР розконспірується, по-дасть до публічного відома склад УПА, скількість частин і місце їх перебування”. Щодо останньої вимоги, то ми не можемо вийти з дива. Вона є так безглаздною, що в нас повстає сумнів, чи не помиляється автор, приписуючи її большевикам, так само, як накидаючи їм намір „вихвалювати геройські подвиги УПА”. Прихильність до УПА і резерва до УГВР є загальним явищем серед українців, як в Європі так і в Америці і ставити це на рахунок большевицької провокації є напрівду перемішувати карти.

Так чи інакше справа є надто поважна, аби брати її лише, як предмет дискусії чи полеміки. В загальних інтересах і в цілі уздоровлення відносин серед нашого загалу та в цілі протидіяння ворожій акції серед нас мусимо устійніти факти. Інакше можемо не лише дати себе заманевувати ворожій силі, але стати жертвою власних маневрів один проти одного. Щоби вийти з сліпої вулиці, яка витворюється в наслідок взаємного недовіри, пропонуємо редакції „Вістей УДК в Бельгії” розглянути матеріали, на підставі яких була писана згадана стаття, разом з редакцією „Тризуба”. При тому пропонуємо покликати одну особу, з поза обох редакцій і за обопільною згодою цих останніх, в характері арбітра. Висновки, до яких прийдеться щодо автентичності матеріалів і правильності зреферування їх в „Віснях” мають бути подані до загального відома обома часописами.

Хочемо вірити, що свідомість відповідальності і журналістична етика спонукають редакцію „Вістей” піти на нашу пропозицію, бо це поможет розвіяти сумніви, які посилять стаття та дозволить нашому загалові ясно побачити дійсність. На тим виграють також наші внутрішні відносини.

ГОЛОСИ ПРЕСИ

„СВОБОДА” в ч. 77 переказує „Комунікат Інформаційного Відділу Організації Українських Націоналістів з 10 лютого б. р., поданий в „Тризубі” і дає від себе зауваги, які не можуть не викликати нових зауваг. В переказі американського часопису мова про „особисті розмови” між речниками двох груп українських націоналістів, а іменно полк. А. Мельником і С. Бандерою. Там же говориться, що полк. Мельник „мав пропонувати”... і що у відповідь на пропозицію полк. Мельника С. Бандера „мав зложити від своєї ОУН заяву”. Навязуючись до останнього уступу Конунікату, де мова про неправдиві інформації ширені про пересправи, автор пише:

„Нажаль не маємо цих „неправдивих інформацій другої сторони”, щоби могти їх передати нашим читачам. Ale можемо здогадуватись, що і в них скидається вину за неуспіх розмов на другого партнера і, правдоподібно, теж кажеться про „поширення баламутства, яке робить друга сторона неправдивими інформаціями”.

Значить на партійному фронті серед української еміграції в Європі без змін. Без змін докищо — як сказано в Комунікаті. „Докищо” будуть собі далі літи помії на голови, „докищо” будуть далі „ширити баламутства” і „докищо” будуть дальше зводити українську справу до партійних розрахунків.

Доводиться дивуватись, що такий поважний орган, як „Свобода” дає місце таким неповажним коментарям так поважної справи, про яку мова. По - перше, не ходить про „особисті розмови” двох приватних людей, але про пересправи між двома організаціями, яких згадані особи є лідерами. По - друге полк. Мельник не лише „мав пропонувати”, але запропонував С. Бандері певні умови порозуміння між тими організаціями, в той час, як С. Бандера не „мав зложити”, але відмовився зложити заяву, що його організація не є причетна до певних подій. По - третє здогади про якісні „неправдиві інформації другої сторони” є цілковито безпідставні. Як видно вони потрібні авторові не для чого іншого, як лише, щоби не займати становища до факту зірвання переговорів. Оминаючи причину і вину того зірвання автор ніби хоче задержати рівновагу і дає научку „і вашим і нашим”. Така постава не свідчить про його громадську мужність.

Щоби автор статті в „Свободі” захотів постатись уважніше до справи, він би побачив, що ходить про щось більше, як „партійні розрахунки”, бо про „створення одного спільнотного українського національно - революційного цетру” про „приступлення до реорганізації традиційного державного центру” про „створення Українського Світового Об'єднання” і т. д. Розходження — і то не лише між ОУН під проводом полк. Мельника та групою С. Бандери, але між всіма українськими угрупуваннями з одного боку і групою С. Бандери з другого боку — полягають в ріжниці засади, яку треба застосувати в тих справах. Во наколи одна сторона стоїть на засаді порозуміння всіх українських чинників на рівній стопі, то друга досі вимагала виключення всіх угрупувань в УГВР, а фактично підпорядкування всіх одному угрупуванню.

Уважаємо, що висвітлення і оцінка двох згаданих принципів зробило би консолідаційній акції більше користі, як зведення щзо спрви до сварні між „бандерівцями” і „мельниковцями”, як то не раз робить „Свобода” в своїх статтях на тему внутрішньо - національних відносин серед еміграції в Європі. Ale вимагати цього від автора, може було би даремно наколи він уважає прикрі і трагічні річі нашої дійсності за „помії”. Маємо бо до діла з надзвичайно тяжкою проблемою, над якою ломили собі голову найсильніші люде. Ходить про питання нездібності українців „потягнути в один гуж”, проблему „лицарів степу”, нездібних уложитись в рамці загально - національної організації і яких наш народ знов і знов викидає на арену історії. Спростачення такого питання до „партійної сварні” не лише не помогає читачеві розібратись в справі, заняти становище до неї і майструвати її, як йому велить національна рація, але скорше затуманює його.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ І КУПУЙТЕ МІСЯЧНИК

„ТРИЗУБ”

який інформує читача і формує його думку

видавє Дм. Андрієвський.

Редактор Колегія

Писати до Редакції в адресі:

Redaction «Le Trident», B. P. 32 Ixelles 4. Bruxelles

Гроші в Бельгії висилати на поштове кошто

Dm. Andriewsky № 1362.29

ЦІНА поодинокого числа:

Бельгія — 10 фр.; Франція — 50 фр. фр.; Англія — 1 ш.; Америка — 25 центів.

З огляду на труднощі пересилання грошей з одної країни до іншої, Адміністрація просить передплатників й відборців „Тризубу” поза Бельгії складати належності:

ФРАНЦІЯ: Mr KNYSZ, 1, rue Max Blondat, Boulogne (Seine), France.

АНГЛІЯ: Association of Ukrainians in Great Britain, Ltd. 49, Linden Gardens, London, W. 2.

ІТАЛІЯ: Sen. FEDORONCZUK, Via Nemorense 100, int. 22, Rome, Italia.

ЗДАМЕРИКА: Mr BARAN Mich., 2235 W. Jowa, Chicago, Ill. U. S. A.

КАНАДА: Cooper. «KALYNA» 872 Mainstr., Winnipeg, Man., Canada.

Щодо Аргентини, Бразилії, Швеції, Туреччини, Єгипту, Палестини, Ірану, Китаю і інших країн то перебуваючих там відборців проситься тим часом задержати мал. жність у себе, пізніше буде подано спосіб розрахунку. В Німеччині розрахунок переводиться з тими установами, від яких дістаеться часопис.

Разом з цим числом розсилається виказ залегостей за попередні числа включно з цим. Проситься шановних читачів і відборців вирівняти залегости в найкоротшим часі.

Адміністрація „Тризуб”

The Trident

ТРИЗУД

Le Trident.

ОРГАН НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ.

НА НОВОМУ ЕТАПІ

Консолідаційна акція, яка має свою довгу історію, завершилася створенням Української Національної Ради. Цим закінчено один етап визвольно-державницької чинності української політичної еміграції в Європі. Значення його переважно, полягало в шуканні форм і засобів співпраці різних діючих чинників. А знаряддям його було, головно, слово, аргумент.

Це не значить, що на цьому етапі не було діла. Воно було, але було розпорощене, часто суперечне внутрі, не організоване на всенаціональну скалю. Неузгідненість дій пожерала багато енергії на внутрішні тертя. Невідомі дії, проваджені окремими чинниками нарізно, диктувались часто не національною чи державною рацією, але груповими інтересами і амбіціями. Тому осяги й не відповідали витраченій праці, а зусилля давали часто більше негативів, ніж позитивів для загальної справи. Це, власне, і спонукало відповідні чинники шукати узгіднення.

Порозуміння, як завжди буває в подібних випадках, сталося шляхом компромісу. Всі чинники, що увійшли до УНРади мали добру волю дійти до згоди. Декому бракувало у окремі моменти почуття відповідальності та розуміння дійсності, а це і утруднювало та відволікало справу створення УНРади. Деякі осяги (мандати й портфелі) не відповідають цілком спроможностям переможців.

Вже закінчився етап змагань словом, і нині стоїмо перед етапом змагань ділом. Це змагання відбуватиметься вже не між окремими політичними проводами, але між цілими політичними угрупуваннями. Бо ж вимагається зусиль і праці не лише членів УНРади, але і тих, які їх туди відрядили.

УНРада є знаряддям всенаціональної дії. Отже, тепер у наявних обставинах політичний центр повинен не лише символізувати нашу національну-державну ідею, але й переводити її в життя. Ця ідея невпинно здійснюється силами і зусиллями всього нашого загалу в діянці громад-

ській, культурній, релігійній і т. д. Мусить вона також знайти своє дієве втілення і в діянці політичній. Нарід несе великі жертви крові і матеріального добра. Вони повинні бути скапіталізовані. Для того треба політики і тактики, розмислу і вирахунку. І саме їх мусить внести до всенаціональної дії УНРади.

Наш політичний центр на вигнанні не має засобів виконної сили. Йх мусить застути почуття національного обов'язку в одних та моральний авторитет у других. Цей останній не здобувається словом, ані купується за гроши. Зручна пропаганда може його дати, але також не надовго. Блеф, як і мильний «баллон» не є тривкій. Наша боротьба має перед собою довгий шлях, а значить нам треба тривалого авторитету. Такий авторитет здобувається працею і заслугами і саме такого авторитету потребує УНРада.

Отже, другий етап визвольно-державницької чинності нашої еміграції на чолі з УНРадою стоїть під знаком політичної дії. Джерела ініціативи та творчої енергії мусить знайти і наш загал і наш провід. Відвага, діловитість, ефективність повинні характеризувати діяльність УНРади та її членів, так само як здисциплінованість, напруга і оперативність мають бути прикметами загалу, організованого в політичній площині.

Борімося, щоб від слова тепер перейти до діла. Ми і нині потребуємо слова, інформації, навіть пропаганди. Але, щоб мати про що інформувати та що пропагувати, УНРада повинна виявити якнайбільше творчості своїми ділами, своєю акцією, своїми осягами.

Вся наша політична еміграція мусить віддати всі свої сили великій справі. Бо тільки спільними зусиллями всієї нашої нації, на рідних землях та на еміграції, що провадитимуть об'єднано боротьбу за нашу загальнонаціональну справу, дійдемо до нашої конечної мети — Української Соборної Суверенної Держави.

Огляд міжнародного життя

У ДЕСЯТУ РІЧНИЦЮ МЮНХЕНУ

У десяту річницю відомої Мюнхенської угоди Німеччина знову стала центром уваги світу. Щоправда Німеччина відограє тепер лише роль об'єкту, бо «функції» Гітлера перейняв нині на себе Сталін. Але чи вдається новому Гітлерові досягти нового Мюнхену? Із заяв людів, що відповідають за політику західних великораджав, виходить, що вони не думають вдруге повторити сумної пам'яті практику Чемберлена та Даладье.

Міністр Маршал заявив, що справа Берліну, це — справа всього світу, і що США за всяку ціну боронитимуть свої права у Берліні. Це саме стверджив і президент Трумен. Тверду політику США в Європі підтримує також і Великобританія. Повітряна доставка «обложеному» Берлінові, яка постійно зростає, є, безперечно, красномовним ствердженням цих заяв.

У половині серпня дехто таки вважав, що все таки в Москві вдається досягти порозуміння щодо Берліну та Німеччини. У деяких колах це порозуміння навіть розглядали, як вже доконаний факт, при чому побоювалися, що західні держави «для святого спокою» можуть піти на певні поступки. Однак, події в Берліні на початку вересня підтвердили погляди багатьох американських і англійських часописів, що Кремль грає подвійну роль й навмисне затягає переговори, щоб у міжчасі поставити тут західні держави перед доконаним фактом.

Спроба комуністів захопити владу в Берліні викликала тільки ще сильнішу протисоветську реакцію берлінського населення, яка виявилася у бійці з советським військом та поліцією й знищенні советського пралора на Брандербурзькій брамі. А засудження советами 5 берлінських юнаків на довголітні каторжні роботи викликало у всьому світі загальне обурення й показало світові правдиве обличчя советського «правосуддя».

Без перебільшення можна сказати, що берлінська проблема зайшла нині у безвихідне положення. Західні держави взяли надто велике моральне зобов'язання не тільки перед берлінцями, але й перед іншими народами, які перевібають тепер або бояться опинитися в майбутньому в подібному становищі. З цих причин західні держави не можуть тут поступитися.

Немас підстав єрдіватися поступок і від СССР, бо це перекреслювало б його далекосіжні політичні пляни організації «національного» «всенімецького» уряду в Берліні. Сумнівно також чи розв'яже що справу ООН. Треба думати, що аналогічно до східної і західної Німеччини, Берлін також остаточно поділиться на два окремі міста: східний і західний Берлін.

«МИРНІ» ВІЙСЬКОВІ МАНЕВРИ

Хоч президент Трумен недавно і запевняв, що він вірить у збереження миру, то все таки держави волють «готуватися до найгіршого», як заявив амбасадор Сміс після однієї конференції у Кремлі. А тому знов, як і напередодні останньої війни, у всіх державах йдуть посилені воєнні готовування.

У США і Великобританії відбуваються наради урядів з генеральними штабами. В Англії відбулися великі повітряні маневри й мають відбутися комбіновані маневри в Лі-Манши. На протязі цілого вересня у всіх зонах Німеччини

також відбуваються військові маневри. 30 серпня США почали провадити набір рекрутів до війська та призначили нові фонди на розбудову модерної авіації. Великобританія продовжила термін військової служби, збільшуючи тим свою постійну армію, й почала організовувати, як під час війни, частини т. зв. краєвої оборони та в свою чергу збільшувати продукцію літаків.

Про СССР нема чого й говорити, бо там почали озброюватися відразу ж по закінченні війни з німцями Лорд Вансітарт у «Дейлі Мейл» радить взагалі припинити переговори з Москвою аж «доки комуністи не почнуть поводитися, як цивілізовані істоти». «Слабодухи можуть говорити, — зазначив далі він, — що наша така тверда поведінка наблизить війну. Але кремлівські гангстери однаково мають намір розпочати війну у відповідному часі, як це раніше зробив Гітлер.»

МОБІЛІЗАЦІЯ НАРОДІВ ЗАХОДУ

Міністр Бевін заявив недавно в парламенті, що британський уряд зрозумів (нарешті таки!) істоту комунізму і його підступності. «Але, — пише у зв'язку з цією заявою «Дейлі Телеграф», — одна річ зрозуміти комуністичну небезпеку, а друга вжити проти неї відповідних заходів». Тому ряд поважних британських часописів вимагають від Бевіна й британського уряду не відкладати на далеке майбутнє справи організації союзу західно-європейських держав, та приступити з творенням цього антикомуністичного бльоку, бо «якщо проти комуністичного зла у світі маємо виставити іншу концепцію, то мусить вона мати більше розмаху, більше енергії й більше магнетизму», — пише «Манчестер Гардіян».

ФРАНЦІЯ ЧЕКАЄ НА ЖАННУ Д'АРК

Слабим місцем у пляновому західно-європейському союзі є надалі лишається Франція. 28 серпня пішов до демісії уряд Марі. 7 вересня упав уряд Шумана, проіснувавши лише 64 години. З черги Кей створив тепер новий уряд. Але чи надовго? Це питання виникає сьогодні в кожного, хто хоч трохи стежить за внутрішнім становищем Франції. Страйки створюють хаос і доводять, що нині державою не керує уряд, а професійні спілки, яким більше йде про завдовлення шлункових інтересів мас, ніж про добро цілої нації, та партійні політики, які, спекулюючи на політичних труднощах країни, намагаються захопити міністерські портфелі.

«Сучасна Франція не являє собою жодної вартості для заходу, доки вона не створить міцного уряду. На випадок конфлікту з СССР вона була в лише тягарем для Заходу... Якщо Франція у наслідок нездібності й внутрішнього розкладу не стане на висоті своїх завдань, це тільки збільшить небезпеку для інших», писав англійський часопис «Дейлі Мейл». Не дивно, що сусіди Франції та більшість самих французів, перевтомлених міжпартийною боротьбою, прагнуть знайти людину, яка зуміла б навести лад і порядок у Франції.

Чи буде цією новою Жанною д'Арк генерал де-Голь? Він сам вважає, що скоро напевне справдиться його колишнє пророкування про те, що прийде час, коли французький народ сам звернеться до нього по рятунок і віддасть до його рук свою долю. «Влада скоро буде в наших руках», заявив він недавно у Тулоні. «Ми

мусимо привернути Франції її давню гідність».

Не зважаючи на все більший спротив комуністів, Франція, національна Франція прагне цієї гідності, прагне де-Голя.

СОЮЗ ДЕРЖАВ СХОДУ

18 вересня світ сколихнула звістка про вбивство в Єрусалімі графа Бернардотте. Злочин виконала жидівська терористична організація Штерн. Ані загальнє засудження цього злочину, ані заходи жидівського уряду проти «штерністів» не змінять того факту, що вбивство Бернардотте ще більше ускладнить справу Палестини, загострить палестинський конфлікт і надовго відсуне справу його мирної розв'язки. Все це йде по лінії советських бажань і тому не дарма весь світ, довідавшись про злочин в Єрусалімі, інстинктивно показав пальцем на Москву: «Там шукайте вбивника!»

Близький і Середній Схід — це один з найголовніших об'єктів московського імперіалізму, і Москва шукає всякої нагоди, щоб опанувати його її випробуваннями методами внутрішнього розкладання та зовнішньої «допомоги». Проте, ґрунт тут для неї не зовсім сприятливий. У зв'язку з недавніми відвідинами турецьким постолом у Лондоні Ателікаліном Бевіна, заговорили зніву про можливість заснування т.зв. східного союзу, який мав би охоплювати всі арабські країни, можливо навіть включно з Грецією. Цей бльок держав разом з західно-європейським союзом творив би силну фортецю проти московської експансії на південі і заході.

СКАНДИНАВІЯ НАПОГОТОВІ

Продовженням східного і західно-європейського союзів на півночі мав би бути Скандинавський союз держав. Недавній переліт советських літаків над данським островом Борнгольм і маневри советської флотилії біля берегів Дамії показали, що на випадок війни ССР не рахуватиметься з нейтральністю скандинавських держав. Тому й ці держави мусять тепер готовуватися до спільній оборони проти можливої московської агресії. У цій страві ведуться вже від довгого часу переговори... 9 вересня у Штокгольмі відбулися наради міністрів закордонних справ Швеції, Норвегії й Данії. Того ж дня відбулися наради начальників генеральних штабів цих трьох країн, завданням яких було виробити пляни спільної дії об'єднаних скандинавських армій. Єдина Фінляндія з уваги на своє положення стоїть покищо останньою від тих розмов.

КІНЕЦЬ НЕП'Я ДЛЯ САТЕЛІТІВ

Доки на заході виробляють, дискутують, дегалізують, корегують... пляни консолідації, Москва вже «консолідує» підпорядковані їй країни Східної Європи. Після кількох років своєрідного періоду НЕП, у (нової економічної політики), в сателітних країнах комуністичні агенти Москви скинули остаточно свою маску і розпочали безоглядну ліквідацію всіх, хто насмілюється виявити хоч найменшу опозицію плянам Москви. «Наше терпіння скінчилося. Ми не чекатимемо ні одного дня, щоб розправитися з тими, які сумніваються в силі нашого режиму», — заявив один з агентів Москви, чеський міністр судівництва Зепіцка.

Москва не може дозвіле чекати, бо життя виявило, що опозиційні настрої просякли навіть у ряді комуністичних партій сателітних країн. Саме тому мусів відійти од керівництва комуністичною партією Польщі Гомулка, а «президент» Берут, що дочекався відповідного моменту, ски-

нув наречті маску «безпартійності»; тому саме і дійшло до чистки від «ворожих агентів» в рядах мадярських комуністів; тому саме і усунені від керівництва румунською комуністичною партією Патраскану й Деж, а в Болгарії — генеральна секретарка партії Драгойчева.

Москва мусить мати забезпечено запілля під час майбутньої війни, а тому відпоручники Берії грунтово чистять його від усіх «ненадійних елементів». Єдиний Тіто, що не має в своїй країні «союзних» советських військ, може собі дозволити на непослух і навіть, якщо вірити італійським часописам, намагається вести якісь переговори з США. Щоправда, найбільший його ворог у московському Політbüro, Жданов вмер. Проте, лишилися і Маленков і Берія. Але чи Берії вдастся приборкати Тіто? У всякому разі треба думати, що Черчіл волів би тепер, щоб замість його «протеже» Тіто, в Београді сиділи б Петро II і Драка Михайлович.

ЧЕРВОНИ ВОГНІ НАД СХІДНОЮ АЗІЄЮ

Визваний свого часу в ССР як авторитет, проф. Покровський писав, що «росіяни були в минулому найбільшими грабіжниками». Коли б Покровський був тепер живий, то мусив би визнати, що вони залишилися такими й надалі.

Винищуючи всі прояви націоналізму в поневоленіх нею народів, Москва водночас на кожному кроці використовує націоналістичні кличі для пропаганди серед тих народів, які хоче заманити до своєї пастки. Яскравим прикладом цього, є те, що спостерігаємо тепер у Східній Азії. Ще в 1930 році Сталін заявив, що вибух революційного руху серед народів Індії, Індокитаю й Індонезії може проходити тільки у вигляді національно-визвольної боротьби. Знаючи про це, большевики і використовують тепер серед коловіяльних народів Сходу, кличі визвольної національної боротьби.

Не виключене, що вже найближчого часу, за кріплюючи здобуті позиції на заході. Кремль свою головну увату приділить Азії. Деякі ознаки цього можна вже спостерігати: на Малайі, в Індонезії й у Бурмі комуністи вже перейшли до збройного повстання, в Індокитаї й у Сіямі (Тайланді) становище також дуже напружене. В останніх днях маємо вісті про викликані комуністами заворушення в Тибеті. Війна у Китаї проходить досить неуспішно для національного уряду. Советське повідомлення про плян вивести іхні війська з Кореї є одним із заходів, що мають на меті дати повну свободу дій і можливість збройного повстання корейським комуністам. Не відомо, які наслідки дала подорож голяндського міністра закордонних справ до Вашингтону в половині вересня, але треба припустити, що там обговорено пляни спільної боротьби західних держав проти комуністичної агресії в Східній Азії, зокрема в Індонезії.

ЧИ НЕ ОСТАННЯ СЕСІЯ?

Серед такої напруженої міжнародної атмосфери в Парижі 21 вересня зібралася чергова сесія організації Об'єднаних Націй. Сесія обговорюватиме ряд дразливих, «вибухових» проблем, пов'язаних безпосередньо чи посередньо з теперішнім міжнародним напруженням. Треба сумніватися, чи при теперішньому стані ці проблеми пощастиТЬ розв'язти, якщо їх не вдалося розв'язати навіть у період «золотого миру» між великораджавами в перших двох роках існування ООН. Скоріше можна буде вважати за «поважний» успіх, якщо, закінчивши сесію, делегати роз'їдуться з надією наступного року ще раз зібратися в повному складі.

Г. Миколин.

ДМ. АНДРІЄВСЬКИЙ

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА

«Нав'язуючи до актів національно-державного будівництва та до традиції української національно-визвольної боротьби від давнього минулого по сьогоднішній день та спираючись на волі дючих тепер політичних організацій, створено Українську Національну Раду.»

Цей розділ з Комунікату президії УНРади з 21 липня ц. р. дає правно-моральне узасаднення новопосталій установі. В декларації УНРади уточнено його згадкою про акт проголошення державності 22 січня 1918 р. і акт злуки всіх наших земель 22 січня 1919 р. Вони лежать в основі новітньої української держави. Дарма, що окупант ту державу усунув, вона живе у серцях українського народу та у живому символі її, що ним є Державний центр — УНР на вигнанні.

Можна всяко говорити про діяльність Державного центру, але українські патріоти, що свідомі своєї відповідальності, не можуть заперечувати морально-правної його основи. Сам факт існування Державного центру дає можливість пов'язати наші змагання до традиції, дає їм тягість. Питання правовости має дуже важне значення, особливо для чижинців, бо допомагає їм орієнтуватися — з ким саме вони мають діло. Легітимність запобігає утворенню кількох політичних центрів, з претенсіями на загальнонаціональну вагу, і тим усуває анархію.

Тому воін українські політичні партії та організації, за винятком лише Союзу гетьманів державників, погодились щодо створення політичного центру, конче потрібного нині. До того прийшли і ті, що намагалися були противставляти праву брутальну силу.

УНРада утворена рішенням голови Директорії. Вона складається, як і кожний парламент, з представників різних політичних партій. Відміна між звичайною парламентською практикою і нашим випадком полягає лише в техніці. Якщо у звичайних випадках розподіл місць у парламенті провадиться за допомогою всенародних виборів, то в нас це зроблено шляхом делегування партіями своїх членів до УНРади. Умови перебування на еміграції зумовлюють великі труднощі і цілком виправдовують цю нашу практику.

Догода про утворення УНРади прийшла разом з договором у справі реорганізації Державного центру. Уряд УНРеспубліки спирається до цього часу лише на дуже обмежену частину української політичної еміграції. Від нині він виступає як Виконний Орган УНРади і спирається на всі політичні партії та організації, за винятком лише одної.

Постання УНРади є фактом величезної ваги. Навколо теперішнього Державного центру вперше від століття з'єдналися речники всіх частин нашої нації і всіх її земель. Цього не було наявність і після проголошення акту злуки українських земель 22 січня 1919 р., бо тоді і далі існували уряд УНРеспубліки на чолі з Директорією і уряд Зах. УНР на чолі з диктатором Петрушевичем.

В УНРаді заступлені тепер всі українські політичні партії та організації: Організація Українських Націоналістів — (ОУН), Організація Українських Націоналістів (революціонерів) — (ОУН-р), Український Народно-Демократичний

Союз — (УНДС), Українська Радикальна Демократична Партия — (УРДП), Союз Соціалістів. Приявність там льоцальної формациі — (УНДО) справи ні в чому не міняє. Знаменним є також осібовий склад УНРади, до якої належать 20 осіб з осередніх і східних земель (11 нових і 9 старих емігрантів) та 16 з західних земель України (13 з Галичини, 1 з Волині, 1 з Буковини і 1 з Закарпаття). При цьому треба відмітити, що тільки ОУН застосувала в делегуванні своїх представників до УНРади соборницький принцип (2 делегати з осередніх і східних земель України, 1 з Галичини, 1 з Волині, 1 з Буковини і 1 з Закарпаття).

Отже, у справі УНРади маємо три моменти: момент легітимності, момент волевиявлення політичної частини загалу і нарешті момент політичної доцільності. Кожний з них складає свою питому вагу і наявність їх всіх трьох дає запоруку, що знайдена розв'язка є єдино можливою і цілком доцільною.

Внутрішня структура УНРади позначається існуванням теоретично чотирьох, а практично тепер трьох секторів: націоналістичного, демократичного і соціалістичного (четвертий — консервативний на разі ще не є заповнений). Кожний з існуючих секторів має 12 мандатів, які і розподіляються поміж включеними до нього партіями. Через те, що кожний з секторів включає в себе по два утрупування, на кожну групу припадає по 6 мандатів. Отже, у внутрішній структурі УНР, замість пропорційності, щодо сили групи, застосовано принцип рівнорядності, паритетності.

Існування секторів має своє виправдання ще й тому, що запобігає розшоршенню. Сектори встановлено на основі ідеологічній так, що всі чотири відповідають певним політичним утрупуванням. У окремих секторах перебувають споріднені між собою внутрішньо партії, яких відрізняють лише зовнішні моменти їхніх програм. Іхнє зближення, якщо не злиття, є цілком можливе і бажане з огляду на економію сил та їхню концентрацію. І можна думати, що перебування партій в спільніх секторах сприятиме партіям та організаціям дійти до взаємного зближення. Щодо цього, то ще з перед часів постання УНРади існує Союз Українських Соціалістів, який об'єднує три відділи української соціалістичної думки і може служити прикладом і для інших груп та середовищ.

Всі партії та організації, що належать до УНРади, беруть участь у її Виконному Органі, за винятком тільки одні — ОУН(р), яка неделегувала туди нікого. Це сталося головно з її власної волі, оскільки вона свідомо зайняла «опозиційну позицію», що й відзначила у своїй Декларації. Засадничо існування опозиції є оправдане. Критика повинна бути, бо вона не дає панівній групі чи то коаліції зійти на манівці або стати на «мертву точку». В деяких державних системах, а саме в англо-саксів, опозиція передбачена згори законом. Але можна мати сумніви — чи в нашій ситуації виправдовує себе подібна практика. Адже навіть у Англії в критичні моменти приходять до життя т.зв. уряди національної єдності. Перебуваючи тут на чужині, ми саме переживаємо такий момент, коли солідарність мусить бути законом.

ПОЛТАВСЬКИЙ

Де шукати дороговказів?

Минуле українського народу, як і кожного народу, має в собі чимало і доброго і злого. Той факт, що наш народ вже давно втратив свою державу, зобов'язує нас поставитися уважно до нашої історичної спадщини і встановити в ній, що було добре і що зло, що сприяло нашому державному існуванню, а що шкодило, що допомагало нашему визволенню, а що тримало нас у неволі.

Довгий час наші історики вважали за добре все, що мало характер народного руху, будь-який бунт проти існуючого ладу, кожне повстання мас. Лише пізніше вони почали звертати увагу також і на наслідки тих рухів, на те чи мали вони національний, політичний, державницький зміст, чи не мали його. І тоді побачили, що багато з тих рухів були руйнищими, що дуже часто вони були позбавлені глибоко національного сенсу, а тому більше шкодили інтересам української нації, ніж їм допомагали.

У самій основі українського козацтва було багато доброго, позитивного, цікавого. Відважні, вільномисливі люди в XVI—XVII віках ішли в степи, щоб там займатися воєнним промислом. Практикуючи здобичництво, вони в той самий час ставили опір польським утикам, в першу чергу соціальним, і релігійним, і тим служили ідеї справедливості. Вони боролися проти наїзників зі Сходу, татарів і турків, і тим боронили свою батьківщину, прадідівську віру, а в тому і західну культуру.

Але в усіх тих повстаннях Наливайків, Трясил та у походах на море не було виразної національної, а тим більше державницької ідеї. Навіть гетьман Сагайдачний, що ходив походом на Москву і рятував поляків під Хотином, що так ревно боронив православну церкву, і він мабуть не мав навіть думки про створення української держави.

Вже в той час між українським козацтвом позначалось дві соціальні групи. Одну складали всі ті «козаки-нети», «дійнеки», «голота», яким не бражувало відваги, але які були далекі тодішній цивілізації. Друга — статечне козацтво, «городовики», «дуки», «кармазинники». Вони були вищою культурною верствою козацтва.

Перші воювали й руйнували, вони не мали, що втрачати і гайсали по широких стежах, як вихор, захищаючи віру і країну. Другі також воювали, але водночас обробляли землю, творили...

Але найбільше сумнівів збуджує наша опозиція тому, що вона спричинена не так засадними моментами, для яких обмежений засяття діяння на чужині не дає багато місця, як скоріше тактичними моментами, що коріниться в внутрішньому стані ОУН(р).

Так чи інакше, ми вважаємо, що Державний центр може і повинен вдосконалуватися. Треба передбачати деякі поправки у його структурі та деякі зміни у розподілі сил. Однак, це ні в якій мірі не може і не повинно захистувати його право-моральних основ, які ми зазначили. Велика рація існування і чинності УНРади вповні виявлена в її Декларації, коли там пишеться: «у час народного лихоліття, напередодні історичних подій у міжнародній житті, відпові-

рили адміністрацію країни, дбаючи за порядок та освіту. Ці обидві групи зутикалися на Запоріжжю, як і по всій Україні, і, ніж ними точилася здебільша тиха, але безнастанина боротьба. І коли вибирали гетьмана, то часом це був ставленник однієї, а часом — другої групи.

Вперше Хмельницький, що належав до городових козаків, але передішов таки запорізьку школу, зумів у тім великом всенароднім русі, який він підняв 1648 року, поєднати обидві групи. Тільки під його проводом відважні, рухливі степовики і статечні, розважні городовики, селянство і шляхта поєднали свої сили і засоби, щоб одностайно стати в оборону своєї Батьківщини. Лише тоді виробилася повністю свідомість національних завдань і лише так дійшло до повстання української держави. В цім поєднанні народної маси і провідних верств, меча і плута, дикого степу і культури, пориву і розважливості — чи не найкращий з історії України дороговказ для нас. Тільки через з'єднання в сіх силах українського народу, Хмельницький добився того, про що Наливайки, Трясили, ба навіть Сагайдачні, не наважувалися переважно й думати.

Але приклад Хмельниччини, на жаль, не став науковою для всіх його наступників. По смерті Хмельницького серед українського народу розпочалася знову ще більша внутрішня боротьба. І коли прийшов його тідний наслідувач, — гетьман Дорошенко, який знову підніс клич самостійності України, йому стала на перешкоді незгода, яка обернула країну на справжню руйну. Проти Дорошенка виступив ставленник Москви — гетьман Брюховецький. Рівночасно мав Дорошенко також незгоду і з запорізьким отаманом Сірком.

Сірко був чесний лицар степу, хоробрій і невгамовний, але він не мав достатнього розуміння національної справи, не мав політичного розуму, не умів підпорядкуватися вищим інтересам нації. І от через зраду і анархію, гетьман Дорошенко, це «Сонце Руїни», впав, мусів скласти зброю, і після цього Україна опинилася ще в гіршій неволі, бо була цілковито виснажена непотрібною внутрішньою боротьбою. Поведінка та ставлення Сірка є саме такими, яких не можна брати за приклад до наслідування, за дороговказ. Не зважаючи на добре та чесні наміри отамана, він дуже прислужився до руйнування України та її поневолення.

далі представники українських політичних організацій об'єдналися і створили УНРаду, як представництво українського народу в його боротьбі за державність».

З огляду, власне, на вагу УНРади, як речника української нації наш загал повинен щонайглибше зрозуміти причини постання та характер нашого Державного центру. І націть добавляючи його хіби та недоліки, він повинен, замість того, щоб лише обурюватися проти них, вселиво допомогати ці недоліки виправляти. Особливо це стосується нашої опозиції. Лише коли її чинність сприятиме справі вдосконалення УНРади, вона матиме дійсне право назвати себе «творчою опозицією».

І пізніше не бракувало в Україні рухів, які ще тепер приваблюють нас своїм героїзмом, але які майже нічого не дали для її визволення та державності. Такими рухами були, наприклад, Коліївщина й Гайдамаччина. Гонта та Залізняк були справжніми героями, але в них не було ще ясно скристалізованої національної ідеї ані політичного змісту. Повстаючи проти поляків на засадах соціальної боротьби, вони ставали жертвами хитрої політики Москви. Ця остання, підбурюючи українське селянство проти польських панів, сама ж пізніше допомогала полякам здушувати народні повстання.

Лише в ХХ столітті ми знову зустрічаємо приклади, які можуть стати для нас дороговказами на шляху до визволення і державності. Ними є акти проголошення Української Народної Республіки 22 січня 1918 р. та з'єднання в ній всіх українських земель 22 січня 1919 р. Це були акти величезної історичної ваги, бо вони відновляли нашу державність та об'єднували в одне соборне ціле всі територіальні групи нашої нації. Ці незабутні акти відбулися з волі всієї української нації, яка покликала до життя революційний парламент, що ним була Українська Центральна Рада, і її устами затово-рила гідно до цілого світу.

Утворення Української Центральної Ради сталося лише завдяки з'єднаному зусиллю всіх національних сил та партій, лише завдяки порозумінню між речниками всіх наших земель. А тому ці акти, записані золотими літерами в історії України, і лишаються живими, дійсними, правними і понині.

Але і тоді, знову ці незаперечні дороговкази наші никли перед розбратором та внутрішньою боротьбою. Щойно відроджена державність занепадає, акти злуки земель практично не діють, в наслідок розходжені між Директорією, що постала в Києві року 1919, і президентом Петрушевичем, що був речником західніх земель. Замість того, щоб творити єдину національну армію, війська УНРеспубліки і галицькі війська, після спільногого походу на Київ, розходяться.

Різними шляхами йде і політика. Отаман С. Петлюра підписує Варшавський договір з польськими, а Петрушевич доходить до порозуміння з генералом Денікіним. Розбратор приводить до того, що вояки Петлюри опинилися в польському полоні, галицькі — в большевицько-московському, а Ризький договір стверджив поділ України між Польщею і Москвою. До цього дійшло, в першу чергу, через незгоду, через внутрішню боротьбу.

Приходить рік 1941. Розпочинається війна і приносить нову нагоду для українців стати в оборону своїх прав. Обидва смертельні вороги нашого народу — Сталін і Гітлер прагнуть до цілковитого поневолення України. У взаємній боротьбі вони послаблюють один одного, і для нас виникає можливість використати цю загальнополітичну ситуацію для наших національних інтересів, для створення Незалежної Української Держави.

Але наша перемога могла тоді прийти лише через ЦІЛКОВИТЕ ОБ'ЄДНАННЯ ВСІХ СИЛ НАЦІЇ у тяжкій боротьбі проти обох мотутніх загарбників наших рідних земель. Проте, об'єднання сил ми не мали. Замість цього лихим дорадником у політиці дехто з нас мав ненависть проти своїх же людей. А ненависть є злим дорадником у внутрішній політиці.

У таких умовах 30 червня 1941 р. стався акт «проголошення» української держави. Чому ж як? Чи ж державність, проголошена 22 січня 1918 р., була після того будьким з українців за-

перечена, уневажнена? Ні, того не було. Чи може це було волею всього українського народу? Також, ні, бо «проголошення» сталося в імені лише одної групи та її провідника. Чи може, нарешті, акт 30 червня приніс українському народові якісь блага? Також, ні, бо ніхто досі не може довести жодної його користі ні для нації, ні для справи нашої державності. Акт 30 червня і дотепер визнає лише одна партія, лише вона його вихвалює, його святкує. Всі інші українські патріоти його не визнають, бо вважають цей акт великою політичною помилкою.

Чинний спротив окупантам в Україні під час війни розпочався ще восени 1941 року. Його очолив на Волині Тарас Бульба-Боровець, який зорганізував «Поліську Січ», щоби боротися проти червоних партизанів. Невдовзі він став чинити опір також і німцям. Під його проводом «Поліська Січ» в 1942—43 рр. перетворилася на Українську Повстанчу Армію. Пізніше серед українських повстанців стався розлам. Щоб пояснити та виправдати його, спричинники розламу, покликаються на акт 30 червня, кажучи, що Бульба збунтувався проти «уряду», створеного в наслідок того акту.

Фактично, Бульба не бунтувався ні проти кого з своїх, він лише уперто боровся проти німців та большевиків, та кілька разів намагався порозумітися з різними українськими політичними чинниками, а в тому числі і з партією, що проголосила акт 30 червня. Ale у відповідь на ці пропозиції, його відділи були зліквидовані братніми українськими руками.

З огляду на ці незапереченні факти, чи можна і треба вважати акт 30 червня за дороговказ? Це питання є дуже важне. Його треба вирішити з точки зору загально-національної рациї. І дуже помилуються ті, що підходять до вирішення цього питання лише з точки зору особистих чи групових амбіцій та престиж. У такому підході і в такому виріщенні справи криється велика небезпека. Замовчуючи чи виправдовуючи зроблені помилки і подаючи їх, як дороговкази, цим самим зводиться людей на манівці, та спрямовується в прірву всі питання нашої національно-визвольної боротьби. На наших помилках мусимо вчитися і завжди пригадувати їх собі, як осторогу проти повторення їх. Це ми мусимо робити і в даному випадку, бо акт 30 червня на наших очах стає джерелом нових помилок.

Вже рік, а може й більше, українська еміграція в Європі намагається з'єднати всі свої сили і засоби, та шляхом порозуміння між різними українськими політичними групами, організувати співпрацю іх. Ці заходи прибрали назву консолідаційної акції. В наслідок її створено Українську Національну Раду, до якої увійшли всі партії, крім одної, гетьманів. Ale вона не має поважніших причин перебувати поза УНРадою, і, можемо сподіватися, — до неї раніше чи пізніше приступить. Навколо УНРади мусить об'єднатись усі, всі мусять її підтримувати і її підпорядкуватися. Бо це є категоричний наказ часу, який тепер переживаємо.

Проте, і нині повторюючи помилки минулого, дехто відхиляється від правильного шляху. Керуючись хибними дороговказами, вони блукають навколо УНРади, не відважуючись її заперечити, але, водночас і вагаючись її підтримати. Ними є, наприклад, автори Декларації, виданої в імені Української Головної Визвольної Ради (УГВР) 30 травня. Не спиняючись над самою установовою, її походженням та ролею, зазначимо лише, що її підтримувало дотепер середовище,

яке видало у свій час акт 30 червня. У згаданій Декларації сказано, що хоч справа консолідації і створення УНРади є слушними, проте уряд УНРеспубліки, який має спиратися на УНРаду, не може мати всіх прав уряду, і що УГВР застерігає собі деякі державні прерогативи. В той спосіб серед українців мали б існувати два цілітичні центри. Чи треба пояснювати, яка є в тому велика небезпека?

Було б великим нещастям, коли б і тепер знову повторилася внутрішня боротьба, внутрішній розбрат, коли б українська політична еміграція опинилася нині перед двома диспозиційними осередками, з яких один менш, а другий більш «революційний», один сильний своїм правом «законного уряду», а другий претензіями на «мандат мас», один, що його визнає цілий наш загал на вигнанні, а другий, що намагався б підпорядкувати собі «край». Почавши з цього може знову дійти до ситуації 1941 р. коли деято з нас приніс на рідні землі, замість правдивих дорожоказів, внутрішній розбрат. Сам факт існування двох центрів тут на витнанні в значній мірі зменшив би в очах всього світу довір'я до нас та до наших політичних здібностей у боротьбі за Українську державу.

ГР. ШЕВЧУК

До питань націоналізму

Романтизм на зламі двох сторіч — 18 і 19 — підніс в усій його гостроті питання про неповторний і невідтворний характер кожної нації та її культури, питання про національний дух, що мусить самовиявлятися в усій історії народу, в усій духовності народу. Встановлювано замкнену сферу діяння кожного народу, коло його внутрішнього і зовнішнього життя.

Це було одним з виявів повернення тогочасного європейця до рідного ґрунту. Середньовіччя не цікавилося національною людиною, дарма що саме тоді в темних масах отих християн взагалі, рабів Божих взагалі відбувалися ті тасмні процеси незримого шумування, розкладу і кристалізації, які згодом привели до виформування її вичіткованості новітніх націй. Тогочасна висока ідеологія воліла цих визначальних процесів не помічати. Ренесанс з культом гармонійної людини, взагалі, античного завершеності й досконалості людини, був у історичному перебігу життя Європи прямим продовженням процесів формування націй, але і тоді процеси ці точилися стихійно, остеронь ідеологічного оформлення. І коли в добу рационалізму Рішельє, Мазаріні і Кромвел творили вже національні держави, майстри світогляду все ще плекали ідеал універсальної людини, який особливою викінченості досяг у світоглядових системах просвітніцтва.

Як буває завжди в епохи переломів, нове слово прийшло не від учених, не від жерців букв і охоронців тайни і віри, а від gentes рагнас, від того, що зневажливо звалося простолюддям. Уже в інтермедіях, мистерій і школільної драми ваганти, рибалти, дяки — пиворізи, чи як вони там ще називалися, дуже добре знали, що універсальна людина — або міт або абстракція, а є людина національна (не кажучи тут про інші диференціації). Маски козака, жида, літвина, поляка-пана, цигана тощо в українських інтермедіях і вертепах — чудове того свідчення.

Ці міркування видно не були чужими авторам Декларації УГВР. У кожному разі, побачивши вражіння від їхнього виступу, вони стали виправляти свою позицію та замеречувати деякі твердження Декларації (на сторінках того самого часопису, де був видрукований цей документ). А тому мабуть ОУН(р) і вирішила відмежуватися окремою заявою від декларації УГВР. Це добра ознака, що є доказ того, що, хоч які великі помилки ми робили та робимо, але маємо мужність їх визнати, отже хочемо їх виправити, а значить маємо дані більше їх не повторювати.

Ми навели цей випадок з УГВР, щоб показати на прикладі, що може нас спілkatи у нашій визвольній боротьбі і в організуванні наших сил, коли ми не вважатимемо на правильність дорожоказів.

Нині, у зв'язку з утворенням УНРади, ми мусимо бути особливо уважними до тих шляхів, на які ступаємо. Кожний хибний крок може стати для нас і для нашої справи смертельним. Бо ж стоймо ми на порозі страшного суду історії, коли рішатиметься питання бути чи не бути українській державі. Тільки єдність думки і дії є запорукою нашої перемоги.

Гольдоні використав маски англійця, француза, естонця і характер італійця в своїх комедіях («Хита вдовичка» та ін.). Як дуже часто буває, істинна відкривається перше людям малим і темним.

Романтизм був з цього погляду реакцією на нестерпно-хворобливудалекозорість (ознака старечості) при невмінні бачити близьке, властиву універсалістам — просвітникам 18 ст. Звернувшись якоюсь мірою до ґрунту, романтики відкрили між іншими геніальними в своїй простоті, наочності і — зрештою загальновідомості винаходами й ту просту істину, що людина нового часу — національна. То дарма, що для цього довелося спершу відкривати Індію — і щойно після того, як німці збагнули душу індуса, вони почали здогадуватися, що і душа німця — не універсальна, а таки німецька. Шлях німця Ф. Шлегеля до німців через Індію — такий, на жаль, здебільшого шлях учених науковців до абеткових істин. Виходить, однаке, що який би не був складний маршрут, все таки кінець — кінцем наука дійшла до того, що 400 років тому було відомо ярмарковому блазні і його флядачам.

Епоха романтизму приносить цілу низку спроб виявити і описати риси національної вдачі різних народів, спроб усіє особливості історії й духовності різних народів пояснити характером цих народів. Шукаючи синтези, шукаючи духа, що мусить лежати в основі всіх проявів народного життя, романтики намагалися все в житті народу звести до одного спільногого знаменника. Архітектура селянської хати, ритми народних пісень і танців, весільні й похоронні звичаї, спосіб мислити космос і спосіб відмінити слова, мудрість приказок улюблени ходи мельодії в симфоніях композиторів, особливості державної системи і типовий колір очей — все мало бути пояснене з одного джерела: з однічних особливостей тієї субстанції народної душі, яку можна було назвати національним духом.

Ці спроби скомпромітували не та метафізичність, яка іх більш чи менш проймала — іх скомпромітували передусім конфлікт з другою істиною, яку, теж відкрив романтизм. Цією другою істиною був історизм. Романтизм відмовлявся від універсальності не тільки в просторі, а і в часі. Була протогощена неоднаковість не тільки географічної, а і історичної людини. Була схоплена своєрідність і неповторність епох. Повстало поняття історичного кольориту. І тут виникла фатальна суперечність: як примирити історизм, що означає змінність людини, з незруйністю національної істоти, яка має визначати історію? Як можна взагалі не змінне визначати змінним?

До цього додавалася друга трудність: безмірне багатство емпіричного досвіду не хотіло вкладатися в береги формули, визначененої для національного духу. Якщо властивістю німецького національного духу проголошувалася замріяність і самозаглиблення, аналітичність і нахил до абстракцій, то як було включити сюди майданову брутальність Ганса Сакса і опуклу лінеарність Дюрера? Якщо властивістю англійського національного духу вважали витримку й гордовиту стриманість, то як було примирити з цим крищучий патос Шекспіра? Грофескова гігантічність Рабле і Війона явно не вкладалися в уявлення про питаманну французам любов до сувереної форми й грації.

За обидві ці суперечності гаряче ухопилися представники позитивізму - лібералізму, щоб скомпромітувати спроби романтиків окреслити риси національного характеру окремих народів і висунути ці риси на роля визначальних чинників історичного розвитку. Це позитивізмові вдалося. Знов запанувало уявлення про універсальну людину, тільки цього разу історично-zmінну. Тверджено, що людство проходить різні стадії на шляху свого розвитку: що направ цього розвитку принципово однаковий, а суть його — в поступовому прогресі; що, можливо, різні раси й нації стоять на різних щаблях прогресу, але жодного принципового значення ще не має: нації, сьогодні відсталі, завтра можуть зрівнятися з передовими; що національні особливості, поскільки вони є, становлять собою передусім особливості стадіяльні, а почасти пояснюються впливом географічних, історичних і т. п. чинників; що стали особливості національної вдачі — смішна метафізична (слово, що стало майже лейливим!) вигадка діваків-романтиків; що поскільки особливості національної вдачі існують, вони є вислід історичного розвитку, та аж ніяк не рушій його. Ці тези позитивізму були стверджені з такою силою, що протягом якогось часу навіть романтики в питаннях національного характеру повинні були вибиратися в позитивістичні шати і обґрунтовувати свої ідеї біологічно-позитивістичними доказами. Так постав біологічний (антропологічний) расизм, що намагався матеріалістично обґрунтувати те, в чому романтики вбачали самодовільний виїзд незбагненного руху. Смішний покруч, пародія на великий, навіть у його суб'єктивізмі й найвінших збоченнях, романтичний рух!

Однаке теорії лишаються теоріями, а життя йде своїм порядком, і часто виявляється, що твердження теорії в дійсності відіграють зовсім не ту роль, яку їм притисували самі автори теорій і яка мала б випливати з букв самих теорій. Позитивістичне розвінчення й заперечення націй на практиці показалось ствердженням націй і національного, тільки не всяких і не всякого, а великонацій і великонаціонального. У наші дні це починає виявлятися з

разючою ясністю. Світ поділився на дві групи націй (абстрагуючи від націй ще не зформованих, від націй на щаблі племінному або напівплемінному): тих, що здобули і ствердили своє панування, і тих, що поневолені, або принаймні затиснені, в своїх можливостях просторової і духової експансії. Приклад перших — Америка і Росія, почасти Англія, Франція; приклад других — Фінляндія, Еспанія, Грузія, Хорватія, Польща, Україна.

Нації поневолені або стиснені культивують більш або менш виразно романтичний націоналізм у різних його щаблях і розгалуженнях: від плекання етнографічних особливостей до месіанізму, від примітивного чуженцідства, яке в практиці іноді хибно називають націоналізмом, до мрій про федеральний соціалізм. Нації панівні, неухильно і безоглядно стверджуючи все притаманне своїй нації, теоретично проговідують якраз позитивістичне заперечення національного. Справа тут у своїй суті досить проста: притягнена нація потребує для самозбереження відгородитися від світу, скупчиться в собі, щоб так зібрати сили для вирішального стрибка. Сильна, панівна нація не потребує стверджувати себе всередині самої себе, бо вона і так досить сильна; вона зацікавлена в розкриванні своїх меж, але не для того, щоб самій розчинитися в чужому, а щоб чуже перетоплювати в собі (тактика melting-pot). Найлегше розтоплювати чуже в собі тоді, коли проголосити себе понаднаціональним або позанаціональним цілим, проголосити національне перейденим щаблем, — в суті справи однаке зберігаючи й культивуючи його.

Так робить Росія, коли під гаслами інтернаціоналізму провадить незвінну русифікацію; проголошує націю знятою або зніманою категорією, вона намагається цим убити національну гордість поневолених націй, а водночас посиленно асимілює їх, прищеплює уявлення про вищість російської національної культури, як культури нібито понаднаціональної. У Гоголя в «Одруженні» сваха переконана, що всі святі «по-руски говорили». Хіба не культивує цього погляду, який 100 років тому згадався смішним, сьогоднішня офіційна російська преса, аргументуючи потребу вивчати російську мову тим, що нею писали й говорили Ленін і Сталін — святі нової Чимперської Росії? І хіба цей погляд не знайшов свого вислову в тій фразі, якою в усьому СССР підкреслюється загальна зрозумілість сказаного: «я же вам на русском языке говорю?»

Але по той бік океану всі святі говорили американським варіянтом англійської мови. І, культивуючи до найвищої міри національну піху американського громадянина, там так само втврімають усім у голову, що американська нація — власне не нація, а наднація, щось таке, що здатне поглинути всі нації, бо воно вище за них.

Позитивістично-ліберальне розвінчення й заперечення націй стає теоретичною основою імперіялістичного, панівного націоналізму — і водночас маскою на його імперіялістичних намірах. Так, поза майже непроникливою завісовою з ліберально-туманної балаканини про права людини, люди взагалі, про рівність націй і людей тощо, тощо, постає образ сучасного світу, який становить собою купу різномокольорових і різномодифікованих одвертих і маскованих націоналізмів, що сплелися між собою в смертній бійці.

Давно вже відомо, що національне, ба навіть націоналістичне, зовсім не означає заперечення

всесвітнього. Немає жодної потреби, кажучи словами Гете «Nationalität als Isolierung und Rohheit zu begreifen». Кожному ясно, що в наш час людство становить собою єдність, unitas але це є unitas multiplex I в цьому критерії, щоб викривати імперіялістичні націоналізми за декламацією про все людське: коли за тими розмовами ховається уявлення про людство, як unitas simplex, то завжди можна твердити, що практично ці розмови є тільки замаскований вияв імперіялістичного й панівного націоналізму. I, навпаки, якщо за розмовами про національне ховається уявлення людства як unitas multiplex, то завжди ознака, націоналізму здорового, творчого, життєздатного.

Простежити різні вияви і різні форми виявів націоналізмів у сучасному світі — в питаннях політичних, ідеологічних, господарських, наукових, мистецьких — завдання надзвичайно цікаве і вдаче. Воно тим цікавіше, що в наші дні навіть панівні нації де в чому починають відходить від замаскованих всесвітськості і універсалізмом позитивістично-ліберальних систем і пептегодити до відвертого націоналізму. Згадаймо хоч би культ героїчного в історії і звеличування всього російського в Росії або подібні явища деїнде. Подібні гасла стоять у кричущій суперечності з універсалістично-позитивістськими гаслами про всесвітськість і понаднаціональність. Однаке, ця суперечність тільки позірна, бо, як ми вже бачили, система позитивістично-

універсалістичних гасел була завжди в своїй суті тільки відміною (і підміною) своєрідних націоналістичних поглядів. Ця відміна робиться не достатньою в кожну годину небезпеки — і тоді в видимій суперечності з нею, але справді в гармонійному доповненні постають і співіснують гасла отверто-націоналістичні. А небезпека ця в наші дні випливає з наявності двох панівних національних (і націоналістичних) систем, які чудово знають, що існувати поруч вони довго не зможуть і що одна з них мусить поглинути другу (або знищитися взаємно, — але цей варіант нас тут зараз не цікавить).

у літературах сучасного світу націоналізм, якщо під цим словом розуміти всі світоглядові течії, напрямами які нахиляють, що розглядають людину не як універсальну істоту, а як визначену в своїх учинках, настановах, уподобаннях, в усій своїй духовості національною субстанцією і приймають це як чинник позитивний, проявляються надзвичайно різноманітно. Часом — загострено ідеологічно, часом — тільки в стилювих особливостях творів. Часом — проймаючи весь твір, часом зовсім мимо волі автора. В одних літературах — витворюючи яскраві засновки національно-органічних стилів, в інших — соромливо прориваючися крізь форми, які здаються загально-людськими і понаднаціональними.

ОБСЕРВАТОР

Як виглядає сьогодні Німеччина?

Спокій і мир у політиці — поняття у найвищій мірі умовні. Бо ж у світі не існує абсолютноного миру, натомість відбувається завжди хвилястий рух зі стало зміливими тенденціями до напруження, то знову відпруження у найзагрозливіших запальних пунктах. Нині такі запальні пункти, що підміновують світовий мир, зі скрізь там, де зутикаються сфери впливів двох політично-суверенних потуг — США та ССР. До таких найнебезпечніших та найзагрозливіших пунктів світової політики належить, в першу чергу, Німеччина, від дня її капітуляції. Частина світової політичної опінії вважає, що Німеччина, цей великої питомої ваги і сталій фактор світової політики, сьогодні є інертна і пасивна. Погляд небезпечний і глибомилковий. Так, Німеччина переможена, але вона живе. Її нинішня зореніння інертність — це вичікування.

У глибині німецького суспільства діють чині течії, які потенційно дуже сильні, однаке вони зараз ще назовні активно не виявляються, бо не настів їх час. Свідома своєї політичної ваги Німеччина покищо приглядается і спокійно чекає, хто з заінтересованих партнерів даста її більше політичних авансів, бо розвиток політичних подій навколо Німеччини йде по лінії активізації політичної ваги іншої країни. Німецький психологічний момент ще не прийшов. А до того ж ім цього не дозволяють військові окупаційні чинники.

Психологічний момент прийде для Німеччини раніше чи пізніше. Від буде логічним завершенням сьогоднішніх політичних подій навколо

Німеччини. І аж тоді виявиться хто з партнерів — американці з британцями чи совети має більшу політичну вагу для Німеччини. Більше симптомів промовляє зате, що німецький вибір буде на користь Західу. І здається, що на цьому можуть виграти обидві сторони: і Захід і Німеччина.

Такі міркування належать до сфері політичних пророкувань і комбінацій. Глянемо ж, що являє собою конкретно сучасна Німеччина у цифрах.

Стан Німеччини:

на 1933 р.	481 075	кв. км.	67 970	тис. чол.
" 1943 "	923 025	" "	115 663	" "
" 1947 "	356 678	" "	65 932	" "

Після другої світової війни вибули зі складу т.зв. Третього Райху (крім Австрії Чехії та Моравії, Ельзасу, Льотарингії, Люксембургу, Каринтії, Штаєрмарку, Ойлен-Мальмеди)

до Франції — Саарщина

1924	кв. км.	842	тис. чол.
------	---------	-----	-----------

до Чехословаччини — Судети

22 608	" "	2 943	" "
--------	-----	-------	-----

до Польщі і ССР — терени на схід від лінії

Одра-Найсе

113 867	" "	9 504	" "
---------	-----	-------	-----

Отже, площа Німеччини, порівнюючи з 1933 р., зменшилася на 124 396 кв. км., натомість її насе-

лення майже не зменшилося. Німеччина втратила на користь Польщі свої цінні хліборобські терени на схід від Одри-Найсе, що у продукції сільського господарства повоєнної Німеччини мали дуже поважни питому рагу; втратила угільно-промисловий басейн Долішнього Шлеська, а на заході — важливу Сарщину.

Тепер Німеччина розділена на чотири окуповані зони:

Американська зона		107 461 кв. км.		17 174 тис. чол.	
Британська	" 97 714 "	22 325	" "		
Французька	" 42 814 "	5 940	" "		
Советська	" 107 805 "	17 313	" "		
Берлін	884 "	3 181	" "		
Разом	356 678	65 933	" "		

Теоретично, всіма справами повоєнної Німеччини керує альянтська Контрольна рада в Берліні. Кожна з окупаційних зон ділиться на окремі землі — краї, що перебуваючи під загальну контролю військової окупаційної влади, мають свої країсові уряди, парламенти та адміністрацію. Американська і британська зони творять нині одну господарську цілість, т. зв. Бізону, життям якої керує контрольна господарська рада з осідком у Франкфурті. Ця рада є першою цеглиною майбутнього уряду Західної Німеччини. Останній час можна вважати фактично створеною трьохзонну об'єднану західну Німеччину. Во Французьку зону Німеччини, що стояла раніше остроронь, тепер все тісніше приєднується до Бізони і в господарчому і в адміністративно-політичному відношенні.

На зменшений площині Німеччина живе тепер на 6,1 млн. чол. більше, ніж жило на цій же площині в 1939 р. (в це число враховані також втрати окремих німецьких земель у війні). Число німецького населення зросло тому, що німці з Польщі, Чехословаччини, Югославії, Австрії, Мадярщини, Румунії, Данії — були у повоєнні роки переселені до Німеччини.

Проблема т. зв. німецьких біженців і евакуйованих була військовим управлінням рішена в той спосіб, що кожний з німецьких країв, залежно від його господарчих можливостей та політичних плянів його військових управлінь, мусів прийняти частину з загального числа 13 млн. німців, що підлягали переселенню до Німеччини. Найменше прийняла французька зона, а найбільше — зони американська та британська. Проблема розселення евакуйованих належала до найтяжчих проблем повоєнної Німеччини, бо значно утруднювала і так трагічне загальне прохарчування, утруднювала господарський розвиток країв та особливо поглибила болочу недостачу помешкань. Об'єктивно треба ствердити, що коли б військові уряди передали рішення питання німецьких евакуйованих виключно до рук німців, то це рішення було б досить від'ємним для евакуйованих, бо загально німці, зокрема економічно потужна Баварія, вітала ново-прибулих досить холодно, коли не сказати вороже.

З загальної кількості 13 млн. евакуйованих на британську зону припадає 4 907 тис. чол., на американську — 4 180 тис. чол. і на советську — 3 900 тис. чол.

Розподіл партійно-політичних сил та тенденцій суспільно-політичного розвитку повоєнної Німеччини у окремих краях показує наступна таблиця, що складена на підставі розподілу депутатських мандатів між партіями у країнових парламентах після виборів у 1947 р.:

Назви партій	Зони					Р а з о м
	Британська	Советська	Американська	Французька	Верлін	
Християнсько-демократична унія CDU	160	133	83	113	29	518
Християнсько-соціальна унія CSU	—	—	104	—	—	104
Ліберально-демократична партія LDP	—	122	14	—	12	148
Вільна демократична партія FDP	32	—	40	39	—	111
Соціал-демократична партія SPD	255	—	189	54	63	561
З'єднана соціал-демократична партія SED фактично комуністи	—	249	—	—	26	275
Комуністична партія KPD	40	—	24	17	—	81
Інші партії	58	16	16	—	—	90
Разом депутатів	545	520	470	223	130	1888

Отже, на території всієї сучасної Німеччини сили німецьких політичних партій розподіляються так: християнські партії — 622 мандата, соціал-демократична партія — 561, комуністична партія — 356, демократичні партії — 251 і інші 87 мандатів.

Політичне протверезіння після гітлеровської диктатури пішло в бік консервативного християнсько-демократичного блоку (CDU, CSU, LDP, FPD) та активізації соціал-демократів. Комуністи (KPD і SED) мають провідну силу лише там, де їх всіма засобами підтримує окупаційна влада, тобто в советській зоні.

Аналізуючи вищенаведену таблицю, треба зважати на те, що у советській зоні Німеччини соціал-демократична партія заборонена, а її голоси примусово злучені з голосами комуністів у SED. В полоні 1948 р. військові влади ліцензіювали ще й інші німецькі політичні партії, між ними і націонал-демократичну партію (партію дрібних націонал-соціалістів), яка в комунальних виборах у Гесеніні відразу ж здобула сильні позиції, а в деяких місцевостях навіть абсолютну більшість. Комунальні вибори в американській зоні стали свідком пересунення голосів на ліво (напр., у Баварії SPD здобула перемогу від CSU).

ІСТОРИЧНІ АНАЛОГИ

Для політичного розвитку Німеччини характерні деякі історично-сталі прикмети. Одною з них є відсутність у німецькій крові революційного ферменту. Його до мінімуму притупила владиця німців здипломін'яність, за неявності якої можуть у Німеччині безкровно проходити такі корінні зміни, які, наприклад, у Франції, безперечно, викликали б імпульсивну кризову реакцію. Фактом є, що за тисячолітнього існування Німеччини німецьке населення ні разу одностайно не піднялося проти свого монарха.

У той час, як Європою котилася революційні хвили, що зносили з лиця землі державні устрої і династії, Німеччина стояла у самому центрі розбужаної Європи спокійно з реакційними режимами своїх земель. Французи почали свою Велику революцію стихійним знищеннем Бастилії. Лише за 60 років пізніше німці також почали свою «холодну», першу у своїй історії, революцію 1848 року святочним походом до храму св. Павла у Франкфурті. У наслідок цього походу франкфуртський «професорський» парламент закріплював свою «хартію прав німецького народу» не на барикадах, а спокійно мандруючи з нею по політичній пустелі тодішньої Німеччини, як Мойсей зі своїми десятьма заповіддями.

В революційні періоди німці зберігають холодну кров і, здається, взагалі не здібні на революцію, в правдивому розумінні цього слова. У внутрішньо німецьких питаннях у них спрага пива завжди більша, ніж спрага крові.

Що ж до їхньої brutальності, то вона виявляється в першу чергу до не німецьких народів і на чужих територіях. Німці — не англійці і не французи. Вони можуть погодитися, і на протязі своєї історії радо погоджувались, на революції «згори», і лише тільки два рази — в 1848 і 1918 роках на пів-революцію «знизу». Не лише в питаннях особистих свобод (теоретично для німця, як і для кожної культурної людини — свобода є найбільшою цінністю з усіх земних благ), але практично німець дуже невибагливий у питаннях особистої свободи; і вже зовсім не ввойовничий, коли йому таку свободу заперечуть «згори», а також в кардинальних питаннях політичних форм державного правління та політичної структури німецької держави.

Німецький «райхстаг» ніколи не був французьким «конвентом», що стинав голову тому, хто перетягав нитку народного терпіння і хто посягав на святу волю особистості. Цим саме і можна пояснити тасмницю зросту сили Бісмарка та Гітлера. Вони перевели безкровну революцію «згори», яку німецька психіка сприйняла, як історичну конечність, що є корисною і необхідною для Німеччини і німців. «Залізний канцлер» Бісмарк здувши всякі демократичні свободи і, проти волі князів і курфюрстів, створив союзну Німеччину під проводом Прусії. Ні провідна верства, ні народ не нарікали, бо усіх Бісмарка засліпив усіх, а німецьку масу насильство гіпнотизує, як кроля погляд удава, і вона нездібна на глибоку й творчу реакцію.

Історія повторилася в 1933 році, коли Гітлер протягом однієї ночі розпорядженням «згори» запровадив монопартійну націонал-соціалістичну диктатуру, перекреслив всякі свободи особистості і зуніфікував колишню Ваймарську республіку, в неподільний третій Райх. Під чарами успіхів диктатора розтанули, зникли баварський сепаратизм, непримирима постава соціалістичних партій, і «свободолюбний» народ «музик і філософів» без спротиву віддав 99% своїх голосів націонал-соціалістам.

У 144-у річницю здобуття Бастилії Німеччина одержала свого новітнього пророка з «гакен кройцом» на рукаві, політичні передбачення та державно-творчі думки якого стояли у разючій зворотній пропорції до його необмеженої влади.

ДРУГИЙ І ЧЕТВЕРТИЙ РАЙХ

Після першого кайзерівського Райху постав в 1919 році Другий Райх у формі демократичної Ваймарської республіки. З Вільгельмом II одійшли від влади багате міщенство, шляхта, великі землевласники і впливова кліка військових

«юнкерів». 9 листопада 1918 року дійшло до другої лівої революції в Німеччині і соціялісти вперше сформували робітничий уряд. Зродилася перша німецька республіка. Перед німцями стояв примусовий вибір: або демократія, тобто демократичний шлях і соціалізм, як мета, або комуністична диктатура пролетаріату. Переїхана більшість німців обрала перший шлях. Комуністи, з одного боку, і багате міщенство, шляхта, велиki землевласники та юнкери, з другого боку стали в опозицію до Ваймарської республіки. Соціал-демократія, бідніше міщенство й католицький центр створили уряд т.зв. ваймарської коаліції. Фактичні вороги Ваймарської республіки, і ліві і праві, жили надією знищити демократичну республіку і встановити свою чи то праву, чи ліву диктатуру. Особливу силу мала права опозиція, бо представники її зосереджували в своїх руках певні цінності. А Ваймарська республіка вже з самого початку свого існування була обтяжена такими гіпотеками, що мусила під їх тягарем завалитись.

Причини, що заздалегідь засуджували Ваймарську республіку впасті, були: поперше, — наслідки Версальського миру, за яким Німеччина втратила всі свої колонії, мусіла відступити іншим державам численні землі з німецьким населенням, платити тяжкі репарації, що не дозволяли нормально жити, але теж і не давали зможи змерти. Подруге, — господарська криза з усіма випливаючими з неї внутрішньо-політичними потрясіннями — безробіття, брак коштів, хаос у цінах тощо. Потрете, — дуалізм у державній владі, льокальний патріотизм 18 республілік, зліплених у союзну державу, все зростаюче у наслідок внутрішнього неспокою та господарського беспорядку число політичних партій (з 5 за часів кайзера до 36 наприкінці 1932 р.), — все це творило з Ваймарської республіки заздалегідь засуджений до смерті штучний твір. Вона впала під тиском націонал-соціалістів, які ще в 1931 році разом з великими капіталістами, землевласниками, впливовими фінансовими та військовими колами створили т.зв. Гарбурський фронт. Висуваючи ті гасла, яких альянти не дозволили перед тим висувати республіканцям (єдність великої Німеччини, внутрішня єдність німецького народу), Гітлер і повалив Ваймарську республіку після 14 років її існування... Політична заскорузливість німецького народу виявилась повністю. Справа в тому, що англійці мали вже у XVII ст. свою першу революцію під проводом Кромвеля і першу республіку; французи мали за собою величезний досвід чотирьох революцій, зони не придилялися безпечно на те, як Робесп'єр і оба Наполеони намагалися встановити диктаторство. Лише німці сліпо прививлялися і довіряли долю своєї батьківщини людині з вулиці. Гітлеровська революція «згори» протягом довтих 12 років найжорстокішої його диктатури не викликала жодної поважної внутрішньо-німецької реакції.

У 1945 році до Німеччини візджав демократія подібними шляхами, як і після першої світової війни, тобто її ввозять. Як і можна було сподіватися, навіть у 1945 році, ніде в Німеччині не вибухло протигітлерівського повстання, яке давало б німцям хоч невеличке моральне право не приймати на себе співвідповідальності за злочини націонал-соціалістичного уряду. Населення спокійно і тупо очікувало вмаршу альянтів. Здавалось, що для нього це нічого більше, як тільки зміна режиму. Як сірий громадянин, так і населення в цілому короткопам'ятне і політичний розум у нього невибагливий. Німецький сірий громадянин не вдумувався у причини і не хотів розуміти наслідків.

Маси не нарікають на Гітлера, як на винуватця матеріального нещастя, а нарікають тільки на військове аллянтське управління. За два роки окупації аллянти починають обережно передавати політичну ініціативу у руки німців. Совети у себе, англо-американці у себе. Різниця у намірах — колосальна.

Зароджуються обрії нової Німеччини, яку вже сьогодні народ назава четвертим Райхом. Сучасна німецька демократія і демократія періоду до 1933 року мають багато спільного, але не менше і відмінного. Перша кардинальна різниця — окупація, якої тоді не було. Друга різниця — виразний поділ Німеччини на східну більшевицьку і західну частини, з тенденціями постійного поглиблення і відмінними системами життя, які у західних окупаційних зонах характеризуються в свою чергу ще неоднаковим відношенням до німців з боку британців, американців та французів. Третя — втрата важливих господарських теренів на схід від лінії Одра—Найсе, зруйнована тяжка індустрія і копальні вугілля на заході. Четверта — руїни міст, демонтовані підприємства, напівзруйноване господарство, переселення. П'ята — репарації. Шоста — німецькі краї з демократичними урядами мають дуже мало можливостей до обговорень, бо диктує військове управління. Внутрішньо-політична ситуація аналогічна періоду 1919—1933 років.

Соціологічний склад нинішнього німецького суспільства змінився. Великі землевласники відиграли вже свою історичну роль і сходять з політичної сцени. Їх основними теренами були краї, що відійшли до Польщі і ССР, або перебувають під советською «опікою». Великі фабриканти тяжкої і фінансові кола (головний терен — захід) також втратили свій вплив тому, що допомогали Гітлеру прийти до влади. Англо-американське військове управління розв'язало великих індустрійних концерни, а німецькі ліві партії хочуть соціалізувати тяжку індустрію. Це відповідає і рішенням у Потсдамі, у світлі яких Німеччина для обніження її політично-мілітарної динаміки у майбутньому має перетворитися з країни індустріальної на країну індустріально-аграрну.

В західних зонах міщанство стало найбагатішою соціальною групою населення і правдоподібно матиме найбільший політичний вплив. Інертне, як і скрізь, селянство не змінилося і тепер. Воно стає вірною підпорою кожного уряду: 1933 року воно віддало свої голоси Гітлерові, сьогодні віддає їх християнсько-соціальній унії в Баварії, християнсько-демократичній унії та SED у советській зоні. В північній Німеччині, де є багато евакуйованих, та в меншій мірі в Гессені — воно є опорою SPD. Хоч взагалі ніци є значно більше ніж, раніше, здібніших і безземельних, німецькі маси західних зон не скомунізувалися і їх партійно-політична пріналежність лишилася за історичною інерцією таю, як було по 1918 році.

Соціологічний розподіл населення західних зон Німеччини сьогодні в основному такий: на 4 чол. — 1 міщанин, 1 робітник, 1 селянин і 1 евакуйований.

У партійно-політичній диференціації, порівнюючи з 1919 р., немає чогось ґрунтовно нового. Четвертий стан — робітництво, як колись так і тепер, поділяється на дві ворогуючі групи: соціал-демократів і комуністів. Соціал-демократи

складають найбільшу політичну силу в західних зонах і Берліні, комуністи — в східній. За наказом «отца народов» через лідеров Комінтерна та генерала Соколовського частина соціал-демократів советської зони «добровільно» злучилася з комуністами в одну партію — SED, яка не має нічого спільного з соціал-демократією, але має все спільне з комунізмом. Пік і Гроцевол, лідери SED всіляко намагаються залякоритися і у західних смутах, але непобориму перешкоду їм творить рішучий спротив соціал-демократів очолених д-ром К. Шумахером, християнсько-демократичної унії Кайзера та військових управлінь західних зон.

Третя соціальна група — міщанство скрилося під нові і у кожній країні інші фірми своїх старих партій. Праві партії, партії т. зв. національної революції з 1933 року формально мертві, але їх члени живуть і працюють. Вони у відміну до «малих ПГ» (національ-соціалістів), що опинилися у советській зоні в лоні SED, а на заході по різних партіях — у тому числі і комуністичній, — починають вже активізуватися, головно у новій партії національних демократів.

Популярність тієї, чи іншої партії, а також і число голосів її, залежить сьогодні перш за все від того, наскільки та чи інша партія може поліпшити харчове становище населення. Тому для нинішнього німця — виборця характерно: «чий хліб їм, того пісню співаю». Молодь в цілому не бере активної участі в нинішньому політичному житті Німеччини.

Три основні проблеми є напрямними нині в німецькому політичному суспільстві: 1) схід чи захід, 2) демократія чи диктатура та 3) федерація чи централізація — коли справа йде про майбутню форму Німеччини. Погляди на рішення перших двох питань залежать від того, в якій зоні відбувається це рішення.

Вже понад два роки східна зона Німеччини все більше включається до советської господарської системи, а західні зони — до капіталістичної системи західних держав. Отже, відповідь по обидві сторони зализної заслони є протилежна. Однозгідна, дійсно німецька, відповідь на поставлені питання може бути дана тільки тоді, коли зникне демаркаційна лінія між західними і східною зонами. Тоді відповідь буде б, здається, єдина: не захід і не схід, не демократія чи диктатура, а централізована німецька держава з власною суверенною політикою.

Це є напрямна тих німців, які за Другого Райху мріяли про праву диктатуру, а сьогодні, у Четвертому Райху, мріють про тверду руку у відбудованій Німеччині. Вони і мають найбільшу потенційно політичну вагу... Однак, кінця окупації не видно, і захід не схоче мабуть, даючи вже у найближчому часі волю німцям, повторити досить неприємного досвіду першої світової війни. Що ж до советів, то вони взагалі не люблять добровільно відходити зі здобутих територій. Тому психологічний момент для виступу з'єдненої Німеччини відсувається у дальше майбутнє, де має зліквідуватись штучна демаркаційна лінія. А покищо нинішня Німеччина стала дзеркалом сучасного світу: мирне з'єднання Німеччини можливе лише тоді, коли з'єдниться роз'єднаний на два ідеологічно-політичні табори світ. Тому події в Німеччині не без значення і для інших країн.

Д-р С. РОСОХА

Бенеш і Закарпатська Україна

«Хоча лежачого й не б'ють,
То і полежать не дають
Ледачому...»

Т. Шевченко.

З повідомлень преси та радіо наша українська громадськість знає вже більш-менш про основні факти діяльності колишнього президента Чехословаччини д-ра Едуарда Бенеша. Кожному з нас відомий життєвий шлях цього палкого прихильника московської орієнтації і безперечно відомі ті наслідки, до яких привела його просоветська політика сучасну опановану комуністами Чехословаччину.

З вересня ц. р. вмер збанкrotований політик Бенеш, і от над його гробом ми, українці, замість вінка хотіли б скласти наш рахунок тому, хто завжди та послідовно говорив про демократію у всесвітньому значенні цього слова, а водночас також послідовно поневолював інші народи.

«Мертвих не судять». Це так. Але деякі мертві і по смерті не можуть бути віправдані. Не може бути віправданий і Бенеш!

Весь західний світ ніколи не забуде і не пробачить політики Бенеша, бо саме він був для нього злочинним інформатором змісту та суті політики Кремля та «братського руського народу».

Батьківщина що опинилася у висліді його захоплення «справжнього демократію» Москви, під чоботом її озброєного Івана і перетворилася нині з самостійної держави на Чехославоросію, також не може пробачити йому його «далекозорі» політики.

Не можемо пробачити Бенешу його помилок і ми — українці.

На початку першої світової війни д-р. Бенеш був малопомітним, приват-доцентом. Але доля судила так, що він мав змогу фінансувати втечу за кордон його професора — Томи Масарика. Безперечно, цей випадок мав вирішальний вплив на дальшу його життєву і політичну діяльність, та кар'єру. Немає сумніву, що маючи на увазі саме Бенеша, Масарик запропонував внести до конституції Чехословаччини пункт, який давав право бути президентом людині вже від 35 років життя. Це було зроблено так для того, щоб на випадок смерті Масарика, який мав тоді вже 70 років, молодий Бенеш міг би стати президентом держави.

Під час першої світової війни, борячись проти імперіалістичної Австро-Угорщини, Бенеш твердив, що держава, яка має проти себе одну третину населення, не може існувати. Проте, пізніше Бенеш сам всіляко намагався приєднати до новоствореної чехословачької держави мільйонові національні меншини, які далеко перевищували одну третину її населення. Цю загарбницьку політику Бенеш на міжнародних конференціях обґрутував та пояснював твердженнями про необхідність створення сильної і великої Чехословаччини, як міцної фортеці проти комунізму.

Серед тих численних національних меншин, які опинилися у складі Чехословаччини, був майже мільйон закарпатських українців, що заселявали одну суцільну територію від Попраду до Тиси.

Приєднання Закарпаття до Чехословаччини було наслідком тодішніх невідрядних обставин, в яких перебувала Україна. Уряд Української Народної Республіки у Києві не мав жодної змоги взяти Закарпаття під свою охорону й опіку. А тому й сталося її приєднання до Чехословаччини, на підставі так зв. Пітсбурзької угоди між Масариком й представниками американських українців з Закарпаття. У цій угоді Масарик гарантував українцям цілковиту територіальну автономію для Закарпаття. Ця автономія була пізніше (проти волі Бенеша) підтверджена також і міжнародною угодою в Сен-Жермені, а також, навіть, і самою конституцією Чехословаччини.

На основі § 3 цієї, проголошеної в 1920 році конституції, уряд Чехословаччини мав передвести на Закарпатті загальні, рівні й тасмні вибори до сойму Карпатської України, який мав бути скликаний президентом республіки до 90 днів після проголошення конституції. Але так не сталося. Замість скликання сойму і подовжання умов автономії, чехи розпочали на Закарпатті відвоєто загарбницьку, колоніальну політику. Призначеною губернатора д-ра Григорія Жаткевича було максимально обмежено в поважах, і фактично вся влада тут була в руках його заступника чеха Оренфельда. Це викликало певне теоретичне та прагматичне уявлення. Переїміг у цій боротьбі, звичайно уряд і д-р Жаткевичу довелося уступити, а справу негайного здійснення автономії Закарпаття остаточно поховано та відсунено на далеке майбутнє. У Лізі Націй Бенеш витравдчував що політику чеського уряду тим, що, мовляв, закарпатські українці ще не дорошли до автономії...

Від заснування Чехословачької республіки в 1918 р. і аж до 1935 р. Бенеш був міністром землеробських справ. Він мав необмежений вплив на поезидентінга Масарика і фактично керував не тільки землеробською, але також і внутрішньою політикою Чехословаччини. Отже, він повністю несе відповідальність за ставлення чеського уряду до закарпатських українців. Творчі централізовані держави, прагнучі поряд вже від самого початку намагався перетворити Закарпаття на чеську колонію. Всі адміністративні посади в Закарпатті обсаджують чехи, а чеська мова запроваджується скрізь, як урядова. Розбудовується густа мережка чеських державних школ. Було досить, щоб 20 осіб, переважно жінок, в українському селі підписали заяву про те, що вони бажають мати чеську школу, і вже до села приїздив чех — учитель. Це все мало на меті можливо швидшу та повнішу чехізацію Закарпаття.

Після II з'їзду української націоналістичної молоді в Мукачеві (1. 7. 1934. р.), на якому була проголошена відверта боротьба за автономні права закарпатських українців, Бенеш у травні наступного 1935 року прибув до Закарпаття та виступав на вічах у найбільших його населених пунктах. Бенеш виразно заявляв, що «на тісці лет Подкарпатска Рус є наше а ваше!», що чехи ніколи не допустять до вільовання Закарпаття від Чехословаччини. Майбутнє показало, що запевнення Бенеша були лише базіканням оратора, бо чеський уряд без одного пострілу від-

дав потім ворогові не тільки Карпатську Україну, але й усю державу.

У грудні 1935 р. Бенеш стає президентом Чехословаччини. Відтоді культурно-політичне становище Закарпаття постійно погіршується. На Закарпаття прибувають представники партії Бенеша, які запроваджують в українських школах неграмотні москові фільські підручники і переводять т. зв. мовний плебісцит, вислідів якого ніколи не було публіковано.

Політика Бенеша по відношенню до національних меншин заводить Чехословаччину в 1938 р. до безвихідного стану. У вересні того року Бенеш відмовляється прийняти делегацію Закарпатської Української Національної Ради й Української Національної Оборони, яка прибула до Праги, щоб домовитися з чехами в справі негайногого переведення у життя автономії Закарпаття. Розв'язуючи у своєму т. зв. «Статуті національних меншин» справу судетських німців, Бенеш не вважав за потрібне розв'язати справу словаків і українців, бо, мовляв, вони є, як і чехи, «державними народами». Напередодні самої втечі до Лондону Бенеш бундючно запевняв словаків і українців: «не бойтесь, я мам свій план!»

Відлітаючи до Лондону, Бенеш звернувся з словами прощання до всіх, навіть до судетських німців, через яких він, власне, мусів йти на виттання. Не згадав тільки про карпатських українців, які за весь час державного існування чехословаччини були найближчими лояльними з усіх національних меншин. Це показує його правдиве ставлення до українців.

Постанови конференції українських організацій у Бельгії

Конференція представників українських організацій у Бельгії, що зібралася на заклик Головної управи Українського допомогового комітету, ухвалила:

1) Вітати утворення Української Національної Ради, як дальший етап у визвольно-державних змаганнях української нації, етап, що спирається на державно-правових актах з часу революції та на чинних змаганнях українського народу від того часу і дотепер;

2) Вважати УНРаду та її Виконний Орган за Український Державний Центр, покликаний репрезентувати українську визвольно-державну справу перед світом;

3) Закликати всіх українських патріотів, що живуть у Бельгії, до об'єднання навколо УНРади, через вступ до місцевих громадських організацій;

4) Підпорядкувати все організоване життя українців у Бельгії вказівкам та директивам Державного Центру та поставити до його розпорядження організаційний апарат існуючих у країні громадських організацій, потрібний йому для виконання питомих функцій у різних ділянках його діяльності;

5) Подати ці постанови до відома Виконного Органу УНРади і доручити відповідним чинникам українських організацій у Бельгії устійнити форми та засоби співпраці з Державним Центром.

Лювен, 29 серпня 1948 р.

Під час другої світової війни до своїх плянів майбутньої Чехословаччини Бенеш знову включив Закарпаття та призначив одного закарпатця до складу свого еміграційного уряду і кількох закарпатських українців до складу чеської державної ради. Ці представники Закарпаття провадили більше чеську ніж українську політику.

Після окупації Закарпаття советськими військами агенти Бенеша ведуть серед населення Закарпаття широку пропаганду, закликаючи зголосувати до чехословачького війська й висловлювати бажання приєднатися до Чехословаччини. Ця пропаганда безперечно мала успіх, бо багато закарпатців, які, після 1939 р. втекли з мадярської окупації і згодом побували в советських концентраційних таборах, та повернулися тепер, як вояки створеної в СССР чехословачкої бригади, встигти поінформувати населення про «добродійства» советського «раю».

Але Бенеш раптом міняє своє ставлення до Закарпаття і, щоб прислужитися Сталінові, не тільки погоджується в червні 1945 року відати Закарпаття советам, а й навіть згодом дозволяє провадити примусову депатріацію тих закарпатських українців, які 1945 р., за намовою його ж таки агентів, висловили бажання переселитися до Чехії.

В історії визвольних змагань закарпатських українців Бенеш завжди залишився як ворог їх автономних і політичних прав, як яскравий представник деяких чеських імперіялістів, які намагалися ввесь час перетворити Карпатську Україну на безправну чеську колонію.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ І КУПУЙТЕ МІСЯЧНИК

“ ТРИЗУБ ”

який інформує читача і формує його думку
видав. Дм. Андрієвський.

Редактор Колегія

Писати до Редакції в адресі:

Redaction «Le Trident» B. P. 32 Ixelles 4. Bruxelles

Гроші в Бельгії висилати па поштове конто
Dm. Andriewsky № 1362.29

ЦІНА поодинокого числа:

Бельгія — 10 фр.; Франція — 50 фр. фр.; Англія — 1 ш. 3 п.; Америка — 25 центів.

З огляду на труднощі пересилання грошей з одної країни до іншої, Адміністрація просить передплатників й відборців «Тризубу» поза Бельгією складати належності:

ФРАНЦІЯ: Mr KNYSZ, 1, rue Max Blondat, Boulogne (Seine), France.

АНГЛІЯ: Association of Ukrainians in Great Britain, Ltd. 49, Lincoln Gardens, London, W. 2.

НІМЕЧЧИНА: "The Hedgehog" Rosenheimer Str. 46a, München, Germany, U. S. A. Zone.

ІТАЛІЯ: Sen. FEDORONCZUK. Via Nemorense 100, int. 22, Rome, Italia.

ЗДАМЕРИКА: Mr BARAN Mich., 2235 W. Jowa, Chicago, III. U. S. A.

КАНАДА: Cooper. „KALYNA“
872 Main St. Winnipeg, Man. Canada.

Щодо Аргентини, Бразилії, Швеції, Туреччини, Єгипту, Палестини, Ірану, Китаю і інших країн, то перебуваючих там відборців просить їхнім часом задержати належність у себе, пізніше буде подано спосіб розрахунку.

Адміністрація «Тризуб».

Сумне, але нормальне

Було б направду аномалією, коли б постання УНРади не викликало негативної реакції. Адже ж маємо зовнішніх ворогів і маємо свою рідину анархію, для яких будьякий конструктивний чин серед українців є те саме, що червона плахта для бика. То ж цілком нормальні, коли догода українських політичних партій і заснування політичного центру викликали вовка з лісу та гісну з печери. Вже чути їхні гавкіт і виття.

Перед нами два документи, два голоси різного тембру і різного діапазону, але обидва вони ворожі УНРаді.

Перший — це летючка, друкована на гектографі і розсилана з Парижу. В цій безбарвній прозі, де годі шукати фактів і доказів, не бракує кількох справжніх «квіток» разючої абсурдності. Створення в 1918 р. Української Держави і боротьба за неї для автора є «споразкою, якої не пам'ятає українська історія від татарщини». Заснування УНРади, шляхом догоди партій, — це «ломання національного фронту». Розподіл місць в УНРаді, шляхом делегування від партій, — це «демократичне самозванство і шарлатанство»... Чи ж не досить?

Не бракує в ній також ударів по державі та її органах. Виходить, що «період Української Народної Республіки скінчився зі смертю С. Петлюри», до якого автор ставиться ніби прихильно. Це не перешкоджає йому писати про «півбольшевицькі декларації Директорії», до якої, як відомо, належав і Головний Отаман, ба навіть став її головою. В цім уступі ганьбиться соціалістів, до яких належав і Головний Отаман, мабуть лише за те, що в теперішній УНРаді вони собі привласнили певне число місць. А зрештою чуємо в цьому паскулі десь вже чутий приспів: «єдиний народ, єдина держава, єдина церква, єдина голови церкви, держави і народу».

Під текстом підпис Ф. Крушинського. Хто? Знідки? Давні емігранти пригадують собі такого, що ніби колись служив при Головному Отамані. Тепер він живе у Франції, видає літографований літературний журналчик, та культивує філософію Сартра. Але що його штовхнуло до політики? Читаючи закиди на адресу творців УНРади і згадку про «плагіату експозитуру», мимохіть питаш себе: чи не маємо до діла з тактикою, коли злодій, втікаючи від погоні, кричить «лови злодія!»?

Другим документом є «Світанок», орган української консервативно - державницької думки, інакше кажучи групи гетьманців, що перебувають у таборі Гайденав. Число 2 цього журнальчика з шести сторінок, майже виключно присвячене УНРаді. Застановляючись над обставинами її створення, автор статті без підпису вболіває над ОУН (революціонерами), бо вони, мовляв, «з близкучого відокремлення... скочили по самісенькі вуха в дуже Неблискуче», і справляє враження, що цим уступом зводить порахунки зі своїми вчорашніми союзниками за те, що вони його зрадили.

УНРада не задовольняє правовірного гетьманця тим, що вона не має у своему складі ні безпартійних, ні інвалідів, ні ветеранів, ні представників Церков, ні політичних в'язнів, ні науковців, але самих представників партій. Йому видно і на думку не прийшло що він має справу не з новим ковчегом, але з українським парламентом на вигнанні. А проте, він вимагає прилюдних виборів, всеукраїнського плебісциту. Без

цього УНРада йому видається «вертепно-кумедійним дійством» і має «позалаштунково-змовницький характер».

Годі зрозуміти неприєднаність гетьманців зі «Світанку», коли не звернутись до авторитетніших джерел. Ними є комунікат «Пресової служби» Союзу Гетьманців Державників, друкований в «Українській Трибуні» ч. 34. Звідси ми довідуємося, що УНРада є неприємливою для гетьманців тому, що вона створена «на базі Української Народної Республіки». Вони ніби за Політичний Центр, але такий, який би спирається на принцип «пошанування всіх історично-державних українських конструкцій». При тому мають на думці гетьманську державу з 1918 р. Але та держава закінчила своє існування проголошенням федерації з Московщиною. Чи ж треба брати до уваги і цю конструкцію? Та на це українські патріоти погодитися ніяк не можуть. Отже, треба комусь відмовитись од деяких конструкцій.

Гетьманці вважають, що вступ до УНРади для них є рівнозначним політичної смерті, то вона бачить спирається на базу УНРеспубліки. Чого вартий цей аргумент видно з того, що італійські чи інші монархісти входять до республіканських парламентів та працюють там на користь своїх країн. І коли справді вмирають, то не від того, але зовсім з інших причин. Щоб оминути УНРаду, гетьманці висувають ідею Всеукраїнського світового конгресу, в якім взяли б участь американські і канадські українці і з якого в певний момент міг би утворитися український уряд. Але ж вони забивають, що громадяни США чи Канади ніколи не можуть бути причетні до чужого уряду. І до того ж коли саме дійде до світового конгресу, то сам Бог знає, а гетьманці над ним навіть і не задумуються.

Так чи інакше ця поставка гетьманців ставить їх на одну дошку з Крушинськими й іншими «конструктивно - творчими силами». Це УНРаді майже не шкодить, але сильно б'є по їхній власній ідеї та організації. Бачимо шкоду хіба лішче в тому, що наш консерватизм є такий короткозорій, що навіть не бачить своїх же власних інтересів, а вже про національні то шкода й згадувати.

„Добровільно переселюються“

(УБІ) «Правда» з 10 серпня повідомила, що до Хабаровську (Далекий Схід) прибули переселенці з європейської частини Советського Союзу. «Правда» не повідомила з яких саме його областей, але треба думати, що серед них найбільший відсоток складають українці. Газета запевняє, що переселенцям сподобався Хабаровський край, і вони пишуть додому листи, запрошуячи своїх знайомих прибувати до них (ци запрошення, мабуть, доручас НКВД). Багато з «запрошених» вже зголосилися до переселенців.

Щоб ніхто не мав ніяких сумнівів і підозрінь, «Правда» намагається запевнити, що «не від зліднів й горя їдуть сюди советські люди», а лише тому, що вони, мовляв, як патріоти советської батьківщини, «хочуть допомогти партії й урядові освоїти багатства далекої окраїни».

Скількох сліз і людських жертв коштує нашому народові таке «освоєння» Далекої Півночі, Сибіру і Далекого Сходу. Про це у советській пресі, звичайно не пишаться нічого.

ГОЛОСИ ПРЕСИ

«ПРОМІНЬ» (ч. 25) у статті «Голод — зброя Москви» пише:

«До початку жинь цього року на Закарпатті було лише 28 колгоспів. За перший період хлібоздачі до 20 серпня створився 41 новий колгосп, а вже в перших днях вересня Хрушев повідомив про заснування ще 18 нових колгоспів. Це за не цілих два тижні!

Такий несподіваний згіст «свідомості» селян Закарпаття можна зрозуміти лише у зв'язку з повідомленнями про понадділянову здачу хліба, про «добровільно» організовані «червоні валки» і... разом з тим про голод і прибутия московських комісарів.

У 1946 р. більшевики провели голодово-убльокаду Керпат і Полісся, щоб зліквідувати український повстанський рух. Тисячі людей загинули тоді від штучно утвореного голоду.

Минулого року за словами самого Хрушчова, під загрозою голодової смерті колективізувались селяни Ізмаїльщини, зрозумівши, «що їм при самостійному господарюванні не під силу перебороти наслідки посушливих років». Цього року прийшла черга Закарпаття. Треба сподіватися, що в наступному році ми почнемо про «труднощі зросту», а значить, фактично, про катастрофу голоду і в інших областях Зах. України. Люди вмиратимуть від голоду, а ті, що лишаться живі підуть «добровільно» до колгоспного ярма.

Советська пропаганда настирливо говорить про згіст «політичної свідомості» селян західних областей України та «добровільну» масову колективізацію. Московські канибали святкуватимуть ще одне «соціалістичне досягнення».

«ЧАС» (ч. 38/155), у статті п. Галиняка «Суверен — чи притендент» пише до проблеми правних основ приналежності якоїєї країни до тієї чи іншої держави:

... «Згідно з нормою, безсумнівно обов'язуючою в нинішніх міжнародних взаєминах, країна належить до тієї держави, до якої приєдлив її останній договір між заінтересованими державами — між державами, які висувають претензії до тієї країни. Західна Україна є нині українською землею, бо так постановив договір з 1945. р.»

... «Принцип самовизначення народів гарний, справедливий — але це лише принцип, постулат, одна з доктрин, яких предметом є розмежування між державами. Не варто ломити списів за ту доктрину, бо вона не нова, має вже свою традицію і то... не найкращу. Воював нею Кавур, коли треба було прогнати австріяків з Італії, але 1919 італійці висунули нову доктрину: що границя має йти вододілом, і на основі тієї доктрини поневолили південний Тироль. Воювали національною доктриною і поляки, але як лише здобули державу, «доловнили» ту доктрину новими, щоб виправдати анексію Західної України: доктриною культурних впливів та питомої ваги польської меншини серед «некультурної та політично незрілої» української більшості. Воював нею небіщик Гітлер, як домагався Судетів — а потім перейшов до доктрини

історичних прав, щоб затарбати Чехію, вкінці до доктрини життєвого простору.

Як довго людство є лише біологічним поняттям, а не політично-духовою спільнотою, як довго обов'язує «святий егоїзм» — єдина гарантія збереження народів — так довго треба берегтися всяких месіяністичних доктрин. Історія осудила наших діячів, які 1917 р. підпорядкували реальну вимогу безпеки — соціалістичній доктрині антимілітаризму і зnehтували творення поважної української збройної сили. Наскільки гостріший був би осуд історії проти нашого покоління, якщо б воно не остоялося перед доктринерською наркозою, забиваючи, що єдиний обов'язуючий в міжнародних взаєминах принцип є: спасення нації — це найвищий закон.»

Це так. Але завжди і Кавур, і поляки, і Гітлер виступали в ім'я певного принципу, певної доктрини. Вони замінювали один принцип другим, без сумніву, в ім'я добра своєї нації, але ніколи не говорили світові, що їх обов'язує тільки «святий егоїзм». Цей «святий егоїзм» користувався в своїй боротьбі найбільш притягуючими й моральними гаслами. Цього не треба забувати. «Добро нації — це найвищий закон», але це наш внутрішній, неписаний закон. У політиці мусимо виступати завжди в ім'я доктрини, права, чи ідеї.

Уміння поєднати доктрину з найвищим національним законом — це прикмета великих державних мужів.

«НОВИЙ ШЛЯХ» (Вініпег) ч. 60 з приводу створення Української Національної Ради пише:

«Настільки пекучою була справа створення одного українського визвольного центру, настільки часто розбивалися спроби консолідації українських сил, що заснування Української Національної Ради, з її законодавчими і викончними органами, подія справді історичної ваги, прозвучала для всіх українців не тільки святочною вісткою, а й суворим наказом продовжити і зміцнити визвольну боротьбу.»

«Патріотичні українці в Канаді, всі ті, що бажають свободи Україні, присedаються до цього единственного українського визвольного фронту, стануть активними борцями за здійснення завдань українців на чужині. Нашою найбільшою посвятою і жертвеністю для української справи будемо служити Україні й водночас Канаді. Праця для Канади і праця для України не є і не може бути в суперечності. Пам'ятаймо завжди: Остаточне визволення України — це справа міжнародного миру та демократичного розвитку світу.»

ПРИЙШЛА ЧЕРГА НА ТИЧИНУ

(УВІ). «Президія Верховної Ради Української РСР, розглянувши прохання тов. Тичини П. Г. про звільнення його від обов'язків міністра освіти Української РСР, у зв'язку з його бажанням перейти на творчо-літературну роботу, задоволила прохання тов. Тичини П. Г., повідомила «Радянську Україну».

Як видно вже й Тичина попав у неласку. На його місце призначено Миколу Савчука.

